

QVÆSTIO XIX.

Contingit etiam querere, an maritus teneatur vxorem alere, quod duxit, nulla facta dotis mentione, & que cum diues sit interpellata a viro, non vult colere dotem? & videtur primo aspectu, maritum esse obligatum ad alimenta, nam diximus in titulo, quibus debeantur alimenta, in quæstiones an maritus teneatur alere vxorem, quod vxorem ducens [1] nulla constituta dote, teneatur nihilominus illam alere, quod si nulla sit de relig. & sumpt. fun. Innocent. in c. per vestras, de don. inter vir. & vxor. Specul. in tit. qui fil. sint legit. §. 1. numer. 28. glo. Cyn. Bart. Bald. Rom. Alex. Guid. Papæ, & alij citati in loco prædicto: ea verò decilio esset frustratoria, si maritus posset denegare alimenta, et si dicatur hoc procedere, quando vxor non habet aliunde secus si diues sit respondetur vendicare sibi locum etiam in vxore diuite, per id quod voluit Bartol. in leg. 2. in princip. nume. 12. ff. solut. matrimo. vbi inquit, quod vxor, & que sine [2] commemoratione dotis fuit ducenda non cogitur seipsam dotare. §. sic itaque. ver. si quis enim, in Authen. de nupt. & §. quoniam, in Authen. quibus mod. nupt. efficiantur. legit. Nam frustra quereretur, si teneatur se dotare, quando non haberet bona, ex quibus posset dotem constituere, & Bartol. sequitur Parpal. numer. 93. & Rip. numer. 43. vbi allegat hoc tenuisse Alexand. duobus in locis, & mouetur ex l. final. C. de repud. vbi pena imponatur indotatæ mulieri, que repudiū mult. sicuti imponitur marito, atque ita loquitur text. quando est indotata, sed habet bona. facit etiam ratio, quia sibi debet imputare maritus, qui nihil conuenit de dote: cum tamen sciret, vel scire deberet matrimonium afferre secum multa onera, & impensas facit l. veteribus ff. de pact.

Adde, quod si vxor cogi posset ad se dotandum, sequeretur, quod ex longa viri possessione bonorum, que erant vxoris, posset inferri ad dotis constitutionem, quia si quis reperit possidere rem quam alius teneatur tradere, [3] præsumitur illam tradidisse, leg. 2. vbi glof. & alij. C. de acquir. posses. facit l. pen. ff. pro lega. cum aliis apud Alecia. in tract. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 23. num. 1. & sequi. sed tamen est falsum, quia mulier non censetur bona sua dedisse in dotem, et si maritus [4] illa possiderit longo tempore sciente vxore. Bart. in quest. 7. incipien. mulier habens, colum. pen. ver. aut non precedit talis contractus, Castren. in consil. 39. colum. 2. ver. nec obstat, volum. 2. Alexand. in consil. 144. num. 2. volum. 5. & tractauit latè in consil. 94. numer. 4. vbi allegauit Rom. Bald. Nouell. Gozad. Socin. Jun. & alios. & si marito semel placuit vxorem habere indotatam, non debet id ei postea displicere, c. quod semel, de reg. iur. in 6.

[5] Præterea dos non est de natura matrimonij, quia consistere potest sine dote, etiam si mulier habeat bona, l. fi. C. de repud. l. ex his. C. de donat. inter vir. & vxor. Corne. in consil. 127. volum. 4. Cæcan. in consil. 11. cum ergo non fuerit promissa, non potest peti, argumen. tex. in l. 2. C. de hered. vel actio. vend. vbi dicit, non esse petendum, quod de tempore contractus non fuit promissum, & declarat ibi Bal. numer. 6. & in contractibus omniſum, habetur [6] pro omisso, l. quidquid astringend. ff. de verb. obliga. & cum dote forte vxor illi non nupsisset, & non obstat glof. in leg. obligamur. l. lege. ff. de actio. & obligat. que vult, quod pater teneatur filiam dotare, etiam si nupta sit, quia ea loquitur in patre, qui tenetur non solum matrimonio filiam collocare, sed etiam do-

tem dare, qui idem licet vnum impleuerit collocando in matrimonium, non est tamen liberatus ab alio, id est, ab onere dotandi, & illam glo. ita [7] intelligunt Bald. Imol. Rom. Alexand. & alij in l. i. ff. solut. matrimo. vbi Rip. numer. 55. idem Bald. in l. fin. num. 8. C. de sent. que sine cert. quantia. profer. las. in §. fuerat, nume. 97. Inſtit. de actio. & in l. i. donaturus. §. 1. numer. 1. fide condit. ob caus. Padill. in Auth. res que, num. 72. C. commun. de leg. Cordub. in l. si quis a liberis. §. si quis ex his, numer. 2. ff. de liber. agnosce.

Verum aliud visum est Bald. in d. l. fin. num. 9. C. de senten. que sine certa quant. vbi dicit, quod si vxor est diues, cogitur dotem dare marito petenti, & satisficenti onera matrimonij, alias potest domo expelli, quia iniquum est, quod maritus aliat illam, & cum possit seipsam dotare, non vult per glof. in §. fin. in ver. oneta. in Authent. de non eligen. secum. nam idem dicit in c. iurauit, num. 3. & 5. de proba. vbi ait, quod maritus cum incipit sustinere onera matrimonij, petere potest, quod vxor se dotet, quia est honestum, & sicut petente filia, pater cogitur eam dotare, ita vxor dotem dare debet petente marito, sequitur las. nume. 4. in d. leg. si donaturus. §. 1. ff. de condit. indebi. allegat in argumentum, glof. in d. leg. obligamur, & subdit, quod maritus potest illam expellere, & videtur hoc tenere quoque Guido Pape in quaest. 439. numero primo. verlic. sed pone vbi dicit, quod maritus non tenetur alere vxorem, quam duxit sine dote, quando habet patrem diuitum, multo ergo magis non etiam alenda, quando ipsa est diues, cum multo facilius se alere possit, qui habet, quam qui solum habet iudicis officium, vel actionem, minus enim est actionem habere, quam rem, l. minus est. ff. de reg. iur. probauit etiam opinionem illam Lupus in d. cap. per vestras, in 3. not. §. 2. incip. ampliari etiam possunt prædicta, folio mihi 136. dicens, quod si vxor recuset id facere, poterit expelli, & alimentis priuari, quia dos non est quæ separatum à matrimonio, [8] sed connexum, & conium, cap. de prudentia, de donatio. inter virum & vxorem. ratione autem connexitatis maritus, qui contraxit matrimonium sine dote, petere potest quod vxor se dotet, & subdit, hoc modo intelligi quod dictum est, vxorem indotatam alendam esse a viro, & in tantum dos est de conſequentiis matrimonij, quod si iurauit quis [9] puellam ducere in vxorem, non tenetur accipere, si dotem non constituit secundum Bald. in d. cap. iurauit, quem sequitur Lup. loco prædicto, idem tenuit Cordub. in d. leg. si quis a liberis. §. si quis ex his, numer. 65. & pro hac parte facit quod voluerunt Cyn. Bald. Salic. & alij in l. quod in vxorem. C. de negoc. gest. vbi dicunt, quod vxorem infirmam non alit maritus, quando impeditur operari, & ipsa habet aliunde, [10] licet sit dotata. et si dicatur, quod casus non est similis, quia tunc idem non alit, quia non operatur: respondet, quod pari modo non operatur vxor, quando à marito expellitur, et quod nolit seipsam dotare, quod si adhuc infirmus quod habet pro operante, cum fuit expulsa, & per eam non fiat: dico, quod procederet, si fuisset expulsa sine causa, secus quando cum causa, quia scilicet non vult se dotare, paria ergo sunt, quod non operetur, quia sit infirma, vel quod nolit se dotare, vltra quod maritus non cogitur obsequia recipere ab vxore. Non obstat igitur l. quod si nulla, quia intelligitur quando vxor non habebat [11] bona, ex quibus posset se dotare, ita declarat las. d. l. si donaturus. §. 1. Lup. d. §. 2. post.

SUMMARIA.

- 1 *Maritus inille negat alimenta uxori, quia recusat do-*
tem constitutere, quando femel constituta, fuit
emula, q) marito non datur alio de eundem,
- 2 *Maritus non presumitur voluisse uxorem docere sine*
dote.
- 3 *Uxor indotata permittit a viro.*
- 4 *Exceptio omnis mittit appetit.*
- 5 *Exceptio facilius competit, quam alio.*
- 6 *Falsum non videtur, quod legitime non est falsum.*
- 7 *Falsum legitime non retrahitur, eo quod deueniat*
ad casum, a quo non potuisset incipere.
- 8 *Nulloa a principio, non consuefuit trahit temporis.*
- 9 *Satis datum tunc dicitur, quando dicit, non quando*
deficit iudicio.
- 10 *Versum in veritatem alicui non dicitur, quod non*
dicitur versum.
- 11 *Possessor non dicitur, qui ita possessionem est adeptus,*
ut eum statim restituit.
- 12 *Possessio non dicitur tradita, a qua potest statim recuperari.*
- 13 *Filia imputat sibi dotem in legitimam, nisi ea non sit*
penes se remansura.
- 14 *Fideiussor qui promissit, non tenetur uerum fideius-*
sorj primo loco datus efficiatur non soluendo.
- 15 *Perculsum superuenientis inopis spectat ad credi-*
torem.
- 16 *Debitur species liberatorj specie extincta.*
- 17 *Debitur generis non liberatorj res extincta.*
- 18 *Nona que emergunt, non indigent auxilio.*
- 19 *Fideiussor cogitur debitor, si non causa superueniat.*
- 20 *Debitur etiam in iudicij sibi iuris cogitur fideius-*
sor ex causa noua.
- 21 *Fideiusor de non tenetur debitorj datus fideius-*
sor auxilij suam substantiam.
- 22 *Diligentia quodbet intelligitur rebus suis tantibus.*
- 23 *Fideiussor qui tenetur officio iudicij, non liberatur*
dando fideiussorem, qui postea lapsus sit facultati-
bus.
- 24 *Locupletari nemo debet cum aliena iactura.*
- 25 *Euncto non debetur regulariter in contractu datus.*
- 26 *Euncto debetur pro dote, quando tradita sunt pre-*
ter libera & propria.
- 27 *Euncto in dote an debetur, quando dediu in dote*
bona fide commisso supposita, cum acta haberet.
- 28 *Dolus in dote intelligi debet secundum legem,*
quam allegat.
- 29 *Euncto quare pro dote non debetur, sicuti pro vin-*
dicatione.

QVÆSTIO XX.

Alius est casus, in quo licet vxori alimenta negare, quando scilicet dos fuit euclia, & maritus non poteit agere de euictione: tunc enim si vxor habens alia bona recuset [1] nouam dotem constituere ex alijs bonis suis: degerabit illa alimenta: ita voluit notabiliter Bald. Nouell. in tractat. doc. in 7. part. prius leg. 43. circa fin. mouetur ratione quia intentio partium a principio fuit quod matrimonium non esset sine dote, & verisimiliter maritus [2] non eam duxisset sine dote, vt inquit text. in l. fin. §. si socero. ff. de his que in fraud. cred. l. pure. §. penult. ff. de except. dol. ponit Bald. Nouell. in eoa. tract. part. 7. penult. leg. 8. colum. 1. circa principi. nec vxor libenter nubet sine dote, quia indotata [3] permittit a viros. fin. C. ad Velleian. cum ergo suppetant bona, & maritus subeat onera matrimonij, aequo est quod nouam dotem constituat: prout si vxor agat ad alimenta, iuxta maritum expiet de noua dote constitutenda, & omnia [4] exceptio nititur aequitate, i. quia

equitate, si de exceptio. doli. & hac ratione facilius videtur exceptio [5] quam actio. Iurifgentium §. igitur nota, si de pac. & fuidit Bal. Nouel. hoc esse bene notandum sequitur Cordub. in l. si quis a liberis. §. si quis ex his, num. 63. ff. de liber. agnos. vbi dicit quod hac opinio fultur equitate, & subdit quod datum non videtur in dotem id, quod non durat, allegat text. in leg. quodoties, si qui satisd. cog. qui tamen hoc non probat, sed dicit quod factum [6] non videtur id, quod legitime non est factum: at dos dicitur legitime constituta: licet postea fuerit euicta, & non habetur pro non data, licet is casus [7] euenerit a quo non potuisset incipere, c. factum legitime, de reg. iur. in §. 1. in ambiguis, §. non est nouum, vbi Deci. & Cag. si de reg. iur. sicut contra quod nulliter [8] ab initio est constitutum, non conualidatur ex superuenientis causa, c. non firmatur, de reg. iur. in §. 6. l. quod ab initio. ff. eod. tit. similiter non facit ad propositum text. in c. 3. de pact. quia si vxor dotem tradidit, iam compleuit quod promissit, licet postea euincatur. Præterea ille text. loquitur, quando promissio præcessit, quo casu debetur euictio, vt dicam infra: nos vero loquimur, quando dos euincitur eo casu, quod nulla debetur euictio, sed melius facit text. in l. 1. §. quod ait pratoris, quor. leg. vbi satisdatum [9] accipere debemus, si daret satisdatum, & l. si pro patre, versum, versum autem. si. de in rem verso, vbi non videtur versum, quod non durat [10] versum & ibi glos. allegat multa similia. alia etiam congerit Martia. in l. fin. num. 155. ff. de iurisd. om. iudic. Tyraq. in l. si vnam, in ver. susceperit liberos, nu. 175. & sequi. C. de reuoc. donat. & dicitur in l. non videtur, ff. de acquir. poss. quod non videtur adeptus possessio nem, [11] qui ita natus est, vt eam retinere non possit, & non videtur tradita possessio [12] quæ potest recuperari, l. ratio, in p. vine. vbi Bar. ff. de actio. empti. Tyraq. in tractat. de retrac. conuentio. §. 2. gl. vnica, num. 9. & sequi. vbi multa refert similia: ita ergo non videtur vxor se dotasse, quæ dotem dedit à tertio exinde euictam, & facit quod inquit Bal. in l. quoniam Nouella, C. de inoff. testam. vbi & si filia iam dotata [13] teneatur dotem receptam imputare in legitimam, si fuit à patre instituta, l. omnimodo. §. imputari, C. eod. titu. tamen fallit, quando dos primo loco data non est apud filiam permanfura, sequitur Capra in consil. 143. col. 2.

[14] Contra tamen hanc decisionem facit, quod qui semel idonee fideiussit non tenetur iterum satisfare, si primus fideiussor dotis esset soluendo, Bartol. in l. 3. in fin. ff. de fideiussor. vbi eum sequuntur alij omnes, Bartol. in l. pratoris, l. 2. ff. de prator. stipul. vbi quod periculum superuenientis inopie [15] spectat ad creditorem, Arg. in l. 2. in princ. ff. qui satisd. cog. & in l. quodoties, ff. eod. tit. vbi quod debitor satisfaciendo satisfecit suæ obligationi, Institui. quib. mod. oblig. solu. in princ. Albe. Ange. & Fulgos. in l. si ab arbitro. numer. 11. ff. qui satisd. cogan. Hostien. Anchar. Abb. Cast. Alex. Ias. Marfil. & Seraccha, quos citauit in consil. 18. num. 13 & seq. quod si is liberatur, qui dare fideiussorem promissit, licet fideiussor factus sit non soluendo, quanto magis debet vxor videri liberata ab onere dandi nouam dotem, quando dos data fuit euicta, cum tamen nullam dotem promiserit.

Ex non obstat quod intentio partium fuerit ab initio matrimonium non esse sine dote, quia non ita simpliciter verum est: bene fateor intentionem fuisse, quod matrimonium esset cum illa dote, proinde cum partes de illa cogitauerint, non de alia, non

videtur vxorem teneri ad vltimus se dotandus, quando illa fuit per euictionem extincta, sicuti extincta specie [16] liberatur is qui speciem debet, l. si ex legati causa, ff. de verb. obligat. l. si nubi alienum, ff. de solu. l. quod te, vbi Bartol. ff. si cert. pet. & ibi Alex. dicit quod communiter approbatur opinio Bartol. volentis, quod etiam procedat, quando genus vel quantitas debetur respectu certæ speciei, & vxor quæ certa bona dat in dotem, est obligata ad certum quid determinatum, & ad nihil ultra: propterea illud pereat, extinguatur obligatio, vt econtra, de eo qui [17] est obligatus indeterminatè dixit Deci. in d. l. quod te, nu. 25.

Mihi tamen placet opinio Bal. Nouel. tamquam maximam continens equitatem: quæ enim de nouo [18] emergunt, nouo indigent remedio, l. de atate. §. ex causa, de interrog. actio. Rolan. consil. 1. num. 160. volum. 2. idem quod superuenit noua causa, debitor [19] cogitur fideiubere, l. si creditoris, ff. de prin. leg. cred. l. in orationib. ff. de iud. & procedit etiam in iudiciis [20] stricti iuris, Ang. Imola. & Cast. in l. 2. in princ. vbi Alex. nu. 14. ff. solut. matti. Afflicti in decil. 108. in fin. hinc est quod vbi prelitus fideiussor [21] substantiam suam amittit, tenetur debitor nouum data re. d. l. 1. §. quid ait prator, d. l. si ab arbitro, & d. leg. pratoria, & l. plane, ff. in pos. leg. Tyraq. in l. huius, §. hoc sermone, in princ. nu. 19. ff. de verb. signific. & maritus suscipit onera matrimonij, sperans dotem datam fore penes se perpetuò remansuram, & quælibet dispositio intelligitur eo rerum statu [22] manente, l. quod seruus, ff. de cond. ob. caus. quæro. §. inter locatorem, ff. loc. l. si fuerit, in princ. ff. pro socio, l. cum quis, in princ. de solut. l. ex facto in princ. ff. de vulga. alios citat Tyraq. præfatione l. si vnam, num. 167. C. de reuoc. donat. decil. Pedem. 91. num. 2. Præterea aduertatur, quod meo iudicio Baldi Nouelli defenditur aperta ratione: duplici enim de causa maritus tenetur vxorem alere, & quia dotis fructus percipit, & quia habet eam in obsequiis: itis verò causis cessantibus non tenetur alere vxorem diuitem, at cessat vbique in facto proposito, & prima quidem, quia dos est euicta, secunda verò quia maritus non vult vxoris obsequia recipere, proinde alere eam non tenetur: & non obstat quod iterum quis non tenetur fideiubere, quando fideiussor primo loco datus desit esse soluendo, quia illud procedit quando tenetur quis officio iudicis ex equitate: tunc enim si primus lapsus [23] est facultatibus, dati debet alius ex quo subest eadem equitas: ita distinguit Bartol. in d. l. 2. ff. de fideiussor. Doctores in d. l. ab arbitro, vbi Ias. num. 11. Alex. in consil. 60. numer. 4. volum. 5. & dixi in consil. 8. circa finem: hic militat eadem æquitas dandi nouam dotem, & ita dotando necessitas non descendit à promissione, sed ab honestate, & equitate quadam. Non etiam obstat, quod debitor speciei liberetur extincta specie, quia hoc verum est quoad obligationem, quæ tenebatur, vt insurgit æquitas ne marito sine dote sustinente onera matrimonij diues locupletetur [24] cum illius iactura, c. locupletatur, de reg. iur. in §. 6. iure naturæ, ff. eod. tit. Et quia conclusio nostra vendicat sibi locum in illis casibus, quibus euictio non debetur in contractu dotis, sciendum est quod regulariter [25] euictio non præstat in dote, quando contractus incipit à traditione, licet aliud sit quando incipit à promissione, est tex. expressus in leg. 1. vbi notant omnes, C. de iure dot. vbi not. Bald. Salice. & alij idem dicunt Dd. in leg. vnic. §. 1. C. de rei vxor. actio. Ias. in §. fuerat, nu. 33. Institui. de actio. Burg. in l. fin. num.

fin. num. 23. de empt. & vend. Bal. Nouel. in d. tract. dot. part. 7. priuileg. 42. colum. 1. quoniam si mulier sciens bona esse aliena, vel alij obligata, dedit illa in dotem tamquam propria, & libera, [26] tunc tenetur de euictione, seu de dolo, etiam si incepisset à traditione, ita voluit Cyn. Bald. & Salic. in d. l. Alex. in consil. 176. nu. 5. in fin. vol. 7. Corn. in consil. 140. col. 2. vol. 2. Rolan. in tracta de lucro dot. quest. 58. in fi. vbi allegat Crau. & quamuis Bald. in consil. 467. volum. 4. dicat, quod maritus agit de euictione, quando vxor, quæ alia bona habebat, dotē dedit de bonis subiectis restitutioni, [27] quæ deinde per mortem vxoris sunt euicta à subiectis, & eum sequuntur Crau. in consil. 186. n. 17. Rol. in d. q. 58. Platanus. in eod. tract. gl. 10. nu. 70. tamen hoc non debet intelligi indistincte sed cū grano salis, quando scilicet vxor sciebat rem esse subiectam fideicommissi, quia videtur tunc esse in dolo, & decipere maritum, secundum Alexan. in d. consil. 176. nu. 4. vers. est verum, quod ille, sequitur Rolan. in loco prædicto, & ratio, quia propter dolum perdit beneficium, vt videmus in vxore, quæ magnam dotē promisit, quam tamen scit se non posse soluere: perdit enim priuilegium ne conueniatur ultra quam facere possit, l. penult. ff. de iure dot. dixi supra in quest. an vxori denegentur alimenta ob dotem non solutam, & hoc etiam voluit Bald. in d. consil. 468. in fin. volum. 4. dum allegat l. i. c. de iure dot. quæ à Dd. modo prædicto declaratur, & dictum Doctoris [28] intelligi debet secundum legem, quam allegat Bar. in l. non solum. §. liberationis, ff. de liberat. legata, & in casu Baldi nulla cadit specialitatis ratio, quare magis debeatur eo casu euictio, quam in aliis, si incepit à traditione possumus etiam intelligere eum, quando dotis constitutio incipit à promissione, vt in d. l. i. ratio autem quare euictio non debeat indistincte in contractu dotis, quia est onerosus, cum debeat. In contractu emptiōis est, quia in emptiōe interuenit [29] pretium, & iustum non esse quod emptor careat re, & pretio: at maritus re euicta in his abest, ita declarat Alber. in d. l. i. vbi Baldi n. 6. aliam reddit. sed subtilem potestatem Baldi, nu. 7. quem vide, nā emptor potest frare sine illis extremis, re scilicet, & pretio, vnde cum vnum deficit, necesse est, quod alterū illius loco succedat: sed non est bona quia extrema illa sunt necessaria, quando in esse producit emptio, at post factum esse potest sine vno extremorum vnde valet pactum, quod non debeat euictio, nec pretij restitutio, vt sunt iura clara.

S V M M A R I A.

- 1 Vxor heretica & potius necanda, quam alenda.
- 2 Matrimonium soluitur, quando separationem thori propter heresim vxoris.
- 3 Vxor propter heresim perdit dotem sicut per adulterium carnale.
- 4 Dolo fit applicatur, quando vxor committit crimen lesa maiestatis.
- 5 Vxor heretica non est alenda à viro.
- 6 Maritus potest vxorem hereticam expellere propria autoritate non expectato Ecclesie iudicio.
- 7 Maritus vxorem penitentem in crimine heresis non cogitur recipere si post sententiam diuortij ingressus est religionem.
- 8 Maritus post sententiam adulterij contra vxorem non cogitur illam penitentem recipere, sed in causa heresis.
- 9 Maritus non tenetur alere vxorem de heresi condemnatam, sed penitentem, quando fuit detra-

sa in carcere.

- 10 Vxor, quæ crimen lesa maiestatis commisit, non est alenda à viro.

QUESTIO XXI.

DE vxore heretica, quod non sit à marito alenda, res esse videtur sine dubitatione, quia idem diximus in filio heretico, & in aliis personis, & talis vxor videtur potius [1] necanda, quam alenda, c. legi. 24. questio. 8. & si vxori negari possunt alimenta, quando commisit adulterium, quanto magis priuabitur quando heresim committit, cum grauius sit crimen, & videmus, quod vxore [2] cadente in heresim conceditur à canone separatio thori, ca. de diuor. & c. fin. de conuers. coniug. vbi not. Ioan. And. Butr. & Abb. & non minus vxor perdit dotem propter adulterium spirituale, id est propter heresim, [3] quam propter adulterium carnale, vt per Doctores in dict. c. fin. vbi Abb. numer. 2, qui dicit esse notandum, & ponit late Didac. in epitom. de spons. part. 2. c. 7. §. i. num. 4. & seq. vbi post Alber. Cardin. & alios dicit, quod hoc casu dos applicatur fisco nō autem viro, & non mirum, quia videmus ita quoque seruari pro crimine [4] lesa maiestatis humane, argumento text. in l. quinque legibus ff. de bon. damnat. vbi Alber. post gloss. & Iacob. de Are. Nel. in tract. bannito. in l. par. 2. tempor. quest. 18. Bos. in tract. de publi. bonor. nu. 73. Clar. in Pract. crimin. quest. 78. num. 15. & per hanc rationem ita tenet [5] Gondisalu. in tracta. de hereti. questio. 15. nu. 9. cum ergo detur separatio thori debet etiam subtrahi alimentatio, quia non tenetur maritus alere vxorem, quam non habet in suo seruitio, immo in crimine heresis maritus potest autoritate propria vxorem [6] hereticam expellere non expectato Ecclesie iudicio, vt est text. in ca. de illa, de diuor. vbi etiam dicitur, quod si maritus sit hereticus potest vxor propria autoritate diuertere, & ibi Butr. num. 2. dicit esse ibi casum, in quo marito agenti posset soror recuperanda ad coniugem, quæ diuertit propria autoritate obstat exceptio spiritualis fornicationis, quia nō potest fide salua esse tuta cum illo. Abb. nu. 2. qui dicit quod hæc est vna ex differentiis inter carnalem, & spiritualem fornicationem, quia pro carnali vxor non expellitur propria autoritate nisi delictum sit notorium, sed id licet pro spirituali propter periculum infectionis, Præposl. numer. 2. Godisalu. dict. q. 15. num. 10. difficultas tamen est, quando vxor ducta penitentia redit ad gremium Ecclesie, & fuit à crimine absoluta, an maritus eam teneatur recipere, atque exhibere. & in hoc ego existimo mulierem alendam esse, quia si hereticus reuertitur ad fidem cogitur alter coniugem redire ad habitandum, nec aliqua excusat præter quam si post latam sententiam diuortij qui fuit [7] fidelis ingrediatur religionem, vt est text. vbi gloss. in cap. fin. de conuers. coniug. & ibi nota. Abb. idem dicunt Butr. Abb. & Præposl. in cap. de illa, & in c. quanto, de diuor. Didac. de spons. d. par. 2. §. 5. n. 5. vbi allegat etiam Alph. à Castro. & quamuis in fornicatione carnali aliud sit, quia maritus vxorem penitentem recipere non tenetur, tamen id eo est, quia maritus magis scandalizatur, & magis offenditur in corpore, quam in anima vxoris, ideo non cogitur illam post adulterium penitentem admittere, cum tamen illi teneatur cohabitare [8] post spiritualem fornicationem, ita Butr. in d. c. fin. in fin. de conuersio. coniugato. addo, quod versatur in hoc fauor religionis,

NN 4

quod penitentes piè suscipiantur, vt consili de hominum non minus, quam de diuina misericordia facilius ad conuersionem perducantur.

Hec tamen procedit, quando mulier in domum restituitur, quod si forè in carceres detruderetur, maritus illi non tenetur [10] alimenta ministrare, secundum Ioan. Lup. in rubrica. ff. de don. inter vir. & vxor. §. 64. num. 7.

Que dicta sunt de vxore hæretica locum habent etiam in ea, que læsæ maiestatis fuit rea, quales fuisset illas mulieres: [10] de Beccalis Braxienfes refert Gigas in tract. de crimine læsæ maiest. lib. 3. titulo de pæm. quas fil. in cur. questio. 5. in fine: nam etiam hoc casu vxor est indigna alimentis, quia vt suprà tetigi etiam filij priuantur alimentis, & parentes, & alij, & dicam infra de marito hæretico.

SUMMARI A.

- 1 Vidua intra annum luctus ab heredibus patris non viri alitur, si diuites sunt.
- 2 Heredes mariti non alit viduam intra annum luctus si potest festinan alere.
- 3 Vidua dicitur alimende habere, quando ex sua indigntia potest sibi victum querere.
- 4 Vidua, vt dicatur habere alimende, attendimus redditum bonorum.
- 5 Alimenta alicui de proprijs bonis præstanda extrahi possunt ex rei venditione.
- 6 Princeps antequam subditi collectam imponat excutere debet suum ararium.
- 7 Vniuersitas antequam collectet particulares excutit suos redditus.
- 8 Vidua non est alenda ab heredibus maritis si eligunt ante annum restituere dotes, & alij duo sunt casus.
- 9 Heredes viri non alunt viduam intra annum si transiit ad secunda vota.
- 10 Vidua si ex forma statuti solui debent quinque pro centenario, nisi non soluantur, qua secundo nupsit.
- 11 Heredes viri alunt viduam, qua transiit ad secunda vota si restat ei reliquit.
- 12 Legatarius alimentorum etiam si alimende habeat alimenta debentur.
- 13 Dos vidua solui debet intra annum luctus quando vir simpliciter illam reliquit.
- 14 Vidua nubens intra annum luctus perdit legata sibi à viro relicta.
- 15 Pater secundo nubentibus indulta propter festinariam sub lata hodie sunt.
- 16 Vidua nubens intra annum luctus hodie non perdit legata sibi facta à viro.
- 17 Patrem non meretur, quod si lege permittente.

QVÆSTIO XXII.

Postquam vidimus casus, quibus alimenta vxori licet constante matrimonio denegare, dicendum est, quando intra annum luctus vxor non sit ab heredibus exhibenda, & primus quidem est quando patrem habet [1] diuitem, quia onus eo casu incumbit patri, non heredibus, Aret. in consil. 98. numer. 3. dixi in titul. quibus debeantur alimenta, in questio. an vidua sit alenda intra annum luctus, in septima ampliat. & ratio est, quia obligatio alendi non descendit in hæredes nisi in subsidium, quando alendus laborat extrema egestate, vt per Bart. in d. l. si quis à liberis. §. item rescriptum. ff. de liber. agnosc. vel alen. & non dicitur extrema egestate laborare, qui patrem habet diuitē, vt ibi per Bartolē.

[2] Secundus est, quando vidua habet de suo vnde possit alimenta sumere: tunc enim heredes mariti non eam alunt, vt est text. in l. penultima. ibi. nec sium quicquam habeat. ff. vt in poss. leg. glo. in l. diuortio. in princip. vbi Dyn. Bartol. Bald. Aret. & alij. ff. solut. matrimoni. cum alijs, quos citauimus in dict. quest. an vidua sit alenda ab heredibus viri, in prima limita addo Card. in cap. per vestras, vbi etiam præpos. numer. 5. de donat. inter vir. & vxor. tract. Pap. forma libel. quo agit ad dot. in vericui ac etiam alimenta, nu. 2. dicitur autem habere alimende, quando ex [3] industria potest sibi victum querere, secundum Bero. in consil. 153. volum. 8. dubium tamen est hoc casu, an in dignoscendo, quod habeat alimende attendatur redditus bonorum, quia vidua possidet, an verò quantitas, & valor eorum, & lald. in consil. 30. concludit inspicendo esse redditus, quia vbi quicque de alimentis tractamus [4] ad redditum respicimus, l. ius alimentorum. §. l. ff. vbi pupil. eda. debe. alias semper dicitur habere de proprio cum possit nomen debitoris vendere, vt se aliat, quod tamen est absurdum, & eum sequitur Crauet. in consil. 199. numer. 6. Natta in consil. 418. num. 2. sed hoc videtur habere contradictionem, quia cum tractatur de alimentis eius, qui de proprijs bonis alendus est, tunc res ipsa [5] vendi potest, vt est text. in l. 1. §. mulier. ff. de vent. in possit. mittit per quem ita dixit Barbat. ad Bart. in leg. penult. ff. de alimen. & cibarij. eum sequitur Phanuc. in tracta de inuentar. part. 7. num. 56. vbi allegat Angel. & tract. Pap. qui tamen mihi hoc dicunt, sed hanc declarationem habeo pro vera, quia excutere quis debet proprium ararium antequam possit de alieno viuere, vt dicimus de Principe, qui etiam pro defensione statuti possit subditos grauare, & collectam imponere, [6] tamen in primis impendit de suo quicquid habet, vt per Nattam in consil. 557. num. 10. Roland. in consil. 1. num. 62. & sequ. vol. 2. Plot. de in lit. iuran. §. 11. num. 13. idem dicimus de immunitate, quæ antequam particulares exigat, [7] suos [7] excutit redditus, glo. in l. 1. §. quod si nemo, in verbi. procul. ff. quod cuiusque vniuersi. nom. Bartol. in l. 1. C. de mulier. & in quo loco, Natta in d. consil. 418. nu. 1. & dicam in titulo, qualiter sint præstanda alimenta, & non obstant iura in contrariu allegata, quia procedunt, quando alimenta alicui soluenda sunt de bonis alienis: tunc enim iustum non est, quod fundus vendatur, vt alicui alimenta præstentur.

[8] Tercius est casus quando heredes mariti eligunt intra annum restituere dotes.

Quartus est, quando dos consilii in bonis immobilibus, quæ statim soluto matrimonio sunt vxori restituenda.

Quintus, quando dos est restituenda extraneo, qui stipulatus est dotem sibi, non autem mulieri reddi.

Sextus quando alius est stipulatus dotem sibi reddi, quia tunc nec etiam ipsi extraneo soluenda sunt alimenta dum retinetur dos.

Septimus est in heredibus ipsius vxoris, qui non sunt alendi intra annum, qui datur ad restituendum dotem, de quibus omnibus casibus posui in d. quibus debeantur alimenta, in questio. an vidua sit ab heredibus viri alenda.

Octauus casus est, quando vidua transiisset intra annum luctus ad secunda vota, tunc enim non [9] est alenda ab heredibus viri, ita post Richard. Malum. inquit Cyn. in l. fin. C. de hō. mar. nā deo alitur, quia dum permānet in viduitate durare vir detur.

videtur in eodem matrimonio, & quando transit ad secundas nuptias cessat ratio: ergo non est alenda, sequantur ibi alij omnes Bald. in consil. 86. Angelus patri, volum. 2. vbi ponit rationem quia secundus vir tenetur illam alere, & dictum iam est, quod tunc vidua est alenda, quando aliunde non habet, sed quod vitum habet dicitur aliunde habere, Ange. in l. diuortio, in princip. colum. 2. vericuli consilij pluries ff. solut. matrimonio, vbi mouetur ea ratione, quod primum matrimonium videatur durare sequitur Imol. colum. 2. Pract. Papien. in forma libelli. quo agit ad dot. restit. in vericuli. ac etiam alimentis, numer. 2. Inf. in §. fuerat, numer. 25. Instituta de action. Ioann. de Garçon, in rub. C. de secund. nup. nu. 39. hoc etiam voluit Didac. in epitom. de sponsa. in 2. part. cap. 3. §. 9. nu. 10. Rebut. in consil. Gall. tom. 1. tit. de sentent. prouis. articulo 3. gloss. 1. num. 32. in fin. vbi dicit, quod ipsa, quæ nupit nihil potest petere, sed maritus bene petit interesse retardate solutionis dotis, vt dixi late supra post Bartol. in consil. 128. Plot. in tract. de in lit. iuran. §. 11. numer. 26. Lupum relatum à prædicto Gemini. in tractat. de vsur. in commentar. t. §. 4. nume. 90. & alios, facit, quod voluit Socin. in consil. 180. num. 7. volum. 2. vbi dicit itatutum mandans, quod viduæ soluatur alimenta [10] ad rationem de quinque pro centenariio, non habere locum in ea, quæ non permansit vidua, sed nupit, ea enim non petit alimenta sequitur Garçon, loco prædicto.

Declaratur tamen hic casus, quando maritus alimenta reliquisset vxori, quia tunc per [11] transitum ad secundam vota non exarbit secundum Garçon. in dict. rubr. C. de secund. nup. nu. 39. mouetur, quia relictum debet aliquid operari, vt in simili dicit Bald. in Authen. hoc locum sol. i. Cod. de secund. nup. sed hæc ratio non est bona: decisio quidem bene procedit, sed alia ratione, nam quando alimenta fuerunt relictæ tunc debentur iure actionis, ideo peti possunt etiam si legatarius haberet [12] aliunde vnde viuat, Bald. in l. 1. colum. 2. C. de fideicommiss. Caltr. dict. diuortio, in principi. Alexan. in l. de alimentis, vbi Deci. nume. 5. Cod. de transact. Socin. in consil. 57. num. 38. volum. 4. & dicam late alibi. siue ergo nupta sit siue seruet viduitatem, utroque casu est alenda: videmus enim per eandem rationem, quod etiam dos restituitur sit post annum, nec ante liceat petere: [13] tamen, quando relinquatur à marito coguntur heredes illam reprecassentare non expectato anno, leg. 1. ff. de dote preleg. §. sed si vxori, vbi glo. Instituit ad leg. Falcid. Plot. in d. §. 11. nume. 33. post medium, Lupus dict. §. 4. numer. 87. hæc tamen declaratio patitur difficultatem, quia nonnulli volunt, quod per transitum ad secundam vota vxor perdat alimenta loquendo generaliter ergo multo magis eorum opinio procederet in muliere transiente intra annum luctus, nam mulier, quæ festinanter conuolat [14] ad secundam vota perdit omnia legata sibi à viro relictæ, l. 1. C. de secund. nupt. vbi Bal. nu. 6. declarat procedere non solum respectu proprietatis, sed etiam respectu vfusfructus, siue relictum sit pure, siue sub conditione, & subdit esse menti tenendum, quia sæpe accidit, & ibi Alexander ad Bart. idem dicit allegando Angelum, & sequitur Decius, num. 10. & 15. & Ioann. de Garçon. nu. 66. & Bal. in consil. 204. colum. 2. versum non obstat, volum. 1. dicit hanc penam introduciendam esse propter impudicitiam, & Caltr. in consil. 366. colum. 1. volum. 1. inquit esse indicatas propter iniuriam, quæ fit primo viro, sequitur Bero in consil. 32. numer. 33. volum. 2. & Alexand.

loco prædicti. & dicit vxorem priuari tamquam ingratam, & quæ offendat animum mariti, & quatuor actiones citat Ioan. de Garçon. in d. l. 1. nu. 109. C. de secund. nupt. & duas ponit Ripa in Rubr. Co. de secund. nup. numer. 17. & quod ob transitum perdatur legatum, voluit Picus in leg. Titia, cum nuberet, nume. 166. ff. de leg. 2. Bero. in dict. consil. 32. numer. 19. Neuiza. Silua nup. lib. 2. numer. 48. & sequi. Roer. in decis. 186. per totam, sed hoc procedit inspecto illo tempore.

[15] Verum hodie omnes partes secundo nubentibus inducitur propter nimiam festinantiam sublatæ sunt à iure canonico, quod seruatur etiam in foro ciuili, Innoc. in c. fin. de sponsa, vbi Hostie. Io. And. sut. Card. Anchar. & Henric. noich. Bartol. in d. l. 1. in fin. C. de secund. nup. vbi Deci. num. 21. & Ioan. Garçon. numer. 71. bald. in consil. 366. nu. 2. volum. 4. Abb. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, vbi Aret. communem dicit, de consil. eandem ibi dicit communem Felin. numer. 32. & Deci. nume. 35. Ioann. Garçon. in dict. l. 1. num. 132. vbi multos allegando dicit magis communem esse tam legitarum, quam canonicarum, & tenendam esse in consulendo, & iudicando, eam quoque communem dicit in rub. C. de secund. nup. num. 6. Capra in consil. 70. numer. 10. & quod vxor transiens ad secundam vota intra annum luctus hodie [16] non perdat legata, voluit Frede. Senen. in consil. 36. bald. in consil. 467. volum. 3. Caltr. in consil. 367. colum. 1. in prin. & fin. volum. 1. vbi subdit quod non infertur marito iniuria, ex quo nubit de licentia Apostoli, & legis canonice, idem Caltr. in consil. 154. in princip. volum. 2. Ioan. Garçon. in d. leg. 2. nume. 67. & 71. in fin. & actus à lege [17] permissus non meretur penam l. Gracchus, C. de adulter. quare licet intra annum luctus vidua nubat non perdat legatum alimentorum sibi à marito relictum, alij etiam sunt casus quibus intra annum luctus viduæ alimenta iuste denegantur, qui ex his, quæ infra dicuntur colligi possunt.

SYMMARIA.

- 1 Vidua transiens ad secundam vota perdit legatum alimentorum si institutus est filius.
- 2 Vxor relictum continet tacitam conditionem scilicet, honeste, & vidualliter vixere.
- 3 Mulier secundo nubens non dicitur casta, & honeste viuere.
- 4 Vxori alimenta, quando institutus filio relinquuntur, tunc videtur relictæ contemplatione filij, vt cum eo habitet.
- 5 Testatoris voluntatem steruens facit se omni emolumento indignum.
- 6 Vidua secundo nubendo non perdit vfusfructum sibi à matre relictum.
- 7 Vfusfructus continet alimenta.
- 8 Vidua secundo nubens non inhonorat maritum nea perdit priuilegia.
- 9 Mulier secundo nubens non perdit legata, sed proprietatem illorum reuertitur.
- 10 Falla non presumuntur.
- 11 Omisum habetur pro omisso, quando facile potestis exprimi.
- 12 Volumus testatoris presumitur esse legi conformis.
- 13 Nuptia secunda sunt admissa à lege, non reprobata.
- 14 Legatum alimentorum in dubio videtur relictum favore legatarij.
- 15 Caste viuere dicitur mulier, quæ secundo nubat.

- 16 *Legatum interpretatur secundum legis dispositionem, non secundum occultam voluntatem.*
 17 *Legatum intelligitur factum contemplatione quando matri relinquatur in domo.*
 18 *Nuptie tertia non magis displicent, quam secunda.*
 19 *Nuptie etiam octavae sunt permixtae.*
 20 *Vxor relicta etiam si transferat ad secunda nuptias debet transire ad tertia.*
 21 *Immo secundo, non primo viro inferitur per tertia nuptias.*
 22 *Mulier perdit legatum per secunda nuptias, quando extant aliqua coniecturae.*
 23 *Mulier nubenda perdit legatum factum sub modo non nubendi.*

QVÆSTIO XXIII.

Post luctus si vidua transeat ad secunda vota, an perdat relictum alimentorum sibi factum à primo viro, & si filius [1] sit institutus videtur amittit. ita determinat Praet. Papien. in form. libel. quo agit ad dotis restitutionem, in versicul. donec vitam, nume. 4. quia praesumit lex, quod testator voluerit eam morari cum filia, argumento l. qui concubinam, §. fin. ff. de leg. 3. l. quantum, §. fin. ff. de fundo iusti. l. 2. C. commun. vtriusq. iudi. eandem probavit sententiam Bero. in consil. 32. num. 9. volum. 2. vbi inquit in legato vxori facto intelligi semper tacitam conditionem, si castè, honestè, & in viduitate [2] vixerit, allegat Bald. in l. in fin. C. de leg. Castren. in l. mulier quas, ff. ad Trebellian. & facie, quia secundum communem loquendi usum mulier, quae secundum nupti non dicitur [3] castè, & honestè vivere, Ancharr. & Imol. in c. quod à te, de cler. coniug. Felin. in procem. Gregor. Ripa, in rubrica, Co. de secund. nupt. nu. 13. in fin. & dicit Bald. in ca. l. i. C. de legat. quod dum testator legat vxori [4] alimenta instituto filio censetur voluisse matrem sociare filiis, & legasse contemplatione educationis liberorum, ac mater à filiis se disiungit, & filios, ac testatoris praeceptum contemnit nubendo, ergo non debet habere legatum alimentorum, contemnens enim, & impugnans testatoris voluntatem [5] facit se indignum relicto, cum pater, §. libertis, ff. de legatis secundo.

Contrariam tamen sententiam amplexus est Aret. in consil. 40. column. 2. versicul. ad secundum, vbi mouetur, quia secundo nubendo [6] non perdit usufructum sibi relictum, §. si verò, solum usufructum, in Authen. de nupt. & in Authen. hoc locum, C. de secund. nupt. ergo eodem modo non debet perdere legatum alimentorum, quod est simile, & regulariter ea ratione alimenta [7] continentur in usufructu, Imperator, ff. ad Trebellian. & l. penul. ff. de alimen. & cibariis, leg. hoc etiam ante eum videtur voluisse Bald. in d. l. i. vbi eum sequuntur alij, dum enim volunt, quod legatum perdat quando relictum est sub modo habitandi cum filiis, praesupponunt aliud esse quando simpliciter fuit relictum, eam sententiam expresse tenuit Pau. Pic. in leg. Titia, §. Titia cum nuberet, nu. 164. ff. de leg. 2. eam quoque amplexus est Ioan. de Garzon. in rubrica, C. de secund. nupt. num. 36. quae enim transit ad secunda vota non inhonorat maritum, nec [8] perdit privilegia, vt inquit Ioannes Lupus, in rubrica, de donat. inter virum & vxor. addo, quod cetera legata durante etiam post transitum ad secundas nuptias, nec reuocantur, nisi quoad [9] proprietatem, quando extant filij l. fœmine, in fin. C. de secund. nupt. §. prima si quidem, & §. si vero expectet, in Authen. de nupt. Barto. in Auth. ex testamento, circa principiu,

Cod. eod. tit. Dec. in rubri. C. de secund. nupt. in fin. Ripa d. l. fœmine, in fin. Natta in consil. 459. num. 7. quod si id obtinet in ceteris, cur non idem erit in legato alimentorum, quod est plenus, & magis fauorabile legatario?

[10] Item conditio morandi cum filiis, vel etiam seruandi viduitatem, est quid facti, & non praesumitur, l. in bello, §. facta, ff. de captiui. & qui dicit legatum fuisse sub conditione relictum, & tenetur probare, l. ei qui, ff. de probat. & quod non legitur in testamento scriptum, non est per subauditionem intelligendum, vt dicitur in l. illam. Cod. de collatio. immo conditio non nubendi videtur retinenda de legato, quando est expressa, vt in Rub. & titul. C. de indict. viduit. tollend. demum cum posset maritus conditionem viduitatis apponere, & nō dixerit, [11] voluisse non videtur, l. l. §. fin. autem ad deficientes, Cod. de caduc. tollend. & voluntas testatoris [12] praesumitur esse legi, conformis Bartol. in l. heredes mei, §. cum ita, vbi not. omnes, ff. ad Trebellian. secunde autem nuptiae non sunt à [13] lege reprobatae, immò admittit, c. vicens, 31. distinctio. l. final. Cod. de legitim. tutor. l. castitas. Cod. ad legem Iul. de adulter. & non obstat, quod testator praesumitur ea intentione reliquisse alimenta, vt cum filiis moraretur, quia respondeo, falsum hoc esse, nam legatum alimentorum in dubio censetur relictum fauore [14] legatarij etiam si onus esset legato adiectum licet aliud sit in alijs legatis, leg. i. vbi, gloss. & alij omnes, Cod. de legat. gloss. Bartol. & alij in l. illis libertis, ff. de conditionib. & demonstrationib. Bartol. in l. Caio, §. Imperator, in princip. & in l. oppos. ff. de aliment. & cibariis, legat. & dicam late inter privilegia alimentorum, multò ergo minus id locum habebit, quando de onere non est facta mentio in legato, nec onus reperitur expressè in iunctum, & non resistit, quod relictum videtur sub tacita conditione, si in viduitate vixerit, vt inquit Bero. in dicto consil. 32. quia Baldus & alij per eum citati non id dicunt, sed exprimiunt solum de honestate, & castitate, at quae secundo viro [15] nubit dicitur castè, & honestè vivere, vt per Bartol. Imol. & alios in l. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebellian. non etiam verum est, quod secundum communem loquendi usum mulier secundò nubens videatur inhonestè vivere, nam contrarium est etiam verum, vt per Carphal. in consil. 500. numer. 33. et si esset verum, non noceret, quia legatum simpliciter relictum, nō interpretatur secundum occultam voluntatem testatoris, [16] sed secundum legis dispositionem, vt inquit Angel. in d. §. cum proponeretur, legis autem dispositio non abhorret à secundis nuptiis, & quod Bald. inquit in l. i. in fine. C. de leg. procedit quando relicta sunt alimenta in domo, tunc enim videtur testator voluisse matrem sociare filiis ex eo, quod in domo reliquit. [17] non enim colligi potest alia ratio, quare magis in domo reliquerit, quā extra, sed in praesenti causa relicta sunt simpliciter, quare verior est sententia, quod duret legatum post secundas nuptias.

Immo id procedet, etiam si transiret ad tertia nuptias, quia non minus à lege approbatur tertium [18] quam secundum matrimonium, vt late probat Carphal. in consil. 500. per totum, & facit, quia etiam octauae nuptiae sunt [19] permixtae, c. aperiat, 31. quest. i. Boer. decil. 186. nu. 4. Menoch. in consil. 40. num. 40. fortius voluit Ripa in Rubr. de secund. nupt. nu. 13. post Alex. in dict. §. cum proponeretur, quod vbi sunt alimenta vxori relicta, etiam si transierit ad secundas

cundas nuptias, [20] debeantur, et si vxor tertias contrahat nuptias, quia omnes post primas dicuntur secundæ, & per tertias nuptias fit iniuria [21] secundæ, non primo viro, atque illius anima contristatur, vt probat Caphal. d. consil. 500. nume. 22. & 24. & seq.

Prædicta tamen limitantur non procedere quando ex coniecturis aliquibus vel lignis constaret de mente testatoris fuisse, quod [22] legatum perdat, l. 1. in fine. C. de legat. vbi dicitur procedere, quando reliquit alimenta in domo videtur enim tunc voluisse prospicere educationi filiorum, & ideo si non agnoscat onus, non consequitur legatum, leg. Nescimus si de excusatio. tutor. & multo magis amittet legatum vxor, quando expresse [23] testator relinqueret sub modo seruandi viduitatem, secundum Bartol. in Authent. hoc locum. Cod. de secund. nup. Picus in dicto §. Titia cum nuberet, num. 164. circa fin. vbi ponit generalem limitationem.

SUMMARIA.

- 1 Vidua, quæ post annum luctus fornicator, non subiaceat penis impositis secundo nubentibus
- 2 Vidua quæ peccat in corpus suum post annum luctus, non perdit alimenta.
- 3 Penæ secundo nubentium locum habent contra a vidua inhonestè viuente.
- 4 Luxuria non est plus tribuendum, quam castitati.
- 5 Penæ secundo nubentibus impositæ non sunt correctæ, quoad inhonestè viuente.
- 6 Vidua quæ inhonestè viuit, iniuriam facit marito.
- 7 Vidua stuprum committens, priuatur hereditate, vel relicto sibi factio à marito.
- 8 Vidua stuprum committendo non minus offendit maritum, quam vxor adulterando.
- 9 Vidua inhonestè viuens post annum luctus, perdit alimenta sibi aliquando debita.
- 10 Vidua stuprum committens perdit dotem, sed vidua sibi de veritate.
- 11 Vidua stuprum committens post annum luctum non perdit dotem.
- 12 Expressum videtur quod fuisse dispositum, si de eo testator cogitasset.
- 13 Legatarius perdit legatum, si post mortem testatoris concubuit cum illius vxore.
- 14 Legatarius priuatur legato, si concubuit cum vxore testatoris illo viuente.
- 15 Adulterium potest vxori vidua obici si maritus illud ignorauit.
- 16 Vxor quæ ante legatum, vel post commissit adulterium, priuatur legato sibi factio à marito.
- 17 Vidua inhonestè viuens perdit priuilegium fori.
- 18 Vidua viuens impudice, priuatur tutela.
- 19 Vidua relicta excecrauit testamenti, priuatur ob inhonestam vitam.
- 20 Vidua inhonestè viuens, non consequitur quartam in bonis mariti ductis.
- 21 §. fin. in Auth. de relict. vbi ea, quæ parit, quomodo intelligatur.
- 22 Filia quæ fuit ab vno tantum cognita, non potest exheredari, licet aliud sit quando turpem ducit vitam.
- 23 Vxor turpis ex alia causa, quam inhonestæ vitæ, non perdit legatum alimentorum sibi factum à viro.
- 24 Voluntatem testatoris qui impugnat, non potest illi succedere.

Gratis quoque questio est, an si mulier vidua post annum luctus peccauit in corpus suum priuari debeat alimentis sibi à testatore relictis? & primo quidem aspectu videtur, quod non per text. in §. fin. in Auth. de relict. & ea, quæ parit, vbi præsupponit, quod si [1] vxor fornicatur post annum luctus, non subiaceat penis impositis transiunt ad secundæ vota. ex l. 1. C. de secund. nup. & in hoc tenet [2] glof. in d. §. fin. & ibi Ange & not. in Auth. eisdem. C. de secund. nup. Alciat. in tract. præsumpt. reg. 2. præsumpt. 9. num. 5. decidit Pedem. 77. nu. 1. & hanc sententiam procedere ex mente communis opinionis dicit Emanu. à Cost. in c. si pater, part. 1. in ver. legauit, nu. 35. in princ. & vers. ego autem, de testament. in 6. vbi ait se non dubitare de hoc inuenio etiam, quod cum hac opinione transit Didac. in Epit. de sponsal. par. 2. cap. 7. §. 6. num. 11. vbi distinguit inter annum luctus, & alia tempora, volens aliud esse, quando mulier fornicatur intra annum luctus, quia tunc plectitur penis impositis à dict. l. 1. Cod. de secund. nup.

[3] In contrarium tamen facit, quia omnes penæ impositæ secundo nubentibus locum habent contra vxorem, quæ inhonestè viuit, Bartol. in l. his solis. C. de reuo. donat. vbi dicitur esse perpetuum notandum, & sequitur Barb. ibi, qui alios citat, idem Barba. in c. ex parte 6. in 1. col. de for. compet. Jo. Lup. in Rub. de donat. inter vir. & vxor. §. 67. nu. 3. vbi refert. Zen. zelin. & Ludou. Bonon. Abb. in c. vxoratus, de consec. coniug. Alex. in l. bonotum ff. de his qui not. infam. Bero. in cons. 32. n. 12. vol. 2. non enim plus tribuendum est luxurie, [4] quam castitati, vt in §. fin. in Auth. de relict. & ea, quæ par. & quamvis hodie ex Apost. dictio sublatæ sint penæ impositæ secundo nubentibus, tamen non sunt correctæ quoad illas, quæ inhonestè viuunt, [5] quia in viuētibus luxurie cessant causæ correctionis, vt per Abb. in d. c. vxoratus, & inter alias penas priuatur mulier omni relicto sibi factio à marito tanquam indigna, vt in l. 1. C. de secund. nup. ergo pari modo priuari debet illa, quæ turpiter, & inhonestè viuit, infert enim [6] iniuriā, & tristicium in animam viri, §. quæ verò, in Auth. de nupt. & in proposito inquit Salic. in l. fideicommissum, in fi. C. de fideicommiss. quod vxor instituta, vel legataria committens stuprum, priuatur vt indigna. [7] licet maritus legando, vel instituyendo non adiecerit, conditionem, castæ, & honestæ viuendi, & subdit esse bene notandum tamquam quotidiani comprobatur Ioan. Lup. d. §. 67. num. 4. facit, quia vxor constante matrimonio committens adulterium, non est aliena à marito, vt dixi supra, sed non minus maritum offendit vidua stuprum committendo, quam faciat vxor [8] adulterando viuente marito, vt inquit Castr. in d. l. fideicommissum, num. 4. ergo perdit alimenta per stuprum post mariti mortem commissum, & in terminis, quod propter inhonestam vitam post annum luctus. [9] perdat alimenta, voluit Picus d. §. Titia cum nuberet, num. 165. ff. de lega. 2. Bero. in cons. 312. nu. 9. ver. venio ad quartum, cum seq. volu. 2. Causalean. in tract. de usufruct. mulier, relict. num. 13. Caphal. in consil. 500. numer. 39. & pro hac parte facit, quia vidua stuprum committens, perdit etiam dotem, [10] sicut si viuente marito commississet adulterium, secundum Castr. in l. fororem. C. de his quib. vt indign. & in l. fideicommissum, in fin. C. de fideicom. & in consil. 147. volu. 1. Ias. in l. 2. numer. 6. ff. solut. matrim. Præpof. in c.

plerumque, colu. 3. de dona. inter vir. & vxor. Felin. in ca. pastoralis Cod. de iudic. Marfil. in l. vnica nu. 53. C. de rapt. virgin. & in sing. 416. Getard. in sing. 48. Io. Lup. d. §. 67. nu. 6. Belenz. in addit. ad Albam in cap. plerumque Crot. in l. 4. §. Cato. in l. le. c. num. 179. ff. de verborum obliga. & hanc dicit communē Bellon. in Rubr. C. de eden. num. 83. Boer. in decif. 38. Neuzian. in fylvia nuptia lib. 2. nu. 43. & fequen. vbi multos allegat, præcipue Angel. Areti. Dec. & Curt. lun. fubdens, quod hæredes mariti conuēti ad dotis reftitutionem poterant de ftupro excipere, Rip. d. Rubr. extr. de iudic. num. 21. Bero. in confi. 32. numer. 20. volumine 2. Syluan. confilio 2. d. l. m. 37. confi. 6. n. 17. latiffimè decif. Pedemont. 77. per totam eſt verum quod Alexand. in d. l. fororem. C. de iis quib. vt indign. tenendo contrarium, impugnatur prædictam Caltrenſis ſententiā, ſequitur illum laſ. in d. l. fideicommiſſum, num. 3. Dec. in c. pastoralis, colu. fin. extr. de iudic. quam ſententiā tanquā magis communem probant multi, quos citat & ſequitur Did. in Epitom. de ſponſal. par. 2. cap. 7. §. 6. nume. 9. & ſequen. Arius Pinel. in l. hna. num. 10. & ſequen. Cod. de bon. mater. Duen. in reg. 12. limit. 3. vbi latè agit multos citans, Eman. à Coſta, in cdi pater, parte 1. in ver. legauit, nume. 40. ver. ſed an quemadmodum, de teſtamen. in 6. Roland in cōſil. 86. per totum. volum. 2. idè ſuper hoc fundamēto non facio magnam vim præcipue cū Ioann. de Garton. in Authent. eiſdem, num. 20. & ſequen. C. de ſecund. nupt. diſtinguat inter ſtuprum commiſſum [11] intra annum luctus, & illud, quod poſt annum fuit perpetratum, vt primo caſu dotem amittat, ſecundo vero non, quam diſtinctionem probant etiam Alciat. in tract. præſumptio. regul. 2. præſumptio. 9. num. 5. Didacus dicto c. ſeptimo. §. 6. numer. 10. & ſequen. & licet Duen. dicta limitatio. 8. in ſ. dicat neceſſariam non eſſe illam diſtinctionem, quod etiam ponit Pinell. in dicta l. fin. nume. 11. Coſta in loco præcitato, tamen illam probauit Roland. dict. confi. 86. nume. 41. & ſecundū illam iudicatū fuiſſe refert decif. Pedemont. 77. in fin. licet plurimum pro opinione Caltrenſ. vrgeat ratio, quod ſicuti vidua pendente viduitate gaudet priuilegiis omnibus, quæ ſibi competeant viuente marito, quæ ſi videatur perſeuerare in eodem matrimonio, leg. fi. C. de bon. mater. cum infinitis ibi allegatis à Pinello, num. 4. ita debet eſſe obnoxia pœnis impoſitis mulier violans religionem matrimonij, vt ſentiat incommoda, quæ habet eodemmodum, l. ſecundū naturam. ff. de regul. iur. quidquid autem ſit in prædicta controuerſia dotis amittendæ, ſat eſt quod in caſu noſtro verior eſt opinio, viduam poſt annum luctus inhoneſte viuente amittere legatum alimentorum, & ratio eſt, quia haberi debet pro expreſſo, [12] quod diſpoſuiſſet teſtator, ſi de eo cogitaſſet, & ea per gloſſ. in leg. tale paſſum. ff. de pact. Tiraquel. in præſatio. l. in vncum, numer. 56. per totum. Cod. de reuoc. donat. decif. Pedemont. 64. in fin. vbi dicitur illam gloſſ. locum habere in quacunque materia, idè videmus, quod ſi legatarius poſt mortem teſtatoris concubuit cum vxore teſtatoris, perdit [13] legatum, quia ſi teſtator de hoc cogitaſſet, non legalſet, gloſſ. in l. fideicommiſſum. C. de fideicommiſſ. vbi hoc not. Bar. idem vult gloſſ. in l. fororem. Cod. de his quib. vt indign. & l. ff. eodem. & vtroque in loco Bart. Bald. in c. tux. in fin. de procurat. idem in adulterio [14] dicit Bald. in l. ſi mulier. C. de adulter. vbi dicit, quod propter adulteriū efficitur inimicus, communem dicit laſ. in d. l. fororem, numer. 5.

Ioan. Lup. in dicto §. 67. numer. 5. Mantie. de conſuetud. vltim. volunt. lib. 12. tit. 5. nume. 6. & prædicta to adulterium commiſiſſi, poſſunt hæredes mariti opprobriare [15] de adulterio contra vxorem repetentem rei indicatæ, num. 5. ff. de regul. iur. Prapof. in l. plerumque, num. 2. de donat. inter vir. & vxor. Picus in d. §. Titia cū nubere, num. 161. hanc dicit communem in l. ſina. in queſt. 61. C. de reuoc. donat. & ſequuntur Ancharam. Abb. Marfil. & Tiraquel. quos citat & ſequitur Didac. d. c. 7. §. 6. num. 9. qui etiam teſtamen hoc ſeruati in præctica Emanuel à Coſta in dicto c. ſi pater, parte 1. in verbo, legauit, num. 31. de teſtament. in 6. Ruin. in confi. 155. numer. 3. volum. 3. quia cum maritus verifiſimè foret reuocaturus, habita illius notitia, haberi debet pro reuocato, Mantie dicto titul. 5. num. 7. idque procedit non ſolum quando mulier adulterium commiſiſſi poſt factum legatum, ſed etiam quando ante, vt [16] per gloſſ. in dicta l. fideicommiſſum, & voluit Angel. Areti. in tractatu de teſtament. gloſſ. 46. nu. 5. ver. quarto vxor, Picus dicto §. Titia cum nubere, numer. 165. Coſta loco præcitato, numer. 31. veriſed & mulier, Mantie dicto nume. 7. ampliat procedere etiam in concubina, poſt Ruinum, quem allegat. Non obſtat igitur textus in §. penultim. in Authent. de reſtitutio. & ea quæ parit, quia licet ob facti contingentiā loquatur de ſtupro commiſſo intra annum luctus, tamen non excludit, quin idem ſit in ſtupro poſt annum commiſſo: offenditur enim anima mariti, & contriſtatur non ſolum per ſtuprum, ante annum, ſed etiam per ſtuprum poſt annum commiſſum, & idè ſalicit. Caltrenſ. Ioann. Lup. Bero. Paul. Pic. Cephal. & Caualean. intelligunt indiſtincte priuari legato mulierem, quæ inhoneſte viuuit, quinimò priuilegia omnia perdit, quæ ſibi ſunt durante viduitate conceſſa, vt in priuilegio [17] ſorti ponit Angelus in l. quardam puella, vbi Alexand. colu. 2. ff. de iuridictio. omnium iudic. perdit item tutelam. [18] ſecundū gloſſ. & Bald. in Authent. matris, & auz. Cod. quand. mulier tutelæ off. fung. poſſ. eſſi eſt relicta executrix teſtamenti, priuatur, ſecundum Imol. in leg. eum qui §. qui ſibi, colu. 1. ff. de verb. oblig. §. 97. num. 16. & ſeq. vbi etiam dixit quod vidua luxurioſe viuens perdit etiam quartam ſibi à iure delatam in bonis mariti [20] diſtinctis ſecundum auth. præterea, c. vnde vir & vxor.

Non omitto quod Eman. à Coſta loco prædict. num. 38. verſ. denique in hac controuerſia, intelligit text. in d. §. fin. in Authent. de reſtitutio. & ea quæ parit procedere quando vnicum ſtuprum commiſiſſi, aliud dicens quando luxurioſam diceret [21] vitam, vt quia publice vel notorie ſe proſtitueret, ad quod ex multis pulchre, quæ apud eum videri poſſunt, in quo articulo facit quod voluit Vaſq. in tract. de ſocceſ. creat. lib. 1. §. 10. numer. 610. veriſ. primo in filia, & lib. 2. par. 3. §. 20. requiſ. 29. num. 152. vbi dicit quod etſi filia turpiter [22] viuens poſſit exheredari, tamen aliud eſt quando ab vno tantum ſunt cognita. ſed ipſe non allegat textus, quos in hanc ſententiā citat Coſta, & dixi ſuprà hoc eodem tit. in q. an filia poſſit alimē priuari propter inhoneſtam vitam, prope finem.

Quod autè dictum eſt de inhoneſta vita nō procedit, quando ex alia cauſa vxor foret infamis, vel dam-

damnata, quia non propterea perderet alimenta sibi relicta [23].] marito, ita tenet Ang. Aret. in tract. de testamen. glo. incip. item reliquit mulieri concubinae alimenta. colum. persequitur Picus dict. 5. Titia cum nubere, num. 169. per iura, & auctoritates de quibus ibi. & ratio potest assignari, quia quicquid relinquit maritus videtur relinquere in praeiudicium pudicitiae, & bene transacti matrimonij, proinde quando delinquit contra pudicitiam, & castitatem, cessat causa relicti, & relictum tacite videtur reuocatum, quare ratio cessat, quando vidua non committit contra castitatem, vel in dedecus transacti matrimonij, non maritus secundo casu non perdit alimenta, licet efficiatur infans, vel damnetur ex alio crimine, pro quo facit quod ponit Bartol. in l. si fundum per fideicommissum, col. 1. ver. tu dic quod ibi erat res peruentum, & col. 2. vers. secundo casu quando res, ff. de leg. 1. Baro. conf. 64. num. 17. voluit Anch. Moder. auct. quae lib. 2. qu. 17. n. 2. facit etiam glo. in l. cum pater, §. libertis, in ver. nec alienent. ff. de leg. 2. vbi tunc solum prohibetur quis succedere [24] quando venit contra voluntatem defuncti, Ias. in auctores quos numer. 24. C. communis de leg.

terium mariti vxor iudicio ecclesiae diuertit, & dotes repetit, & dicit rationem esse, quia matrimonij beneficio non gaudet, qui in legem matrimonij [2] commissus, ab hostibus, §. si vir vxorem, ff. sol. mat. facit l. cum pater, §. libertis, ff. de leg. 2. vbi qui contemnit preceptum testatoris, non debet admitti ad beneficium testa. Ioan. Lup. in rub. de dona. inter vir. & vxor, §. 64. numer. 12. vbi addit quod alii non debet quis ex bonis, quae sibi auferuntur [4] ob delictum, cap. 1. §. si hominem, de pace tenen. & in per vltimas, §. 19. si ver. intellige Ias. eodem tit. folio mihi 209. decisio. Pedem. 124. num. 1. Cordub. in dict. l. si quis a liberis, §. si quis ex his, num. 80. ff. de leg. agnos. & facit quod si cuti datur marito actio contra vxorem adulteram, vbi dixi supra, ita vxori datur ob mariti fornicationem actio ad separationem [5] thori, & redemptionem dotis, cap. primo, vbi Abb. Imo. & Barba. extra vi li. non contella. Socin. Jun. in consil. 32. columna prima, volum. 2. Didac. in epitom. de sponsal. par. 2. cap. 7. §. 6. num. 5. & 6. vbi dicit quoad separationem thori, & amissionem dotis paritari virum, & vxorem, quando ciuilitur agitur, & dura nimis est lex, quae circa adulterium dispares facit virum & vxorem, vbi legitur apud Plaut. in mercatore, & facit ratio August. quicquid contra fidem Catholicam denegatur vxori, id non licet marito in contrarium tamen facit, quia & si per per vxorem fornicantem inferatur marito iniuria, non ita tamen est in marito adultero, per quem [6] violari non potest thorus mulieris, vbi post Salicet. inquit Angel. in tract. malefic. in ver. che hai adulterato la mia donna, car. 4. ver. quos accuset de adulterio, quem sequitur Marfil. in l. pater, vel marito, numero nono, ff. de questio. Cum ergo par non sit delictum, non debet esse aequalis poena, sed respondeo quod etsi non tanta inferatur iniuria ex adulterio viri, quanta ex fornicatione vxoris, tamen contra legem matrimonij facit non minus vir, quam vxor, vbi adulterium, proinde aequale est peccatum, cum fides matrimonij violatur, quae ab vtroque coniugum pariiformiter fuit data, addo quod poena denegandi alimenta non videtur proportionata ad offensam matrimonij, quia alimenta non debentur vxori a marito propter matrimonium, sed propter dotem datam, & propter obsequia, quae praestantur ab vxore, vbi dixi de alimentis a viro praestandis vxori, ergo licet vir offenda legem matrimonij, non debet id perdere quod non descendit a matrimonio, cum poena non debeat egredi qualitate delicti, respondeo tamen quod etsi alimenta non praestentur immediate propter matrimonium, tamen cum dos sit de accessoris matrimonij, sicuti etiam cohabitationem & obsequiorum praestationem attribuimus matrimonio tanquam prima causa obligationem alendi vxorem, & hac ratione dicimus obligationem alendi esse de oneribus matrimonij, quia quicquid est causa causae etiam causa causati, & quod maritus non sit alendus probatur ratione, nam etsi priuatio iuris competentis dicatur poena, tamen etiam in poenalibus admittitur extensio [7] iure correlationis, Bartol. in authent. qui semel, C. & quando iud. & dicit idem Bartolus in l. liberorum, per illam textum, ff. de infam. quod statutum poenale loquens de vxore [8] extenditur ad maritum, Gemin. in c. primo, columna quarta & sexta, de tempor. ordin. Abb. in c. finali in §. col. de rescript. de quo late agit Siluan. in consil. 3. numero septimo & sequi. post Felin. in proem. decret. num. 5. & magis communem dicit Ias. in l. si prius, num. 54. ff. fol. mat. Rubic. in consil. 151. numer. 4. Arelaten. in l. generali, numer. 41. C. de secund. nupt. ad vxor adultera nō

SUMMARIA.

1. Vxor non alit maritum adulterum.
2. Matrimonij beneficio non gaudet, qui commisit in matrimonium.
3. Testatoris preceptum contemnens non sentit lucrum ex alius testamento.
4. Alii nemo debet ex bonis sibi ob delictum ablati.
5. Vxor agi ad dotis repetitionem, & thori separationem contra maritum adulterum.
6. Maritus adulter non dicitur violare thori mulieris.
7. Extensio admittitur etiam in poenalibus inter correlationem.
8. Statutum poenale loquens de vxore extenditur ad maritum.
9. Maritus non priuatur alimentis ab vxore relicta, quando deliquit, sed non in legem matrimonij.
10. Maritus etiam adulter ex alendis ab vxore, quando non habet aliunde.
11. Maritus non est alendus ab vxore, quando sua culpa incidit in pauperatatem.
12. Pauper qui sua culpa factus est, non meretur subventionem.
13. Beneficium ne quis conueniat ultra quam facere potest, perditur propter maleficium commissum.
14. Dimissio non conceditur nisi ab certa crimine.
15. Vxor tenetur alere maritum adulterum quando non haberet aliunde, & fame periret.
16. Maritus & vxor dicuntur vna caro.
17. Maritus, & vxor dicuntur socii diuina & humana domus.
18. Vxor turpe est habere virum mendicantem.
19. Des quando vxori restituitur coniuncte matrimonio propter inopiam mariti.
20. Maritus bannitus, vel aliter factus pauper ex delicto alendus est.

QUESTIO XXV.

CASITAS maior in femina requiritur, quam in masculo, vbi ergo est, quia ratione maritus vxori adulterae denegare potest alimenta, in ea ipsa vxor potest excludere [1] adulterum maritum ab alimentis, & Bald. in l. vbi adulter, numero vigesimo primo, C. de iure dot. inquit idem esse seruandum in marito, & ponit questionem quando propter adul-

est alendus, ergo nec maritus.

[9] Conclusio tamen prædicta non procedit quando maritus non delinqueret in matrimonium, sed ex alia causa, quia tunc non priuatur alimentis tibi ab vxore [9] debitis, ita declarat Baldus in dict. lvi ad huc, num. 21. C. de iud. declarat Ioann. Lup. & de Pecc. in locis supradictis, & ideo inferunt, quod etiam maritus propter delictum uxoris, tamen vxor teneatur illum alere de re iuris.

[10] Ego limitarem quoque non procedere, quando maritus non haberet aliunde tunc enim ne fime periret credendum vxorem teneri in formam elemosine ad ministrandum alimenta marito, per ea quæ sepe contingit repuisse in precedentibus questionibus, & quæ in proxima dicam questione.

Quod autem inquit Baldus dicta lvi adhuc non videtur subsistere, quia maritus non est alendus, quando sua culpa [11] incidit in pauperiem, vt voluit Baldus in cons. 478. num. 2. volum. 5. vbi ponit exemplum quando factus est pauper propter malefium, mouetur ex textu in ea ex parte, extra de consuet. sequitur Crauer, in corollar. respons. pro gener. num. 39. ver. in eandem sententiam. Tiraque. in l. si viquam, in versicul. bona, numero quinto, in fin. C. de reuoc. donat. Lancello. Gallus. in consuetud. Alexand. in vers. solidos, questio. 6. numer. 330. est casus indignum cui subsueneri sua culpa, & vitio incidunt in egestatem, l. bona fides, ff. de pos. ita [12] dixit glo. in cap. quæ in ecclesiariis, in ver. ad inopiam, de consuet. & in ead. supplicationem, in ver. ad sustentationem, de renunciatio. & inquit Baldus in dict. cap. ex parte, per illam textum in ver. dispensauerit, de consuetud. quod deductus ad inopiam ob malefium committit aduersus tertium perdit beneficium ne conueniatur ultra [13] quam facere possit, ideam dicit in dict. e. quæ in ecclesiariis, colu. 1. per illam textum in ver. probabiliter, l. si in auctor. res quæ, numer. 20. vbi Cur. iun. numer. 37. & seq. C. commun. de lega. Didac. varia. res. lib. 2. cap. 16. num. 9. Crauer. l. si me in respons. pro genero, nu. 87. & seq. in corollar. num. 39. & sequ. Tiraque. de ver. bona, numero quinto, Lancello. in d. consuetud. numer. 154. In quibus locis inferunt Dd. ad multa specialia hæc igitur omnia pignant contra decisionem Baldi in dict. l. vbi adhuc, numer. 21. vbi vult quod & si maritus ob malefium sit bannitus, vel aliter ad pauperiem deductus, teneatur nihilominus vxor illum alere dummodo non deliquerit in legem matrimonij.

Hæc tamen repugnantiæ meo iudicio potest, hoc modo conciliari vt maritus sit alendus non obstante quocumque delicto ex fructibus dotis per vxorem recuperatis ob illius malefium, quia fructus dotis seruare debent oneribus matrimonij, l. dotis fructus, & lvi adhuc, & repetitum est sæpius, & licet deliquerit maritus, non tamen matrimonium est solutum, sed subsistit, quia certa sunt crimina [14] quæ diuortio iustam præbent causam, de quibus in cap. 2. de diuor. in capitulo literas, de re lit. foliat. in c. 1. vt li. non committit. capitulo, omnes accusationes, 32. questione septima, ex cap. ex parte, de sponsa, & ea re citi Didac. in epit. de sponsa. part. secunda, cap. 7. & quinto, per totum, illis autem exceptis non inducitur thori separatio, arque ita procedit dictum Baldi in dicta lvi adhuc, vt scilicet alatur maritus de fructibus dotis, sed li agatur de aliis bonis, an scilicet mulier teneatur virum alere de aliis bonis suis paraphernalibus, vel extra dotalibus, dicendum est quod non, quando sua culpa maritus deuenit ad inopiam, & hoc modo procedit dictum Baldi in d. cons. 478. quod tamen

intelligendum quoque est, vt non eximatur vxor ab onere [15] subsueneri marito per modum elemosine, licet propter delictum incidere in egestatem, quia cum generaliter omnibus egestibus sit subsuendendus, capitulo pfectus, 86. distinctus dixi suo loco, multo magis viro prouidendum est, qui cum sit vna [16] & eadem caro cum vxore, capitulo debitorum de bigam. & locus diuinus & humana [17] donum illi. ff. de rer. amot. Signor. in cons. 176. numero vnde cibus. est proximo careris, & vxori magis conueniens, & pro eo in elemosina præferendus ceteris, & non satis distinctus. 86. & turpe esset vxori [18] habere virum mendicantem, vt inquit Abb. in cons. 17. in fine, voluit in primo, Did. qui ita videtur tenere in d. cap. 6. un. ver. primum ego, & Cæcilius in tract. de legi. q. penult. & ponit Lancello. dict. quest. 2. numer. 136. & aduertendum quod doctrina Baldi in l. vbi adhuc, locum haberet etiam quando maritus non esset inops, sed diues, quia vt aliquando dixi etiam diues maritus habet alimenta de fructibus dotis restitute vxori, quia restituitur quæ sit ex delicto. vel aliter non priuatur maritum, quia sicuti fructus dotis ceteris delinquentibus matrimonij, ita & ipsa alatur ex eis, & hoc casu non obstat quod non sit alendus quis ex bonis, in quibus fuit priuatus propter delictum, secundum Baldum in authentic. bona damnatorum, columna prima, C. de bon. damnata, quia respondetur, quod illa dotis restitutio non dicitur vera priuatio respectu mariti, qui non habet eorum plenum dominium vt notatur, in l. doce ancillam, C. de iur. sed dicitur collocatio [19] in tuto, vt per Dd. in l. si co. stante, ff. de soluto matrimonio, & in cap. per vestras, de donatio. inter virum & vxorem, & si dicatur quod etiam de bonis dotalibus alendus est maritus [20] vel aliter ex delicto factus pauper, vt ex Bart. Angel. & Alexand. in l. si cum dotem, & in autem in fecimus, ff. de soluto matrimonio, ponit Gigas in tract. de crim. lese maiest. lib. 3. tit. de pen. quas filii. car. q. 21. num. 4. respondeo quod illi Dd. non loquuntur, quando propria culpa, & facto maritus incidit in pauperiem, sed simpliciter dicunt quod si fructus dotis non sufficiunt maritus est alendus de bonis extradotalibus, seu eorum fructibus.

SVMMARIA.

- 1 Maritus damnatus crimine lesa maiestatis, vel quid in patriam deliquisset, non est alendus ab vxore.
- 2 Patria prius nascitur, quam parentibus.
- 3 Patria bonum præferendum est iuri priuato.
- 4 Pater non alit filium rem lesa maiestatis.
- 5 Filius non alit patrem, qui sit hostis ciuitatis.
- 6 Pater committens in patriam perdit ius patrie potestatis.
- 7 Vxor non debet affectionem mutare propter infamiam mariti.
- 8 Vxor participare debet de infamia mariti.
- 9 Vxor non tenetur denunciare maritum rebellem.
- 10 Vxor tenetur sequi maritum etiam bannitum pro lesa maiestatis.
- 11 Vxor receptans maritum bannitum non puniatur statuto edito contra receptatores bannitorum.
- 12 Deus quos coniunxit homo non separaret.
- 13 Vxor statu non potest occidere maritum bannitum.
- 14 Bannitus pro lesa maiestatis amittit ciuitatem, & iura ciuilia alius communia.
- 15 Peccatum in Deum coniugium grauius est quàm in patriam.

- 16 *Timor Dei anteposendus est timori hominum.*
 17 *Argumentum à lesa maiestate humana ad diuinam rectè ducitur tanquam à minori ad maius.*
 18 *Uxor non tenetur alteri maritum hæreticum de doctib. separatis in confiscatione.*
 19 *Peccata post consummationem de dictum non prodest.*
 20 *Hæreticus rediens ad gremium ecclesiæ recipi debet, nisi su relapsus vel falsò accusauerit.*

QVÆSTIO XXVI

Si maritus crimen læsæ maiestatis commisit vel patriam offendit, est omnino exclusus à beneficio consequendi alimenta à vxore, ita Bald. Nouell. in l. si constante, numero quinquagesimo, ff. solu. matrim. ubi f. r. ius dicit hoc procedere omnibus in casibus quibus bannitus maritus ex forma iuris communis, vel statutorum potest impune offendi, l. amissiones, §. qui deficient, ff. de cap. dimittit. quia cum pars sint denegare alimenta, & occidere, l. necare, ff. de aliment. & bar. lega. si potest vxor illum occidere, poterit etiam subtrahere alimenta, & quia patris prius à nascitur, quam parentibus, l. si si. ff. de ventre in post. mittitur tenetur vxor bonum patris prætere iuri, §. priuatus, l. veluti, ff. de iustit. & iur. l. minime, ff. de religio. idem videmus, quod & si pater maxima obligatione tenetur ad alendum filium, tamen iussit ei negat alimenta si committat [4] crimen læsæ maiestatis Angel. in §. si verò contigerit, in Auth. de incest. nup. Caccia. l. p. in l. frater à fratre, nu. centesimo octauo, ff. de cond. inde. idem est in filiis, qui licet patrem teneatur alere, & ab ea tamen obligatione eximitur quando pater efficitur [5] hostis ciuitatis Alex. ad Bartol. in l. si quis à liberis, §. sed v. trum, ff. de liber. agnoscen. Tiraque. de poen. temper. caus. 20. num. 11. & sicut pater perdit ius patris potestatis, quando [6] committit in patriam, secundum Bartol. in l. diuis, ff. de parricid. ita videtur quod maritus perdat ius maritale.

Sed contrarium voluit Crot. in dicta l. si constante, numero. 106. in 2. lectur. quia hodie inspecto iure canonico matrimonium non dissoluitur nisi morte, ergo licet maritus committat crimen læsæ maiestatis, & efficiatur hostis publicus, non definit tamen esse maritus, ideo alendus est ex ratione, §. si verò contigerit, in auth. de incest. nup. & hanc Baldi Nouelli conclusionem impugnat etiam Giga de crimine læsæ maiestatis, lib. 3. tit. de poenis, quas hii, quæ. 21. num. 6. vsque ad finem, quæ sententia confirmatur multis rationibus, & primo quia vxor [7] propter infortunium mariti non debet mutare affectum, l. prima, C. de repud. si non debet participare de infortunio [8] mariti, l. si cum dorem, §. maritus, ff. solu. matrim. nio, & licet rebellionis crimen sit graue, tamen vxor non tenetur maritum rebellem [9] denunciare, vt inquit Añsit. in constitut. regni, lib. 2. de vxor. for. iudic. numero quarto, & tenetur sequi ius maritum, etiam pro læsæ maiestatis crimine [10] bannitum, secundum I. fern. in c. 1. §. si quis hominem, de pace tenen. Giga d. l. 3. tit. predio. quæst. decimanona. & dicit Alberic. in tract. stat. par. 4. quæst. 7. quod vxor receptans [11] virum bannitum tanquam rebellem non punitur pena statuti impositi receptatoribus, sequuntur Angel. & Arimi, quos citat, & sequitur Giga loco pred. qu. 20. & vinculum matrimoniale est indissolubile, quia quos Deus coniunxit, homo [12] non separet, vt in Genes. cap. 3. Methi. cap. 19. Marci cap. 10. & Paul. ad Corin. cap. 6. & cum ea obligatio sit iuris diuini, non videtur quod possit tolli, vel minui à iure po-

sitiuo, & non obstat quod sicut potest maritus impune occidi, ita possit alimentis priuari, quia respon- deo quod vxor itante tali statuto non possit occide- re maritum bannitum, nec hoc reperitur iure cau- tum, licet aliud [13] videatur in patre, & filio, l. mi- ni. ff. de religio. Nellus in tract. bannito, in prima par. 2. temp. numer. 48. non etiam obstat quod de- beat quis patrie plus quam viro, vel alij cuiunque, quia cum matrimonium sit de iure diuino non po- test vinculum dissolui per ius ciuile. Aderte etiam quia Bald. Nouell. in dicta l. si constante, nume. 50. li- cet primò dicat quod vxor tenetur alimenta mittere viro bannito, tamen dum postea dicit, quod hostis ciuitatis non est alendus, non loquitur de marito, sed de patre, quia reddendo rationem dicit, quod bonum patris tenetur præferre iuri patris, quæ ratio non conuenit vxori, sed filio, sed ego habeo decia- tionem Ifern. qui in constituto. pena carere, & in cons- tit. pactatorum, dicit vxorem non debere de fructibus dotium si beneire marito rebeli, & sequitur ibi Añsit. in 2. notabil. quæst. 2. si quitur Curret. in tract. de hæretic. num. er. 169. & hanc sententiam ego existimo de iure veriorem, quia si patrem potest oc- cidere filius, à quo habet esse, multo magis vxor po- terit necare maritum. & licet ratione excommunicationis filius relinquit patrem, vt hæreat vxori, tamen viam declarauimus magis tenetur filius subuenire patri, quam vxori, vnde sicut filius non alit patrem rebel- lem, ita nec vxor maritum, & illa ratio quod ma- trimonium sit de iure diuino procederet si tracta- retur de diuortio, vel separatione thori, sed nos tra- ctamus de alimentis, quæ iure diuino non debentur marito, sed officio iudicis iure ciuili introducto.

[14] Præterea hostis patris, vel rebellis, vel dam- natus de crimine læsæ maiestatis amittit nedum ciuitatem, fed etiam omnia iura ciuilia, & extra communia, vt inquit Bartolus in extrauag. qui sunt rebel. in ver. rebellando, numer. duodecimo & decimo tertio, Boss. in tit. de crimine læsæ maiestatis, numer. 22. & 23. Menoch. in consil. 101. numero tertio, vbi dicit quod statim commissio criminis amittit admissi infraco- nem bonorum per l. qui quis, §. primo, C. ad l. l. maiest. addo Gigan. in tractat. de læsa maiesta. libro secundo, tit. de poenis committent. crimen læsæ maiestatis, quæst. vigesima tertia, per totam, quomodo ergo poterit bannitus agere contra vxorem ad alimen- ta, & quod perdat ea quæ sunt iuris ciuilis voluit Bartolus, in lege amissiones, §. qui deficient, ff. de cap. dimittit. vbi dicit suppositos Imperiali banno perdere ius ciuile, sequitur Añsit. Cene. in tract. de patr. potest. cap. vltimo, numero vigesimo septimo, Quæ dicta sunt de marito rebeli, multò magis lo- cum habent in marito hæretico, quia grauius pecca- tur [15] in Deum, quam in patriam, Ioan. Monach. in capit. titulum, in principio, de hæretic. in 6. & timor Domini anteposendus [16] est timori hominum, Ioan. Monach. in c. inquisitionis, in princip. de hære- tico in 6. & probatur dicto Euangel. libi, nolite timere eos qui corpus occidere possunt, &c. & licet arguere à læsa maiestate hominis ad læsionem diuine maiestatis tanquam de minori [17] ad maius, glo. in l. im- putat, ff. de acquirend. hæredit. in l. Manicheus, in ver. debet. C. de hæretic. lare Giga in dicto tractatu libro tertio, de pluribus, & ver. quæstio, questione 15. numer. 8. & sequi ergo pro læsa hominis maiestate denegantur licite alimenta, venique licet ibi ea negare marito qui in Deum commisit, & in terminis quod maritus hæreticus [18] non sit alendus etiam de do- tibus, quas vxor separauit à bonis confiscatis,

volverunt Iher. & Afflic. in d. consiliu. p. na carere, & dict. constitutio. patrenorum, quos citat & sequitur Carrer. in dict. tract. de heret. numer. 169. In id in heretico subest ratio que non potest considerari in rebellis, nam rebellis si penitentia ducatur non restituitur in patriam, quia penitentia nihil prodest [19] post consummatum delictum, secundum communem opinionem, de qua attestatur Aret. in c. accusari, numer. 50. de accusat. Clar. in pract. crimin. questio. 16. numero quarto, tamen in crimine heresis [20] delinquens, si redeat ad gremium ecclesie recipitur nisi sit relapsus, vel nisi falso de heresi accusaverit, quia cum plectatur talionis poena, non tamen ob penitentiam remittitur, Cyn. & Ange. in l. final. num. 3. C. de accusatio. Ann. in c. secundo, numer. 18. de calumniator. Clar. in pract. crimin. questio. 60. num. 21. ubi dicit communem, & quod poenitens in crimine heresis veniam obtineat, & eximatur à poenis corporalibus est text. in cad. abolendum, in principio, ibi, nisi continuo, de heretice. & in l. Manichæos, C. eod. Paul. Grillan. in tract. de heretice. questio. 5. per totam, late Carrer. in eod. tract. nu. 199. modo cum maritus hereticus possit ad gremium redire, & veritatem, quam à diabolo seductus deseruit amplecti, iuste denegatur ei alimenta, ne consiliis de eo subsidio efficiatur deterior, ut diximus supra de clerico excommunicato, cui non est providendum, licet non habeat aliunde, quia peccato absolutionem potest consequi ius suum, quod secus est in suspensio vel deposito, & facit text. in c. fin. 17. questio. 4. in fine. Virgitur hoc addito stimulo poeniteat subtrahi poterit alimenta: ex aliis etiam causis possunt ab vxore negari alimenta marito, quas retulimus supra loquendo de causis, quibus maritus alimenta negat vxori: cum enim vir, & vxor sint correlatiui, statutum in vno locum habet in alio.

SVMMARIA.

1. Socer non alit nulum impudicam, & inhonestam.
2. Pater potest filium exheredare, qui duxit vxorem inhonestam.
3. Pater filio negat alimenta ex omnibus causis ex quibus potest eum exheredare.
4. Socer est loco patris, & nurus loco filie.
5. Subrogatum sibi naturam eius, in cuius locum subrogatur.
6. Ius quod naturaliter debetur potentius eo est quod accidentaliter competit.
7. Ius competens ex propria persona fortius est quam quod ex persona alterius.
8. Fideiusor vnus ex pluribus tutoribus censetur promississe pro eo quod ille debet ex persona propria non vltra.
9. Vxor puniri non debet pro delicto mariti.
10. Vxoris condicio non fit deterior mariti.

QVÆSTIO XXVI.

SOcer nulum impudicam, & inhonestam non alit [1] his casibus quibus alere tenetur si est pudica, ita concludit Crot. in l. si constante, in 2. lectura, num. 16. si solut. matrimonio, mouetur ratione, quia pater potest filium exheredare [2] qui duxit inhonestam vxorem secundum glo. in c. de raptoribus, 3. qu. prima, ubi hoc not. Arch. in l. pater. C. de sp. sal. Butr. in capitulo, accedens, de procuratori. at alimenta ex eisdem causis negari possunt, ex quibus filius exheredari, [3] secundum Glof. sing. in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, in ver. detulerat. ff. de liber. a-

gnosce. & si filius priuatur alimentis, multo magis denegabuntur nuri cui debentur propter filium, in gmento authen. multo magis, C. de sacrosancta ecclesia confirmatur, quia focer [4] est loco patris, & nurus loco filie, Cyn. in l. vi. adhuc, questio. 10. num. 14. & ibi Alber. col. 3. in fine, ver. querit etiam Cyn. C. de iur. dot. idem sicut filie inhonestæ non tenetur pater alimenta prestare, ita nec etiam nuri, subrogatum enim [5] sapit naturam eius in cuius locum subrogatur, l. si cum, §. qui iniuriarum, ff. si quis cario. & si filie impudice denegatur alimenta, cum tamen ei debeantur intuitu propriæ personæ ob naturalem affectionem, & sanguinis coniunctionem, quanto magis denegabatur nuri, qui debentur contemplatione alterius? fortius enim & potentius [6] est ius quod nobis naturaliter debetur, quam quod accidentaliter, arguendo l. qui habet, de tutel. §. pau. num. Insit. de rer. diuis. Sylua. in cons. 3. num. 47. lazius Menoch. consil. num. 16. & 17. & quod ex propria persona competit, quam quod ex persona [7] alterius. Rip. in l. si cum bonis, num. 7. fide verb. oblig. & argumento l. tertius, §. illud. ff. rem pupil. filiam for. ubi fideiusor vnus ex pluribus tutoribus censetur promississe pro eo quod tutor debebat ex propria persona, non pro eo quod erat obligatus ex persona focij tutoris, [8] qui neglexerat administrare, Alciat. in l. Gallus, §. quid si tantum, in 2. lect. numero vigesimo nono, fide liber. & posthum. dicti in consil. 150. numer. 56. Adde tamen, quod ratio Crot. in dict. l. si constante, non est bona, quia licet filio, qui duxit inhonestam vxorem denegari possint alimenta, non tamen eadem ratione erunt deneganda nuri, quæ in hoc nihil deliquit nubendo, & poena iniuriæ non egreditur auctorem, & vxor [9] puniri non debet pro delicto mariti. l. ob mulierem C. ne vxor pro marit. etiam si agatur de laesa maiestate, l. qui quis, §. sanè. C. ad leg. Jul. maiest. & condicio vxoris [10] non fit deterior ex delicto mariti, l. prima. C. de vi public. l. prima. C. de privileg. fisci non omnino, quod non est vniuersale tuta ea opinio, quæ habet, quod alimenta denegentur filio, qui indignam duxit vxorem, vt disserui in titulo, quibus debeantur alimenta proinde credendum socerum teneri ad alendum nulum, quam inhonestam duxerat filium, quia postquam est nurus tenet locum filie, & incipit debere alimenta ex persona propria ratione sanguinis, & affectionis, & quamuis non teneatur eo casu filium alere, qui se inficio illam accepit in vxorem, non tamen liberatur ab onere alendi nulum, nam nurus nihil peccauit, quæ non tenebatur ante nuptias requirere consensum foceri, sicuti ex reuerentia tenebatur filius, & cum in nura cesset ratio iniuriæ, & contemptus, quæ versatur in filio, debet in ea cessare poena.

Procederet autem opinio Crot. quando nurus inhonestæ viueret post matrimonium contractum, quia eo casu, sicuti non est alenda à marito, ita nec à focero, & huic declarationi conueniunt rationes, quas supra allegaui de patre erga filiam.

SVMMARIA.

1. Libertus alit patronum, qui habet de proprio.
2. Ecclesia alit patronum, qui non habet alimenta secundum suam concordentiam.
3. Possit non diciur, quæ salua honestate non possunt.
4. Libertus pauper non tenetur subuenire patrono.
5. Libertus de decimis primum alimenta per se, deinde alit

aliu patronum de eo quod superest.

6 Nemo tenetur proprium sibi vultum arctare, ut alij provideat.

7 Libertus non tenetur salutem patroni preferre propria.

8 Libertus alii filius patroni pauperes.

9 Libertus non tenetur precise alere patronum, sed casu suum, non tenetur in seruitutem.

10 Libertus non alit patronum, qui vendidit operas, manumittendo sibi reseruat mercedem.

11 Libertus alit patronum, qui operas reseruat non vendidit, sed illas exegit.

12 Patronus ingratus erga libertum perdit ius succedendi in eius bonis.

13 Filius ingratus primatur successione.

14 Filius ingratus primatur alimentis.

QVÆSTIO XXVIII

ALENDVM esse patronum à liberto volunt omnes, & diximus supra, id tamen non inditindè procedit, nam si patronus habeat de bonis, vnde possit debita [1] alimenta consequi, non erit molestandum libertus, vt est tex. in l. si quis à liberis, §. sed & si alimenta, ff. de lib. agnos. vt alend. quandoque enim mandata lex præitari alimenta intelligitur, si illa non habeat aliunde. l. si quis à liberis, §. primo, ff. de lib. agnos. & in liberto hoc vult Añlic. in tateque sint regul. in tit. extraordinaria, numero quarto, Rol. in conf. 5. nu. 26. vol. 3. Lancel. Gallia. in consuetud. Alexand. in ver. folidos, q. 1. numer. 33. sola est difficultas in cognoscendo, quando patronus dicatur habere vnde se possit alere: alij enim volunt, quod requiratur extrema necessitas, alij vero dicunt sufficere, quod desint sibi alimenta concedentia inspecta patroni qualitate, & concordentia, verior tamen mihi videtur opinio, quod si deficiunt patrono ea, que inspecta sui dignitate, & qualitate sunt necessaria, cogatur libertus alimenta ministrare, quam partem loquendo in patrono ecclesie probauit [2] Pau. de Citadin. in tract. de iure patron. in 4. articulo, numero 158. vbi multa adducit familia reprobando gloss. ibi allegatum, quia non dicitur quis posse facere, quod honestate [3] salua non potest facere, l. nepos Proculio, in fine, ff. de verbo. signific.

[4] Pari modo si libertus sit pauper, & egenus, nō tenetur patrono subuenire, l. si quis à liberis, §. penultim. ff. de lib. agnos. vbi dicitur tamdiu præstanda esse, quamdiu superest liberto, & desunt patrono, duo enim copulatiue requiruntur: primum quod patronus egeat, secundum quod libertus diues sit, deducit enim in primis libertas, quod sibi est necessarium pro alimentis, deinde si s. preest aliquid, tenetur illud dare [5] patrono egenti, vt inquit gloss. in c. quicumque, 16. quæst. 7. sequitur Abb. in c. nobis, nu. 9. ff. de iur. patron. Salicet. in l. dolo, numero secundo, C. de lib. cau. vbi dicit, quod si redditus non sufficiunt sibi, & patrono, iuste denegat alimenta, & non dicitur ingratus, allegat l. alimenta, in prin. ff. de lib. agnos. Pau. de Citadin. dict. art. 4. nu. 158. Natta in conf. 380. num. 6. vbi quod libertus egens non tenetur patrono pariter egenti præstare alimenta: tenetur enim quilibet sibi primum subuenire, argumento l. præses, C. de seruit. & aqu. & non debet quis sibi arctare [6] vicietum, vt alij provideat, secundum Baldum in l. §. officio, ff. de tutel. & ratio. Natta in conf. 387. num. 8. est tex. in d. l. si quis à liberis, in fine, ff. de lib. agnos. & libertus non tenetur salutem patroni preferre [7] propriam, vt est tex. in l. h. de iur. & de ope. lib. Padu. in

l. præses, nu. 7. C. de ser. & aqu. & que dicuntur de patrono, locum habent etiam in eius filiis, quia hi quoque alendi sunt, [8] d. l. si quis à liberis, §. solent. ff. de lib. agnos. Pau. de Citadin. in tract. de iure patron. par. 6. in 4. art. num. 157. in fin.

[9] Tertiū est aduertendum, quod libertus etiam diues, non cogitur præstare subuenire patrono, sed casuatiue, si nolit redire in pristinam seruitutem, vt est tex. in d. l. alimenta. in prin. ff. de lib. agnos. vbi ita Bar. intelligit, proinde erit in electione liberti redire in seruitutem, vel præstare alimenta.

[10] Quartus est casus, quando dominus manumittendo reseruat sibi, vel imponit certas operas, quas deinde vendit alij: tunc enim patronus perdit omne ius, nec potest inde alimenta petere, est tex. in l. si quis à liberis, §. si quis à liberto, ff. de lib. agnos. & in l. si quis, C. de ope. lib. gloss. in l. libertus qui operatur, ff. de ope. lib. declarat optime Cordubus in d. l. si quis à liberis, §. idem iudex, numer. 33. id tamen non procedit, quando patronus non vendidit operas impositas, sed illas exegit, quia tunc licet alia iura perdat, non tamen sibi [11] denegatur alimenta, d. l. libertus qui operatur, vbi glo. declarat, & Cordubus in loco prædicto.

[12] Quintus est casus, quando patronus fuit erga libertum ingratus, nam non est alendus: perdit enim ius succedendi in bonis liberti, l. cum patronum, ff. de iure patron. & ius alimentorum, vt plurimum regulatur secundum ius successionis, vt saepe diximus, hinc videmus, quod sicuti in ius [13] ingratus priuatur successione, §. aliud quoque capitulum, in Autien. vt cum de appellatione cognoscitur priuatur [14] alimentis, d. l. si quis à liberis, §. idem iudex, vbi glo. ff. de lib. agnos. & dixi suo loco.

SVMMARIA.

- 1 Charitas perfecta alij amat se in vngue pedis, quam alium in capite.
- 2 Seruus non tenetur salutem domini preferre propria inspecto iure canonico.
- 3 Seruus inspecto ciuili iure preferit propria salutem salutem domini.
- 4 Dominus habet potestatem vitæ, & necis in seruum.
- 5 Dominus non potest supra modum satiare in seruum.
- 6 Seruus acquirit domino.
- 7 Seruus non obligatur, nec obligat sibi alium.
- 8 Seruus habetur pro mortuo.
- 9 Amorem suum suum natura quemlibet docuit.
- 10 Seruus non caret naturalibus passionibus.
- 11 Ius Canonicum seruari debet utroque in foro, quando agitur de peccato.
- 12 Ius Canonicum, quando etiam de solo veniali peccato agitur, seruandum est utroque in foro.
- 13 Materialiales causa sunt secundum Canones decedende.
- 14 Ius ciuile in terris imperij, & ius Canonicum in terris ecclesie seruandum est in materia indifferenti.
- 15 Ius Canonicum seruatur in terris ecclesie etiam infensurati.

QVÆSTIO XXIX

IN seruo videtur idem quod in liberto, ne scilicet teneatur alere dominum quando non habet pro se ipso, quia prima charitas incipit à seipso, dicta l. præses, C. de seruit. & nemo debet arctare sibi victum, vt alij subueniat, Bald. in l. prima, §. officio, in fin. ff. de tutel. & ratio. distrah. & Alpius ille perit, qui se

plus diligit vllam, Bald. in consi. 199. colum. a. volum. 1. & periecta charitas [1] plus amat se in vrgue pedis, quam aduerfariu in vertice capitis, vt inquit Bald. in consi. 312. columna prima, post med. volu. 4. fequitur Crau. in consi. 6. numero vigeſimo quinto, & ideo iure canonico ſeruus non tenetur ſalutem domini praſerre [2] ſaluti propriæ, in Baptiſta de S. Blaſ. in tract. contradic. in contradi. 55. ſed inſpecto iure ciuili aliud eſt, quia ſeruus tenetur ſalutem [3] domini præſerre ſaluti propriæ, vt eſt text. expreſſus in l. prima. §. eodem tecto, ff. ad Syllan. vbi glo. in ver. ſaluti, Padil. in l. præſerui. 7. C. de ſeruit. & aq. Bapt. de Sancto Blaſ. loco predicto, ſequitur Bonacof. in tract. de ſeruic. & famul. q. 55. Ro. l. conſi. 5. numero quadrageſimo primo, volumine tertio, & ratio eſt, quia ſaluſ ſerui non eſt in manu ſua, ſed domini, qui [4] in cum habet viſu neciſque poteltatem, vt dicitur in §. 1. Inſtit. de his qui ſunt ſui, vel alieni iur. hanc ratione probat gl. in dict. ver. ſaluti, & Bonacof. loco predicto, ſed ea non eſt bona, quia non licet nunc [5] domino ſupra modum ſeruiri in ſeruum, vt Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni iur. §. ſed hoc tempore, verior autem ratio eſt, quia ſeruus nihil habet, q. ius ſuum ſit, ſed omnia acquiruntur [6] domino, §. in poteltate, Inſtitut. eod. titu. Ideo ſi aliquid ſit penes ſeruum potelt. domini ius capere, vt ſe ipſum aliat, licet iude ſeruus fame periturus ſit, quia dominus illud capit tanquam proprium, non tanquam ſit ſeruus: proinde non videtur recte queri, an ſeruus tenetur alere dominum: cum dominus in ſeru. caput poteltatem habeat, & ſeruus ſemper egenus ſit, in d. in eius perſona [7] nulla cadat obligatio actiua, vel paſſiua, l. in perſona, ff. de reg. iur. ſeru. ſide actio. & oblig. nec ſeruus, ff. de pecul. & ſeruus habetur [8] pro marito, l. interdidit, in fin. ff. de cond. & demonſtr. l. cum hic itatus, §. ſi donator, l. res vtrius, C. de don. inter vir. & vxor. l. ex factis, §. ſi quis cogatus, ff. ad Trebellan. l. 1. §. filius, qui mortis, ff. ad Trebellan. l. ſeruicitem, ff. de regul. iur. necceſſe ergo eſt querere, an de facto liceat ſeru. habenti pro ſuo vſu tantummodo denegare victum domino non habenti aliunde. Et ego crederem excuſandum ſeruum qui vt ſe aliat, domino negat alimenta: natura [9] enim ipſi amorem ſuiſpius cuique in ipſi productione addit, ſecundum quem quique ſe habet cæteris omnibus cariorem, & cum id commune ſit omnibus hominibus, locum habet quoque in ſeru. & ſi in aliena ſit poteltate, non tamen caret [10] naturalibus paſſionibus, cum homo ſit, & in quantum hominæ quantum ad naturalia iura, nihil differat à cæteris hominibus, & ſecundum hoc ſeruaretur in quodque foro ius canonicum. Verum ſi queratur, quod ius ſit ſeruandum, omiſſis ſuperſuiſis dico ius vniuersumque ſeruandum eſſe in ſuo foro: nam ſi iuri Canonico [11] ſtandum ſit in vtroque foro, vbi agitur de materia peccati, vt nota. in reg. poſſeſſor. de regul. iur. in 6. Alexand. in conſi. 38. numero trigelimo primo, volum. 3. Felin. in c. in cauſis, numero primo, ff. de rei iud. Socin. in conſilio 77. numero 1. & decimo, volumine primo, & communem dicit idem Socin. in leg. rem que nobis, colu. 3. ff. de acquir. poſſeſſ. Bermond. in tract. de public. concubin. colum. 112. id quod procedit etiam ſi agitur de ſolo veniali [12] peccato, ſecundum in Butr. Imol. & Abb. ſide præſcript. Ripa in c. ſaps. numero ſexto, de reſtit. ſp. aliat. Aleat. in c. vultis, numero decimo, poſteſt iudic. & cum contingat, numero quinto, de iur. iuran. ideoque in cauſis matrimonialibus [13] Canones ſunt ſeruandi, not. in c. pen. & ſide ſecund. nupt. Roſe. in tract. legitimi. in titu. de matrimonialibus

libus puta. numero tertio in fin. Dec. in l. nuptias, numero ſeptimo, ff. de regul. iur. Roland. late in conſi. 93. numero decimo quarto, volum. 3. tamen, quando materia eſt indiſſerens [14] ſex ſeruatur foro ciuili, & canon. in foro eccleſiaſtico, etiam inter laicos, ſecundum gloſ. primam, in d. reg. poſſeſſor. de regul. iur. in ſexto, vbi Io. And. in mercat. cap. 2. vbi glo. de regul. iur. in 6. not. in capitulo primo, & de op. et. nuntiat. Butr. ibi. But. in l. priuilegia. C. de ſacroſanct. eccleſi. Abb. in c. clerici, in prin. numero ſecundo de iudic. Alexan. in conſi. 177. numero 2. volum. 2. Abb. & Dec. in cap. ſi duobus, numero. 6. de appellat. Felin. in cap. quæ in Eccleſiarum, numero 25. de conſi. Arc. in c. decernimus, colum. 48. de iudic. Franch. in procer. rub. de teſtam. in 6. late Neuzia. in Sylu. nupt. lib. 5. numero 69. poſt med. & doctrinam Bartol. in d. ſi priuilegia, dicit communiter approbat deſc. Pedem. 152. numero ſexto, & magis communem dicit Berol. in d. c. ſi duobus, numero decimo octauo, & hoc procedit etiam in terris Eccleſiæ, quæ tamen ſecus [15] in feudata, ſecundum Corne. in conſi. 261. in fin. volum. quarto, quem ſequitur Menoch. in conſi. 93. nume. 32. ſed præter cum multi alij tenent quod ſiue locus ſit mediatus, ſiue immediatus, ſuppoſitus eccleſiæ, ſemper in foro eccleſiæ ſeruandum eſt ius canonicum, etiam inter laicos, vt probat Contard. in l. vnica, in 3. limitat. numero 10. & ſeq. C. ſi de mortent. poſſeſſ. propterea in foro ciuili cogetur ſeruus alere dominum, etiam ſi nihil ſibi ſuperſit, pro vſu vſu in foro verò canonico non erit cogendus, vide, que dicam infra in ſeruo, & dampnato ad metallum in titu. de priuileg. alim.

SVMMARIA.

1. Subditus tenetur ad deſenſionem domini, & patriæ.
2. Subditus tenetur ſubuenire domino pro cuſtodia caſtelli.
3. Promittere quicquid ſibi magis tenetur, quam alij.
4. Sanguinem elici, qui nimis emungit.
5. Subditus egenus non tenetur domino ſubuenire in ſuis neceſſitatibus.
6. Subditus non tenetur iniuſte dominum contra ſeipſum.
7. Nemo carnem ſuam odi habere debet.
8. Subditus non tenetur iniuſte dominum contra certas perſonas de quibus ſibi.
9. Promittens accommodare turrim contra omnem perſonam, non tenetur contra ſeipſum.
10. Dominus non poſt imponere ſubditis collectionem niſi teneat neceſſaria.
11. Subditus quod viluſtalia domino egeni gratis mouere, conſuetudine induci potelt.
12. Dominus anquecum collectionem imponat ſubditis ex-actare debet propriam criminem.
13. Subditus grauari poſſunt à domino, quando commune bonum id exigit.
14. Subditus etiam tempore belli grauari non poſſunt à domino dante.

QVÆSTIO XXX.

MAGNA eſt obligatio ſubditi erga dominum, & inter alia munera, quæ ſubditiſtis preſtat, illud eſt præcipuum, quod obligatur [1] pro tutela patriæ & domini, omni timore, & c. ſi nulla. 23. q. 2. Abb. in c. ſicut, in fin. de iur. iur. & tenetur ſubuenire domino pro cuſtodia [2] Caſtrorum, & locorum, ſecundum Diuum Thomam in epiftola ad Docilem Brabantiam, Arch. in c. quia cognouimus, in ver. exactio-

et flores, 10. quest. 3. Luc. de Pen. in l. c. de super
alide. lib. 10. & diximus supra quod subditi tenentur
alere dominum, tamen illud non procedit, quando
subditus egerit: tunc enim si non superest, non tenetur
domino ministrare alimenta: quia ordinata charitas
incipit a seipso, leg. preses. C. de seru. & aqu. & ma-
gis tenetur quis providere [3] sibi quam alijs, ut
inquit Bald. in l. a. numero 4. C. de in solut. dotibus
per leg. Julianus. ff. si quis omiffa causa testa. qui enim
animus emungit, elicit [4] sanguinem, cap. denique
distinct. 4. cap. nisi cum pridem, §. per malitiam, de
renunc. & per iura predicta [5] hoc voluit Natta
in consilio 380. numero 6. dicens quod subditi egeni
non tenentur subuenire domino in suis necessitati-
bus, pro quo facit, quia subditi non tenentur iurare
6. dominum contra seipsum, ut not. in cap. petitio,
de iurci. & nemo [7] carnem suam odio ha-
bit, cap. neminem, alias est cap. non aestimemus, i.
quest. 10. 2. Specu. in titu. de iud. §. quoniam super
homagio. quest. 10. 17. numero 33. ubi fortis dicit
quod non tenetur esse contra certas personas, [8]
de quibus in leg. parentes. C. de testibus & in l. lex
fidei statu hom allegat text. in c. item in crimina-
li. 4. quest. 10. 3. subdens quod preceptum domini
tanquam contra bonos mores non valeret, Iacob. in
in tracta. de homagio, numero 30. ubi allegat gloss.
in leg. 2. ff. in ius voca. vt eant, & est generale quod
dispositio non intelligitur in praedictum dispo-
nenti, ideo inquit Bald. in leg. frater & frater, col-
lumina secunda. ff. de condit. indeb. quod promit-
tens adaccommodare turrim [9] contra omnem
personam, non tenetur contra seipsum, Inola
in clem. 4. de iurci. Alexand. in l. Paulus, §. fin. ff. de pi-
gnoribus.

Secundus casus est, quando dominus habet aliunde
tunc enim subditi non possunt grauari. quod e-
nim dicimus, dominum posse collectare subditum,
intelligitur fructus in necessitate [10] constitutus,
alias non: Alberic. in leg. venditor, §. si constat, ff. com-
mun. predio. Bald. in leg. scilicet. C. de seru. & aqua. per
quorum dicto Afflict. in constitutio. quampluri-
mum, numero 28. dicit valere consuetudinem, quod
subditi ministrant domino victualia [11] & alia,
quae sunt ad alimenta necessaria gratis, si tamen Prin-
ceps, vel dominus non habet de proprio, vel sit in
necessitate constitutus, & post Guilic. & Cin. inquit
Bald. in leg. neminem, C. de sacrosanct. eccles. quod
antequam Princeps imponat subditis collectam, de-
bet [12] praenunire seipsum suis expensis, & ex-
cutere propriam crumenam, & ibi dicit Callrenf.
quod ad hanc finem subditi solantur domino tributa
& alia onera, vt sustineant impensas necessarias, &
dicit Ifern. in cap. 1. in ver. extraordinaria, titu. quae
sunt regalia, quod tunc subditi grauari possunt, quan-
do impensa [13] concernit commune bonum, &
Princeps non habet de proprio, & Afflict. ibi, nu-
mero 2. inquit duo requiruntur primum quod sit respu-
blice utilis causa, propter quam collecta imponitur,
secundum quod dominus non habeat de suo: si enim
Princeps habet multa, sed impedit in vestibus, & al-
his superfluitatibus, qua fronte grauantur subditi, ut
inquit ibi Ifern. qui subdit, quod tunc perinde est ac
si haberes id, quod expendit Afflict. ibi, numero 4.
declarans, quomodo cognoscatur quod Princeps ha-
beat de suo, haec comprobatur Natta in consilio 380.
per totum, & dicit Abb. in dicto cap. scilicet, in fin. de
iurci. quod etiam impendit belli timore subdi-
ti [14] non possunt grauari, quando dominus po-
test per se ipsum providere, quia subditi ea de causa

sa dominum honorant, soluendo redditus, & vecti-
galia, vt eos protegat belli tempore. Iequitur Natta
in consilio 557. numero 6. late agit, hanc ipsam probans
conclusionem, Rolan. in consilio 5. num. 22. & legq. vo-
lum. 3. quod si haec procedit in domino, qui sit Prin-
ceps, multo magis locum vendicabunt in domino
interiore.

SUMMARI A

- 1 Vasallus non tenetur salutem domini praerere pro-
pria.
- 2 Vasallus non tenetur iurare dominum contra se i-
psum.
- 3 Vasallus tenetur subuenire domino salua coram vi-
ta.
- 4 Seruus domini vitam praerere debet pro-
pria.
- 5 Vasallus dicitur miles.
- 6 Miles gaudet beneficio commendati ultra quam
facere potest.
- 7 Vasallus non commendatur a domino ultra quam fa-
cere possit.
- 8 Vasallus non est cogendus subuenire domino dui-
ti.
- 9 Vasallus alii dominum redditibus feudis non autem
aliis bonorum.
- 10 Collectam soluit quisque pro modo praeiorum quae
possidet.
- 11 Onus ratione rei intantum regulatur secundum in-
plem rem.
- 12 Causa restringit quantalibet dispositionem.
- 13 Beneficiarius tenetur in ecclesia refectionem impen-
dere quantum pars reddituum annuorum pra-
ecedentium.
- 14 Vasallus non dicitur subditi ratione feudi.
- 15 Dominus nullam habet restrictionem in vasallum
in ratione feudi.
- 16 Vasallus non committit crimen lesae maiestatis.
- 17 Vasallus granari non potest pro bonis quae possidet
extra diuitem domini.
- 18 Collectari nemo potest pro bonis alibi sitis, quando in
e loco sustinet onera.

QUESTIO XXXI.

Q VAEVIS maxima sit controversia inter Do-
ctores, an vasallus teneatur indigenti-
bus alere, diximus tamen suo loco communi-
tem, & veriorum esse opinionem, quod teneatur, sed ea
procedit, quando vasallus est miles, dominus autem
est egenus, at si vasallus non habeat pro alimentis
proprijs non tenetur domino subuenire, argumen-
to dicta leg. preses, quia in hac operis parte cogi-
mur sepius allegare, quia non tenetur vasallus
[1] domini salutem praerere pro-
pria, vt inquit gloss. in cap. 1. §. si a morte, de alienat. feud. per vbi
Afflict. numero 5. idem probatur in leg. 1. §. fin. de
leg. Corrad. ubi vasallus non tenetur iurare [2] do-
minum contra seipsum, Afflict. in cap. 1. §. priore, et
quae sit prima causa beneficium, & est gloss. in cap.
dominio guerram, §. fin. in gloss. in ver. contra omnes,
titu. hic fin. lex, deinde in ep. consuetudinem vbi not.
Afflict. numero 21. & eam dicit esse communiter
approbatam aliter numero 2. Martil. in leg. 1. §. ser-
uus, numero 1. ff. de questio. Aleat. in tracta. presum.
reg. 1. presump. 2. numero 2. alios citat Rolan. in cap.
etio consilio 5. numero 3. & sequi volum. 3. Padlin. in
thes. quae numero 9. Communem de legat. vasalli e-
nim tenentur domino subuenire [3] alia eorum
vita & persona, vt probat textus in capitulo primo

quibus mod. feud. amitta. & non sunt sicut serui, qui tenentur vitam [4] dominorum prapone re vitæ propriæ, vt inquit glo. ibi, quam Afflict. numero 46. dicit esse signandam, & notandam, & allegat similem in c. primo, §. à morte, de alienat. feudi pater. & confirmatur hæc opinio, quia cum vassallus [5] miles, c. l. quo tempore miles, gaudet beneficio, ne conueniatur vitra quam facere possit, quo gaudet [6] miles, l. miles, vbi l. in principio, fide re iudic. Dec. in c. episcopus, in prin. de præben. & ita [7] tenet Dominus Ioan. Baptista Surdus in c. l. nume. 50. an agna. vel filius, ergo si non habeat pro se, non tenetur domino subuenire.

Secundo conclusio prædicta limitatur, quando dominus esset diues, & haberet proprios redditus, ex quibus posset tibi necessaria ministrare: tunc enim non debet vassallos molestare per ea, quæ ponit Rol. in consi. 5. nu. 22. & seq. vol. 3. Natta d. consi. 980. cum aliis, quos allegari in proximè præcedenti questione, & vidimus idem esse in patre & filio, in liberto erga patronum, & in omnibus aliis personis, & esse generale, vt alimenta officio iudicis debita non peccantur ab eo, qui habet aliunde.

An autem tenetur vassallus, quando feudum concessum est pro certo seruitio, dixi in titu. quibus debeantur alimenta. in questione. an vassallus alit dominum. Et ibi dixi quoque an tunc alere tenetur, quando feudum est concessum propter merita.

Postremò videndum est, an tenetur vassallus alere dominum de redditibus feudi, an verò compelli possit etiam pro aliis bonis. & Bald. in leg. 1. §. sed scimus, C. de latina lib. tollen. dicit quod de redditibus [9] feudi, non autem de fructibus aliorum bonorum non feudalium alimenta præstat dominus, sequitur Iacobin. in tractat. de homag. numero 29. & hoc videtur voluisse Specu. in titu. qui fil. sint legit. §. fin. numero vndecimo, dum inquit, tunc vassallum teneri, quando in feudum habuit magnam aliquam possessionem, quod nihil aliud videtur dicere, quam quod teneatur, quando fructus feudi sufficiunt, idem dicit Auar. in cap. licet, columna quarta si de feudo fuer. controuert. vbi ponit exemplum, quando feudum esset maximum, vel dominus omnia bona concessisset in feudum, sequitur ibi Afflict. Curt. iun. de feud. part. 4. princip. in principi. post quartam dubit. ver. ideo faciunt prædicta, Clar. de feudi. questione 23. dum dicit teneri eo casu vassallum, quando ex re feudali abundat diuitiis, Roland. consilio quinto, numero 16. volumine tertio, ante eos Butr. in capitulo, nobis, numero 23. de iure patron. & facit ratio, quia onus proportionari debet emolumento, argumento leg. secundum naturam, fide reg. iur. & quod etiam videmus seruari in collectis, vt pro modo prædiorum, quæ [10] quicquæ possidet, onera agnoscat, leg. forma, de censibus & onus quod imponitur ratione [11] rei regulatur secundum rem ipsam, vt probauit in consilio 150. nu. 38. quia quælibet dispositio restringitur secundum suam causam, [12] Bart. in l. Seio, vbi etiam Alber. de ann. legat. dicit. Pedem. 98. no. dixi latè in consilio 150. nu. 58. & seqq.

Verum in contrarium facit, quia obligatio, qua vassallus tenetur alere dominum, consistit in antiodrali obligatione, quæ non oritur proportionabiliter. Præterea licet inspecto vnus anni redditu rei concessæ in feudum videatur quid minimum, tamen si multorum annorum fructus considerentur, quibus vassallus nullum onus susti-

nuit, non videtur eximendus ob tenuitatem rei, vnde dicitur de beneficiis, [13] qui si longo tempore ecclesia non indiguit refectione, cogitur euementem necessitate impendere quartam partem reddituum præcedentium annorum, Bero. in consi. 3. vol. 1. dixi in consi. 62. in fin. nec vassallus videtur hoc modo grauari, quia gauisus est interim fructibus feudi sine onere, & percepit fructu prædictorum interuersum medij temporis.

[14] Existimo tamen vtiorem primam sententiam, qua vassallus non dicitur subditus, nisi ratione feudi, non autem aliarum rerum, & Specu. in titu. de feud. §. quoniam super homagio, numero 33. ver. decimo queritur, Socin. in consilio 27. numero 2. volum. 3. vbi quod vassallus supponit personam suam ratione feudi, non autem ratione aliorum bonorum, & dicit Innoc. Io. And. & alij in c. ceteris, de iudic. quod dominus [15] nullam habet iurisdictionem in vassallum, nisi ratione feudi, & ibi late Decian. numero 10. & text. in cap. primo, §. illud tamen non lateat, vbi gloss. in ver. iustitiam, titu. quæ sit prima causa benefic. amittent. sequitur Bald. ibi in §. porro, columna 1. Afflict. in cap. primo in princip. qualis vassallus in deb. fidel. Alciat. in consilio 451. numero tertio Bosius in titu. de crimin. l. seise maiestatis lib. 1. questione. 68. numero 4. Roland. in consilio 1. numero 28. & seq. volum. 1. vbi inferunt quod vassallus non potest crimen [16] læsæ maiestatis committere, cum ergo non sit subditus, non potest grauari pro bonis, quæ non habet sub ipsius domini potestate [17] & ditione, gloss. in l. vnica, in ver. possidere, vbi Bar. col. 4. ver. item quarto, C. de mulier. & in quo loco, gloss. Guliel. Gun. & Bart. in l. neminem, C. de sacrosanct. Ecclesiæ. Alexand. in consi. 78. num. 10. volum. 6. Socin. in consi. 302. colum. 2. volum. 2. Socin. Iun. in consilio tricesimo octauo num. 15. volum. 1. præcipue quando pro eis sustinet onera [18] in loco rei sitæ, quidquid teneant aliqui loquentes quando quis collectat in loco originis, quo casu aliud est, secundum glossa Jacob. de Aret. Barto. & alios in l. assumptio, §. filius, ff. ad municip. Andr. de Barulo, & Barto. in l. fin. C. de mun. & origin. lib. decimo, communem dicit Ioan. de Amic. in consilio 22. numero 8. & alios citat Festas, de collect. part. 2. cap. 3. numero 19. hanc partem in nostris terminis vtiorem dicit Egid. de Thoma. in tracta. de collect. in §. sanè si negotium agitur, numero 22. folio mihi 472. ita ergo vassallo onus iudici non poterit pro bonis, quæ non recognoscit à domino.

SVMMARIA.

- 1 Ecclesia non alit patronum, quando deductis alimentis curatis, & sumis nihil superest.
- 2 Patronus egenus alendus est ab ecclesia deductis primis alimentis rectoris, & impensis reparationum.
- 3 Ecclesia dicitur pauper, quando non habet integra alimenta pro his omnibus qui ecclesiæ seruiunt.
- 4 Vicarius alit debet de redditibus ecclesiæ, etiam si non sufficiant pro rectore infirmo vel impotente.
- 5 Ecclesia alit vicarium, quantum potest, & non ultra.
- 6 Patronus ingratus non alitur ab ecclesia.
- 7 Patronus ingratus post penitentiam alendus est.
- 8 Frater ingratus primatus successione fratris.
- 9 Patronus ingratus perdit ius patronatus.
- 10 Filius ingratus perdit ius filiationis.

11 Alimtus

- 11 *Alumnus ingratus perdit beneficium sibi concessum.*
- 12 *Patronus ingratus erga libertum priuatur iure succedendi liberti.*
- 13 *Patronus non potest alij credere, vendere vel alia titula remittere ius consequendi alimenta ab ecclesia.*
- 14 *Creda non possunt iura personalia.*
- 15 *Visita non est alenda iura annuum luctus, quando deus est restituenda non sibi sed extraneo.*
- 16 *Extraneus stipulatus a tem sibi reddit soluto matrimonio, non est alendus iura annuum luctus.*
- 17 *Prelatus locando redditus ecclesie non intelligitur de iis qui debentur extraneo.*
- 18 *Iura personalia non veniunt retranslata.*
- 19 *Locatio annuum reddituum non includit munera que offeruntur ob incundum aduentum.*
- 20 *Creda non potest ius suum vram alimentorum.*
- 21 *Ecclesia non potest subnecre patrono sine licentia episcopi.*
- 22 *Ecclesia patronata non alit singulares personas de populo quando ius patronatus est penes vniuersitatem.*
- 23 *Vniuersitas aliud est, quam singuli de vniuersitate.*
- 24 *Vniuersitas laici non dicitur singulorum.*
- 25 *Vniuersitas vniuersitatis, non dicitur vniuersitatis singulorum.*
- 26 *Libertus facta vniuersitati non prodest singulis.*
- 27 *Vniuersitas perire non potest fane.*
- 28 *Vniuersitas perit per priuationem, vel dissolutionem.*
- 29 *Vniuersitas non habet animam.*
- 30 *Patronus non alitur ab ecclesia nisi labores maxime exerceat.*
- 31 *Ecclesia tenetur subuenire non solum patrono egentis, sed etiam familia & filiis.*

QVÆSTIO XXXII

Consequens est, vt videamus de ecclesia, an teneatur indistincte patronum alere, postquam vidimus de seruo subdito, liberto, & vasallo, & sane supra suo loco regulam constitutus alimantiam, quod patronus ecclesie alendus est, & tamen locum habet, quando superest de fructibus ecclesie deductis alimentis curari, vel rectoris, quia primo [2] in via cum suis ministris est alendus, vt probat text. in c. i. no. 25. questio. 2. in fin. & per illam text. hoc determinat Gloss. cap. quicunque. 16. questio. 6. in ver. ad inopiam. & dicit Dm. quem sequitur Bartol. in l. i. si quis a liberis, §. de alimentis, ff. de liber. agnoscent. quod Capellanus Ecclesie tunc deum alere tenetur patronum, si superest & non aliter, & Butr. in cap. nobis. de iure patron. numero 22. inquit teneri ecclesiam, quando abundat diuitiis, & ibi dicit Abb. quod primo prouidendum est ecclesie seruitoribusque & ministris, nec non cultui diuino, & reparationibus [2] necessariis, & inde alendus est patronus de his, que super sunt, sequuntur ibi omnes additionatores, declarat Paul. de Citadin. in tractat. de iure patron. in 6. part. articulo quarto. numero 153. & Roch. de Cur. in eod. tractat. in ver. & velle, numero 252. vbi dicit quod ecclesia alit de redditibus remanentibus ultra necessaria, Cordubus in dicta leg. si quis a liberis, §. si solent, numero 22. & seq. ff. de liber. agnoscent. vbi quod patronus alitur de fructibus qui super sunt, & dicitur superest, quan-

do ministris ecclesie prestita sunt salaria, ecclesia est instaurata, vasa & alia necessaria ad diuinum cultum empta: allegat tamen Bald. Felyn. & Abb. qui de hoc nihil dicunt, & inquit Salys. in l. idolo, numero secundus, C. de lib. cau. quod ecclesia non tenetur alere patronum, quando redditus Ecclesie vix sufficiunt pro Capellano, sequitur Roland. in consilio quinto numero 33. volum. 3. dicitur enim [3] pauper Ecclesia, quando clerici deferentes commodum non habent alimenta, vt quia cogantur comedere panem ex milio, vel alio vili grano, & aquam bibere, l. seruus vrbani, in principiis, ff. de leg. 3. ponit Bald. in cap. ad aures, numero tertio de rescript. & quod dicitur non esse alendum patronum, hoc casu non debet mirum videri, quia diximus idem esse in patre, marito, & alius, & est generale quod quilibet tenetur propriam salutem preferre aliena, & indigere dicitur Ecclesia, quando indigent sui ministri, per quos cultus diuinus in Ecclesia sustinetur, qui adeo favorabilis est, vt si rector non possit vacare curæ animarum, & deputetur vicarius, primum de redditibus beneficii portio detrahatur pro alimentis vicarij, etiam si [4] quod superest non sufficiat pro rectore, quia tolerabilis est quod egeat prior, quam vicarius, qui curam exercet, Abb. in capitulo de monachis, in tertio, notat Cardin. in cap. expofuit, in 3. notat de prebendis. vbi Henric. Boic. in h. reuert. Rebuff. de congr. portio. numero 101. & 103. in fine. intelligit tamen, vt subueniat in quantum potest, Paul. [5] de Citadin. in tractat. de iure patron. par. 6. in 4. art. numero 16. questio. 5.

Non etiam prestanda sunt alimenta patrono, qui contra ecclesiam commisit ingratitudinem, nam eadem de causa filius a patre alimentis priuatur, leg. si quis a liberis, §. de i. index. vbi gloss. in ver. denotat de liber. agnoscent. [6] ita tenet in terminis Paul. de Citadin. in tractat. de iure patron. 6. part. art. 4. n. 164. vbi arguit de filio ad patronum & limitat quando patronus potest ita [7] quia tunc si citi ingratum filio ponit, pari modo alendus est patronus, predestam etiam principalem limitationem prebuit Rebuff. dicto tractat. de congr. portio. numero 135. & non est nouum, quia propter ingratitudinem frater priuatur [8] successione fratris, vt in Authen. de secund. nupt. §. ingratitudinem, vbi gloss. in ver. iurum, idem voluit gloss. in Authen. de non eligen. secundum abben. §. cum igitur in ver. fratrum, quod ant. procedat in successione intestati, ponit Bartol. in l. fratres, numero 6. C. de inoff. testamen. & alij quos citat Cordubus in dicta l. si quis a liberis, §. idem index, numero 46. & multe alie pers. ne propter ingratitudinem excluduntur, de quibus tractabimus in discussa huius partis & ratio huius limitationis est, quia patronus [9] ingratus perdit ius patronatus, sicut dicimus de iure ingrato, loqui perdit ius filiationis, secundum Bald. in l. fin. C. de dot. prom. Ias. in §. ius autem, ff. de iustit. & iure, Paul. de Citadin. numero 164. & Rebuff. dicto numero 105. idem videmus in alumnis [10] ingratis, secundum gloss. in leg. inquit, in gloss. penat. C. de his qui accus. non poss. vbi notant Bald. & Salice. Ioan. de amicis in consilio. 114. numero 21. Traquell. in l. i. vbi quoniam, in ver. suscepit liberos, numero 53. C. de reuoc. donat. & idem est in patrono ingrato [11] erga libertum, qui illo priuatur iure succedendi in bonis liberti, leg. cum patronus, ff. de iure patron. idem ergo erit in ingratitudine, quam patronus erga ecclesiam commisit, qualiter autem committi possit ingratitudo contra ecclesiam, non est hic locus detrahendi.

Tertio non erit alendus alius, qui ex emptione, vel cessione, vel alio titulo causam habeat à patrono, quia hoc ius est ita annexum iuri patronatus, quod ab eo separari non potest, & est personalissimum, & ipsius patroni persona inseparabiliter [13] hærens, ita ut vendi, cedi aut donari non possit, ita decidit Abb. in cap. præterea, in fin. de iure patron. per. text. in cap. fin. de offic. declara. Roch. de Curt. in tractat. de iure patron. in dicto §. & vile, numero 152. post medium, Tyraq. d. gl. in retr. consang. §. 36. glo. 1. numero 32. & ratio est, quia iura [14] personalia cedi non possunt, Din. in cap. privilegium personale, de reg. iur. in 6. Archid. in cap. hinc est, circa med. 16. questio. 1. Angel. in l. quod si in diem, §. Julianus. in fin. de petitio. hered. [15] facit quod in simili diximus supra, in questione de alimentis præstandis vxori intra annum luctus, vbi probauimus quod & si vxor alenda sit intra annum luctus, quando consistit in pecunia, tamen secus est, quando dos est restitueda extraneo, qui illam stipulatus est sibi reddi, secundum Aret. in consilio 98. numero secundo ver. sed remanet, similiter non dantur intra annum luctus alimenta extraneo, qui fuit dotem sibi reddi stipulatus, secundum Aret. in dicto consilio 98. columnat. & Abb. in dicto cap. præterea. licet loquatur de venditione, videtur tamen idem velle in locatione, [16] dum dicit, quod & si prælati possit locare redditus totius ecclesie tenente penes se titulo, tamen intelligitur de redditibus impositis tempore fundationis, non de aliis. sicut quæ translata non veniunt iura [17] personalia, leg. fin. §. primo. ff. de contrah. emptio. l. 4. si hæres. ff. ad Trebellian. Din. & Barto. in linter eos, ff. de acquirit. rer. dom. probauit late in consilio 127. numero 66. Addo quod in tantum est ius prædictum iniunctum cum persona ipsius patroni, quod vbi etiam fore cessabile, non tamen veniret in locatione, vel venditione, nisi de eo facta fuisset specialis mentio, per ea quæ ponit Oldra. in consilio 139. vbi dicit, quod est archidiaconus locauerit per [18] verba amplissima omnes redditus sui beneficii, tamen non includuntur in locatione munera, quæ certi homines loci consueuerant illi dare pro iucundo illo aduentu, quia illud tribui consuevit personæ, non rei, l. 1. §. penult. ff. si quid in fraud. patron. & allegat alia iura Anchar. in cap. si propter, colum. antepen. de rescrip. Bald. Imol. Alex. & alij in l. diuortio, §. quod in anno, ff. solut. matrim. Felin. in c. sedes, colum. 3. de rescrip. Bertran. in cons. 119. in 2. questio. volum. 3. & tacit, quia ius alimentorum [19] futurorum cedi non potest, vt inquit Bartol. in l. cum Titio, num. 2. ff. ad l. Falcid. vbi ait, quod tale ius coheret personæ, & alia sunt alimenta in persona vnus, alia verò in persona alterius, voluit etiam Bald. in l. c. de priuileg. dot. col. fin. ver. modo ego quæro, Cur. sen. in cons. 53. summa totius, col. 2. ver. & ideo secundum Bald. l. fin. in l. si constante, num. 334. vbi citat Bald. Nouel. ff. solut. marr. vbi quod est quid personale, Tyraq. d. gl. num. 72. & dicam alibi, vt inquit Ab. in d. c. præterea, debentur ex causa cuiusdam reuerentis, & honoris, qui patrono exhibendus est ob beneficium in ecclesiam collatum, hæc autem reuerentia non separatur à persona. Accedat, quod debentur solo iudicio officio, vt dicam infra, quod fundatur sola æquitate, sed ea æquitas cessat in persona alterius qui patronus non sit.

Quarto intelligenda est regula, vt procedat, dummodo rector Ecclesie id faciat cum Episcopi consensu, nam sine eo non potest subuenire patrono egentis, [20] vt per Innoc. in c. cō & plantare n. 2. de pri-

uileg. vbi mouetur argumento c. cum nostris, de cecell. præbend. & c. vt nostrum, vt eccles. benet. & hoc voluit etiam Ioan. Andr. ibi, per text. in c. nobis, §. fin. Roch. de Cur. in tract. de iure patron. in §. & vile, n. 132. vbi tamen inquit, se de hoc dicto dubitare, quando rector ecclesie subuenit de fructibus beneficii quia sicut illos potest sine Episcopo alienare, ita potest dare patrono.

Quinto Ecclesia non tenetur altere singulares personas [21] de populo, quando vniuersitas habet patronatum, vt voluit Archid. in c. si plures, circa princip. 16. questio. 7. mouetur, quia singulares persone non dicuntur patroni, sed vniuersitas, c. qui manumittitur, n. questio. 2. idem voluit Gemin. in c. vnico, colum. 2. de iure patron. in 6. Belenzin. ad Abb. in d. c. nobis, n. 6. de iure patronat. idem voluit Paul. de Citadin. in tract. de iure patron. part. 6. in 4. art. nu. 161. vbi quod tenetur solum subuenire regentibus vniuersitatem, vel his, qui eam repræsentant, idem tenet Roch. de Curt. in cod. tract. d. §. & vile, n. 135. in 4. questio. & ratio est, quia vniuersitas aliud est, [22] & aliud sunt singuli homines de ipsa vniuersitate, glo. ff. in l. si quis, §. si quid, ff. quod cuiusque vniuers. nom. Doctores in ea cum omnes, de consit. Bero. in cons. 8. n. 22. vol. 1. vbi ait, quod vniuersitas dicitur corpus diuersum à singulis, Paris. in cons. 91. n. 1. volum. 4. & lis vniuersitatis, non dicitur lis [23] singulorum, Cor. in cons. 103. num. 12. volum. 3. & vasallus Capituli, Collegij, vel vniuersitatis, non dicitur vasallus [24] singulorum, glo. in l. 2. vbi Baldus & alij, ff. quod cuiusque vniuers. nomine, & liberatio facta vniuersitati, non [25] prodest singulis, secundum Decium in cons. 61. colum. 1. n. 3. late exornat D. Rol. in cons. 53. n. 6. & sequenti, vol. 4. dixi in cons. 28. n. 2.

Hæc est vera videntur, patiuntur tamen difficultatem, quia vniuersitas corpus est mysticum, & fictum, quod cum iuris intellectu consistit, alimentis nunquam eget, nec [26] perire potest, vt per Bald. in l. generaliter, in prin. col. 2. ver. quid ergo de his, c. de reb. cred. nisi moriatur ciuiliiter per dissolutionem vel [27] priuationem, vt per Bar. in l. f. d. d. de colleg. illis, & non habet animam, [28] secundum Bald. in loco prædicto, vnde dicunt Dd. quod non contrahitur periuirij, & licet per rectores repræsentetur, id tamen est per fictionem, quod aliud est vniuersitas, aliud rectores, proinde non video, quomodo ecclesia regi possit alere rectores patroni nam si illi egent, non dicitur vniuersitas egere, nisi intelligamus, quod ob paupertatem nemo sit curaturus ipsam vniuersitatem, relinquo ergo cogitandum.

[29] Sexto non tenetur ecclesia providere patrono de alimentis, nisi sit in summa egestate, glo. ff. in 6. quicunque, 16. quæ. 7. per text. in c. ita nos, in fin. §. 4. 2. vbi loquitur de instante necessitate, sed hoc potest placere Paulo de Citadin. in d. art. 4. nu. 138. vult enim fuisse si patronus incipiat vergere ad paupertatem, vel non habeat quantum sufficit secundum cōcedentem eius statum, de quo dixi supra tractando de liberi obligatione erga patronum.

[30] Et quæ diximus de patrono, locum habent etiam in filiis, & familia patroni: eis enim omnibus tenetur Ecclesia providere, c. filius, §. 6. q. 7. Paul. de Citadin. loco prædicto, nu. 157. in fin. Cordub. in d. l. si quis à liberis, §. solent, n. 28. an autem alendus sit patronus perempta dote, dicā post sequentem questionem.

SVMMARIA

- 1 Emphyteuta liberatur à solutione canonis vt peripat.
- 2 Censu extinguitur vt perempta censura.
- 3 Omnis cessat eneris causa cessante.

- 4 *Legatum cessat causa legati cessante.*
- 5 *Causa finalis restringit quancunque dispositio-*
nem.
- 6 *Causa annexa determinat quicquid sit propter cau-*
sam.
- 7 *Onere deficiente cessat præstatio, quæ sit propter o-*
neri.
- 8 *Census si debetur pro defensione castri obligari ex-*
tinguitur danno castro.
- 9 *Cessante causa cessat effectus consummatus.*
- 10 *Causa facti quod momento temporis fuerit in-*
pleta.
- 11 *Dominium transferitur per traditionem subsistente*
aliquo titulo.
- 12 *Periculum rei pertinet ad eum, in quem dominium*
est translatum.
- 13 *Domus data cum onere alendi, licet exhibetur, præ-*
standa tamen sunt alimenta.
- 14 *Census committitur rem in quencunque transat suc-*
cessorem.
- 15 *Census in ipso iure communi, non extinguatur per-*
empta re censuata.
- 16 *Census iure communi in ipso constitui potest sola*
personalis actio.
- 17 *Conditor non tenetur ad restitutionem rei condu-*
cta.
- 18 *Emphyteuta tenetur ad reparationem rei emphy-*
teutica.
- 19 *Emphyteuta re in totum perempta non tenetur stare*
expresso pacto.
- 20 *Fructus si debentur, intelliguntur sub conditione si na-*
scantur.
- 21 *Genus perire non potest.*
- 22 *Genus, quando debetur contemplatione speciei, liber-*
atur debitor specie percipienda.
- 23 *Pensio constituta super fructibus beneficii, non debetur,*
si ex beneficio nihil sit percipuum.
- 24 *Legatum prædij ex quo alimenta erant præstanda si*
minuatur ipsa quoque alimenta intelliguntur im-
minuta.
- 25 *Alimenta non debentur, quando ex patrimonio nulli*
omino reddat percipientur.

QVÆSTIO XXXIII

A Ntequam veniam ad questionem dotis peremptæ, necesse est videre si quis desit ecclesiæ domum vt se aleret, an domo perempta teneatur ecclesiæ præstare alimenta. primo aspectu videretur dicendum quod non, per text. in l. in fi. C. de iure emphy. vbi si res emphyteutica pereat, [1] liberatur emphyteuta ab onere solvendi canonem, Spec. in tit. de loc. s. nunc aliqui, q. 134. n. 160. communem dicit Abb. in epotat. n. 16. ill. loc. Ang. in s. lex itaque, in fi. in Auth. de non alien. D. in l. 1. vbi Ias. n. 13. C. de iure emphy. Natta in cons. 377. n. 2. Clar. qui communem dicit in tract. de emphy. q. 8. n. 8. & idem est in contractu censuali, quia si res censuata pereat, [2] census quoque extinguitur, secundum Rodos. in tract. de reb. eccl. non alie. in rub. de cons. annui census. num. 47. nouissime Cord. in tract. de censu. annui censu. priuat. in can. 14. tit. de cau. priua. ob alien. ampl. 49. n. n. vbi refert Bullam Pij V. quæ hodie passim feruatur.

Secundo facit, quia onus alendi fuit impositum propter dominum domo perempta cessat causa oneris, ergo onus [3] quoque ipsum cessare debet. l. Titia, ff. de annu. leg. l. Stichus nutriticus de alim. l. s. Titia, vbi q. n. successum in iuncta legato habenti tractu successuum finitur legato finito, ad id est text. in l. qui tuteam, ff. de testam. tuteal. vbi cessante causa propter

quam factum [4] fuit legatum, cessat ipsum quoque legatum, l. 1. §. h. cum l. sequen. ff. de excul. tut. tit. l. etiam si patris, ff. de leg. 1. & ponit Tyraq. in tract. cessant. cau. part. 1. nu. 121.

[5] Tercio omnis dispositio restringitur per causam finalem, l. cum pater, §. dulcissimi, ff. de legat. 1. l. in fin. ff. de fonte. & dictam generale restringit per rationem, secundum suam causam, Ang. in l. ob. ligatione generalis. col. 1. & princ. ff. de pign. & quid sit ob causam, determinatur secundum [6] causam atinexam. Bar. in l. Sero, ff. de annu. legat. vbi mouetur per illi tex. qui secundum Alber. ibi non minus procedit in contractibus, quam in ultimis voluntatibus. hinc est, quod [7] onere deficiente cessat quoque præstatio quæ sit respectu oneris, l. gene. aliter, §. 1. C. de sacro. eccl. & quando grauamen est causa comodi, cessat commodum sublato grauamine, l. e. qui, in prin. vbi Bart. ff. de iureiur. hinc dicit Rom. in cons. 417. per totum, quod si submittens se pro stationi alicuius ciuitatis certu [8] censum promittit, vt ciuitas castrum defendat, liberatur ab obligatione soluendi censu, si castru ruat, quia cessat causa promissionis, sine qua non se obligasset ad censum, & infert q. semper cessat causa a principio considerata ab vtraque parte, sequitur Tyraq. in d. tract. cessant. cau. num. 217. dixi in cons. 150. nu. 62. in presenti autem facto non est dubium quin causa standi domum fuerit vt reciperet alimenta ab ecclesia.

[9] Tamen in contrariu est ratio, quia cessante causa non cessat effectus iam consummatus, seu in esse productus, l. in. in fi. ff. vnde liber. l. inter stipulante, §. sacram, vbi Dd. ff. de verb. oblig. Cyn. Bal. & alij in l. generaliter, C. de epis. & clar. latè Tyraq. in d. tract. cessant. cau. limitat. nu. 1 & seq.

Secundo facit, quia et dicamus domum fuisse causa alimentorum datam, tamen fat est quod fuerit momento temporis translata in ecclesiam. licet enim potest [10] cesset, non tamen ideo cessat effectus, leg. si quis heredem, C. de instit. & substit. l. quercunq. §. vi. ff. de publicia. in vers. actio. multos citat Tyraq. in d. tract. cessant. cau. limit. 4. nu. 1.

Tercio facit, quia statim facta domus traditione, ecclesia facta fuit domina, quia per traditionem præcedente [11] aliqua iusta causa transferatur dominium, l. traditionis. C. de pact. l. per traditionem, Infit. de rer. diuis. l. penn. C. de rei vend. l. si ex stipulatione, ff. de acq. poss. postquam autem translatum est dominium, periculum pertinet ad [12] ecclesiam, l. Lucius, ff. de euic. l. necessario, ff. de peric. & comod. rei vend. l. si pecunia, §. pen. ff. de cond. ob. cau. & per hanc postremam rationem concludit in terminis nostris Bal. in l. 1. n. 10. C. de iure emphy. quod si dedi domus Ecclesiæ [13] vt me aleret, tenebatur ecclesia onus alendi subire, licet domus sit combusta, & hoc ante e. voluerit Dec. & Cyn. ibi, Alber. & Ang. col. 1. Anch. in c. d. c. c. loca. & ibi Imol. col. 38. n. 45. qui vult hoc procedere, etiã non sola superficies esset absorpta. sed etiam solâ foret funditus euer. Abb. in c. in. in fi. de rer. permitt. Crem. in singu. 1. vbi dicit esse singulariter notand. Ias. in d. l. n. 14. C. de iure emphy. vbi vult, quod sit veru etiam re funditus perempta, Paul. de Citad. in tract. de iure patron. in 6. part. n. 4. artic. prin. nu. 165. Bertran. in cons. 104. nu. 4. volu. 2. Boffius in tit. de remissio. merced. conducto. nu. 119. vbi dicit esse veram, & communem opinionem Doctorum, sine res data sit ecclesiæ, siue filio, id tenet Cordub. in d. l. si quis a liberis, §. soler, nu. 31. ff. de lib. ag. nosc. Et non obstat quæ dicuntur de re emphyteutica, quia illa procedant propter directu dominu,

quod penes se retinuit, qui re cecellit, proinde cum res percat domino, non est mirum si ad eum pertinet damnum contingens in re, ita resoluit Baldus in d. l. num. 10. post Petr. & Cyn. & sequuntur omnes supra citati in casu autem nostro nihil omnino tenuit donans, sed omnia transiit in ecclesiam, & quamvis in censu non videtur rei dominum esse apud emptorem censu, tamen bene in eum transit ius quidē reale cum censu comitatur rem [14] in quocumque transat succedere in, clem. 1. vbi gl. de censib. Crau. in cōf. 127. n. 4. ver. 2. modo, quando sequitur Rodos & Foller, quos citat comprobando Corbulus in d. tra. 3. d. ampliat. 49. nu. 8. ideo re perempta, extinguitur quoque ius illud reale, quod super re, cōpetebat. Non omittit quod quidquid sit, nunc ex constitutione Pii V. de iure extincta [15] re censuata, non extinguitur census, vt post Conrad. Ioan. a Medina, & Moser. Gallos probat. Didac. libro 3. variarum resolut. cap. 7. num. 5. postest enim constitui census [16] solā personalis actione, vt ibi, nunc autem pontificum Romanorum prudentia prouisum est super forma ita census constituendi, ne quid fiat in detrimentum animæ, unde contractus inter fundi emptionem & obligationem tam æquis ambulat conditionibus, vt ex utriusque natura tertius videtur composuit. Nec obstat, quod domo tanquam oneris causa perempta, cessare debeat obligatio & onus: quia respondeo domum non fuisse causam finalem alimentorum, sed materiam: ideo licet esse deficeret in rerum natura, non tamen cessare debet onus, vt probat Tyrachel. d. tract. cessante causa, limitat. Præterea datio domus habuit plenum effectum statim facta traditione, ideo non cessat onus correspondens, vt supra dixi, sicuti non cessat si quis dedisset centum, & eis non mediatis ut alter promississet alere, non enim curatur de re data, an remaneat penes recipientem vel non, postquam facta est illius. Eodem modo responderet ad tertium fundamentum de causa finali, & contractus iste videtur do vt factus, in quo sequitur implementum ex parte dantis statim sequuta traditione, quidquid inde sequatur.

Hoc autem multo magis procederet, quando domus foret solummodo exusta, non autem funditus perditā, quia tunc dicitur peremptam esse conductor [17] non teneatur ad refectionem rei conductæ, lex conductio, in princip. ff. locari, tamen videmus in emphyteuta, quod si res eget reparatione, [18] teneatur ipse, secundum Io. Andr. ad Spec. in tit. de loc. ca. 6. nunc aliquis, ver. 4. queritur, Bald. in l. 1. col. 2. ver. 5. in expendendo, C. de iure emphyt. Ange. in §. lex igitur, in Auth. de non alien. vbi subdit rationem, quia ad emphyteutam pertinet omnis casus fortuitus, Aret. in cons. 110. in l. dub. colum. 2. & hanc probauit Imol. Cepol. & Ia. quos citat Natta in cons. 377. per totum, vbi reprehendit Alex. contrarium tenentem in l. diuortio §. impendia, col. 1. ff. solut. matrim. Corbul. in tract. de cau. quib. emphyt. priuat. cau. 15. titu. de cau. priat. ob non sol. canon. limit. 32. quod si hoc locum habet in emphyteuta, in quem non est translatum omne dominium, multo magis locum habebit in Ecclesia, cui absolute res est donata. Addo quod procederet nostra questio in dubie, quando donis a principio expresse conuenerit quod prestarentur alimenta etiam re perempta, quia si ea debentur nullo intercedente pacto, quare non erunt magis debita si fiat pactum, de illius enim viribus non erit dubitandum, cum sustineatur etiam quando eo circumscripto omnis non esset debitum, vt in emphyteuta, qui, etsi liberetur [19] re in totum perempta, d. l. 1. in fin. C. de

iur. emphyt. tamen teneatur accedente pacto, vt vult Spec. in tit. de loc. §. inuicem aliqua, querit 18. nu. 164. Alberi. in l. 2. in fin. C. de iur. emphyt. Ia. in l. 1. nu. 13. C. eo. tit. Corb. loco prædicto.

Nostram tamen conclusionem limitare, quando alimenta essent ex certo fundo præstanda, tam re perempto fundo nulla debentur alimenta, quandoque enim debetur aliquid contemplatione fructuum, [20] subintelligitur tacita conditio si fructus nascantur, interdu, per totam, ff. de verbo. oblig. Castr. in l. ex conducto §. si iis temperat. glo. 1. ff. loca. vbi ait, quod venditis fructibus nascitur nihil est gestum si fructus non nascantur, & facit, quia licet genus [21] perire non possit, i. incidium, C. li. cert. pet. tamen quando debetur contemplatione certe speciei debitor liberatur specie [22] perempta. I. quidam §. si sibi, & l. Titia testore §. tra. ff. de lega. 2. Bar. Alexand. & alij in l. quod te. ff. si cer. pet. & quod fructus non natis extinguatur obligatio, voluit Bal. in rubri. C. de pericu. & com. rei vend. circa fin. & in l. licet, querit 5. C. loca. Natta in cons. 86. num. 2. vbi post Castr. Abb. Felin. & alios infert ad pensionem constitutam super redditibus beneficii, & vult eam [23] non deberi, quando ex beneficio nihil est perceptum, de quo tamen videndum est Gigas in tra. de pension. in qua. 62. facit tex. in leg. marito §. 1. ff. ad leg. Falcid. vbi diminuto legato [24] prædij, ex quo alimenta erant præstanda, minuuntur ipsa alimentata, idem est tex. in l. liberto. ff. de annu. leg. & per hos text. dixit Castr. in l. Imperator, nu. 8. ff. ad Trebellian. quod cum alimenta semper sint de redditibus patrimonij præstanda, [25] non erunt debita eo anno, quo ex patrimonio nulli omnino redditus percipiuntur, facit l. cum certus. ff. de vino oleo, tritic. lega. vbi quod locus videtur gratia taxationis appositus ita tenet Bart. in l. Lucius. ff. de alim. & cibari. lega. & dicam latē in tit. qualiter alimenta sint præstanda in ea questione, an alimenta relicta alicui ex fructibus fundi debeant augeri, vel minui auctis, vel imminutis fructibus fundi, aliud est igitur dare fundum vt alata, aliud verò dare fundum conditione adiecta, quod ex eius fructibus alata, vt dixi in titulo, quando alimenta videbantur relicta.

SYMMARIA.

- 1 Ecclesia tenetur patronum egentem alere, etiam si dos ab eo data casu perierit.
- 2 Domo perempta, quæ fuit ecclesie data cum onere alendi non extinguitur onus.
- 3 Factum legittimè non mutatur ex superueniente causa.
- 4 Principium & origo rerum attendi debet.
- 5 Primordium tituli formalis posterioriorem euentum.
- 6 Tempus celebrati contractus attendimus in consideranda lesione.
- 7 Emptio non locatus consensu perficiuntur.

QUESTIO XXXIV.

Dicendum nunc, an ecclesia alere teneatur patronum, quando dos data est perempta casu aliquo fortuito, si aliunde ecclesia habeat redditus, & in hoc Paul. de Citadin. in tract. de iure patron. in 6. par. in 4. art. num. 165. concludit ecclesiam si tenetur mouetur ex decisione Bald. in d. l. num. 10. C. de iure emphyt. vbi si domus data ecclesie cum onere alendi perimatur, debentur [2] nihilominus alimenta, & latē de hoc dixi in proximè præcedenti questione, quia casus, qui contingit, credit damno ecclesie, in quam est translatus omne dominium, con firmo hanc sententiam. Nam ecclesia patronum alit propter antiqualem obligationem causatam ex collato

collato beneficio fundationis, vel donationis. hæc autem obligatio non est extincta, licet dos, vel fundatio cessent. beneficium fuit perfectè collatum, & quod [3] semel legitime est constitutum, non mutatur, ex contingenti casu, quod legitime, de reg. iur. in 6. & de rego. l. 4. §. a principio rerum attendi debet. l. qui id quod, in prin. ff. de don. l. 2. §. paruique refert. ff. de priuil. cred. l. qui possessionem. ff. de vi & vi arma. Tyrag. de retract. c. sang. §. 19. glo. n. 4. & dicit tex. in l. 1. §. non solum, in vers. initium. ff. de post. quod cuiusque contractus spectandum est initium, & causa. l. vnica. C. de impon. l. acrat. de scrip. vbi à primordio [5] tituli posterior formatur euentus, late decif. Pedem. 167. numero 26. hinc in contractus sit nullus, vel lesione contentus, in principio tempus [6] contractus. Docet in l. 1. C. de rescind. vend. per l. si voluntate. C. de iur. late Pinell. d. l. 1. par. 3. cap. vlti. numero 15. D. Becus in cons. 3. numero 19. dixi in consil. 249. numero 23. & non attenditur, quod valor postea augetur, vel minuitur, vt dicunt Moder. Galli in tit. de iur. num. 715. Preterea obligatio antidotalis causatur in ius ex animo eius, qui beneficium confert, quam ex re data, ideo licet pereat res, durat tamen animus dantis, & obligatio momento temporis ex ipso donationis actu causata durat perpetuè, licet non duret res data, & licet propter re contrahatur, tamè quia animus dantis est principale propositum, ille attenditur: proinde licet in venditione, locatione, & alijs similib. contractibus non sustineatur contractus, nisi interuenient retamen, quia forma & substantia cõsistit potius in voluntate, dicimus eos [7] contractus consensu perfecti, l. 2. ff. de actio. & obligatio. & Instit. de oblig. & consen. in prin.

SYMARIA

- 1 *Monasterium non alit monachum, quem expulsi.*
- 2 *Altari qui seruit, vivere debet de altari.*
- 3 *Servus acquirit domino.*
- 4 *Vxor qua marito non seruit, non est alenda ab eo.*
- 5 *Monachus degens extra monasterium, non acquirit monasterio.*
- 6 *Monachus expulsus si velit redire salua disciplina religionis recipiendus, & alendus est.*
- 7 *Monasterio non acquirit monachus expulsus, si redeuntem recusauit acceptare.*
- 8 *Monasterium si recusauit recipere monachum patientem, si ab episcopo transferatur in aliud monasterium cum bonis, quæ habet.*
- 9 *Monasterium expellens monachum, non acquirit eius bona, nisi expulsio facta sit à solo Abbate.*
- 10 *Monachus qui obseuta licentia intrandi strictionem religionem vagatur, perdit omnia bona, & applicatur monasterio.*
- 11 *Monasterium expellens monachum, cogitur illi redere omnia bona sua.*
- 12 *Monasterium inopi non tenetur alere monachum.*

QUESTIO XXXV.

Monachus quando expulsus est à monasterio, non debet [1] ab eo percipere alimenta, vt cõcludit Castren. in consilio 76. num. 1. volum. 1. quia in eo cessant rationes, propter quas de iure est alendus nam ideo alitur à monasterio, quia illi seruit, & qui altari [2] seruit, debet vivere de altari, c. cum secundum de prebend. Item, quia quidquid acquirit, spectat ad monasterium, vt dicimus de seruo, [3] vt not. in c. cum olim, de priuil. vbi Innocent. cum ergo

monasteriũ recipiat commodũ, & vilitatem seruitutis & acquisitionum, sustinere debet onus alimentationis, l. cum duobus. §. quidam sabinarum in fine. & l. si igitur. ff. pro socio. at quando est expulsus de monasterio, nõ seruit, ergo nõ est alendus, vt videmus in vxore, quæ cum non est in obsequio mariti, [4] non consequitur alimenta, vt per Cynum & alios in l. non in vxorem. C. de negot. gest. & in l. sicut. ff. de op. per. lib. similiter quando monachus est extra monasterium, si quid [5] acquirit non acquirit monasterio, vt voluit Specul. in tit. de statu monach. §. l. num. 47. ergo monasterium grauari non debet onere eum alendi, hæc optime procedunt, quando sua culpa monachus expellitur, at si non sit in culpa, aliud videtur [6] dicendum, vt per gloss. in vers. languidis, in c. 1. de infant. & languid. expol. vbi dicit, quod debet alii, si velit redire salua disciplina religionis, & subdit, quod si expulsus acquirit aliquid in seculo, monasterium non potest ea bona [7] consequi, si recusauit redeuntem recipere, sequuntur ibi Ioan. Andr. in fine. Imol. in c. cum olim, l. 2. colum. 2. in vers. dederat, extra de priuil. & quod sit recipiendus probat text. in c. in de regul. & trans. ad religio. quem citat gloss. prædicta, & per illum text. dicit Spec. in loco prædicto, num. 30. vers. vigesimo quarto queritur, quod monasterio recusante illum recipere episcopus [8] transferet monachum in aliud monasterium, & ei assignabit bona quæ tenebat prius in monasterio, & num. 47. dicit, quod monasterium repellens monachum, non acquirit [9] illius bona eo casu excepto, quando solus Abbas sine monasterio expulisset: conclusio ergo est quod vbi sine culpa monasterij monachus acquirit, illud omne acquirit monasterio, vt per Specul. d. §. 1. num. 46. vbi si monasterium concessit monacho licentiam intrandi arcioiorem religionem, ille verò cepit vagari, & acquisiuit, potest monasterium [10] omnia bona repetere, sequitur Tirac. de retract. c. sang. §. 10. glo. 1. n. 14. & sequi. & dicit Bald. in l. 1. §. sed scimus. C. de liti. lib. tollen. quod monasterium expellens monachum, cogitur illi reddere [11] bona sua.

Tunc etiam licite denegantur alimenta monacho, quando monasterium est inopi, & non potest supplere [12] cum suis redditibus, ita Bald. in d. l. 1. §. sed scimus, in fin. vbi ait, quod etsi regulariter Abbas tentatur induere monachum confectis vestibus, tamè excusatur si monasterium sit inopi, sequitur Benincas, in tracta paupertat. in 7. quest. in 2. specia. iudi. num. 25. & non est mirum, cum excusetur pater, filius, maritus, & alie omnes persone, alioquin obnoxie huic oneri alimentorum.

SYMARIA

- 1 *Clerico suspensio non debentur alimenta de fructibus beneficii, quando habet aliunde.*
- 2 *Clericus suspensus non alitur de beneficii fructibus, quando potest vivere de propria industria.*
- 3 *Clericus dicitur pauper, & non habere aliunde, quando bona non habet, licet possit vivere ex industria.*
- 4 *Clerico suspensio propter centumariam, à qua suspensio parendo exire potest, non dantur alimenta ex fructibus beneficii.*
- 5 *Clericus suspensus est alendus, quando non est in sua facultate suspensionem exire.*
- 6 *Clericus suspensus si extrema laboret inopia, alendus, licet possit pro libito exire suspensionem.*
- 7 *Excommunicatus alendus est, quando alias esset saluus periturus.*

8 *Impedimentum quod poterat remoueri, non extirpatur.*

QUESTIO XXXVI.

Clerico suspensio duobus in casibus non est providendum de fructibus beneficii. primus est, quando [1] clericus habet aliunde, glossa in ca. cum Vintoniensis, in ver. admittant, de electio. ubi postquam dixit alendum eum de fructibus beneficii subdit hoc non procedere, quando haberet patrimonium, vel aliud, ex quo posset vivere, idem voluit ibi Ioan. Andr. & Bald. dicit idem, quando posset ex sua industria [2] vivere, & ponit Abbas n. 10. & illi glossa dicit singularem Abb. in c. Apostolicis, de excep. & sequitur Butr. & Felin. col. 5. & tex. in c. preter, ubi Prapof. col. 2. distinct. 32. & in c. studium, in fin. distinct. 30. Franc. Marc. in decis. 880. n. 17. & 29. Rebuff. tom. 1. tit. de sentent. p.rouiso. in prelatio. n. 10. quæ tamen dicta sunt de industria, patiuntur difficultatem, quam retigi aliquando, quia videtur, quid clericus dicatur non habere unde se aliat, etiam si possit ex industria, vel artificio honesto vivere, [3] vt per Roman. in c. sil. 34. q. 2. n. 2. quem sequitur Crauet. in consil. 199. num. 5. sed quia eam sententiam reprobauit supra hoc eodem titulo agendo, an alimenta negari possint filio spurio habenti aliunde, in eum locum te reuicio, ne idem bis repetatur.

Secundus est, quando clericus est suspensus propter contumaciam, & potest parendo exire suspensionem: tunc enim ad rumpendum eius pertinaciam, & vt parere compellatur, subtrahuntur sibi alimenta, [4] ita determinat Gemina in d. c. Vintoniensis, col. 3. de electio. per glo. in c. quia sepe, in ver. beneficiis, de electio. in 6. & in Clem. vt hi qui in ver. dimidia, de eta. & qualita. & hoc quoque voluit Abb. in ca. pastoralis, s. fin. num. 16. de appella. mouetur ex glossa ibi, quæ reddendo rationem inter depositum, & excommunicatum, quare illi dentur alimenta, huic vero desistentur, dicit ideo negari excommunicato, quia potest penitendo habere absolutionem, sed non ita est in facultate depositi exire poenam. addit etiam rationem, quia homines de cibo securi sepe negligunt iusticiam, & non omnis, quinta questio. 5. Prapof. hoc tenuit in c. preter hoc, in prin. num. 9. 32. distinct. ubi parificat suspensionem, & excommunicatum, quando est in vtriusque potestate exire suspensionem, & excommunicationem. idem placuit Felin. in c. apostolicis, col. 5. verficu. intellige de suspensio propter delictum. Didac. lib. 3. variat. resol. c. 13. nu. 9. vers. duodecimo, hinc etiam deducitur. Franc. de March. decis. 880. num. 25. in fi. & num. 28. hic tamen casus restringitur, vt non procedat, quando non esset in eius facultate exire suspensionem, [5] quia cessat tunc ratio, propter quam ei denegantur, ergo cessare etiam debet ius, ita Prapof. in d. c. preter hoc Felin. post Gemin. & Card. in d. ca. Apostolicis, col. 5. ubi dicit restringi quoque quando laboraret tam extrema necessitate, [6] vt fame sit periturus, nisi ei succurratur, id quod posuit Abb. d. c. pastoralis, s. fin. n. 16. ubi Dec. num. 9. Franc. de March. loco predicto, sic etiam feruatur in excommunicato, cui in extrema egestate [7] subuenitur, sicuti etiam quando impeditur ista aliqua causa vt non possit impetrare absolutionem, cum enim in predicto casu recuset petere absolutionem, vel remouere suspensionem sibi debet, non aliis imputare: non enim excusat impedimentum, [8] quando poterat remoueri, c. fi. ubi Abb. de electio. Butr. in l. sed & si per prelorem, s. vt. sed nec ad eos. ff. ex quib. cau. maior. Bal. in l. quib. dieb. in prin. ubi etiam Cast. ff. de cod. &

demonst. Arct. in l. apud Iulianum, s. constat. ff. de leg. 1. Rota in decis. 315. licet guerra, in nouis Butr. Anan. & Arct. in c. veniens, de accusato. Dec. in l. qui potest facere, n. 1. ff. de regu. iur. Crot. in consil. 87. nu. 39. Ruben. in l. non solum, s. morren. 430. ff. de oper. noui nunciatur ubi non est in sua facultate remouere suspensionem, nihil est quod sibi imputetur, de clerico deposito realiter diximus non esse præstanda ei alimenta de fructibus beneficii, quia ecclesia de illo non curat, nisi tanquam de mero laico, vt tradidi in titu. quib. debentur alimen. in quest. an clerico deposito, suspensio, vel excommunicato debentur alimenta.

SUMMARIA.

- 1 *Ordinatus non alitur ab ordinante, quando ipse habet aliunde.*
- 2 *Ordinatus videtur quis ad patrimonium totalem, quoad eximendum in diuitem ab opere alendi.*
- 3 *Ordinatus dicitur habere aliunde, quando patrem habet diuitem.*
- 4 *Vxor indotata, quæ tamen patrem habet diuitem, non petit quartam in bonis mariti.*
- 5 *Alioquem qui habet, videtur rem habere.*
- 6 *Ordinatus non tenetur ad alimenta ordinari, nisi in subsidium.*
- 7 *Pauper non dicitur, qui habet a quo petere possit alimenta.*
- 8 *Ordinatus ideo alii ordinatum, ne in opprobrium ordinis mendicare cogatur.*
- 9 *Causa alimentorum ideo est summaria, quia ventis non patitur dilationem.*
- 10 *Magistratus non conuenitur, nisi in subsidium.*
- 11 *Lex curat ea que de facto sunt.*
- 12 *Spoliatus non restituitur ante omnia, quando recuperatio esset difficilis, vt Cast. aut fortaliter.*
- 13 *Spoliatus etiam Castro, aut fortaliter restituitur ante omnia, quando vtrique pars est sub potestate principis.*
- 14 *Pauper non dicitur, qui habet proprietatem.*
- 15 *Proprietas magis estimatur, quam usus fructus.*
- 16 *Proprietarius potest rem vendere inuito usufructuario.*
- 17 *Minoria bona vendi possunt, vt ex eis prestentur sibi alimenta.*
- 18 *Proprietas vendi potest, vt ei dentur alimenta quæ aliquo casu futurus est dominus.*
- 19 *Bona fidei commissio subiecta alienari possunt ex causa famis.*
- 20 *Excusatio requiritur antequam molestetur fideiussor.*
- 21 *Vxor non molestatur possessores bonorum mariti, nisi prius facta excussio.*
- 22 *Excussio non fit contra tertium, nisi principali excusso.*
- 23 *Excussio principalis requiritur, antequam magistratus conueniatur.*
- 24 *Meum dicitur etiam id, in quo habeo solam proprietatem.*
- 25 *Alioquem qui habet, videtur rem habere.*
- 26 *Filius qui solam habet proprietatem, non cogitur aliam vendere sed pater eam alit.*
- 27 *Vxor quæ multa habet immobilia restituitur proprietatis, & nil aliud, dicitur pauper, & conuenitur quartam in bonis mariti.*
- 28 *Peculum aduentitium non confiscatur quando filius familias commisit delictum.*
- 29 *Vidua an possit se alere, inspeciendo sum redditus bonorum suorum, & non attenditur proprietatem.*

63 Ordinaris supplet alimenta ordinati, qui ex benéficio non tantum percipiunt, quod sufficit ad alimentum.

QVÆSTIO XXXVII.

- 60 *Episcopus ipsam autem. C. de bon. qua. liber. quomodo intelligatur*
 61 *Proprietarius post sui suum pro libio vendere.*
 62 *Filius familias delinquente proprietate confiscatur, si alius quam pater habet usufructum.*
 63 *Ordinatus non alitur ab ordinante, quando tempore collationis ordinis affirmaverit se diuitem.*
 64 *Dolus nemini debet patrocinari.*
 65 *Culpa cessat, quando quis credidit alij.*
 66 *Dolus preponderat culpa.*
 67 *Turpitudinem propriam a legem non auditur.*
 68 *Promotus per mendacium, cavere debet impetratis.*
 69 *Minor qui iuravit se maiorem, non restituitur in integrum.*
 70 *Maritus qui suis in dolo perdidit beneficium, ne conueniatur, ultra quam facere potest.*
 71 *Ordinatus est in culpa, quando non inuestigauit de facultatibus ordinandi.*
 72 *Dolus est non facere id, ad quod quis tenetur.*
 73 *Contradictio cum alio debet inuestigare de illius conditione.*
 74 *Bannitum de banno cancellatum occidens, non excusatur.*
 75 *Perdere nemo debet sine probatione.*
 76 *Ordinatus renouari non potest beneficio quod alatur ab ordinante.*
 77 *Factum proprium si est nullum, faciens potest illud impugnare.*
 78 *Clericus qui fori privilegio renunciavit, contrarietate potest, etiam si iuravit.*
 79 *Clericus non potest fori privilegio renunciare de consensu episcopi.*
 80 *Turpitudinem suam allegare potest quilibet excipiendo, v. replicando.*
 81 *Ordinatus non tenetur alere ordinantem, quando de alterius mandato ordinatur.*
 82 *Mandatum non exequenti alius erubuitur.*
 83 *Facere videtur, qui per alium facit.*
 84 *Ordinatus non alit ordinantem, etiam in subsidium, quando id fecit de mandato.*
 85 *Officium suum nemini debet esse damnosum.*
 86 *Alium faciens alieno nomine, non obligatur de proprio.*
 87 *Ordinatus de mandato alterius tenetur alere ordinantem, quando mandatum non exprimit certas personas.*
 88 *Mandato in generali nunquam contrivitur illicitum.*
 89 *Ordinatus tenetur alere ordinantem sibi subsidium, quando alias fame periret etiam si alius ipse non tenetur.*
 90 *Episcopus potest generaliter alij episcopo committere ordinationem clericorum sibi subiectorum.*
 91 *Ordinatum alit quicumque inuestigauit illum ordinari.*
 92 *Commendatus simplex sine dolo malo non obligat commendantem.*
 93 *Consilium tunc punitur, quando ad malum datur.*
 94 *Consilium, obligatum, & suasio, idem sunt.*
 95 *Ordinatus non alit ordinantem, quando illi provisionem est de beneficio etiam ab alio episcopo.*
 96 *Ordinatus alitur si est ex beneficio, cuius fructus ad alium pertinent.*
 97 *Ordinatus alitur ab ordinante, quando habet beneficium in se, ut quia habet licentiam expellendi.*

Episcopum teneri ad alimenta erga eum, quem ordinavit, vidimus supra in alio titulo, illud tamen non est perpetuum, sed restringitur, ut locum non vendicat, quando aliunde is clericus [1] haberet unde viveret, & episcopus, de prebend. ubi dicit episcopum teneri in subsidium, quando clericus vivere non potest de suo patrimonio, licet et tunc, eod. tit. n. est in dubio patrimonium clericum non sit titulus, quo tamen ad excludendam episcopi obligationem videtur [2] ordinatus ad patrimonij titulum. Ioan. And. in d. c. tuis, declarat. Butr. in d. c. episcopus, & intelligitur aliunde haberet, quando patrem habet diuitem, [3] ut voluit Imolin. c. episcopus, ubi Decimus. 3. est text. qui hoc probat in c. d. magistri. ibi ne pauperibus, qui parentem opibus iuvare non possunt, liberatur, tacit. glo. in l. 2. C. de his qui etia. lib. ubi ultimum patris dicitur titulum filij, & etiam in c. clericos, l. 2. ubi, quibus propinquorum, & alia iustantur bona, & dixi supra, q. no pauper eximitur, qui patrem habet diuitem, ideo videmus quod [4] dispositio authent. praterea, non habet locum in vxore, quæ licet indotata sit, habet tamen patrem, qui potest sibi subvenire secundum in Cana. in l. fin. ff. de libe. & posthum. Alexan. in authent. praterea, col. pen. ubi l. 1. & alij citati à Tyracq. in prafatio. l. si vnquam, n. 23. C. de reuocand. donat. & licet etiam ratio, quia magis conuenit quod inopia filij succurratur à patre quam ab episcopo per ea que ponunt Doct. & Barto. in l. que nad. nodum. ff. de liber. agnosce. & non dicitur agere, qui potest patrem cogere ut de alimentis, qui potest herede, ff. de reg. iur. & cum habeat actionem ad alimenta contra patrem, & seu officium iudicis quod deferuit loco actionis [5] videtur habere alimentum, qui actionem ff. de regul. iur. Rufus tenetur episcopus solum in subsidium, [6] ut probat text. in d. c. episcopus, ubi necessaria, & cit. & notant omnes ibi. ubi autem quis tenetur in subsidium, non aliter obligatur nisi si ante summa egestate, ut inquit text. in l. si quis à liberis, s. item rescriptum, de liber. agnosce. & ibi Barto. declarat non esse in summa [7] egestate eum qui habet alium, à quo petere potest, contra tamen hanc declarationem facere videntur verba text. in d. c. episcopus, in fine. ibi de sua paterna hereditate, dum enim excipit casum, quando ordinatus potest vivere de paterna hereditate excludere videtur casum, in quo posset vivere de substantia patris viuentis, imò dum dicit sua paterna hereditate, videtur excludere casum, in quo clericus non esset à patre institutus, qui et si pro alimentis posset confingere ad heredes patris, vult tamen, vel inuit text. hoc non sufficere ad excusandum episcopum ordinantem, praterea in tali qui non habet de suo non cessat ratio, per quam episcopus cogitur ordinato subuenire de alimentis, nam ideo statuitur hoc fuit in opprobrium clericatus [8] ergatur presbyter ordinatus mendicare, ut declarat Abbas in c. 2. in princip. de prebend. at nihilominus cogitur mendicare, dum agit contra patrem, quod alij, venter enim non recipit dilationem, quia ratione [9] causa alimentorum summe in dicitur secundum gloss. in l. 3. s. sciendum, in ver. summam. ad exhiben. & dicam alibi, ergo non debet cessare dispositio, que mandat alij eum ab ordinante, sed ergo teneo opin. Iam. Decij esse veram, quia est regere, quod negligitatus non conueniunt.

tur, nisi [10] in subsidium, ut probat tex. in l. in prin-
fide de magistra. conten. l. si cod. vbi appellatur sub-
diaria actio, ergo non potest episcopus molellari, dñ
ab alio petere potest ordinatus alimenta, & non ob-
stat text. in d. c. episcopus, quia quod vbi dicitur de
paterna hereditate, est per modum exempli, non i-
dem effect si aliunde possit vivere absque paterna he-
reditate, puta ex donatione, vel relicto alterius: co-
dem modo responderetur ad id quod dictum est de
sua paterna hereditate, & non consideratur difficul-
tas exigendi alimenta a patre quando de iure debentur,
quia lex non curat de his, quæ [11] sunt de facto, l. si
fin. C. de actio. empt. Deci. in l. 2. C. de transact. Natta
in consi. 543. num. 26. & pro hoc facit, quia et si for-
talia dicantur difficultis recuperationis, & proinde Cas-
torep. in l. 2. C. de edict. diui. Adrian. tollen. dixerit
spoliati [12] non esse ante omnia restituendum, quando
causa proprietatis non esset salua: puta, quia fortalia
extant, quæ non ita de facili capi possunt. Butr. in
c. ex parte, de relictis. spoliati. Alexan. in l. naturaliter.
§. nihil commune. ff. de acquir. possess. Iacob. de sancto
Georgio, in l. si de vi. ff. de iudic. tamen ea diffi-
cultas recuperationis non attenditur, quando litigan-
tes ei subsunt [13] principi qui potest illos coercere,
& contra eos exequi suam sententiam, vt per Guil-
liel. Con. Angel. & Castren. in l. 2. ff. qui satisf. cogan.
Cla. Seyssell. in l. naturaliter. §. nihil commune. colu.
3. Iacob. in l. si de vi. ff. de iudic. Roland. consilio 2.
numero 77. volum. 1. non ergo respiciamus, quod ne-
cesse habeat filius petendo alimenta a patre agere in
iudicio, quia creditur lex facile eum consequuturum id
quod pater voluit cogitur prestare. Itat ergo ve-
ra conclusio, quod non sit ab episcopo ordinante a-
lendum qui a patre potest exigere alimenta.

Declaratur etiam vt non teneatur episcopus, quā-
do ordinatus habet multa bona, ex quibus possit vi-
uere, licet ad eum spectent ratione solius proprietatis,
& alius habeat vsumfructum, quia non potest dici
egenus, vel pauper, qui habet [14] proprietatem, vt
probat in l. sciendum. §. item qui solam. §. qui satisf.
cogan. vbi dicitur idoneus fideiussor, etiam si solam
habeat proprietatem [15] quam vsumfructus, §. si te
solam, vbi not. Ang. in aut. de nupt. & proprietarius
potest [16] illam vendere indito vsumfructuario, l. 2. C.
de vsumfruct. l. Pomponius, in princip. ff. quib. modis
vsumfruct. amitti. & teneatur proprietarius vendere vt
se alar, pro quo facit quod voluit gloss. in l. ob 25. alie-
num. C. de pæd. minor. vbi minoris bona [17] ven-
duntur, vt ex eis alatur, l. 1. & 2. C. de patr. qui fil. distr.
& eam gl. sequitur Alber. in l. ob 25. & non solum pro
alendo domino venditur proprietatis, sed etiam pro
illius alimentis, [18] qui aliquo casu futurus est domi-
nus, vt in l. 1. §. si mulier. ff. de vent. in possess. mit. per
quem tex. dixit Imo. in l. Imperator. ff. ad Treb. vbi ex
sequitur Alex. num. 5. quod tunc proprietatis venditur,
quando is est alendus, qui futurus est dominus, sequitur
Cordub. in l. si qui a liberis. §. sed si filius, num. 28.
& seq. ff. de libe. agnos. & facit quia etiam bona, quæ
non sunt perpetuo in nostro dominio possunt alie-
nari ex causa iuris, vt videmus in rebus subiectis fi-
deicommissis, [19] iusticia rogatus, in fi. Cad Tre-
bel. Iacob. de Arc. Cyn. Bar. Bal. Cast. & Jo. Fab. in au-
th. res que. Commun. de leg. vbi Angel. num. 6. Fulg.
num. 7. Corn. col. fin. Inf. n. p. & Curt. Iun. num. 30. &
communem dicit Alex. in l. mulier. §. cum proponeretur,
col. 2. ver. sicut notabiliter limita. ff. ad Trebel.
idem Alexan. & Socin. n. 2. in l. Marcellus. §. res que.
ff. ad Treb. quod si aliena quodammodo bona alie-
nantur pro alimentis possessoris, quanto magis tene-
tur filius proprietatem vendere quæ habet antequam

ordinatorem compellat ad prestandum alimenta?
præterea vendendo proprietatem emittitur ratio op-
probrii ordinis clericali, non enim curamus vnde a-
limenta sumas, sed fati, quod non eget, nec mendicare
cogitur, & sanè vt quis pro aliquo iacto molellens,
excuti primum debet principalis debitor, videmus in
fideiussore auth. præsent. C. de fideiussor. id est in
muliere, quæ non potest inquietare tertius posses-
sore bonorum mariti, nisi excussis primum mariti
[21] bonis Barto. & Doct. in d. li. constante. ff. soluto
matrimonio. glo. in l. vbi ad huc, vbi Cyn. qua. & Bal.
C. de iure dot. Bald. Nouell. in tracta. dot. in §. per quæ
penal. Campeg. in eodem tracta. quest. 46. Crauet. in
consi. 263. colum. 3. & est regulare quod exequutio nō
fit contra tertium nisi excussio [22] principali. De præ-
cipue Bart. in l. hereditores. C. de pignus. item est in co-
ueniente magistratus, quia excussio requiritur, [23]
l. 1. §. prius enim arbitror. ff. de magistr. conuenien. &
in excussione venit ipsa quoque proprietatis, cum nu-
libi reperitur excepta, non enim minus dicitur mea
[24] in quo solū habeo proprietatem quam id, in quo
plenus ius habeo, vt Inst. de hære. institut. §. 1. & l. 1. §. 1.
& 2. ff. ad Syllan. & proprietatis etiam venit in excus-
sione [25] bonorum, vt est tex. in l. si postulat. §. 1. iuber.
ff. de adult. & sibi notant Bart. Angel. Alber. &
Doct. & impium esset quod episcopus teneatur aliā
alere qui potest ex rerum suarum venditione sibi vi-
ctum providere.

Contrariæ tamen sententix fuit Deci. in c. episcopus,
numero 12. de præbend. vbi tenet, quod imo episcopus
alere teneatur cum qui multorum bonorum nudam
proprietatem habet, allegat textum, quem dicit
singulari, in l. si. §. ipsum autem, C. de bo. que
liber. vbi Bald. in princip. dicit notari dignum, quod
pater tenetur alere filium non ratione vsumfructus,
sed ratione naturæ, nec imponitur [26] filio necelli-
tas vendendi suam proprietatem nudam, vt ex præ-
tio se alar, & inquit Decius loco prædicto, quod id
esset si vsumfructus esset apud alium, qui non sit pater,
& subdit consuluiffe quod mulier, quæ quod
proprietatem multa habet immobili, non desine
esse pauper, & potest petere [27] quartam ex dispo-
sitione authent. præterea, C. vnde vir. & vxor. & pro hac
sententia facit, quia etiam volens proprietatem non
potest alienare proprietatem, l. si. §. nihil autem, C.
de bonis quæ liber. & videmus, quod si filius familiaris
committat delictum, non confiscantur ei bona [28]
aduentitia, secundum Bartol. in l. si finita. §. si de ve-
tigalibus, num. 2. ff. de damn. infect. vbi Cast. colum.
fina. Imo num. 6. Alexan. num. 44. idem Barto. in l. si
quis in tantam, num. n. C. vnde vi. Bald. Sahce & Iul.
quos citat & sequitur Anton. Gomef. de contract. c.
15. num. 13. & sequ. Curt. sen. Capel. Thol. Ruin. Paril.
& alij quos refert communem dicens Clar. in prædi-
crimin. qu. 26. num. 12. facit etiam quia vidua non sit
intra annum luctus alenda ab hæredibus, si ipsa ha-
bet de proprio, tamen ad cognoscendum an se possit
alere, [29] in pignitur redditus suorum bonorum, non
autem attenditur proprietatis secundum Bald. in consi.
30. vol. 2. Crau. in consi. 199. n. 6. Plot. de in lit. iuras. §.
11. n. 23. Hac opinio mihi placere nō potest, sed multum
stringit pro ea tex. in d. l. si. §. ipsum autem, sed
responderi potest, quod idem ibi grauius pater o-
nere [30] alendi filium habentem bona quoad proprie-
tatem, quia in patre concurrebat naturale vinculum, at
quirit secundum quon non videtur iustus quod gaudet
redditu bonorum filij, & cogatur filius proprie-
tatem vendere, vt se alar, sed forte aliud est in quocun-
que

que alio usufructuario, in quo non cadat ratio affectionis naturalis, & charitatis. & quavis test. dicat patrem teneri, non propter hereditates, sed propter naturam ipsam & legestamen hoc intelligi debet, ut principaliter non obligetur propter hereditates, sed bene in consequentiam obligetur. vbi ergo quis habens nudam proprietatem peteret alimenta ab alio, quam ab eo qui eorandē honorū habet usufructū subinvenitur exceptio quod possit seipsum alere, quodquid Dec. loco predicto asseruit, in patre enim concurrunt ratio sanguinis, item quod pater usufructum percipit ex bonis filij, imo videtur quod predicta ratione aliud foret dicendum, si filius haberet nudam proprietatem in bonis possessis ab alio quam à patre, quia si peteret alimenta à patre repelleretur tanquam possit vivere vendendo proprietatem, hoc tamen non ponit pro constanti, cum nō facilius grauetur pater alēdi onere, quam quivis alius, & cum talis habens proprietatem possit eam vendere, & vivere de pretio, cessat in ea ratio mendicantis in opprobrium bene transacti matrimonij, & cōsequenter nō erit locus auct. præterea. C. unde vir. & vxor. nec movet quod propriarius volens non possit proprietatē alienare, dicitur, si filius autem, quia loquitur ille rex in filio propter patris praedictum, ad vbi non agitur de praedictio patris licet cuiusque [31] proprietarius sui vendere, d.l. c. de usufructu. l. Pomponius, in princ. si quibus mod. usufruct. amitt. sicut usufructuario licet ex commoditate usufructus vendere, vel inuito proprietario, & hanc distinctionem inter filium, & extraneum proprietarium ponit Gomes. d. c. ult. n. 15. vbi infert quod proprietarius [32] cōfiscatur quādo alius quā pater habet usufructum, ut probatur in d. l. postulatuerit, inter. quod autem dictum est de alenda vidua, quia habet bona, ex quorum redditu vivere non potest alimenta, patitur nō leuem difficultatem, vbi dixi hoc eodem tractando de alenda intra annum luctus, & quomodo circa predicta non inveniam quonquam differenter, volui tamen meum qualescunque interponere iudicium, ut interim excitata difficultate laborent perpicaciores pro habenda veritate.

Tertio non tenetur ordinans subministrare alimenta, quando ordinatus illum decessisset [33] asserendo se esse diuitem, ita concludit Dec. in d. c. episcopus, n. 13. de præb. dolus enim nemini [34] debet patrocinari, ne ex dolo, ff. de dolo. Tiraque. de retract. confang. §. i. gloss. 9. nu. 67. eandem opinionem quod episcopus non teneatur, probavit Butri. in c. 2. circa fin. de præben. & ibi sequitur Dec. n. 7. colum. 3. versic. in gloss. fin. quia in ordinando cessat culpa ex quo credidit [35] ordinato secundum gl. in l. Titio fundus, ff. de cond. & demonstr. & in c. inquisitioni, de sens. excommunic. & licet possit esse in culpa, tamen ordinans propter mendacium dicitur in [36] dolo qui culpa præponderat. Item si oblietrix, ff. ad leg. Aquil. & quilibet qui ordinans petit alimenta, & episcopus excipiat de illius infamia assertione, non potest replicare, quod fuerit nimis credulus, quia allegaret [37] suam turpitudinem, l. 1. §. 1. vbi Doctores, ff. de eo per quem facta turba. l. 1. vbi glo. in vers. actum est, ff. quando actio de pecul. est anal. præterea promotus per [38] mendacium credere debet imperat, & super literis, de rescript. & licet ordo non vitietur, tamen non debet consequi beneficium alimentorum quod aliis indulgetur, de iure episcopus tenetur propter culpam, ad cessat culpa quādo fit deceptus, ergo cessare debet dispositio, ad digere, & quavis ff. de iure patr. fecit in simili, quia minor qui fuit in dolo [39] & ius

rauit se maiorē, excluditur à restitutione in integrū, l. si alterius, C. si minor se maiorem dixer. Roma. c. 12. num. 5. Grammat. dec. 5. num. 5. Caphal. in consil. 142. name. 15. Rot. Bonon. dec. 47. per totam, facit etiam quod de socio & marito, qui fuit in dolo [40] vel culpa, ponit Bart. in l. non tantum, ff. de re iud. hi enim non gaudent beneficio ne conveniantur ultra quam facere possunt, sequitur Iasbi. in fi. Alex. in l. maritum, n. 1. versic. nono filii, ff. de soluto matrimonio. A. ret. n. 4. versic. tertio filii, l. a. n. 9. l. Lup. in repe. c. per vestras, in 3. notab. §. 14. n. 7. de donat. inter vir. & vxor. Campeg. in tracta. dot. part. 3. qu. 250. & quest. 162. & duab. seqq.

Sed hæc opinio non est vera, quinimo quamvis promovendus per mendacium dixerit episcopo se diuitem, si tamen non habet aliunde, tenetur episcopus illi alere, ut voluit Io. de Inol. in d. c. 2. vbi etiam Abb. de præb. nam iura considerant culpam ordinantis, qui non debuit contra canones ordinare eum, qui non habetet convenientis patrimonium, ut probatur in c. 2. dist. 70. ibi, ob iniuriam illius, qui ordinavit, cum secundum de præb. in c. 6. c. si episcopus, eodem tit. in 6. at semper [41] ordinans dicitur in culpa, quando non inuestigat diligenter de illius facultatibus, argumento c. innotuit, de electio. ita dicit Abb. in d. c. 2. in fine, & dicitur in culpa, imò in dolo qui [42] non fecit aliud quod tenebatur, l. si procuratorem, d. dolo, & l. dolus, ff. manda. Crauin. consil. 143. n. 2. in fine, & ordinans videtur nomine ecclesie quasi contrahere cum ordinato, ergo non debet illius conditionem [43] ignorare, l. qui cum alio, ff. de reg. iur. & debet se informare de illius conditione, & per hæc rationem dicitur in culpa, & panitur extra ordinem, qui occidit bannitum cancellatum de banno etiam si ignoravit cancellationem, [44] quia debet inuestigare diligenter, ut apud Nellum de bannitis, part. 3. tempor. questio. secunda, qui dicit ita omnes teneant, sequitur Clar. in præd. criminal. §. homicidium, §. 62. [45] at nemo debet credere cuicumque, nisi si probet per testes vel instrumenta, ideo non excusatur, quia crediderit ordinato, l. nomen, C. quæ res pignori oblig. poss. l. si quis iniuriatus, vbi Bart. de positi. l. qui in alterius, vbi Bar. ff. de reg. iur. & sciunt que ponit Soc. in l. quod tes. n. 50. vbi Ias. n. 35. Butrig. num. 7. & sequitur Parpal. num. 26. ff. si certum pet. vbi quod non sufficit denunciare, vel simpliciter notificare rem alicui, nisi ei ostendatur instrumentum, quia ista est causa non credendi simplici verbo. & si hoc est verum in quoque privato, procedit multo magis in eo qui ratione officij tenetur inuestigare, quia contra eum semper presumitur culpa, & quod dicitur dolum non debere patrocinari, procederet, nisi ageretur de eo quod concernit commodum publicum, nam hoc quod nemo ordinatur qui non habeat concedens patrimonium, inducitur fuit publico favore religionis, ne clericus mendicare cogatur in opprobrium ordinis clericalis, ut per ea que probantur in c. si diligenti, de foro compet. & huic favori volens [46] ordinatus non potest renunciare, gloss. in c. si episcopus, in versic. ad præmissa de præben. in 6. Abb. cum secundum, in fine, eodem titulo. sicut ergo ordinatus non potest expresse renunciare patrimonium, ita nec tacite asserendo se diuitem, non est verum quod in ordinando cessat culpa, quia imò arguitur quod non voluerit inuestigare, & non obliat, quod non possit allegare suam turpitudinem dicendo episcopum nimis credulū, quia vbi factum est ipso iure nullum [47] ratione publice utilitatis, tunc potest quis venire contra facta proprium, l. iudicemus, §. si

ne. C. de sacro. eccl. l. quemadmodum. vbi Bar. nu. 1. C. de agro. & cens. num. 17. multos alios allegant in cons. 28. nu. 97. ideo videmus quod clericus [48] qui renunciat priuilegio fori potest contrahere etiam in laicis. d. c. diligenti. de foro compet. & si interuenit [39] episcopus consensus. gl. in c. lignificasti. vbi Abb. col. h. eod. tit. Alex. c. 6. col. 1. vol. 1. Alber. in tract. statuto. in 2. part. in 4. Jacob. in l. pen. nu. 9. C. de pact. in la. in princ. in 13. ff. de iudi. Rol. in cons. 2. nu. 16. i. o. l. C. l. an de feud. qui 90. nu. 10. & excipiendo, vel replicando potest quis allegare [50] iurisdictionem suam. secundum Ioan. And. ad Spec. in tit. de donat. §. 1. ver. item pone aliquis. Bart. in l. infundandum. quod ex convention. §. procurator. col. vlt. ff. de iure iur. Bal. in l. post mortem in princ. ff. de adope. Tyraq. de testat. & consil. §. glo. 18. num. 24. precipue quando turpitudine est de testat. & que dicitur de minore. de sacer. & marito. aliam habent rationem. quandoquidem agitur in eis principaliter de priuilegio vtilitate. ac in clerico versatur publica vtilitas. & religionis interesse.

Quarto excusatur ordinarius. quando de mandato & commissione alterius episcopi ordinatur. tunc enim officij sic alendi pertinet [51] ad mandantem. non ad episcopum exequentem. vt probat text. in ca. si episcopus. de preben. in 6. & ratio est. quia mandatis videtur ordinari. ex quo actus [52] iurisdictionis mandanti. non exequenti. licet eorundem. ff. de iur. iur. ff. de iur. iur. vbi inquit. non. cum aliquibus. de rescrip. in 6. Tyraq. de legib. conu. §. glo. 8. num. 184. & 194. Cranet. in cons. 144. nu. 3. & qui per alium facit [53] iuste facere videtur. & qui per alium. de reg. iur. in 6. ita dicit gl. in d. c. si episcopus. an versum. in iustit. quare alia quoque illegitimatione. quia scilicet sibi debet mandans imponere. qui tale elegit episcopum. & procedit etiam si mandans non sit solutus. quia [54] iudicium non est tamen tenetur in subditi. vt concludunt Archid. & Ioan. Andr. in d. c. si episcopus. quos sequitur Franch. col. 1. in fin. vers. in ead. glo. in fin. officij enim sui nemini debet esse [55] iudicium. sed si quis ex frangendo. si quid. vel aliter. inter officij. ff. de rei iur. l. post legat. §. aduocatum. ff. de his quibus vt indigni. videbunt. ff. ex quibus. maior. l. i. seruus. C. quod vbi ff. de iur. & qui actum facit alieno [56] nomine non obligatur de proprio. Barto. & alij in l. procurator qui pro euidetione. ff. de procura. in l. alio. h. i. de. num. 25. ff. de alim. & cibari. leg. dixi in cons. 19. num. 11.

Id tamen intelligitur quando mandans expressit nomina personarum. quibus ordines erant conferendi. at si sub incerto nomine facta sit commissio tunc mandans non tenetur. sed ordinans. quia culpa sibi imputari potest. quod non [57] inuestigauerit de patrimonio ordinandi. quia expressit dispenso text. in d. c. si episcopus. & ratio est. quia in mandato generaliter inquit [58] continetur illicitum. l. si procurator. ff. de cond. indebit. Io. And. & Franch. in d. c. si episcopus. in ver. imminuere.

Sed hoc casu licet episcopus mandans non teneatur ex eo ordinari permiserit clericum. sine patrimonio. tamen quia dicitur pater pauperis. & non debet permittere quod clericus sibi subditus fame laboraret. [59] cogi poterit officio iudicis illi subuenire. secundum Ioan. de Ligna. & Gemitani. in d. c. si episcopus. vbi etiam Franch. col. fin.

Sciendum est autem pro promissionum declaratione. quod vnus episcopus potest nedum nominatim. sed etiam generaliter committere [60] episcopo alterius diocesis ordinationes. clericorum sibi subditorum.

probat text. in d. c. si episcopus. vbi Archid. Ioan. And. & Franch. in princ. ad idem text. in c. nullam. §. q. a. n. ducendo a sensu contrario.

Item aduertendum. quod que dicta sunt de episcopo mandante aliquem ordinari. procedunt etiam in quocunque [61] priuato infligente a diminutionem. vt vult Bertran. in consil. 1. num. 2. volum. 2. sed vt verum fatear. videtur mihi Bertran. loqui. quando infligator se obligat ad alimenta ordinati. quo casu dicitur habere patrimonium. cum habet aliquem obligatum ad alimenta. nec per vnus infligatione excusatur episcopus a culpa propter quam tenetur de proprio. & pro mea opinione scito. quia simplex commendatio [62] sine dolo non obliget commendantem. leg. si vero. §. cum quidam. ff. de mand. l. quod venditor. ff. de dolo. vbi quoad indicendum infligationem quisquis commendando prestat aliquod. habendum ac si neque dicitur. neque promissum foris. ad idem est text. in l. litalian. §. si venditor. ff. de actio. empt. l. ex qua. ff. de contrah. empt. l. quod si cum scires. ff. de dolo. Bal. in l. cum ostendimus. §. fin. prope fin. ff. de fidei iur. Fulg. Castr. Alex. & l. in l. si vero. §. l. si qui satis. cogant. Dec. in l. pacted. quod dotalis. 10. C. de pact. Beron. in consil. 193. a. 55. volua. & dicit Alciat. Patere. lib. 2. cap. 2. quod ea. quae commendandi causa profertur. nullam inducunt infligationem. Cephal. in consil. 437. num. 38. cum ergo in infligente vel promouente non sit dolo. non potest dici. quod ipse teneatur prestare alimenta. & consilij non fraudulenti nulla est obligatio. l. consilij. ff. de regul. iur. & tunc solum panitur consilij. quod [63] est ad malum. Bal. in l. eod. 4. versic. nota quod consilium. C. de seru. iur. Alex. in consil. 22. volum. 4. Dec. l. consilij. n. 12. & idem sunt. [64] consilij. infligator. & suus. vt per Bartol. in l. non solum. §. si mandatus. num. 1. in fine. ff. de iur. Boffius in tit. de mar. ad homicid. num. 61. Carer. in practica criminal. §. homicidij. numero 130. & num. 178. & nu. 179. sed quid mali facit. qui alieui fundet vt sacros ordines suscipiat.

Quinto liberatur ordinans ab ea obligatione. quando fuit promissum clerico de beneficio etiam si id factum sit ab [65] alio episcopo. vt est text. in d. c. si episcopus. vbi hoc notat Franch. de preben. in 6. lib. vel per alium. ad idem est text. in c. si pauper. ex d. tunc sufficeret si haberet beneficium. cuius fructus ad alij pertinerent. quia [66] nihilominus ex fructibus illius beneficii est alendus. vt probatur in c. praesenti. §. porro. de offi. ordin. in 6. Ioan. Andr. in dicto c. si episcopus. col. 2. in princ. & ibi Franch. col. 2. post medium. vt in gloss. vers. taliter. qui dicunt aliud esse quando ordinatus haberet beneficium in spe. vt quia haberet literas expectationis [67] in forma pauperis. etiam si iam esset ab exequente approbatus. quia tunc ordinans non excusatur. quod si forte promissum non sufficit ad integra alimenta. episcopus ordinans [68] tenetur supplere. vt post glo. & Iunc. tenet Franch. in c. si episcopus. col. fin. circa modum praebendi in 6.

¶ De irregularitatibus.
 Irregularitas est defectus. qui impedit a sacris ordinibus. et dividitur in tres. scilicet in irregularem. in irregularem. et in irregularem. Irregularis est. qui est defectus. qui impedit a sacris ordinibus. et dividitur in tres. scilicet in irregularem. in irregularem. et in irregularem. Irregularis est. qui est defectus. qui impedit a sacris ordinibus. et dividitur in tres. scilicet in irregularem. in irregularem. et in irregularem.

- 7 Ecclesia nomine multa peti possunt, quæ non possunt
nomine proprii.
8 Prelatus potest Ecclesie nomine impugnare ea, quæ
ipsius sunt cum iuramento.
9 Ingratulus primas inspirationi sue sibi concessæ gratis,
non quod sibi debetur.

QVÆSTIO XXXVIII.

VICARIUS Ecclesie si sit ingratus monasterio, non habet alimentum, quod valgo appellant congruam portio, exemplo filij ingrati, qui non [1] est alimentus a patre, l. si quis ad liberis, §. idem iudex, vbi glossam veritas decernit. ff. de liber. affil. iuxta eodem modo patronus ingratus, perdit usum patronatus, [2] vt per Paulum de Catinis in tract. de iure patron. in 6. part. in 4. artic. princip. numer. 164. & dicit paulo f. pra. imo [3] filius ingratus perdit usum filiationis, & ita tenet Corubus in d. §. idem iudex, numer. 57. & posset confirmari hæc opinio multis rationibus, quas passim ponunt Doctores loquendo de ingratitude, contra tamen quod non priuatur propter ingratitudinem, tenuit [4] Rebutian in tract. de congr. portio, num. 109. qui beneficium ecclesiasticum alicui collatum non perditur propter [5] ingratitudinem, Ioann. And. Cardin. Abb. & Imolin. cap. in de postuland. R. pa. in fin. quæstio 8. h. C. de reuocand. donatio. item vicarius perit nomine ecclesie congruam portionem ab ecclesia non potest esse ingratus, & delictum [6] prelati non nocet ecclesie, delictum personæ, l. res iuris in 6. Abb. in c. verum, de consens. posit. Ripa d. final. nu. 52. & potest qui nomine Ecclesie petere, quod non potest suorum nomine, iussitum, ff. de in ius voc. in 6. Prælati potest nomine ecclesie contrahere contra iur., quem ipse nec [8] fecit cum iuramento, in c. si quis presbytero, tum, ff. de rebus eccl. non alienan. Abbas in c. de i. re iur. Beron. in cons. 88. num. 1. voluit videtur enim dicere persona ab illis que contraxit, de iure in nouitatem, quia congrua portio debetur in recompensationem seruicij, quod impendit ecclesie, qui enim ferat alia, rubeat viuere de altare, c. cum secundum, de prebend. & ingratitudo priuatur [9] ingratus non eo iure, quod sibi debetur, sed eo quod gratis fuit concessum, & hæc opinio est verior, & qui magis fauet ecclesie, quæ aliis deferretur a vicario, si congruam portionem non posset exigere.

SYMMARIA

1. *Deportatus est ininterabilis.*
2. *Deportatus non potest in illius, nec sapere iure legat.*
3. *Deportatus habetur per mortuum.*
4. *Deportatus non potest iurare.*
5. *Dimissus in tota debetur alimenta.*
6. *Caveatur uti aliquis inmortuus quando alimenta necesse sunt deest.*
7. *Consequens quodlibet, censetur etiam velle omne, antecessoribus necessarium.*
8. *Deportatus scilicet non esse dicitur mortuus.*
9. *Deportatus potest iurare.*
10. *Pater non habet vel habere multum.*

VÆSTIO XXXIX.

De portis non videtur quod debeantur alimenta
quantum inuis relicta. quia nullum habent testa-
mentum. rationem non quide actua. [1] quia intestabi-
les sunt. eius qui. si. id. de testam. non etiam passiva.
quia neque institutio potest iure legari. [2] aliquid ac-
cipere possunt. si de hered. instituta. & habentur
[3] pro mortuis. h. de penultim. si de bonor. posses.

contra tabul. l. necem. §. si deportatus. f. de boni-
ficat. item deportatus per dit omnia que sunt iuris ci-
uili. ergo non. 4) potest agere. l. quidam. f. de pennis
veritas tamen est in contrarium. quia non solum des-
portato debent alimenta. sed etiam ei qui damnatus
§. jelt in metalla. l. legatum. f. de cap. dim. et l.
3. ff. de his que pro non scriptis habent. probatur et
in l. iustitiam. f. de re iudic. vbi carcerato §. 6
denegantur alimenta necessaria. datur etiam iuri-
ra. et ibi omnes Doctores ponunt. et non obstat quod
deportatus non sit capax relictus. quia hoc alit in lega-
to alimentorum. v. d. legatum. & ratio est quia si ei
vita dimittur. debet etiam permitti id sine quo vi-
uere non potest. qui enim vult consequi §. 7 censetur
etiam velle omne necessarium antecessit. l. ad re-
mobilem. & legatum. f. de prociur. l. illud. f. de ac-
quir. h. ar. d. l. 2. §. inspectio. ff. quemadmodum testamen-
aperian. l. legatus. f. de aliment. & cad. legat. l. 1. §. ff.
si vultis. per. §. idem iur. Instit. ex quibus causis
manumittit non licet. & licet deportatus habeatur pro
mortuo. tamen hoc est quod iuris fictionem. quia
secundum veritatem stat. vult. ambulator. & alia om-
nia factis que. ceteri omnes. vt dixi in consilio §. 4.
& non obstat quod non possit agere ex quo perdit.
que sunt iuris ciuili. quia etsi actio sit de iure ciuili
descendit tamen ex contractu. qui est iuris gentium.
& competit §. 2) deportato. l. tibi mandaueris. §. si ca-
uus. ff. in mand. de car. d. in d. l. si victim. versuta
dic. fecare. vbi idem dicit in danno ad metalla. quia
est retinet iura naturalia. necnon iura ciuilia. que sunt
iuris naturalis exequuntur. vt sunt alimenta. d. l. 3. &
d. l. legatum. & quod dicitur deportatum amittere ea.
que sunt iuris ciuili restringitur. vt non procedat
quoad que veniunt in consequentiam iuris gentium.
vel iuris naturalis. vt declarat Imola in dicit. l. vi. ff.
pro quo facit ratio. quia nihil prodest deportato.
quod sibi relinquatur quod ex iure gentium descendit.
vel damnato in metalla dimittur. quod prouenit
a iure naturali. si pro eo non possit agere. paria e-
nim sunt. non habere. 10) vel habere iuramentum. l. 2.
quibus. ff. quod cuiusque vincitur. non o. gloss. in l. i.
C. ad leg. Flauian. de pigra. Jasin. l. quosque. ff. qui san-
ctificat. C. ad. & huc faciunt ad questionem. quam tra-
ctauit supra. in seruis teneatur alere dominum. quan-
do habet solum quantum pro suo victu sufficit. Nam
quantumvis seruis sit. retinet que sunt iuris natura-
lis primis. id est. vitam. & si ei vita dimittur. non
debet denegari alimenta sine quibus non potest vi-
uere. necque de libano. f. de libano. ff. de alend.

S P M M A R I F M

Alimenta sibi quicquid potest subtrahere et peruenire per
sona magna subueniam, per quam res publicae susten-

QVÆSTIO XL.

Sibi proinde tam naturale est, ut omnia uni-
versalia in se natura infundit edocet, ut preceptum
inviolabile ferat, ut tamen est casus in quo
potest quia laudabile seipsum perdere, ut alimtus
alimtus inue, quando scilicet subtrahit sibi ipsi. [1] ut
de alit per lozina magne per quim bicefial vel Re-
publica fultatur, hoc est D. Thomas, et Per de Pa-
quile, conclud quia probat Propofion non fati, quid
86. a. 12. ratio est quia commune boni est proprio
ferendū, et ponit exemplū in ca vidua, que Heliam
per pofuit fali proprii, et fii, id ego intelligi, quid
de fali parit, ut ecclefia penderet a vita illius, a-
lias durare est quod pofit quia feipsum necare

ut subueniat alterius saluti. ubi verò illius esset salus patrie, vel ecclesie, non esset dubium, quia in patrie necessitate debet quis potius subuenire patrie, quam sibi ipsi, vel patri, vel filio, cum non minus nascantur patrie, quam nobis, vel parentibus, secundum ea quae sepe diximus in praecedentibus questionibus.

SVMMARIA.

- 1 Tutor, qui male administrat, vel non fecit inventarium, non consequitur salarii conuentum.
- 2 Luctum facere nemo debet ex suo dolo, vel culpa.
- 3 Procurator, qui fines excessu mandati, non repetit expensas.
- 4 Contrarius vltro citroque obligatorius non producit actionem nisi sequens implementum.
- 5 Salario priuatur iudex negligens, vel qui male procedit.
- 6 Salarium denegandum est officiali, qui propter culpam fuit remotus.
- 7 Officiali sua culpa remoto ab officio, debetur salarium pro tempore quo seruauit.
- 8 Labor & tempus recipiunt diuisionem.
- 9 Tutor dicitur in dolo, si administrat ante factum inventarium.
- 10 Iudices, C. de anno & tribu. lib. 10. procedit singulari ratione.

QVÆSTIO XLII.

Aliquando iudex salarium constituit tutori, vel quia inops sit, & non possit vacare muneri, vel ex alia causa, puta etiam in remunerationem laborum, in quo quando non habet aliunde, consequitur alimenta in bonis pupilli, vt suo loco vltimè est suprà quod si tortè male administrat, vel non fecit inventarium, vel aliter peccat in administratione, nō debet [1] habere alimenta, nec salariū, vt probat Corn. in cons. 62. colam. fin. volumine 4. Canal. in tract. de tuto. num. 30. & ratio est, quia nemo [2] debet ex suo dolo, vel fraude lucrū facere, l. ne ex dolo, ff. de dolo, Tyraquel. de retract. confing. §. glo. 9. num. 67.

[3] Idem est in procuratore, qui si fines excedit mandati, non repetit expensas quas fecit, vt probatur in §. is qui exequitur, Instit. mand. per quem ita dicit Guid. Papae, quæst. 68. num. 5. ibi, nisi excesserit, & facit, quia salarium, & alimenta dantur pro administratione, at qui male administrat, perinde est, ac si non administraret, in quo videtur magis peccare, qui male administrat, quam qui negligit, licet malus est peccatum in committendo, quam in omittendo, ergo ei non debetur salarium, vel etiam alimenta, sicuti non deberetur si non administrasset contractus enim [4] vltro citroque obligatorius actione nō producit nisi implemento sequatur, l. Iulianus, §. offerri, vbi Bart. & Salicet. ff. de actio. empt. Bald. in l. pacta conuenta, in princ. ff. de pact. D. Becius in cons. 45. n. 6. & magis ad propositum fieri tunc in l. iudices, C. de annon. & tribut. lib. 10. vbi iudex negligens, [5] vel qui male gessit, priuatur salario etiam antea acti temporis, & idem dicit [6] de officiali remoto ab officio propter culpam, Bald. in l. Nescenius, ff. de excusat. tutor. sed in contrarium facit doctrina Bart. in l. idem functio, ff. de offic. assessor. vbi dicitur quod [7] praesidi sua culpa remoto ab officio, debetur salarium pro tempore quo seruauit, quia labor & tempus [8] recipiunt diuisionem, l. Seio, in princ. ff. de annu. legat. & sicuti pro ea parte temporis, qua seruauit attulit utilitatem, ita debet pro parte recipere salarium, idem voluit Bart. in l. Meria, ff. de annu. legat. sequuntur Alex. Bal. & alij in d. l. diem functio, vbi latè Jac. Niger, no. 53. propterea resolutio

nostrae questionis dependet ab ea, an tutor fecerit inventarium, & alia sollemnia, quia tunc licet dicatur male administrasse in reliquis, habebit tamen salariū, at si non fecit sollemnia dicitur semper male administrasse, quia tutor ante factū inuentariū administrat dicitur in dolo, & facit actus nullos, vt per Bar. in l. legitimos, in prin. num. 7. ff. de legit. tutor. Aret. in §. actionum, num. 33. Instit. de act. cum alijs apud Canal. in tit. de tut. & curato. nu. 23. nu. 57. & 59. Cum ita tutor male gerit, non consequitur pro eo tempore salarium, at secus quando gerit pro parte temporis bene, & pro parte male, quia consequitur salarium pro ea parte, pro qua bene gessit, & quod dicitur de salario, procedit etiam in alimentis, quando ea debentur tutori, & d. iudices, [10] procedit singulari ratione, vt ponit ibi Io. de Plat. qui latè agit, ideo non extenditur ad alios casus dissimiles.

SVMMARIA.

- 1 Filio denegantur alimenta ex omnibus causis, ex quibus potest exheredari.
- 2 Filio lite pendente super filiatione negantur alimenta si habet aliunde.
- 3 Pater alij filium pro parte salum, quando pro alia parte habet de proprio.
- 4 Necessitatis causa concessum alimentum durat, quatenus durat ipsa necessitas.
- 5 Pauperitatis causa indulsum alimentum durat, quatenus durat ipsa pauperitas.
- 6 Filius non consequitur alimenta lite pendente super filiatione, quando potest viuere ex beneficia arie.
- 7 Filio non providentem pendente lite, quando post aditam provisionem superueniunt diuitiae.
- 8 Immunitas concessa propter pauperitatem, cessat ipsa pauperitate cessante.
- 9 Debitor, qui bonis cessis potest conueniri si deuenit ad pignorem seruatum.
- 10 Vir licet maritum habeat diuitem, si tamen non habet de proprio, consequitur expensas litis.
- 11 Filio litiganti super filiatione providendum est de alimentis, licet sit arripit si hi dultali, vt possit operari.
- 12 Vxor alimenta debentur pendente lite cum marito, etiamsi habere aliunde.
- 13 Monachus litiganti cum Abbate, non dantur alimenta si habet locutur.
- 14 Mulieri litiganti cum viro non est providendum de alimentis, si maritus probet adulterium.
- 15 Filio lite pendente multis in casibus denegantur alimenta, vt ibi remissus.

QVÆSTIO XLIII.

ET quia ratione denegantur absolute alimenta et ipsa lite pendente, cessat praestatio, & ideo ex his omnibus causis filio litiganti alimenta [1] deneganda sunt, ex quibus potest exheredari, glo. in l. in. C. de alend. lib. Alexand. in l. col. 2. ff. solut. matrim. per glo. in d. l. si quis a liberis, in §. idem iudex, in ver. denegabit. ff. de lib. agnoscat. alios citat Rebuff. in cons. Gall. tom. 1. in tit. de sent. provis. artic. 1. glo. 2. num. 24. & nu. 33. vbi dicit, quod de iure filio habentur alimenta, nō sit provisio lite pendente [2] super filiatione, l. extraneus, cum l. sequa, vbi Bart. ff. de ventre in posses. l. inter. Abb. & alij in eum habere, de eo qui ducit, in vx. quam polli. per adule. & licet dicatur, quod in Gallia aliter seruatur eo, qui praeter alimenta multo alij sumptus sunt necessarii pro litis defensione, tamen standum est iuris dispositioni: nam vbi filius non habet quantum sufficit, tunc supplet pater, & subuenit necessitati.

necessitati, quia quod dicitur patrem debere providere in totum filium, quando ille nihil omnino habet, intelligi etiam debet, ut subueniat pro parte, quod [3] filius habet solum pro parte argumento. I. quod de tota, ff. de rei vendicat. & quod inducit causa necessitatis eatenus durat, quatenus subest [4] ipsa necessitas, l. senatus, ff. de offi. praed. l. i. in fin. ff. de seu. & dicit Bartol. in l. i. §. nunciatio, column. 3. versic. quia nudoque sit furis nostri, ff. de oper. houi. nunt. quod ubi aliquid contra iuris communis regulas statuitur favore necessitatis, illud habet locum, quatenus durat necessitas, Anchar. in clem. d. colu. 2. in 6. notab. de stat. monach. similiter, quod paupertatis [5] causa induratum est, non durat ultra quam virgeat paupertas, l. non tantum, §. eos, qui libi, nisi facultates eorum ad auct. sint, ff. de exco. l. turo. vbi Bart. & Alber. ad idem est l. e. r. §. deficientium, ff. de munerib. & hono. Ti. raquel. qui multos citat in tract. cessant. caus. part. l. n. 103. dum igitur filio suppetunt bona ad alimenta, & lris expensas excusat pater, sed contribuere tenetur, q. atreus dicit filio ad integra alimenta, & sumptus lris, & hac opinionem, quod cesset prouisio filio habente aliunde probati in titulo, quibus debetur alimenta, in quarto requisito eius partis, vbi traditui de alimentis praestanda lite pendente, & eam tenet Duen. reg. l. 365. in 2. l. allentia, & ab eo videtur Rebuff. mutatus ea omnia quae ponit in loco praedicto, est enim Duen. illo antiquior, Socin. iun. in conf. 8. nu. 13. volu. 3. ubi fortius dicit procedere limitatione, quando filius ex honesta [6] arte potest victum sibi q. iurare, ficut quando peteret alimenta simpliciter, Hieron. Gabriel in conf. 25. nu. 10. & 14. Lancel. in tract. de attent. in 2. part. cap. 4. limit. 11. vbi, nu. 32. dicit procedere etiam quando post decreta alimenta, & facta prouisione superuenient ipsi filio diuitiae, [7] quia tunc cessat prouisio, & ficit, quia auctis facultatibus cessat immunitas [8] concessa ab paupertate, l. non tantum, §. eos, qui, ff. de muner. & hono. l. his omnibus, §. auctis, ff. de vacat. muner. l. semper, §. hec iccirco, vers. sed ne eos quidem, qui augeant facultates, ff. de iur. iimmun. & in s. vltim. Insistit de a. tio. dicitur beneficium cessionis bonorum [9] cessare auctis facultatibus, & in c. si pauperes, de preben. in 6. dicitur, quod si Papa nūdat pauperi prouideri de beneficio, cessat prouisio, si cessat paupertas, & multa possent congeri similia eandem sententiam, quod non sit prouidendum filio iurati, approbat Simon de Prat. de interpret. vltim. volunt. lib. 5. interpret. 2. dubit. 2. n. 21. & ratio est, quia si tali non debentur alimenta quando causa est plenē cognita, & constat, quod est filius, quanto magis denegari debent dum dubitatur si filius sit, vel non absit dum enim foret si in casu dubio consequeretur plus, quam in casu certo. praedicta intelligenda sunt, quando prehabita summaria cognitione certus est iudex illum esse diuitem, quod si forte pater vellet probare illum diuitem, & tempus exposceret ad probandum non esset admittendus, quia hec prouisio summaria exigit cognitionem.

Aduertendum etiam, quod illo casu considerande sunt diuites proprie, nec attenditur quod habeat matrem, patrem, vxorem, vel maritum diuitem, ut optime declarat Crauetta consil. 164. num. 3. nā quicquid sit alimentorum respectu, certum est, quod tales personae non subueniunt pro sumptibus lris, adeo vxor,

quae habet maritum diuitem, licet diues existimetur, quoad alia, non tamen reputabitur diues ad hoc ne expensas se consequatur, ut per Crauet. loco praedicto. Admonendi etiam sumus, quod si filius sit artifice, quo casu secundum Socin. iun. conf. 8. nu. 13. non est ei prouidendum a patre, tamen si lris occipit eū, & diuertat ab exercitio, ut quia pro lris deiectione cogatur deserere artem, & non possit operari, [11] tunc erit data prouisio, quia non consideratur ars, quae ob lris impedimentum est inutilis, argum. l. quoniam, vbi Iasus qui satis cogit, & ficit, quod dicitur de matre, quae non tenetur filium alere intra triennium, quādo ob paupertatem lactare non potest, sed cogitur alij feruiri, licet etiam quae hoc eodem titulo diximus de filio, quae etiam cum artem habet, non sit alendus a patre, tamen alimenta sunt praestanda, si per infirmitatem vel alia n. causum sit impeditus artem exercere.

Et quae ditiones de filio, procedunt in aliis omnibus, intelligendo semper de his, quibus alimenta debentur officio iudicis, quia aliud est cum iure actionis debentur, quia ratione Afflicti. in decis. 10. n. 3. post Bal. in l. de alimentis, C. de transact. inquit, vxori debentur alimenta lite [12] pendente, etiam si sit aliunde facultates, quia secundum eam vxori debentur alimenta iure actionis, Rebuff. loco praedicto, artic. 3. §. h. n. 17. Lancel. d. num. 32. licet inuadentem Menoch. in tract. praesumpt. lib. 1. quest. 35. num. 18. in prin. dixerit contrarium. Idem est in monacho, vel alio clerico litigante pro seruitio ecclesiae, cui & si regulariter alimenta sint ab Ecclesia administranda, vti etiam dictum est de litigante contra Abbatem, si ille habeat aliunde, non debet prouideri ab Ecclesia, etiam si sit regularis, qui de iure non possit habere aliquid proprium, si enim habeat, de facto debet cum eo vivere, argumento c. quanto, de offi. ordin. c. 2. ne cler. vel monach. per quos textus inquit Hostiensis in sum. de accusat. §. admittuntur omnes, col. 1. in prin. quod regulari habenti loculos [14] locutur dū, & denegat dum beneficii cuiusmodi prouisionis, & idē per omnia dicit Spec. in tit. de inquisit. §. fin. in prin. But. in c. ex parte, n. 6. de accusat. & iura omnia, quae dicunt administranda esse alimenta monacho litiganti cum Abbate vel clerico, aut simili persone, loquuntur clare, quādo est pauper, & non habet aliunde, & nisi singulares decisiones ab omnibus desiderarentur, ut magis conuincat iudicis animus, sat esset allegare generalem illam regulam, quod vbicunque debentur alimenta officio iudicis ex sola aequitate semper denegantur ei, qui potest de suo vivere, quia cessat aequitas per quam iudex moueri solet. Et quia dicit denegari prouisionem ex omnibus causis ex quibus alimenta aliqui debita denegantur, ideo non est omittendum, quod si vxor petat lite pendente prouideri sibi de alimentis, erit excludenda, si maritus probet [14] jillius adulterium, quia ut dictū est supra, iuste propter adulterium denegantur alimenta, sicuti etiam amittit dotem, c. plerumque de donat. inter virum & vxorem. Ita Rebuff. d. artic. 3. gloss. 1. numero decimo quarto, in fine. Et quoad filium, plures casus in quibus lite pendente non sunt ei praestanda [15] alimenta, vide apud Duen. d. regul. 365. Rebuff. d. artic. 3. gloss. 2. num. 21. & seq. Simon d. interpret. 2. dubit. 2. num. 19. & sequent. Menoch. in d. quest. 35. Molin. de primogen. Hispano. lib. 2. cap. 17. num. 45. & seq.

Finis Tituli Septimi Tract. Iohannis Petri Surdi
De Alimentis.

TRACTATUS DE ALIMENTIS D. IOANNIS PETRI SVRDI CASA- LENSIS, L.C. PRÆCLARISSIMI

TITVLVS VIII.

Quæ sint alimentorum priuilegia.

SVMMARIA.

1. *Pia dicitur, & fauorabilis causa alimentorum.*
2. *Pium dicitur, quodquid relinquitur non solum pro anima, sed etiam pro subleuando animato corpore.*
3. *Pium dicitur alimentorum legatum, quando sit pauperi, non quando diuiti, & ibi latet.*
4. *Tempus attenditur, in quod alius conferitur, non in quo fit.*
5. *Princeps imponit collectionem non solum, quando torget bellum, sed etiam quando immoret suspicio, & agitur de conseruatione status.*
6. *Diuitari in futurum quilibet presumitur, non autem pauperi fieri.*
7. *Futura non sunt sub presenti iudicio, nec attendi debent.*
8. *Futurum statuere super presenti ex eo, quod futurum est, non est prudens.*
9. *Causa alimentorum relictorum diuiti est fauorabilis, licet non pia.*
10. *Legatum alimentorum factum nobili, est pium, si ille secundum suam conditionem non potest filium maritare, licet habeat unde viuat.*
11. *Legatum alimentorum factum filio spurio pauperi à patre, non est pium, & ibi de veritate.*
12. *Pia causa est fauorabilis propter Deum.*
13. *Consanguinitatis contemplatione, non pia causa relictum censetur, quando legatum sit episcopo etiam sub nomine dignitatis, vide nu. 17.*
14. *Auictis causa relictum videtur, quando aliquid relinquitur magno amico.*
15. *Statutum excludens feminas propter masculos dicitur fauorabile, quando masculis, & odiosum quando feminas.*
16. *Opinio non attenditur quoad feminas.*
17. *Consanguinitatis contemplatione relictum non videtur, quando relinquitur pietatis causa.*
18. *Argumentum valet à pia causa ad alimenta.*
19. *Alimenta concernunt publicam utilitatem.*
20. *Dux concernit publicam utilitatem.*

PRIVILEG. I.

VITA priuilegia collata vidimus causis, in quibus de alimentis tractatur, multaque à iure alimentorum favore specialiter ratione inducta passim legimus, & il-

lud est præcipuum, quod alimentorum causa dicitur pia [1] & fauorabilis, est textus in l. Mela, ibi, pietatis intuitu, & ibi, hoc notant gloss. Bartol. & alij, ff. de aliment. & ciba. leg. l. incimus. C. de sacrosanct. eccles. §. aliud. in Authen. vt cum de appell. cogn. l. cum hi, §. in annis. ff. de transact. notatur in l. si quis Titio, ff. de legat. 2. in l. si quis annum. ff. de aliment. & ciba. legat. Bartol. in l. alio. ff. eodem titul. Angel. Imol. & Alexand. in l. diui. ff. ad leg. Falcid. Cuman. in consilio trigesimo, statuto cauetur, columna secunda, in princip. Alexand. in l. si certis annis, columna tertia, versicul. ex his omnibus infero. C. de pact. Aretin. in consil. 94. numero quarto. Alfi. in decif. 252. numero octauo, Butt. & Abb. in cap. primo de proba. lal. in l. prima, §. sed excipiuntur, numero septimo, ff. de feriis. Roderic. in l. quoniam in prioribus, in declaratione. leg. reg. in vers. non queritur, numer. 3. vers. sed intelligo. C. de inofficio. testam. Gigas in tract. de pension. questione quinquagesima prima, fere per totam. Grat. in consil. 140. numero tertio, volumine secundo. Ruin. in consil. 144. numero decimo, volumine quinto. Coraf. in l. precibus, numero vigesimo quarto. C. de impube. & alio subfil. Angel. in tract. de testam. gloss. 45. numero quinto. Dida. in epit. de spons. par. 2. cap. octauo, §. sexto, numero sexto, versicul. est enim causa aliment. Tiraquel. in tract. de priuileg. piz. cause, in prælation. versic. item legatum alimentorum. Crauer. in consil. 199. numero decimo. Vital. in tract. clausul. in titul. an renunc. possit iur. i. line. columna prima. vbi inferit, quod cuique de populo licet postulare pro alimentis, quia ita ferunt in cæteris causis piis, & si autem hoc facere nisi sum, versic. si autem scimus. ibi, omni alij, & c. in Auth. de eccle. titu. quem textum dicit ad hoc singularem Vital. in loco prædicto. Cordub. qui multos cumulat in l. si quis à liberis, §. vtrum, numero primo, ff. de liber. agnoscent. & ratio est, quia ad piam [2] à Icaum indicatur, quod relinquitur non modo pro subleuanda anima cuiusque catholici, sed etiam pro subleuando animato corpore, vt inquit Baldus in authentic. similiter, numero secundo, C. ad leg. Falcid. ar. corpus animatum non potest aliter releuari, quam per alimenta, vt inquit gloss. in l. si cui annuum. ff. de annu. lega. & subdit Baldus in loco prædicto, quod hoc procedit etiam si ageretur de carcerato ob maleficium. Communiter tamen distinguitur, quod sic pium, quando

quando alimentorum legatum sit pauperissecus quādo [3] alimēta legantur cuique non eget alimentis, ita Bart. in l. alio, num. quarto & quinto, ff. de alim. & cib. leg. & in tract. aliment. numero decimo quarto, per textum in dicto §. aliud quoque, ibi, egenis alimentis impendant, in Authent. v. cum de appell. cognosce, & in l. cum hi §. si in singulis, ff. de transact. probatur etiam ea distinctio in §. interdecimus, de eccles. test. vbi loquitur de egentibus, prout etiam facit textus in dicta l. sanctimus. C. de sacrosanct. eccles. quae loquitur de laborantibus fame, idem tenuit Bartol. in dict. l. si cui annuum, idem Bartol. & Imol. in l. diui, ff. ad leg. Falcid. & ibi Angel. & Alex. ind. dicunt procedere, etiam si testator exprimat se relinquere amore Dei. Imola in l. cum pater §. eorum, ff. de leg. 2. Rom. in repet. auri. similiter, columna secunda, versicul. capio secundum. Cad leg. Falcid. hanc etiam relationem probant Floria. Aret. & Ias. quos citat, & sequitur Tirag. in tract. de priuileg. pie. cau. in praefation. ver. sed hoc intelligi secundum ea, vbi post Alber. in l. illud. C. de sacrosanct. eccles. & in tracta. statuto. par. 1. questione tertia, dicit piam causam estimari magis et pauperate legatarii, quam ex verbis testatoris, pro quo facit, quia in causa sit pia, vel non, dependet a iure, non autem a testatoris voluntate, proinde testator non potest iuris dispositionem immutare, l. nemo potest, ff. de legat. 1. & propter nostrum affirmare, vel negare, nihil in re ponitur, & cum illa distinctio transit Aretin. in consil. 97. in causa & puncto, numero secundo, versicul. ad secundum respondetur. Picus in l. 7. Titia §. Titia cum haberet. nota. 161. in fin. ver. quinto habitatur. ff. de leg. 2. Bald. Nouell. in l. numero quarto, in fin. ff. sol. matrim. vbi dicit, quod est largo modo causa alimentorum semper dicitur pia, quia semper concernit vitam hominis: tamen stricte, & proprie dicitur pia, quando alimenta debentur pauperi, & ita tenuerunt Imol. Alexand. Ias. Roder. Dec. Gomez. & Alecia. quos citat Cordub. in dict. §. vtrum, numero tertio, Soares in suo thesauro, in versicul. alimen. numero centesimo sexagesimo septimo. Benincas. in tractat. pauper. in 7. princip. q. in 2. specia. indic. numero decimo octauo, quando enim alimenta relinquuntur contemplatione amicitiae, vel affectionis tantum, nihil habent commune cum pietate. bene verum est, quod nonnulli impugnant praedictam distinctionem, volentes, quod siue pauperi, siue diuiti debeantur, semper pietatem habeant annexam, quia semper respicit sustentationem vitae, etiam si fiat diuiti: potest enim esse pauper, ita Salicet. in l. si certis annis. C. de pact. vbi Alexand. Deci. numero nono & decimo, & Alecia. numero decimonono, Ias. in l. in 3. limi. C. de fideicom. alios citat Cordub. in dict. §. vtrum, numero tertio in fin. quorum sententiam adiuvat, quia non debet censei minus piam diuitum a futura incopia praeferre, quam inopem subleuare a praesenti, iuxta illud,

Non minor est virtus, quam querere partem suam:

& non quo tempore fiat aliquid, sed in quod conferatur tempus [4] prospicere oportet, quod sponso. C. de sponsal. in tempus, ff. de hered. institut. facit quod dicimus, timorem belli idem operari quod ipsum bellum, vt arguit Pedius in prin. ff. de incend. ruina, & nau. rag. dicit Ancha. in col. 88. & in l. 3. armis de iudi. de vi & vi arma, dicitur terrorer armorum haberi pro vi, & sicut Princeps potest collecta imponere pro defensione status aduersus bellum, quod videtur Natta in consil. 380. ita & potest pro conseruatione, [5] & manutentione. Archid. in c. quia cognouimus,

in ver. exactores. to. q. 3. Natta in consil. 557. n. 8. Accedat quod plurimum debet legatus interuēt. c. cōfide rari, an scilicet affectione, vel amicitia potius, quam pietate moueatur ad relinquendū: arbitror autē idē magis receptam esse distinctionē, quia praesens rerū status attenditur, nō qui in futurum euenire potest, & ecclesia non iudicat de occultis, & licet effici quis pos sit pauper, tamen hoc non [6] praesumitur, seu potius conarbitratur quod fiat diuitior, si detinuit. Carbut. i. tu. l. cora. §. deficienti. ff. de mun. & hono. Bar. in l. ex diuerso. §. si. ff. solu. matr. Sali. in l. non est necesse. C. de proba. vel saltem quod conferret, quas nūc habet diuitias: qui enim aliquid fuit diues, praesumitur etiā hodie diues, arg. l. siue possidetis. C. de prob. Host. in tract. presump. regu. 2. presump. 27. n. 1. & l. q. & prudens non est iudiciū super re praesenti statuere ex eo, quod in futurū potest contingere, cum [7] tamen in certū sit, arg. c. graue, it. q. 3. Anchar. in consil. 64. Alex. in consil. 39. col. 2. vol. 5. Dec. in consil. 525. n. 9. & iudicia esse non possum super [8] futuris, l. non quemadmodum. ff. de iudi. §. l. & D. l. in l. si stipulator. §. cū stipulatur. ff. de verb. oblig. & de futuris contingentibus non est determinata veritas, l. qui bona. §. cum inter. ff. de dam. iuste. l. Ias. in l. Si chus, qui meus. ff. de leg. 1. Felin. in c. in nostra, de rescriptis 7. Correl. Chaffan. decif. 16. n. 3. de praebu.

[9] Sed et si non dicitur relicta ad piam causam, quod in diuitis alimenta relinquuntur, tamen non desinit esse fauorabilis causa, in qua de alimentis agitur. ita vult Alex. in l. si certis annis, vbi Deci. & Alecia. n. 9. & 29. Bene. in c. Raymutius, in ver. si absque liberis, il. secundo, in tract. lega. n. 179. de test. Floria. in l. cū de in re verso. ff. de viur. Tirag. d. praefir. ver. quāquā tamē legat. Soares in ver. alimēta, n. 168. Cordub. d. §. vtrum, n. 3. in fi. & ibi inferunt ad multa, quae ex eo deducuntur, quod alimentorum causa fauorabilis sit & gratiosa. Natta in consil. 590. nu. 5. vbi multis exornat.

Est tamen aduertendum, quod vbi alimenta relinquuntur alicui, qui bona habet ad vitam sustentationem, non tamen dicantur relicta diuiti, nec desinit censei relicta in piam causam, si is sit nobilis, & nō possit secundum suam qualitatem viuere de redditibus suorum bonorum, vel habeat nobiles filias, quas nō possit cognūe secundū suā dignitatē matrimonio [10] collocare, ita dicit Bal. in l. in quis ad declinad. col. 1. ver. circa tertiū. C. de epis. & cler. quam decisione sequitur Cepolla, Capra, Ias. Deci. Alecia. Ioan. Lup. & alij, quos congerit Tirag. in tract. de nobili. C. 20. nu. 154. vbi exornat aliis modis. Sed diximus piam censei legatum ex communi omnium opinione, quod factū est pauperi vel egeno non procedit in patre qui legat filio suo spurio, [11] quia tūc est potius naturalis quādam compassio erga filium, quam religio erga Deum, ita Bald. in l. m. 28. C. de sacros. eccles. vbi dicit, quod vbi loquitur de relicto ad piam causam, intelligimus de pietate erga Deum, non de ea, quam habet pater erga filium, Alexan. in l. lilius, n. 4. ff. ad leg. Falcid. quia licet in pietas, non est tamen propter Deū, & tamen priuilegia, quae pie causa tribuntur, propter Deum conceduntur. Proinde quāuis relictum aliquo respectu dicatur pium, si tamen ea pietas non sit propter Deū, nō habebit priuilegia a iure ecclesia, & ratio est, quia etsi pium sit, pauperi relinquere, tamen id verū est, quando fit propter Deū. Sed haec nō placet Cordub. in l. si quis a liberis. §. idē rescriptis, n. 77. ff. de lib. agnos. qui dicit, quod ad dignoscendū, an legatum sit pium, nō attenditur persona donantis, sed illius qualitas, qui alimētis donatur, l. Meis, ff. de alim. & cib. leg. mouetur est

na & si parentibus, in princ. ff. de inoff. testa. vbi pium dicitur, si pater filio succedat, sed in hoc hallucinatur Cordub. quia [12] fauor concessus pie cause est propter Deum, vt inquit Baldus in loco predicto, ideo cessat, quando propter Deum relinquatur: nam quicquid agunt homines, intentio iudicat omnes: at vbi intercedit consanguinitas, non videtur intuitu pie cause relictum, sed consanguinitatis, vt probatur in c. requisisti, de testa. vbi relictum Episcopo etiam expresso [13] nomine dignitatis, non censetur intuitu Ecclesie relictum, sed consanguinitatis, si est propinquus, idem tenet Abb. Feli. & Dec. in c. quonia Abbas, de offi. delega. l. pen. vbi Bar. & Cast. ff. de reb. dub. Soci. in cōf. 34. col. 2. vol. 3. Abb. in cōf. 93. n. 2. vol. 2. Didac. in d.c. requisisti, nu. 1. & Mantica in tract. de coniect. vlti. vol. lib. 8. tit. 6. n. 17. quoniam idem est si loco propinquitatis magna intercedat amicitia: ea enim acquiritur [14] iustitiam Bal. in l. vt vim, nu. 6. ff. de iust. & iure, per tex. in l. nemo dubitat, ff. de hered. inst. & ita tenent Abb. in d.c. quonia Abbas, & alij ibi, Alciat. in tract. presump. reg. 1. presump. 28. & multos citat Didac. in d.c. requisisti, n. 2. & Mantica loco predicto, nu. 28. vbi testatur de communi. legans enim nō mouetur Deo, sed filij sui amore, & ad tex. in l. nā et si parentibus, respondetur ex dictis Bal. in c. l. quia et si pium dicitur, nō tamen eo modo, quo intelligit lex, quādo pia legata fauore prosequitur, ego tamen, vt verū faciat, existimo pium semper esse inspecta legatarij personā, qui est egenus, non autē ipsius legantis proinde fauorabilem concedi exactionem, licet intuitu affinitatis factum sit, magis enim attendere debemus veritatem ipsam, quam legantis opinionem. & non est nouum, quod eadem dispositio videatur pia, quoad vnum, & non pia quoad alium: nam videmus ita iudici curi de statuto exclusio feminarum, quod dicitur, quoad [15] masculos fauorabile, sed quoad feminas odiosum Bal. Sal. Fulg. & Cast. in l. 2. C. de in ius vocan. & quod attendatur veritas, non legantis opinio, [16] probat l. si forte, ff. de cast. pecu. & ponit expressē glo. in l. illud, in ver. alia causa. C. de sacros. eccle. vbi dicit non esse dispositionem ad pias causas, quādo vel consanguineo donat aliquis pietatis causa, nisi ille verē sit pauper, sequitur Bal. ibi & Roma, in repet. auct. similiter. Cad. leg. Falc. vbi verō donatarius est pauper, tunc presumitur magis misericordia motus, quam consanguinitate, si expressit se donare [17] pietatis causa, vt declarat Bald. in d. l. illud, in prin. versu, iuxta hoc queritur, cum eo transit Roder. in l. quonia in priorib. in declaratio. legis regn. q. 9. nu. 3. C. de inoff. testa. & illam glo. dicit communiter approbatam Dec. in cōf. 120. col. 2. ver. & in proposito nullus, vbi, nu. 4. dicit quod si factum est legatum consanguineo, & pauperi, censetur in dubio motus testator contemplantatione consanguinitatis, nisi expresserit legare se pietatis intuitu, quā tunc in claris non est opus coniecturis. Continuum, si cum ita ff. de ver. oblig. & Bal. in d. l. illud, in prin. declarat, quando legatum dicitur factum in piam causam, & supradictam distinctionē probat Tirac. de priuileg. pie cau. in prin. col. 7. ver. quod adeo, & ver. quando tamen, ex eo autem quod causa alimentorum iudicetur pia, inferūt passim Dd. quod valet argumentum a pia [18] causa ad alimenta, d. l. Meli, cum ibi not. per gloss. & Dd. ff. de alim. & cib. leg. sicut etiam e contra ab alimentis ad piam causam, gl. Bal. & alij in l. lancimus. C. de sacros. eccle. ponit Euer. loco 24. in prin. & dicam latē suo loco, & ab ea comparatione inferūt ad multa priuilegia, de quibus sigillatim infra tractabimus, que tamen principaliter fauore pie cause introducta sunt, & alimentis

tanquam pie cause communicata. Et non solum alimenta piam causam concernunt, sed etiam publicam [19] utilitatē respicere videntur, vt est tex. in l. si quid & l. ciuitatis, ff. de leg. 1. & Bar. l. posteriore loco, nu. 4. dicit quod relictum hominibus certa conditione in alimenta pertinet ad utilitatem, & honorem ciuitatis, & illū tex. ad hoc singularē dicit Vital. in tract. clau. in §. an possit alim. renun. col. 1. Mant. de coniect. vlti. vol. lib. 8. tit. 5. n. 1. & facit, quia valet argumentū de alimentis ad dorem, vt dicam suo loco: at donis causa [20] publicam concernit utilitatem, vt tenet omnes Dd. in l. 1. ff. soluto matri, ergo idem erit in alimentis, addo quod interest reipublice ciuitatē repleri diuitibus hominibus, non autem mendicis, & ciuitas tanquam mater patitur in filiorum inopia, quos maxime subleuare non potest, & vniuersi in subsidium tenetur providere necessitatibus singulorum.

SUMMARI A.

- 1 Summaria est causa alimentorum.
- 2 Summarie quando causa cognoscenda est, quid tunc agendum sit.
- 3 Libellus non requiritur in causa alimentorum, distingue tamen vt nu. 4.
- 4 Libellus requiritur, quando agitur ad legitimam.
- 5 Contestatio liti non requiritur in causa alimentorum.
- 6 Dilaciones breuiiores dantur in causa alimentorum.
- 7 Ferie non seruantur in causa alimentorum. limita nu. 14. & 15.
- 8 Ferie ad honorem Dei seruantur in causa alimentorum, sed contrarium, 10.
- 9 Captura debitoris non potest exequi in die feriata ad honorem Dei.
- 10 Generalis derogatio iuris non includit ius diuinum.
- 11 Pietatis opera maxime exercenda sunt diebus festiuis.
- 12 Debetur suspectus de fuga, capi potest die feriata ad honorem Dei.
- 13 Operari licet diebus festiuis, vbi quis fame laborat.
- 14 Ferie seruantur in causa alimentorum prateritorum, sicut presentium, & futurorum.
- 15 Ferie seruantur in causa alimentorum, que iure alienis petuntur. limita nu. seq.
- 16 Ferie non seruantur in causa alimentorum, que ab inopie iure alienis petuntur.
- 17 Priuilegium concessum paupertatis causa, cessat quando cessat paupertas.
- 18 Necessitate cessante, priuilegium quoque cessat causa necessitatis indultum.

PRIVILEG. II.

Summarie quoque tractanda est causa alimentorum, [1] vt probatur in l. 1. §. Iulianus, & in l. si quis à liberis, §. si vel parens, ff. de lib. agn. gl. in l. 2. §. scilicet, in ver. summam, ff. ad exhib. & in §. preiudiciales, in glo. 1. Insti. de actio. Bar. in l. de alimentis, nu. 2. C. de trans. Alber. in l. si, ff. de appel. recipi. & in l. cum hi, in prin. vbi Ias. nu. 9. ff. de transact. Bal. in l. si quis in suo, nu. 3. vbi Ias. nu. 3. C. de inoff. testa. idem Bal. in l. 1. nu. 6. C. de fideicom. Maran. de ordin. iudic. par. 4. dist. 9. nu. 168. Gigas in tracta. de pensio. quest. 51. n. 28. & preter eos est glo. in l. si, C. de elec. lib. qui sequitur Alcan. in tract. de patr. potest. affect. 17. nu. 57. Ias. in d. §. preiudiciales, num. 24. Ludou. Molin. de primog. Hispan. lib. 2. cap. 15. n. 75. Cordub. qui multos alios allegat in d. §. si vel parens, n. 1. qui & si post Alberic. ibi dicit hanc conclusionem non probari in d. §. Iulianus,

fulianus, & in d. §. si vel parens, quia ibi non dicitur alimentorum causam. sed filiationis esse summariam. tamen videtur mihi non mediocriter labi, si enim causa filiationis quae tractatur ad effectum ut decernantur alimenta, est summaria: multo magis erit summaria causa ipsa alimentorum, cum propter quod vnumquodque tale est, & illud magis sit, authenticum magis. C. de sacro. eccles. tantus ergo est alimentorum favor, ut redundet etiam ad causam filiationis, quae ideo agitur, ut cognoscatur, an decernenda sint alimenta: quid autem importet id, quod dicimus causam esse summariam [2] cognoscendam, videri potest apud Bart. in extranag. ad reprimendum, in ver. summarie. Bald. in l. nec quicquam §. de plac. no. ff. de of. proconsul. Maran. d. dist. 9. n. 8. & seq. vbi n. 38. & seq. vique ad finem, enumerat multas causas, quae sunt summarie tractandae, sed post eum latissime, & copiose Io. Bapt. Alin. in sua praxi iud. §. 3. c. 31. n. 8. & seq.

[3] Inferitur ex hoc quod in causa alimentorum non requiritur libellus, quia ita servatur in quocumque summario iudicio, ut probatur in Clem. sep. de verb. signifi. Gul. Cum in d. l. nec quicquam §. de plac. no. vbi Bart. n. 1. d. i. in qua causa sit gratis, vel levis, quia primo casu libellus requiritur, secundum veteris nonna in causa alimentorum, secundum Anchar. in Clem. de iure patro, quem sequitur Iun. in rep. l. de alimentis, nu. 15. C. de transact. vbi dicit esse mirandum: quia etsi legitima sit favorabilior alimentis, vel saltem aequalis, tamen in ea petenda requiritur [4] libellus, nisi quis in suo, circa principio, vbi Bald. no. C. de inoff. testam. quomodo text. Curt. ibi dicit esse singularem, Iaf. in d. §. praediciales, nu. 2. vbi dicit nullam causae cognitionem requiri, quia officio iudicis expeditur id tenere de Bar. & Alex. quos citat Gram. conf. ciuili 35. in fin. vbi dicit esse satis notandum. Corub. d. §. si vel parens, n. 6. vbi post Alb. in d. l. ne quicquam §. vbi decreti, inquit requiri qualemque petitionem. Idem illud procedit in aliis summaris causis, sed in causa alimentorum credo illam non esse necessariam, sicuti etiam libellus non est necessarius, quoad partem, haec in aliis causis causis summaris requiritur quoad partem, non quoad iudicem optime distinguit Bald. in l. 1. C. de precib. imper. offeren. declarat Iaf. in d. §. praediciales. nu. 25. & quando sit necessarius libellus, ponit Io. Bapt. Alin. in d. praxi, §. 4. c. 3. per totum, vbi multos refert casus, & loquendo de alimentis, casu 48. supinè admodum agit, hoc tamen non est perpetuum, quod non exigatur libellus, quia fallit aliquibus in casibus, ut dicam in fine huius capituli, vbi recenseo limitationes ad totam conclusionem.

[5] Inferitur secundò, quod in causa alimentorum non requiritur litis contestatio, d. Clem. sep. Bar. in d. extranag. ad reprimendum, in ver. & figura. Abb. in c. fin. de off. iud. nu. 10. vbi Felin. col. pen. ver. limita haec. Maran. d. dist. 9. n. 20. & communem dicit Corub. d. §. si vel parens, n. 8. fundatur autem illatio super genere reali regala, quod in summaris non requiritur contestatio.

[6] Tercio inferitur quod in causa alimentorum dilationes breuiores cōceduntur, ut est text. in l. 1. ff. de iud. vbi Bar. col. pen. ver. sit est, & aliud id Bart. in d. l. Mela, ff. de aliment. & cibari. legat. Pract. Pap. in form. libell. quo agit pro legat. rei singu. in princ. n. 8. Gigas in d. tract. ad de pension. q. 51. n. 23. Cur. Iun. in l. 1. num. 34. C. de procurat. Specul. in tit. de actore, col. 3. Capial. in conf. 485. nu. 35. Menoch. de arbit. iud. casu 32. nu. 12. & in tract. de adipis. post Remed. 2. nu. 60. Follet. in pract. censua. §. iuris moderando rigorem, numer. 85. folio mihi 144. vbi declarat Cor-

dubens. in dicto §. si vel parens, numer. 27.

Quarto inferitur, quod etsi feriat sint feruende, necesse duratibus molestari quis debeat in iudicio, imò acta reddantur nulla, c. si de feriis, l. h. C. eo. titu. Spec. in tit. de citatio. §. 1. col. 7. ver. ite excipitur q. facta est, tamen in causa alimentorum procedi potest feriatis [7] diebus, ut est text. in l. 2. ff. de feriis & tenuit Spec. in tit. de feriis, sequitur, nu. 7. vbi dicit, quod die feriato constituitur alimenta, Albe Bal. & Alex. in l. 3. excipitur, nu. 2. ff. de feriis, & ibi Iaf. nu. 7. Alex. ad Bart. in d. l. si quis a liberis, §. si quis ex his, ff. de lib. agnos. & hanc dicit esse communem opinionem Bal. Nouel. in l. 1. n. 460. ff. de matr. vbi dicit id esse in causis dotabilibus, & aliis in quibus tractatur de veritate publica, & id dicit Crot. ibi n. 66. Didac. in epitom. de sponsal. par. 2. c. 8. §. 6. n. 6. Euerard. loco 24. col. 2. ver. primò enim. Roma. in repet. Authen. similiter, in 8. specialis pro cause, circa iud. C. ad leg. Falci. Gigas in tract. de pension. q. 51. nu. 24. Cur. Iun. in repet. d. l. de alimentis, n. 13. Euerard. d. loco 24. col. 2. ver. 1. enim. Alcan. Cled. effect. 17. n. 58. Tiraq. de priuileg. pro cau. priuileg. 156. Iaf. in l. si quis in suo, nu. 3. C. de inoff. testam. gloss. ante eos in c. 13. q. 4. Corub. in d. §. si vel parens, nu. 3. & ita tenet Bal. in eadem. col. 2. de feri. vbi infer. quod vbi famulus pauper petat salarium, tunc non seruatur feriat, sequitur Bonacof. in tract. de seru. & famul. q. 22. Beninc. de pauperia. in 7. q. m. 2. specialis, n. 19. Simon. de interpret. vlt. volum. lib. 4. dubit. n. 96. quod tamen dicimus de feriis non habet locum in feriis ad honorem Dei [8] introductis, quia tunc silet etiam alimentorum causa, secundum Bal. in conf. 318. ita captura, in fi. volum. 4. quia lex mandans procedi summarie, & de facto non videtur ea tollere, quae honorem Dei concernunt, Clem. sep. ibi in d. Deum. & hoc voluit Imol. in d. Clem. sep. & sequuntur alij, quos citat Alex. ad Bar. in l. si filius familias, n. 5. ff. de donat. Bald. Nouel. in l. 1. n. 460. in fi. ff. solu. mat. vbi dicit voluisse hoc idē Spec. in tit. de feriis, §. sequitur, col. 1. & cū hac fecerit post aliquale disputationē transire videtur Tiraq. d. priuileg. 156. in fi. & p. hac parte facit, q. voluit Bald. l. eadē. col. 2. ver. ex praedictis, vbi dicit q. licet in capiendo [9] debitorem suspensum, licet exequi possit in diebus feriatis ad veritatem hominis, non tamen fieri potest stantibus feriis in honorem Dei. & ratio, quia festiuitates in honorem Dei concernunt ius diuinum. Bartol. in extranag. ad reprimendum, in ver. figura, & ius diuinum appellatur etiam naturale, c. 1. dist. 1. & iure diuino in testamento veteri Dominus mandauit sabbata sanctificari, & quamuis etiam ius diuinum restringi possit, ut certo casu non procedat, si C. li. contra ius vel utilit. publi. notat. in c. quae in ecclesiis, de constitut. tamen hoc est verum, quando restrictio sit expressa & specificata, ac sub generalitate dispositionis non includit derogatio iuris communis, praeterit [10] diuini, l. si a fratre C. de testam. milit. iuncta l. diuus. ff. eo. ita Alex. in l. militis. C. de testam. milit. num. 5. & Tiraq. in d. priuileg. 156. Rebuff. in reg. consuet. tom. 1. tit. de sent. prouinc. in praefatio. num. 33. vbi limitat quando vtraque pars compareat, de quo tamen in tract. de pauper. quest. 4. n. 28. ponit de obseruantia festiuitatum in honorem Dei, contrarium tamen quod imò tractari possit alimentorum causa in die festo ad Dei honorem, voluit glo. in c. fin. de feriis. Bart. in d. l. filius familias, nu. 5. quia feriat etiam in honorem Dei introductae tolli possunt iure ciuili, ut in l. promouancia. C. de feri. item quia iure ciuili inductum est, ne liceat iudicia tractari diebus feriatis, ergo eodē iure tolli potest.

QQ.

arg. l. eius est nolte ff. de reg. iur. & l. nihil tam natura-
le. ff. eo. & idem voluit Bar. in d. l. Mela. nu. 6. ff. de
alimen. & cibari. leg. & in l. a. nu. 1. vbi etiam Bal. nu.
1. ff. de test. mili. Bar. in d. l. milites. & in d. l. provin-
ciarum. Bald. in dicta l. milites. numer. 5. Anchar. in
d. Clem. lap. de verbis. signific. Felin. in eaque in
ecclesiarum. num. 2. de constituto. Maran. de ordin.
iud. part. 4. dist. 12. c. 16. num. 83. vbi quod patres non
possunt renuciare de communi consensu feris ad
honorem Dei introductis. & Benincas. Lap. & Rom.
quos citat Apoll. ad Bartol. ind. l. filius familias. nu-
mero quinto. Alciat. in d. l. de alimentis. C. de trans-
act. numer. 5. Gigas d. quest. 51. num. 24. Azor. quem
cit. & sequitur Specul. in titu. de feris. §. sequitur.
num. 7. in fin. vbi dicit decerni posse alimenta etiam
in solemnibus feris. quia dicitur causa pietatis. &
pietas hoc suadet. & cum hac trans. Cordube. in d.
§. si vel patens. nu. 6. & ratio est. quia ferie non ser-
uantur. vbi pietas vel necessitas subest. c. hna. de fer.
at alimentorum causa pia est. vt dictum est supra. &
in operibus pietatis. vel misericordie non est habenda
[11] dictum distinctio. c. etiam. dist. 78. c. nunquā.
de consecrat. dist. 5. quimodis his diebus magis exer-
cenda sunt huiusmodi opera. c. cum ad monasteriū.
§. in refectorio. de statu monachor. concurreit etiam
necessitas. per quam relaxatur sollemnitas quoque iu-
ris diuini. ideo videmus quod debitor suspectus de
fuga [12] capi potest die in honorem Dei feriat. gl.
in l. dies festos. ver. fideiusor. C. de feris. Bal. in c. fi.
col. vlt. extra eo. tit. & illam gl. dicit cōmuniter ap-
probata Paul. de Mōtepe. in l. vnum. n. 8. vbi las.
num. 3. ver. 4. istud. adducit multos concordantes. &
subdit id posse in die natiuitatis Domini. vel etiam
resurrectionis. quia necessitas habet pietatē & cha-
ritatem annexam. & illam gloss. dicit vnicam & sin-
gularē Roder. lib. 1. c. 2. for. tit. dellos emplazauien-
tos. n. 23. fol. mibi 803. Cottin memor. incip. debitor
non potest allegare. col. 2. & Dominus noster in die
sabbati xgros curauit. & paraboli Hebræis propo-
suit de iumento. quod die sabbati decidit in puteū.
Quare conclusio est. quod alimenta decerni possunt
feriato tempore ad honorem Dei. cum alimēta ha-
bent pietatem annexam. id est. cum debentur pau-
peri. qui non habet aliunde. quia in eo concurrunt
& necessitas. & pietas. & probatur in c. 1. in 2. & aliis
titul. de feris. quod si tractatur de alimentis. que
non debentur pauperi. sed diuiti. non attendimus
fauorem alimentorum. quia in eis non militat ne-
cessitas. nec pietas. sed cessat omnis ratio fauoris.
atque ita conciliantur contrarie Doctorum senten-
tiæ. & pro mea sententia facit. quia si quis fame la-
boret. potest festiuis diebus operari. [13] vt suæ ne-
cessitati provideat. c. licet etiam. de feris. vbi hac
notat Abb. idem tenuit Felin. in c. si. num. 7. de ma-
ior. & obed. & confirmat Benincas in tract. pauperta.
in 4. quest. num. 28. ergo poterit etiam alimenta. qui-
bus indiget. prosequi in iudicio. Quæ autē dicta sūt.
non procedunt. quando tractatur de alimentis præ-
teritis. sed tantummodo de futuris. quia in præteri-
tis [14] non militat ratio necessitatis & pietatis. quæ
causam facit fauorabilem. vt post Iacob. Butr. con-
cludit Bar. in l. de alimentis. in 2. lectu. C. de trans-
act. Alber. de Rofat. in l. cum hi. in princ. ff. de trans-
act. qui duo dicunt causam non esse summariam. nec a-
gitari posse feriatis diebus. quando tractatur de ali-
mentis præteritis temporis Bal. in l. 1. n. 6. ver. quero
nunquid in causa C. de fideicom. vbi quod non pro-
ceditur summariē. nisi petantur alimenta presentia.
vel futura. idē Bal. in d. l. de alimentis. vbi dicit esse no-

tandū. p. viduis. quæ petūt alimēta præteritis tēporis.
Anchar. in Cleme. 1. de iure patron. las. in d. l. de ali-
mentis. nu. 5. vbi loquitur quoad vtique regulam.
q. scilicet agatur sumariē. & duratibus feriis sequi-
tur ibi Curt. in repe. n. 13. & seq. quia subest periculū
vitæ. Deci. n. 10. vbi infert. q. per eandē rationem in-
ferri potest ad limitandū omnia priuilegia attributa
alimētis. vt scilicet procedat solum quoad presen-
tia. non quoad futura alimēta. Aret. pulchrē in consi.
97. col. 2. n. 2. vers. ad tertiū dico. vbi vult q. etiā ita-
tutū disponēs q. procedatur diebus feriatis in causa
alimentorū. non habeat locū in alimētis præteritis.
quia in eis cessat ratio fauoris. id est ne aliunde in-
terim fame vexetur. ergo priuilegiū quoque cessat
debet. hoc etiam voluit las. in l. 1. §. sed excipiuntur.
nu. 7. fide feriis Gigas in tracta. de pensio. quest. 51.
n. 28. vbi dicit alimenta futura habere priuilegium.
vt summarie tractentur. non autem præterita. Maran.
d. par. 4. dist. 12. c. 9. nu. 168. Ioan. Bapt. Afan. in sua
praxi iudic. §. 3. c. 31. num. 6. vbi restitit id. quod de
feriatis diebus dictum est ad alimenta presentia &
futura Cordub. in d. l. i. quis à liberis §. si vel patens.
nu. 12. ff. de libe. agnos. quia vbi agitur de præteritis
alimētis causa non desiderat celeritatem. sed sat est.
quod secundum iuris ordinem expeditur. idē nu.
23. vbi quod non cognoscitur summariē. Secundo li-
mitatur. vt non procedant quando iure actionis de-
bentur. quia eo casu causa non est summariē [15] co-
gnoscenda. nec expeditur potest die feriat. secus quan-
do officio iudicis petuntur. ita Guliel. Cun. in l. 1. §.
sed excipiuntur. ff. de feris. quem ibi sequitur Alex-
an. num. 5. & las. num. 7. & ratio est. quia vbi of-
ficio iudicis petuntur in solo casu necessitatis. non
autem quando actor habet aliunde. & quando de-
bentur iure actionis. cessat causa pietatis. & dicit
Bal. in l. non inquam. in 2. lectu. ff. de iudic. quod cau-
sa alimentorum non est summariē. quando petuntur
ex contractu. & ante eum Barto. in d. l. de alimentis.
num. 2. C. de transact. vbi Deci. nu. 11. & Curt. lun.
numero octauo. Maran. d. dist. 9. nu. 168. Cordub.
in d. §. si vel patens. num. 15. & 14. vbi quod non est
summariē. nec expeditur feriato tempore. si petuntur
alimenta ex contractu. vel non officio iudicis. hoc
tamen intelligendum est quando petens alimenta
habet aliunde. quod si pauper sit & egenus. agat die
feriat. & causa erit summarie tractanda. quamuis
debeantur sibi alimenta ex contractu. vel aliter iure
actionis. ita clarē determinat [16] Gul. Cun. in dicto
§. sed excipiuntur. vbi eum sequitur Alexan. num. 5.
nam in eo quod iure potius actionis. quam officio
iudicis petantur. non consistit discrimen. nec fauor
alimentorum. sed in eo quod debentur pauperi. &
aliunde non habenti. vt ex Guliel. Cun. & aliis supra
dixi. & gloss. in l. eadem. in ver. constituantur. ff. de
feris. dicit tunc ferias esse obseruandas. quando re-
linquantur pauperi. Aret. in d. consi. 97. in fi. vbi dicit
statim disponens in fauorem alimentorum non
habere locum in alimentis debitis alicui diuiti. Ri-
pa in l. 1. nu. 46. ff. solut. matrim. vbi allegat Alex.
& las. Cordub. in d. §. si vel patens. nu. 14. & 12. vbi alios
adducit. & sanē inopia est causa fauoris. & ea est quæ
efficit alimentorū legatū piū. secundum ea quæ su-
pra allegauī. proinde priuilegium propter inopiam
concessum cessat. [17] vbi cessat inopia. l. non tantū.
§. eos qui. ibi. nisi facultates eorum adiuuare fuerint.
ff. de excusat. tut. & ibi notant omnes. cura debiti-
tū. ff. de muner. & honor. idē dicimus de priuilegio
propter necessitatem concessio. quod non [18] habet
locum necessitate deficiente. c. 2. de custod. Euchar.
& ibi

§ ibi Cardin. in 3. notab. Ancha. & Butr. in l. Tyraq. in tract. cessan. cau. in prin. num. 179. & num. 193.

SVMMARIA.

1. Reus non edat aliorum in causa de posui.
2. Reus edat aliorum in causa alimentorum. l. in. 6. & 9.
3. Reus edat aliorum ubi agitur de pia causa.
4. Fisco agenti reus edere tenetur.
5. Reus edat aliorum in causa dotis.
6. Reus non edat aliorum in causa alimentorum, quando potest aliter probare. & ibi de veritate.
7. Reus semper edat aliorum quando magna subest causa.
8. Instrumentum aliud est, aliud contractus.
9. Reus non edat aliorum in causa alimentorum, quia diuersa sunt.
10. Famosa causa preferatur favori rei.

PRIVILEG. III.

DE iure reus non tenetur edere auctori ad fundandam suam intentionem, l. i. l. qui accusat. & l. fin. C. de eden. & id est prohibitum non solum iure civilis, sed etiam naturali aequitate, d. l. qui accusare per quam ita dixit Bart. in extranag. ad repimen. in ver. ligatur. numer. 17. licet ibi non probetur, secundum Iaf. in d. l. num. 14. C. de eden. vbi tamen male intelligit Bar. credens illum loqui de iure naturali, cum tamen loquatur de aequitate naturali. & facit ratio, quia probationes concernunt medium causae, & licet in decisione causae magis favendum sit reo quam auctori. c. inter dilectos, in fin. de fide instrum. c. ex literis, de probatio. c. cum sunt partium iura, de regul. iur. in 6. tamen in medio auctor, & reus procedunt à pari, secundum gloss. in cap. cum ad sedem, in ver. cum pertinet iura de resit. Ispol. in d. c. cum sint partium iura, Bart. in l. inter stipulitem, §. i. ff. de verborum obligat. nec placet quod Deci. in l. favorabiliores, numero 5. ff. de regul. iur. inquit, probationes dici concernere decisionem causae, quia non est verum, sed fuit medium causae, cum alias nihil esset medium in causis, & periculum esset si quis cogetur contra se ipsas proprias adducere probationes, c. nimis graue, C. de testib. in tantum autem vera est regula, vt in causa depositi, quae est super omnes privilegia, §. penulti. vbi D. omnes, C. de posui. non tenetur reus edere auctori, l. i. C. de eden. quem tex. dicit ibi singularem Iaf. nu. 4. tamen vbi tractatur de alimentis, reus tenetur instrumentum & iura sua edere auctori, [2] ad fundandam suam intentionem, vt voluit ante omnes Butr. in c. l. n. 10. ver. idem posset dici, de probatio. vbi idem dicit de dotibus in ecclesiis, in legatis ad piam causam, in libertatibus, in hospitalibus, in omnib. aliis causis privilegiatis, sequitur Abb. in d. l. n. 19. Aret. n. 52. ver. vltimo addo, Felin. n. 11. & Dec. n. 17. Alex. in l. n. 19. C. de eden. vbi loquitur generaliter de omnibus causis praedictis, inquiriens eas acquirari fiscalibus. l. 3. C. de privileg. fisc. Rom. in aut. similiter, in §. specia. iud. C. ad leg. Falc. & in l. i. ff. sol. matr. & facit, quia vt dictum est supra, causa dotis est pia, & in piis causis reus edat auctori, vt per Bald. Butr. Abb. Aret. Felin. Dec. in d. l. Tyraq. de privileg. pie causae. privileg. 155. & idem videmus in hico, cui agitur edendum §. i. est, l. nec quicquam, vbi Bart. & alij C. de eden. l. 2. §. diuis. l. i. ver. item diu fratres, ff. de iure fisc. Bal. in l. 1. §. editiones, ver. iuxta praedicta, ff. de eden. Ab. & alij omnes in c. de probat. ponit Dd. in l. i. C. de eden. est verum, quod aliter in causa dotis voluit Bald. in d. §. editiones, cum sequitur Salic. in l. fin. ver. & ex his patet, C. de eden. & tamen causa dotis acquiratur causae fiscali, l. 2. C. de privileg. fisc. imo causa dotis videtur favorabilior, vt voluit Bal. in l. i. de iure dot.

de quo ponit Alexand. in l. i. ff. sol. matr. communis tamen opinio est, quod etiam in causa dotis sit locus §. privilegio praedicto, vt per Butr. Roman. Abb. Alex. Felin. & alios supracitados, & de communi attestatur Dec. d. c. l. numer. 17. de probat. post Felin. nu. 1. quod si haec opinio recipitur favore dotis, multo magis recipienda, vt dicam suo loco. Intelligi tamen procedere, quando non adeit copia aliter probandi suam intentionem, nam si auctor posset aliter probare, non compellit §. 6. reum ad sibi edendum. ita Butr. in dicto cap. primo, num. 10. ver. idem posset dici, sequitur Abb. numer. 20. ver. ego puto, vbi ait, quod si praesens est notarius, habens penes se originale, cessat privilegium, quia facile potest haberi copia ab eo, & tunc non subest ratio violandi iuris regulas, contra c. sane, de privileg. Felin. num. 1. qui idem dicit, quando facultas probandi perisset culpa petentis, est verum, quod Butr. in loco praedicto non ita indefinitè loquitur, sed inquit idem esse in alimentis, saltem quando cessat facultas aliter probandi, atque ita vult quod etiam si subesset facultas aliter probandi teneatur reus edere in causa alimentorum, quia dictio, saltem, est coniunctio diminutiva, quae hoc operatur, secundum Bart. in l. i. num. 5. de iure codicill. & in l. si ita legatum, nu. 7. ff. de iure codicill. Corn. consil. 190. col. 1. volum. 1. & si hoc casu concederetur privilegium, nihil esset speciale in alimentis, cum in omnibus causis cogatur reus officio iudicis edere auctori ad fundandam suam intentionem, quando subest causa §. 7. magna, secundum Inno. in c. l. de proba. vbi causam magnam dicit, quando originalia sunt perita, Specul. in tit. de instrum. editio. §. videndum. n. 17. ver. alij dicunt & bene, Butr. d. c. l. n. 11. in fin. & licet Abb. ibi n. 21. conetur impugnare hoc dictum & reducere ad casum, quando tractatur de publica, non autem quando de privata utilitate, tamen Dd. ita intelligunt etiam in privata; quare dicendum est, quod procedat alimentorum privilegium, etiam quando non apparet, quod veritas aliter non possit haberi: sed per veritatem distingui posset, quod aut constet petentem alimentum, posse facile habere instrumentum aliunde, quam à reo, & tunc non gaudeat privilegio: si verò hoc apparet, liceat sibi ea petere à reo, & hoc innuit Butr. in d. c. l. & sequuntur alij, atque ita distinguit à fisco Dec. in d. c. l. numero decimoquarto, in tertia declaratione, verbi sed tamen salvando, & erit differentia in onere probandi, quia reus ipse probare debet quod facile sit petenti alimenta habere probationes aliunde, & dum Abb. d. nu. 21. dicit tunc cogendum esse reum, quando negotium de quo in instrumento commune est, licet instrumentum sit proprium, nihil est, quia societas respectu negotij, nihil commune habet cum societate instrumenti, & cum aliud sit instrumentum, aliud verò contractus, §. qui continetur in instrumento, Bart. in l. i. si quis legatum, col. fin. in prin. ff. de fals. quia instrumentum concernit probationem, non substantiam actus, Bal. in l. Labeco, §. i. ver. quid si quis, ff. de pact. & plura cogerit Dec. in c. l. 17. n. 3. & sequ. vbi inter alia probat, quod statuti annullans instrumentum, non censetur annullare contractus, non bene inferretur à societate contrahens ad societate instrumenti, argum. l. Papinianus exuli, ff. de minor. secundò declarata non procedere, quando alimenta petuntur à diuite, cui sunt relicta quia tunc §. 9. non gaudet eo favore: tunc enim solò alimentorum causa dicitur, quia quando legantur pauperi, secundum Bart. in l. alio, ff. de alim. & cibari. lega. tunc datur extensio de libertate,

vel pia causa ad alimenta: at secus, quando diuiti sunt relicta, ita declarat Are. in c. i. nu. 53. de probat. sed reprobatur à Decio ibidem, 17. qui dicit communem opinionem inducitur procedere, quia causa dotis & alimentorum est fauorabilis propter se, non etiam quia sit pia, vt not. in l. 1. C. de fideicom. addo quod etiā causa alimentorum non dicatur pia, nisi quando pauperi debetur, tamen non desinit esse fauorabilis, vt diximus supra hac eadem parte ex Alex. Dec. & Alcia. in l. si certis annis, C. de pact. Florian. in l. cum de in rem verso, ff. de vsur. propterea non bene concludit Aret. argumentum, quod ex quo non est pia, non gaudeat privilegio, vt sibi reus edere cogatur: pro quo facit, quia [10] fauor causae, praefertur fauori rei, c. fin. de re iud. c. inter pares, ff. eod. l. lege Iulia, ff. de manumiss. at reo exhibere actor regulariter tenetur, vt per Doct. in c. i. de probat. ergo multo magis tenebitur reus edere actori ad fundandum intentionem, quando causa actoris est fauorabilis, & hoc argumentum vitur Dec. in d. c. i. num. 19. vers. octauo & ultimo, vbi subdit libertatem, dotem, & alia esse de per se fauorabilia, non autem aliter intuitu.

SVMARIA.

- 1 *Iudex officium suum non impartitur non petenti.*
- 2 *Iudex in causa alimentorum impartitur officium non petenti.*
- 3 *Iudex in causa pia impartitur officium suum non petenti.*

PRIVILEG. IIII.

Iudex regulariter non impartitur officium suū [1] non petenti l. 4. §. hoc aut iudici, ff. de dam. infect. l. 1. §. si magistratus, ff. de magist. conuen. l. de pupillo, §. qui opus, ff. de oper. noui nunt. atque eam regulam exornat Ripa in d. §. hoc autem, num. 1. & seq. vbi ampliat pluribus modis: tamen vbi de alimentis tractatur, iudex interponit officium suum [2] non requisitus, vt est text. in l. diuisi, ad leg. Falcid. ibi, ad curam suam reuocaturum praeside praemissis, & ibi Alex. nume. 7. dicit notandum quia iudex nemine petente se interponit, Aret. in c. i. num. 23. vers. 2. quia, de probat. vbi dicit, quod iudex supplere potest ex officio, vt alimenta praesentur miserabili personae, allegat Barto. in l. seruos, in princ. ff. de aliment. & cibari. legat. qui tamen dicit solum, quod quilibet potest implorare officium iudicis, non autem quod iudex ipse nullo petente possit hoc facere, sed conclusionem nostram tenet Castrensis in d. §. hoc autem, vbi Ripa num. 26. Tyraq. de privileg. pia cau. privileg. 152. circa fin. & tenet Cordub. in §. si quis à liberis, §. vtrum, nu. 1. ff. de lib. agnosce. & non est mirum, quia videmus idem esse in dote, cuius fauore iudex impartitur officium non petenti, l. i. cum dote, §. eo autem tempore, ff. solut. matri. vbi hoc nota Rapha. & Castrensis. ponunt Dd. in dicto §. hoc autem iudicium, vbi Ripa num. 25. & facit quia causa alimentorum vt supra diximus, est pia, & [3] iudex in omni causa pia interponit officium suum, etiam non requisitus, nec quicquam, §. ultimo, ff. de offi. proconsul. in vers. per unumque, & ibi hoc notat Bart. idē quod voluit Bar. in d. §. hoc autem in 4. oppos. vbi etiam Imo. & Alex. qui fortius subdit puniendū esse iudicem, si non impartitur, & tenet Ripa, & multos addit concordantes Tyraq. in d. privileg. 152. per totum, quia idem dicit in causa libertatis, per text. in l. mulierem, C. si mancip. i. alien. fuer. sed privilegium intelligi debet, quando debentur miserabili

personae vel pauperi, non autem quando sunt relicta diuiti, iuxta ea quae supra dixi.

SVMARIA.

- 1 *Pactum nudum nullam producit actionem, etiam si sit iuratum.*
- 2 *Pactum nudum, quod dicitur, nu. 4.*
- 3 *Pactum nudū fauore alimentorum producit actionem.*
- 4 *Pactum nudum producit actionem, quando interpretatur super eo, quod non communi rei debuit.*
- 5 *Promissio simplex et absoluta refertur ad precedentem causam.*
- 6 *Conuenit, verbum, arguit pactum nudum.*
- 7 *Pactum nudum à verbis, sed vestitum à causa, producit actionem iure canonico in iudicio.*
- 8 *Pactum vel statutum, conueniens idem quod sui conuenit, an aliquid operetur praeiuris commune.*

PRIVILEG. V.

Pactum nudum non [1] producit actionem, l. i. iur. iurgentium, §. sed cum nulla, ff. de pact. etiam si addit iuramentum, secundum Innocentium in cap. quod metus cau. quem ad hoc allegat Bal. in l. fin. C. de fideic. d. §. sed cum nulla, num. 2. & 22. & proprie dicitur pactum nudum, [2] quando aliquid promittitur sine interrogatione, vt declarat gloss. in dicto §. sed cum nulla, & dicit Bald. in rubr. de pact. extra, quod omnis conuentio quae fit per nuncium, vel per epistolam sine contractu, id est si non cadat in contractum in nomen, dicitur pactum nudum, fauore tamen alimentorum pactum [3] nudū producit actionem, vt probat text. in l. inter locerum, §. conuenit, ff. de pact. dotal. vbi si vxor nubendo conueniat cum marito, quod teneatur illam alere, dabitur illi actio in factum ad alimenta, & ita speciale esse fauore alimentorum, inquit Io. Fab. in §. in personam. In fine act. & text. in d. §. conuenit, dicit singulariter, & nemine notatum in mundo, & om. in l. iung. 28. l. tamē in d. §. in personam, n. 69. inquit non esse speciale hoc casu, sed procedere ex regula secundū quam semper actio oritur ex pacto nudo, quādo promittitur id quod [4] de iure cōmuni erat debitū, vt inquit glo. & post eū Bar. in l. legitimā, ff. de pactis & sequitur ibi Cast. & Alex. & Iaf. voluerūt quocq. Bar. in l. non impossibile, ff. de pac. Bal. in c. si cautio, n. 12. de fide iust. n. o. in d. l. iung. 28. l. iaf. in d. §. sed cum nulla, n. 24. l. iung. 14. & d. §. in personā, n. 44 & 45. sed potest adhuc esse singularitas intelligēdo qd maritus vigore pacti obligatur ad praestādū alimēta etiā in casibus quibus alere non tenetur, quos casus supra recitauit. Addo, qd hoc casu nō videtur pactū nudū, qm maritus promittit vxori eā alere: nā pactū dicitur nudū, quando nulla praecedat causa, vt probatur in d. §. sed cum nulla, vbi not. Iaf. in prin. at in marito semper subest causa alendi id est dos, ppter quā vxor ali debet, & ita nō sit dotata vxor, assert. personam suam loco dotis: si nō operatur viro, & omnibus istis cessantibus matrimonium est causa sufficiens, quia eo ipso quod est vxor, ali debet, si aliud nō habet, vt teigi supra, & licet causa non exprimitur in conuentione, tamen sit est quod praecedat, quia sequens conuentionio refertur ad [5] praecedentem causam, per ea quae ponit Bart. in l. i. iur. iurgentium, n. 2. ff. de verb. oblig. vbi qui promittit centū dare, intelligitur ex causa mutui, quae praecessit, & licet vxor, cōuenit, in eo text. positus [6] arguat pactū nudū. l. eā, in vers. cōuenit, vbi not. Bar. & Iaf. ff. si certum pet. Iaf. d. §. sed cum nulla, n. 23. tamen est etiā apertum comprehendere stipulationem, vel contractum validum. licet ergo pactum praedictum sit nudū à verbis, non tamen est nudum à causa, & hoc plurimum operatur

operatur, quia inspecto iure canonico pactū nudum à verbis sed vestitum à causa habet [7] effectū, Bald. in l. si diuisione, C. famil. ex c. f. l. d. §. sed cum nullam. 9. & dixi in tit. quibus alimenta sint petenda, dum tractavi de alimentis vxori dandis, quod tale pactum non est superfluum, quia eius vigore peti poterunt alimenta praterita, & nunc dico posse attendi quod si pactū solenni non nudo maritus promittat vxori, tenebitur etiā in casibus, quibus alioquin non tenebatur ex iure, vt prædixi; pactum enim adiectum ideam continet [8] quod ius commune, debet aliquid operari ultra ius commune. hoc tamen non pono pro constanti, quia multis placet quod pactum intelligatur secundum ius commune, videri ergo poterunt ad questionis determinationem Doctores, quos allegavi in conf. 34. num. 27. & sequent. & quod de statuto idem, quod ius commune disponente, tradunt Aret. in conf. 18. col. 4. ver. ad tertiū, & plures citati à Côtard, in l. vnica, in amplia. n. 131.

SUMMARIA.

1. *Lis esse non potest inter patrem & filium.*
2. *Contractus inter patrem & filium non valet.*
3. *Fi ius non vocat patrem in ius sine veniam 9. q. 12.*
4. *Filius vocat patrem in ius causa alimentorum.*
5. *Obligatio non cadit inter patrem & filium.*
6. *Naturalia non possunt mutari iure ciuili.*
6. *Lis esse potest inter patrem & filium pro his, in quibus patris vfusfructus non queritur.*
8. *Concessio vno, veniunt omnia, sine quibus concessio foret inutilis.*
9. *Pater vocat filium in ius pro alimentis.*
10. *Filius vocando patrem in ius officio iudicis tenetur veniam petere.*
11. *Duo si extant impedimenta, vno sublato remanet alterum.*
12. *Filius potest impetire in omni causa conuenire, inspecto iure canonico.*

PRIVILEG. VI.

Inter patrem & filium lis [1] esse non potest, l. lis nulla, ff. de iudic. intelligendo de filio in potestate, quia cum emancipato datur lis, l. fina. C. de in ius vocan. gl. in d. l. lis nulla, in fin. l. actiones, ff. de actio. & obligat. imo non [2] valet contractus inter patrem & filium, l. 2. ff. de contrahend. nupt. l. 2. C. de inoffic. donat. §. item inutilis, Insit. de inutil. stipul. & quando datur lis necesse habet filius [3] veniam petere, l. fina. C. de in ius vocand. tamen causa alimentorum potest filius vocare patrem [4] in ius, vt est tex. in l. si quis à liberis, in princ. ff. de libe. agnos. vbi not. glof. in ver. cognoscat idem voluit glo. in d. l. lis nulla, idem probatur in l. nec filium, C. de patr. potesta. vbi notime filij, qui triennium excedit, pater contingit potest hoc etiam probatur in l. fina. §. ipsum autem, C. de bon. quaz libe. Bart. in l. si constante, num. 69. ff. solut. matr. vbi infert, quod patre vergente ad inopiam filius egens posset pro consequendis alimentis, petere sequentur de maternis dotibus, Soci. in tracta. fallent. reg. 244. in l. limit. Cordub. in d. l. si quis à liberis, in princ. num. 43. & glof. Boet. deci. 130. num. 7. Et ratio est quia & si regulariter pater & filius censeantur iuris fictione eadem persona, l. fin. C. de impuber. atque ideo [5] inter eos non cadat obligatio, cū nemo possit sibi ipsi obligari, l. Vranus, in princ. ff. de fideiusor. quam rationem considerant Bart. in l. si frater, num. 11. in fine, vbi Castr. numero septimo. Socin. columna prima, & Crot. numero 8. tamen vbi non patria potestas, sed valuta ipsa est in

consideratione, non attenditur illa ficta personarum identitas, vt inquit Corn. in d. l. fin. num. 5. C. de impuber. & ciuili [6] ratio non potest iura naturalia corrumpere, §. fin. Insit. de legitima agnatio. tute. l. 2. ff. de vfusu. ear. rer. quaz vfus consum. i. eas obligationes, ff. de cap. dimi. & vbi de alendo humano corpore agimus, attenditur natura, quæ eget sustentatione, & ideo alito patre non sustinetur filius, quia non fictiones, sed veritate opus est, vt animal viuat. est & alia ratio, quia lis esse potest inter patre filio, quidocūq; agitur de his, quorū vfusfruct. patri nō [7] queritur, l. Imperator, ff. ad Trebell. Bart. in l. si ff. de negot. vbi infert ad fructus beneficij, & sequuntur eum alij apud Rod. in disputat. maior. circa num. 31. lo Lupin. repet. rub. de dona. inter vir. & vxor. §. 42. nu. 9. Didac. in c. quia nos, de testam. Caccialup. in l. frater à fratre, numero centesimo tertio. ff. de cond. indeb. & ante eum Castr. in l. sacrosanctæ, C. de episcop. & cler. Duran. de arte testan. tit. 1. caut. 1. nu. 6. Vantius de nullit. ex defect. num. 41. sed non queritur patri vfusfructus alimentorum, cum ea omnia transant in vtilitatem filij, ergo datur filio actio contra patrem. Tertia est ratio, quia frustra lex filio tribueret officium iudicis pro alimentis consequendis, si illi denegaret exercitium, argument. eius quod inquit Bald. in l. iobemus, §. in supradictis, nu. 1. Cad Trebelli sequitur Alex. ad Bart. in auth. excipitur. C. de bon. quaz libe. dixi in conf. 116. num. 36. vno enim [8] concessio omnia censetur cōcedi, sine quibus ad illud perueniri nō potest, l. 1. §. 1. ff. de vfusfruct. pet. l. 3. §. qui habet, vbi Dd. ff. de seruit. rustic. prædio. Euerard. loco 94. in prin. Vincent. Cartoc. in c. cum quid, in princ. de reg. iur. in 6. & quæ dicuntur de filio petente alimenta à patre, amplia etiam in patre [9] qui alimenta petat à filio, nam & si prohibeatur pater filium in ius vocare non minus, quā filius patre, vt d. l. lis nulla, quæ generaliter & indistincte dicit, lis nulla nobis esse potest cū eo, quem in potestate habemus, & non constituit discrimen, quod pater agat, vel conueniatur, tamen fauore alimentorum admittitur pater ad agendū virtute correlationis. Præterea hoc est intelligendum in filio petita venia, & non aliter, quia etiam in casibus quibus potest conuenire patrem, debet veniam petere, secundum Cynum & Fulgos. quos citat & sequitur Iason in l. fin. C. de in ius vocan. & procedit etiam si non actio detur ad officium iudicis, [10] vt pro alimentis, glof. in ver. obsequium, in l. cogi. in §. si pater, ff. ad Trebellian. in l. si socer, in ver. conueniatur, ff. solut. matr. glof. si circa med. in §. penales. In l. i. de actio. l. as. in l. n. 8. ff. de iurif. om. iudi. l. as. in tract. de patr. potest. in 3. effect. n. 16. & ratio est, quia si duo sint impedimenta [11] sublato vno, remanet alterū, l. vim passim, §. præscriptio, ff. de adal. Bald. in l. 1. col. antep. C. de furt. Alex. in conf. 62. vol. 2. Crot. in conf. 61. nu. 3. duo autem filio obstant; vnum quod patre non potest cōuenire in iudicio; alterum, quod debet venia impetrare: proinde quāuis alimentorum fauore dispensetur aduersus vnum, tamen remanet alterū, & sat est quod pro alimentis eatenus dispensetur, quatenus exigit necessitas. Aduerte tamen, quia specialitas hæc introducta alimentorum fauore procedit iure ciuili inspecto: nam si ius Canonicum attēdamus, nō erit singulari q. filius agat contra patre pro alimentis, cum possit pro quacunque causa patrem conuenire, [12] iest tex. in cap. non est nobis, de spōsal. gl. in c. ecclesiæ, 23. quæst. 4. in c. queritur, 2. q. 7. glo. penult. in c. fin. de iudica. in 6. Ioan. Andr. in gl. pen. in c. animal, & in c. h. de iudic. in 6. Angel. in

d. l. is nulla, vbi etiam Castr. Ange. Aret. in §. ius autem, insitit, de patr. potesta. Iason in l. frater à fratre, num. 30 vbi Caccia lup. nu. 45 ff. de condi. indeb. Socin. in d. reg. 244 in 6. fallent. Cordub. d. l. si quis à liberis, in princ. num. 61. ff. de liber. agnoscent. & potest. esse ratio, quia et si patris potestas impedit ori- rati ciuilem obligationem, non tamen impedit natu- ralem, quæ solet multum attendi iure canonico. vt autem scias quando, & quibus casibus liceat paren- tem in ius vocare sine venia, & an idem sit in ne- pote, & aliis descendentibus, videas Socin. in d. reg. 244. Duen in regu. 351. Doctor. in l. fina. C. de in ius vocan. & Alcan. in d. trac. in 3. effectus. per totum, vbi latè agit. An autem filiofamilias sit dandus curator, casu quo minor sit, dicà infra dum agam, an minor pro causa alimentorum possit esse in iudicio. & quia supra diximus non requiri patris consensum, quan- do filius agit ad ea, quorum vsusfructus patri non queritur, inferatur quod filiusfamilias potest à tertio alimenta petendo stare in iudicio sine patris con- sensu, sed hoc non est speciale.

SVMMARIA.

1. Seruo legari & fideicommissi non potest, & non po- test cum alio scire legatum mortuo testatore.
2. Seruus est capax legati alimentorum, & intentat of- ficioni iudicis pro ius etiam contra dominum. & nu. 3. ponit rationem.
3. Seruus est capax eorum, quæ sunt facti.
4. Fratribus minoribus relinqui potest in causam al- imentorum, & nu. 11. vbi latius.
5. Damnatus ad metallum est capax alimentorum.
6. Facili quæ sunt, mutari non possunt.
7. Damnatus ad metallum retinet ius naturale, & illius iuris exequutio.
8. Deportati possunt alimonem exercere.
9. Deportatus habet pro mortuo.
10. Relegatus est testabilis.
11. Fratribus minoribus alimenta, an & quando relin- qui possint.
12. Seruus relinquitur alimenta, debentur domino.

PRIVILEG. VII.

Seruo dari non potest legatum, [1] vel fideicom- missum, l. seruus, C. de legat. vbi fortis dicitur, quod legatum seruo factum non efficitur validum, si mortuo testatore donetur libertate: itè seruus non potest dominum conuenire, tamen seruo alimenta relinqui possunt, & pro eis deducit officium iudicis etiam contra [2] dominum, vt est text. in l. seruos ad custodiam templi, ff. de aliment. & cibari. lega. l. qui- dam, §. illo. C. de necess. ser. harte, insitit. l. seruo alie- no, §. si quis post tempus, ff. de legat. 1. & glof. ibi, di- cit esse speciale fauore alimentorum, quod detur of- ficiu iudicis, Bart. in l. si constante, nu. 69. ff. solut. matrim. Feder. de Sen. in consi. 41. Iason in l. si vi- ctum, nume. 6. ff. de re iudic. Cordub. in l. si quis à liberis, §. vtrum, numer. 12. ff. de liber. agnoscent. & ratio est, quia serui retinent ea, quæ sunt iuris natu- ralis, licet propter seruitutem amittant alia, argu- mento l. legatum, ff. de capiti. diminutio. l. 3. ff. de his quæ pro non scripte habent, alimenta autem descen- dunt à iure naturali, ergo seruis debentur: addo dan- dos esse vite, cui vita conceditur, vt inquit Cornel. Tacit. annal. lib. 4. accedat quod in seruo cadunt, [3] quæ facti sunt, qui heredi in prin. ff. de con. & de- monit. §. sed cum factum, insitit. de stipulat. seruo. l. legatum nulli, ff. de aliment. legat. ita dicit Feder. Senen. in d. consi. 41. ratio autem, quare magis detur

officiu iudicis, quàm actio, est, quia actio conside- rat in persona illius, qui expetit, §. 1. insitit. de act. & officiu iudicis residet in persona iudicis, cum er- go seruus non possit agere, non datur actio, ita glof. in d. l. seruos ad custodiam, declarat Cordub. in d. §. vtrum, numer. 12. & ideo inquit Bart. in d. l. seruo alie- no, §. 1. quod et si frater Minores ordinis S. Francis- ci non [4] possint esse in iudicio pro quouis causa, Clemen. ex in de paradoy, de verborum significati- onibus valet relitum eis factum in causa alimentorum, & officio iudicis cogitur hæredes ea præstare, licet fratribus non detur actio vt petant, idem dicit in l. ciuitatibus, n. 3. ff. de leg. 1. & in tract. Minoritar. lib. 2. distinct. 7. cap. 2. n. 40 & seq. & Cordu. loco prædi- cto, dicit idem in monacho. Eadè ratione licet dam- natus in metallum, seruus pene efficiatur, & liber- tatem perdat, in metallum, C. de bo. prosci. tamen est capax [5] heredi alimentorum, l. si is cuius est alim. & cibari. lega. l. si in metallum, ff. de his quæ pro non scripte habent, glo. in l. deportati, vbi Salic. in fi. C. de bo. prosci. est text. in l. legatum, ff. de capiti. diminut. Ange. Aret. in tract. de testam. gl. 45. nu. 10. Iaf. in l. 1. n. 1. in §. limita. C. de hæredib. insitit. & hanc senten- tiam probant Bar. Ang. Imol. & Alex. in l. si victu, vbi Iaf. nu. 4. ff. de re iudic. Marant. in l. si potest nu. 109. ff. de acquir. hæred. Cordu. d. §. fed vtrum, n. 4. Simon de Prat. de coniect. vltim. volunt. in interpre- ti. n. 8. fol. 425. ratio autem est, quia relitum causa alim- entorum consistit potius in facto quàm in iure, vt inquit text. in d. l. legatum, in fi. ff. de capiti. diminut. ideo cum damnatus in metallum perdat solum quæ sunt iuris, non autem quæ sunt facti, cõsequi debet alimentorum legatum, quæ enim sunt facti, nulla possunt cõstitutione [6] mutari, l. denique, ff. ex quo- caus. maior. l. 1. §. si vis, ff. de acqui. possi. l. librorum, §. quod tamen Cassius, ff. de legat. 3. l. si victum, ff. de re iud. & quæ facti sunt sicuti cadunt in seruum, secun- dum Feder. Sen. d. consi. 41. ita cadere in eum debet, qui ad metallum damnatus est. Alia est ratio, quia alimenta sunt iuris naturalis, ideo damnatus non ea amittit, & alimenta capiti non persona, sed natura, vt inquit Felin. in equaliter & quando, l. 2. n. 18. de accus. quod tamen nihil est, quia non potest à perso- na separari natura: imò verius est dari persone, vt inquit Cor. in consi. 204. lib. 4. sequitur Cordu. loco prædicto, nu. 6. Inde inferitur, vt ei concedenda sint alimenta, cui persone relinquitur, vt supra dixi ex tacito, alij dicunt damnato, ideo dimitti alimenta, quia datur officiu iudicis, quod non præsupponit obligationem, & residet in persona iudicis, non autè apud alimentandum, vt per Cordi ibi, sed hoc deuit à communi: nam cum retineat quæ sunt iuris natu- ralis, atque ita alimenta retinere etiam debet, quæ sunt necessaria ad alimentorum cõsequentiæ, vt sunt actiones, l. si tibi in d. auero, §. is cuius, ff. man- data. hoc modo declarat Barto. in l. si victum, ff. de re iudica. iniquens, quod damnatus in metallum retinet [7] non solum ius naturale, sed ea etiam, quæ sunt exequutio illius naturalis, sed ea sunt alimenta, idem voluit Ange. ibi, & sequitur Imola, qui fortis dicit per illum tex. ampliari decisionem l. si victu, & cum eis tranfit Alex. & rationem dicit Iaf. nu. 4. & seq. quia non solum datur actio ad alimenta, sed et- iam pro alimentis denegatis, quia fecerit loco alim- entorum, & quæ dicuntur de damnatis ad me- tallum, facilius locum vendicant in deportatis, qui etiam perdat ea, quæ iure ciuili competunt, retinet tamen, quæ sunt iuris gentium, propterea licet actio sit iuris ciuilis, quia tamen oritur ex contractu, qui est

est iurifgentium possunt [8] exercere actionem, l. si ubi mandauerit, §. is cuius, ff. manda. & d. l. victum, ubi Bart. hoc tenet Ange. Imola, & alij ibi. l. si in l. i. in princ. C. de hered. instit. & tamen deportatus [9] habetur pro mortuo, l. i. §. pen. ff. de bon. poss. contra tabul. l. i. necem, ff. de deportatus, ff. de bon. libert. l. si, d. l. i. in princ. Marant. in l. i. potest, numer. 117. ff. de acquir. hered. & multo magis in relegato, is enim remanet [10] testabilis, Barto. in l. eius qui §. si cui, in fin. ff. de testam. d. l. in l. relocatorum in princip. ff. de interdi. & relega. & neque bona, neque ea, que sunt iuris civilis perdit, l. si quasi, ex quib. causis maior. l. relegati, ff. de pen. l. bona, ff. de iure fisci, & generaliter procedit, quod legatum alimentorum heri potest quicunque, quantumvis aliis incapaci succedat, vt generaliter ponit Foller. in sua praxi censuris. in glo. huiusmodi census super rebus, nume. 82. folio mhi 144. que vero dicta sunt supra, procedit quando nihil aliud obstat, alias etiam alimenta relinquere non possunt incapaces, ideo fratribus Minoribus non possunt alimenta relinquere, quia reputantur sua regula, secundum quam debent perpetuo medicari, ita Bal. in qua ingressus, n. 19. ubi idem dicit in quocunque annuo legato, subdēs idem esse, quod annuum quid legetur pauperi, vel quod legetur ad alimenta, quia vix hac habetur semper pro expresso, idem Bal. hoc tenet in l. seruo alieno, in princ. ff. de legat. l. i. quia Clementina dicit contrarium, & reprehendit Iacob. de Are. qui aliud dicebat, sequitur Imola ibi, qui tamen limitat, quando alimenta relinquenter pro modico tempore, puta pro vna die vel mense, per hoc enim non impeditur perpetua eorum mendicantia, Dec. in c. in presentia, nu. 70. de probat. ubi tamen dicit secus esse, quando in alium usum relinquenter, puta ad studium, vel quid aliud simile, post Feder. Senen. conf. 12. & Abb. in consil. 63. volum. 2. quæ tamen sententia mihi non placet, quia hoc modo posset à pluribus minutatim constitui certus redditus ad alimenta fratrum contra eorum regulam, & contra mendicantem, quia ratione Bartol. in tract. minor. distinct. 6. cap. 1. numer. 33. & adiunatur ex his que ponit Fulgo. d. consil. 104. Abb. d. consil. 63.

Quod verò dictum est de seruo, quod sit capax alimentorum, optime procedit, quando dominum nō habet, quia tunc ipse capit, ipse agit: at si dominum habeat, tunc non agit, neque capit, sed [12] domino videntur relicta, vt declarat Bart. in l. cum hi, §. eam transactionem, nume. 5. ubi lason in fin. ff. de transactione. & dixi infra in privilegio, an super alimentis possit transigi, in 9. limit.

SUMMARIA.

- 1 Minor non potest esse in iudicio sine curatore, ubi amplius.
- 2 Minor sine tutore aut curatore, petit alimenta.
- 3 Minor non petit alimenta sine curatore, quando non est periculum in mora.
- 4 Minor non potest esse in iudicio sine curatore etiam quando patris consensus non requiritur.

PRIVILEG. VIII.

Minor non potest esse in iudicio sine curatore [1] propter fragilitatem consilij, per quā indultum est a iure, quod possit conditionem suam facere meliorem, non autem deteriorem, l. i. in princ. ff. de minor. l. fina. C. de filiofamil. minor. & omnia acta redduntur nulla, si gesta sint sine curatore, siue habeat, siue non glo. Bart. Caltr. & alij in l. pen. C. si

aduer. rem iudic. Barto. & Caltr. in l. acta §. contra. ff. de re iud. Vant. in tit. de inhabil. ex defect. mand. n. 30. & seq. ubi dicit verum esse quoque in causis criminalibus, in ecclesiasticis & beneficialibus, addo Specu. in titu. de act. in princ. nume. 2. & 9. Marant. qui alios congerit in suo speculo, part. 4. distinctio, 16. nu. 42. & seq. tamen ubi agit de alimentis, quia venter non patitur dilationem, l. 2. ff. de fer. & melius in l. i. C. de alim. pup. praxian. si periculum sit in mora, & tempus non suppetat ad dandum curatore, poterit pupillus adire iudicem, & sine curatore vel tutore alimenta [2] petere, vt probatur in dict. l. i. per quam ita dicit Specu. in tit. de actore in princ. num. 3. Corduben. in l. si quis à liberis, §. vtrum, num. 16. ff. de liber. agnoscend. sed ubi mora non est damnum allatura, legitimari debet minoris persona, & dandus est ei curator, [3] vt in proposito alimentorum inquit Bart. in l. si constante, numer. 69. in fine, ff. solu. matrim. cessante enim necessitate, cessat id quod inductum est necessitati causa, cum cessante, & Bar. in loco predicto allegat gloss. fin. in l. si longius ff. de iudic. [4] que vult quod filius familias minor non possit itare in iudicio sine curatore etiam in casibus, quibus patris consensus non est necessarius, & filius potest esse in iudicio sine consensu patris, sequitur ibi Barto. & Bald. & Caltr. dicit illam glo. singularem Alexan. in l. fina. §. necessitate. C. de bon. que liber. Aretin. Institut. de tutel. in princip. Vanti. loco predicto, n. 43.

SUMMARIA.

- 1 Iudex ecclesiasticus non cognoscit contra laicum.
- 2 Iudex ecclesiasticus cognoscit de alimentis contra laicum.
- 3 Iudex ecclesiasticus cognoscit causam piam.
- 4 Episcopus exequatur disposita per defunctum non obstante illius prohibitione.
- 5 Iudex ecclesiasticus non cognoscit de alimentis relictis donis.
- 6 Spiritus non potest alimenta petere coram iudice laico, ubi latet de veritate.
- 7 Spiritus sunt alendi etiam in foro Cæsari.
- 8 Iudex laicus in terris ecclesie competens est in causa alimentorum.

PRIVILEG. IX.

Iudex ecclesiasticus [1] non potest causam cognoscere contra laicum contentum, etiam si clericus sit qui convenit, c. cum sit generale, de foro competente. l. 2. C. de iurisdic. omn. iudic. est enim distinctio iurisdic. & confundi non debet, & vnus officialis non debet se ingerere in officium alterius, vt in simili dicit Bal. in l. i. num. 1. de offic. consil. tamen si agatur de alimentis alicui debitis, adire poterit iudex [2] ecclesiasticus, c. significandis, de offic. delega. ponit Bart. in l. solent, num. 13. ff. de alim. & cibari. lega. Imola in cap. relatum, l. i. column. 2. versic. nota quod valet, de testam. Gemm. in c. si quis deliquisset ubi etiam Præpof. in fi. distinct. 30. Ioan. Lup. in cap. per vestras, in 2. notab. in prin. nu. 19. de donat. inter virum & vxore folio mhi 126. Didac. in epitom. de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 8. Cordub. in l. si quis à liberis, in prin. num. 33. ff. de libe. agnosc. Lud. Moli. de primogen. l. i. span. lib. 2. cap. 15. num. 76. procedit autem specialitas, quia datum vel relictum ad alimenta, dicitur collatum in causam piam, vt declarauit in principio huius partis, vt probat tex. in d. c. si quis de huiusmodi ubi Gemm. & Præpof. in fi. item relictum in causam piam, mittitur exequutioni non fo-

que super matrimonio obtinuit sententiam in fa-
uorem, sequitur Fab. Montel. in sua praxi, quem ci-
tat, & probat Ioan. Bapt. Atin. in sua praxi iudi. §. 31.
in c. 2. in 2. prin. limitat. num. 6. folio mili 375. idem
voluerunt Manfred. & Gund. Bonquos citat Lancel-
lot. in tracta. de attentat. in 2. par. cap. 12. limit. 24. in
prin. vbi subdit non dici attentatum, quādo lite pen-
dente iudex prohibet de alimentis vxori. & prater
eos rebus in confitut. Gall. tomo 1. art. 3. glo. 1. nu.
29. & seq. & tamen matrimonij causa [6] spiritualis
est: & cognosci debet per iudicem ecclesiasticum, &
excedentibus, de excessib. prax. cap. causam matri-
monij, de offi. deleg. Specu. in tit. de rescip. præsenti-
at. §. ratione forme, nume. 35. Abb. in c. li pro debili-
tate, nume. 4. de offi. deleg. r. oman. in consil. 299. n.
8. Corles. in singul. matrimonium n. 2. Maran. de or-
dine iud. par. 8. dist. in. n. n. vbi multos congerit,
& indicatur [7] secundum ius canonicum, fin. de se-
cund. nupt. Bal. in c. ex transmissa, col. 1. de resti. spo-
liat. Abb. in cap. ecclesia sanctæ Mariæ, colum. 6. de
constit. etiam in foro Casarij, quādo agitur de suc-
cessionibus, vt tenuerunt Cardin. Signor. Abb. & alij,
quos citat Dec. in consil. 138. Dida. de spon. par.
2. cap. 6. §. 8. num. 18. decif. Pedem. 34. num. 9. in quo
tamen multi contrarium tenuerunt. & sicuti causa
matrimonij spectat ad ecclesiasticum iudicem, ita
quicunque articulus [8] emergens, vel dependens ab
ea, c. num. vbi Abb. & alij omnes, de ordi. cogn. c. la-
tor, qui filij sint legit. & idem est in causis quæ sunt
spirituali annexæ, vt notat in c. quanto, de iud. iudex
enim [10] causæ principalis est etiā iudex accessori.
mihi autē videtur nihil omnino specialitatis versari
in hoc casu, nam q. licet pendente appellatione de-
cernere alimentis non est nouum, quia licet iudici
attentare, quandoque [11] a sententia non datur
appellatio, Inno. in c. pastoralis, nu. 3. de offi. delegat.
Bald. in c. 1. §. sancimus, numer. 1. quo temp. mil. vbi
Afflic. n. 36. Franc. in c. constitutus, nu. 18. de appella-
t. n. olan. in consil. 77. nu. 20. volum. 2. Maran. de ordine
iudi. in 6. par. in 2. actio. principalis, verificat. & quando-
que appellatur, par. 1. n. 183. Crot. in consil. 101. num. 8.
Parif. in consil. 108. nu. 22. vol. 1. Socin. Jun. in consil. 138.
n. 17. vol. 3. Lancelot. de attentat. part. 2. cap. 12. in li-
mita. 25. in princip. decif. Pedem. 5. nu. 8. Contard. in
Lynica, quest. 4. nu. 13. C. si de momen. possess. quod
autē causa matrimonij cognosci non possit per lai-
cum iudicem, non inducit singularitatem, quia vt
inquit Afflic. in d. decif. 152. causa alimentorū non
dependet à causa matrimonij, quæ tractatur, sed est
diuersa, propterea nihil impedit, quominus laicus
iudex causam alimentorum tractet, dum ecclesia-
sticus cognosci de viribus matrimonij. si quid ergo
est specialitatis, in eo constitit quod à sententia in
causa alimentorum lata non appellatur.

SUMMARI A.

1. *Hæres durante tempore ad conficiendum inuenta-
rium, non potest conueniri à creditoribus heredi-
tariis, limit. num. 4. & 5.*
2. *Exceptio quod hæres non conueniatur durante tem-
pore ad conficiendum inuentarium, impedit litis
ingressum.*
3. *Hæres conuenitur ex causa alimentorū durante tem-
pore ad conficiendum inuentarium, limita tamen,
vbi nu. 4. & 5.*
4. *Hæres pendente tempore ad conficiendum inuenta-
rium conuenitur pro legatis ad piam causam.*
5. *Privilegium cessat cessante causa privilegij.*

Hæres habet à iure trimestre ad conficiendum
inuentarium [1] bonorum hereditarij, h. §. fin.
autem dubius. C. de iure deliber. interim verò non
potest conueniri à creditoribus hereditariis, vel à
legatariis, h. §. donec, vbi Bar. & alij omnes, C. de
iure deliber. & dicunt quod hæc exceptio impedit
litis ingressum [2] Angel. in l. 1. §. hæc stipulatio, col-
7. vers. pendente autem dilacione, h. si cui plus quā
per leg. Falcid. Franc. in c. 1. in limita. 19. vt lite non
consteat Ang. Aret. in tracta. de testam. glo. 112. num.
9. ver. durante, las. in §. fuerat, num. 71. Instit. de ad.
Capel. Tholof. decif. 258. Boer. decif. 10. nu. 3. Duen.
reg. 267. in prin. Blanc. in tract. de compromiss. part.
4. q. 4. inter exceptio. ex successio. num. 6. folio mi-
hi 368. n. olan. in tracta. de inuentar. part. 4. vult. 4.
num. 1. folio 105. vbi multos allegat, fed creditor ex
causa alimentorum non expectat lapsum termini,
[3] imò eo durante cōsequitur alimenta, vt per Ang.
in d. §. hæc stipulatio, n. 16. vers. secundo fallit, fames
enim acutissimas est enis, & venter non patitur di-
lacionem, vt inquit Bal. in i. pactum, C. de collatio.
Duen. d. regul. 267. n. 4. Phauus. in tracta. de inuen-
tar. par. 4. num. 8. & facit, quia cum de vita hominis
tractatur, res dilacionem non recipit, l. fina. ff. de ap-
pellatio. recipie. ideo videmus idem esse in quibus-
cunque relictis ad piam causam, quia hæres conue-
nitur pro eis [4] durante tempore ad conficiendum
inuentarium, vt post a. ictar. voluit Cyn. in d. §. donec,
quem sequuntur ibi Bal. Angel. Corne. Caltr. Iacob.
& alij, Duen. & Phauus. vbi supra. Tiraqu. qui alios
citat, in tract. de priuileg. p. 1. cau. priuile. 24. n. olan.
qui plurimos addit in tracta. de inuentar. d. 4. vult.
n. 7. vbi post n. olan. inquit relictum pro anima di-
quidquid datur pro subsuando animam defuncti,
vel pro sustinendo corpus animatum, si autē id con-
ceditur p. 1. cause, non est de negandum alimentis,
quorum causa est pia. Vnde inferitur procedere cau-
sum nostrum, quando alimēta debentur pauperi, vel
egeo, cum eo tantum casu alimenta pietatem cō-
tineant, secundū ea quæ supra declarauimus in prin-
cipio partis, non autem quando diuiti sunt præstan-
da. Inferitur item quo cessabit priuilegium, quando
lis esset de prætensis alimentis: tunc enim cessat ra-
tio quod venter nō recipiat dilacionem. cessante au-
tem priuilegij causa [5] cessare debet priuilegium l.
athleta. §. 1. & l. idem Vlpianus. ff. de excul. tutor. l.
Titia Seio. §. vltima, vbi glo. Barto. & alij ff. de lega-
2. l. filius §. vltima, vbi Imol. Alexan. Aretin. & las.
ff. de liber. & posthum. cum alijs apud Tiraq. in trac-
cessan. cau. in 1. par. nume. 203. & hanc limitationem
confirmo infra in eo speciali, quod alimenta de-
beantur hereditate non adita.

SUMMARI A.

1. *Legatum non debetur repudiata vel non adita heredi-
tate, limita nu. 2. & 3.*
2. *Legatum alimentorum præstat ante aditam heredi-
tatem.*
3. *Legata pia præstantur hereditate non adita, contra
nu. 4. vide tamen, nu. 5.*
4. *Legata pia non debentur nisi adita hereditate, intel-
lige, vt nu. 5.*
5. *Legata pia tunc debentur non adita hereditate, quan-
do non patitur dilacionem.*

- 6 *Legata pia ut petantur hereditate nondum adita bona adduci debent alicui seruandorum legatorum causa.*
 7 *Hares irregularis dicitur is, cui bona addicuntur legatorum seruandorum causa.*
 8 *Hares cui cogi possit adire ut soluat legata pia.*
 9 *Fideicommissarius cogit heredem ad adeundum, ut restituat hereditatem, quando aliter non est successurus.*

PRIVILEG. XII.

Legatum ut debeatur, necesse est prius hereditatem adici, l. i. nemo, si de testame. tutel. l. 3. ff. de leg. 1. alias si hereditas repudiatur, legatum non [1] debetur, l. si quis omnia, ff. si quis omis. caus. testam. l. eam quam. C. de fideicommiss. l. si veritas. C. eodem. Roma. in consil. 428. Alexand. in consil. 198. colum. fina. volum. 7. Deci. & Cagnol. in l. i. nemo, ff. de regul. iur. vbi Cagnol. dicit fundari naturali ratione, & nihil actum videtur, quando hares scriptus non adit hereditatem, ut inquit Simon de Pratis, de coniect. vltim. volunt lib. 5. dubita. 3. interpret. 1. numero tertio. Costa c. si pater, part. 2. vers. deferuntur, numer. 3. & 4. de testam. Gomez. de testam. cap. 12. numer. 11. sed ante aditam hereditatem praestari debet alimentorum legatum, [2] secundum Corne. in d. l. eam quam, numer. 24. C. de fideicommiss. quem citat, & sequitur Corduben. in l. si quis a liberis, §. vtrum, num. 26. ff. de libe. agnosce. Rip. in l. i. num. 17. ff. quor. lega. id autem deducitur ex eo, quod causa alimentorum sit pia, & fauore pie cause introductum est, quod praestetur legata ante aditam hereditatem, [3] Bartol. in l. i. colum. pen. ver. quarto, quarto. C. de sacrosan. eccles. Salic. Fulgof. Aretin. & alij ibi, Roman. in consil. 323. & in consil. 527. Ioan. de Anan. in consil. 28. colum. pen. Imol. in l. i. filius qui patri, vbi Aretin. colum. 1. ff. de vulg. Barbat. in consil. 8. colum. 9. volum. 1. Alex. in consil. 4. colum. 7. volum. 2. Socin. in consil. 116. num. 25. vol. 1. infinitos ad hoc citat Tyrq. de priuileg. pie cau. priuileg. 33. Lapid. alleg. 91. num. 4. Capell. Tholof. quest. 85. Matthaei. notab. 163. lo. Lup. in repet. Rubr. de dohat. inter vir. & vxor. §. 65. numer. 18. & communem dicunt Modern. Gallad Alex. in consil. 209. numer. 26. volum. 2. eosque sequitur Did. in c. Raimaldus §. 3. nu. 11. & sequen. vbi plures casus distinguit, Simon de Pret. lib. 2. interpret. 1. dubit. 1. solut. 4. nu. 68. & sequen. Dec. in l. i. nemo, in fine, ff. de regul. iur. Verum casus noster non caret dubitatione, multi enim tenent, legata pia non deberi hereditate non adita, [4] Bart. ubi contrarius in l. i. vnus, in fin. C. de testament. Angel. Imo. & Cum. in l. qui filio §. 1. ff. de her. instit. Rom. in Authent. similiter in 20. special. pie cau. inter vlt. volunt. C. ad legem Falcid. Bal. in l. i. C. de sacrosan. eccles. vbi Fulgof. & Salic. in quest. 13. las. in l. 1. lect. numer. 29. & in 2. colum. fin. & hanc veram, & communem sententiam Legistarum, & Canonistarum dicit las. in d. l. eam quam, numer. 9. C. de fideicommiss. prima tamen opinio verior est, ut patet ex praedictis, & non obstat, quod legata pia requirant aditionem, quia non procedit, quando talia sunt, quae non requirunt temporis dilationem, tunc enim non expectatur [5] aditio, ut in proposito voluit Bal. in l. 1. super 11. quest. C. de sacrosan. eccles. & in Authent. amplius. C. de fideicommiss. sequitur Angel. in d. l. 1. & hanc parte sequitur las. in d. l. ea qua, nu. 20. vers. tertio notabiliter limita. Ex quo inferitur, quod vbi alimentis legatur diuiti, tunc non datur actio, nisi hereditate adita, quia cessat ratio, propter quam fa-

uor hic conceditur alimentis, ne scilicet dum expectatur aditio, legatarius fame pereat, & cessante ratione, cessat dispositio, l. adigere. §. quamuis. ff. de iure patro. & hoc est quod Cyn. Bal. & alij dicunt in d. l. i. nemo, §. donec, C. de iure delib. an. quod ante aditam hereditatem petatur legatum factum pro sepultura testatoris, pro restitutione viuarum, pro infirmorum sustentatione, & cum ea limitatione tradit Duen. d. regu. 167. in tribus limitatio. Phanc. de inuent. d. par. 2. num. 6. & sequen. nolan. in eod. tracta. in 4. vtilita. numer. 6. & sequen. folio mihi 107. vbi limitationem de pia causa restringit ad casum praedicti, quo mora est damnum allatura. sed queret aliquis, si hereditas non est adita, contra quem legatarius dirigit actionem suam? & licet super hoc multa dici possint, tutissimum tamen est remedium, quod bona alicui addicantur legatorum seruandorum causa, ut fieri videmus [6] in legato liberatis, l. si fideicommiss. liber. l. fin. C. de manum. testam. Inst. de eo cui bon. libe. cau. per totum cit. atque ita in legatis ad pias causas consultat Bartol. in d. l. eam quam, numer. 2. vbi dicit esse notandum, & fore tutius idem voluit Bart. in l. 1. C. de bon. vacan. libro 10. in l. 1. C. de sacrosan. eccles. n. om. in d. Authent. similiter, in 20. special. pie cau. inter vlt. volunt. las. in d. l. ea quam, num. 19. Dida. c. Raimaldus §. 3. nu. 11. ver. secundus casus. hic autem, cui bona addicuntur, dicitur hares [7] irregularis, non autem ex testamento, vel ab intestato, ut inquit glo. Inst. de eo cui bon. libe. cau. addic. quam sequitur Bal. in l. 1. pro hereditatis. C. de hære actio. in l. ex testamento. C. de testam. manum. in d. l. eam quam, vbi las. num. 19. qua verò actione legatarius expiatur pro consequendo legatum, quando hereditas non est adita, dicam in titulo, quomodo petantur alimen. Privilegio sic stante apparet superfluum esse querere, an hares [8] cogi possit ad adeundum, in quo articulo Corduben. in §. vtrum, nu. 36. dicit cogendum heredem allegat Bartol. in l. alio, num. 3. ff. de alimen. & ebar. lega. & laco. à Canib. in tracta. de exequuto. vlt. volum. 2. part. 5. consultis autem, num. 7. sed mihi hoc non dicit Bart. & non sunt multiplicanda specialia, praecipue cum alia remedia habeat. Nam etiam aliquando fideicommissarius institutus sub conditione possit heredem [9] compellere, ut adeat ex constitutione diui Pij, l. apud Iulianum §. Antistia. ff. ad Trebell. sic cit. l. cum Archemedorum. C. vt in poss. lega. l. inter omnes. ff. qui satisfar. cogan. tamen hoc non procedit, quando ei potest esse succursum alia via, l. sed cum ab herede. ff. ad Trebellian.

S V M M A R I A.

- 1 *Hares non tenetur soluere ultra vires hereditatis.*
- 2 *Inuentarium prodest heredi etiam aduersus legatum pia causa, quia non tenetur ultra vires hereditatis.*
- 3 *Alimentorum legatum non praestat heres ultra vires hereditatis, etiam si non fecit inuentarium. vbi laic. de veritate, fin. nu. 6.*
- 4 *Heres sine inuentario non tenetur ultra vires hereditatis, quando testator mandauit solui de bonis suis.*
- 5 *Testator mandans solui de bonis suis, videtur remittere heredi necessitatem soluendi ultra vires hereditatis.*
- 6 *Heres sine inuentario soluit de proprio legatum alimentorum taxatum a testatore, & determinat relictum.*
- 7 *Cernon dicitur, quod certificari potest per relationem ad aliud.*

PRIVI.

PRIVILEG. XIII.

Cum multa privilegia sint alimentis tributa à lege, dubitatum fuit aliquando, si hæres cum beneficio inuentarij teneatur ultra vires hereditatis, & mihi vifa est superflua quaestio, quia regulariter hæres non teneatur ultra quam [1] sit in hereditate, l. fin. §. & si præfatam. vbi Doctores, C. de iure delibe. Angel. in §. ex actis, in prima colum. In fin. de hære. qualis. & differ. Deci. in conf. 633. colum. fin. Guid. Pap. in tract. de focm inuent. nu. 16. Rol. in tract. de inuent. part. 4. in 1. vult. in princ. folio mihi 96. & ideo videmus, quod etiã causa pia sit semper fauorabilis, & multas continet specialitates. tamen beneficium inuentarij prodest heredi etiam in legatis pijs, [2] Castr. in consil. 21. in princ. volum. 1. prout eum allegat Rol. in d. tracta. in d. par. 4. §. inuentarij confectio. folio mihi 98. mouetur Castren. quia dispositio d. §. & si præfatam, est generalis, & quia heredes, qui inuentarium non fecerunt, non tenentur creditoribus ultra vires hereditatis in foro conscientie, secundum Bartol. in Rubr. ff. de acquirend. hæredi. vbi Aretin. considerat, quod vt hæres teneatur ultra vires hereditatis, est pœna: Ecclesiæ autem pœnam non prosequitur. c. dilecti, de arbit. c. fraternitatis, 12. q. 2. Corne. in consil. 39. num. 8. volum. 4. Boer. in consil. 53. num. 4. & hanc partem tenet etiam Phanuc. in trac. de inuenta. part. 7. numer. 280. vbi post Franc. de March. in decis. 434. & Craue. in conf. pro franco, numer. 477. ver. tertio respondetur, inquit, quod supremi magistratus, quorum est sola facti veritate inspecta iudicare, non compellunt heredes ad foluendum ultra quam sit in hereditate. si ergo inuentarij confectio prodest aduersus legatum pia causa relicta, certè proderit etiam, ne teneatur pia integritate prestare legatum alimentorum, quando, vt dixi saepe, procedat argumentum de pia causa ad alimenta. Quinimo Bald. in l. voluntatis, num. 4. & 5. C. de fideicommiss. vult, quod hæres ob non confectum inuentarij nõ teneatur soluere [3] alimentorum legatij ultra vires hereditatis, quia alimenta intelliguntur relicta arbitrio iudicis, & non debet plus vel minus æstimari legatum, & quod inuentarij non sit confectum, idem videtur voluisse Cuman. in consil. 30. in 2. dubio. vbi dicit, hunc esse casum, in quo legatum minuitur ære alieno, etiam non facto inuentario: hæc autem diminutio non fit ab hærede, sed ab ipso testatore, qui non videtur plus relinquere, & hoc etiam ponit Io. de Amic. in consil. 56. & latius secundum hanc conclusionem respondet Bald. in consil. 70. per totum, volum. 4. inter consil. Alexan. hoc etiam tenuit Ancha. in reg. peccatum, in q. 9. de reg. iur. in 6. prout eum citat, & sequitur Bertrand. in consil. 19. colum. 1. volum. 1. Io. de Garçon. in Rub. C. de fecun. nupt. num. 95. vbi hoc ponit in penam nouerit legatiz alimentorum, cum tamen Bald. in d. consil. 70. non dicat esse speciale in nouerit, sed de ea mentionem facit ob facti contingentiam, & alij Doctores volunt, Baldi dictum procedere indistinctè, cuiuscunque factum sit legatum, cum prædictis transit Phanuc. in tract. de inuent. par. 7. nu. 58. & 59. & Lancel. Gal. in consuetud. Alex. in ver. solidos, nu. 155. & seq. vbi subdit hanc opinionem tanquam magis receptam, & æquiuem esse amplectendam. Attamen de prædicta Baldi sententia dubitat Ias. in l. fin. §. si præfatam, colum. penul. ver. quarto limita. C. de iure delibe. quia arbitrium boni viri regulari debet secundum leges, & quando hæres non facit inuentarium, disponunt leges, quod teneatur in solidum, quia presumitur res hereditarias occultasse,

idem voluit Bertran. in consil. 268. num. 6. volum. 2. Natta in consil. 387. nu. 9. & horum opinio videtur vera, quia Bald. in d. l. voluntatis, non videtur velle, quod hæres non teneatur ultra vires hereditatis, sed solum, quod non augeatur legatum ob inuentarium non confectum: puta si alicui relinquatur alimentum, non sunt ei præstanda pinguiora ob non confectum inuentarium, quam debeatur eo confecto, inspecta conditione legatarij, veluti si rusticus sit, non petat nobiliora alimenta. Re tamen bene perspecta, Baldi decisio concludit etiam generaliter, quod nec etiam secundum conditionem legatarij præstanda sunt, & in d. consil. 70. ponit clarius, sicut etiam Cuman. d. conf. 30. ratio enim est, quia legatum prædictum videtur limitatum ad vires patrimonij, at vbi quid relinquitur foluendum de viribus patrimonij non attendimus, quod hæres non fecerit inuentarium, nec omisso facit eum in plus teneat per Bald. in l. 1. C. de his que pœna nomin. vbi tenet, quod hæres omisso inuentario non tenetur ultra vires [4] hereditarias, quando testator insillit eum soluere de bonis suis, Roma. in rubr. ff. de acquir. hære. Corne. in conf. 39. col. 3. in fin. ver. & hoc voluit vol. 4. & in consil. 180. num. 9. eodem volum. Bartol. Cuman. Castren. Barba. Fran. de Pep. Deci. & alij quos citat, & sequitur Phanuc. in tract. de lucto d. gloss. 8. nu. 61. & in tract. de inuentar. par. 7. num. 51. facit quod voluit Bartol. in l. iurisiurandi §. si liberi, in fin. ff. de oper. liber. Bald. in l. liberi libertæque, colum. antepen. C. de oper. liber. Natta in consilio 363. num. 31. Carphal. in consil. 65. numer. 18. & quando testator mandat solui de bonis suis, videtur remittere ius, quod legatario cõpeteret aduersus [5] hæredem non conscientem inuentarium, per id quod ponit Hercul. in l. in ratione §. quod nu. 27. ver. ad prædictis. ff. ad leg. Falc. Angel. in tract. de testam. glo. 34. num. 5. Phanuc. d. par. 7. numer. 50. & obstat, quod leges obligent in solidum heredes, qui non fecit inuentarium, ideo secundum eas bonus vir debeat arbitrari, vt inquit Ias. in d. §. et si præfatam, quia respondet, quod bonus vir non arbitratur secundum iuris rigorem, qualis ille est, qui hæredem obligat in solidum, secundum æquitatem naturalem, quæ etiam in foro conscientie seruatur, vt dixi hoc eodè loco speciali. Respondeo secundo, quod etiã inspecto legis rigore id, quod hæres soluit ultra vires hereditatis, non est de bonis testatoris, sed heredis, vt dicitur pœna, & tamen legatum alimentorum est taxatum ad redditus bonorum testatoris. proinde nõ est præstandum, nisi ex bonis, quæ apparent, quia etiã hæres præsumatur occultasse alia bona, tamen cum incerta sit quantitas in dubio non ipse grauandus heres. Præfatam tamen Baldi decisionem intellige procedere, quando legatum alimentorum est simplex, & indeterminatum, vt si sit certum, & præsumatur [6] hæres, qui non fecit inuentarium, teneatur de proprio. ita declarat Natt. in d. consil. 387. numer. 9. cessat enim ratio quia mouetur Bald. quod scilicet taxetur arbitrio boni viri, secundum facultates testatoris, quia testator taxando ipse recedit à iuris communis declaratione, & sicuti si certa quantitas foret relicta hæres qui non fecit inuentarium, teneretur integrè præstare, etiam si minus foret in hereditate: ita quando alimenta determinata relinquantur, & quæ non recipiunt declarationem à iure communi, & Nat. loco prædicto dicit certa esse alimenta, quando legat testator, qualia consuevit præstare: nam [7] certum est, quod per relationem ad aliud certitatem potest l. certum, ff. si cert. pet. l. si ita

alicuius. ff. de leg. 2. l. in ratione. §. quod vulgo. ff. ad leg. Falcid. Bart. d. l. Imperator. vbi laf. nu. 37. & ibi quoque Ang. & Alex. & alij. Imol. in l. si duob. §. 1. ff. de leg. 1. Doctores in l. vnica §. hixitaque. C. de cad. tol. si tamen alimenta ab aliquo expello illius nomine relicta [2] sint. debentur etiā ab illius substituto. vt et text. expressus in l. 4. §. Lucius. ff. de ali. & cibaria. leg. vbi notant gloss. Barto. & alij. Rom. in Authent. similiter. in 15. special. vltim. volun. & in 2. specia. ff. vbi dicit notandum. C. ad leg. Falcid. Alex. in d. l. si duob. §. circa fin. vbi etiam laf. in ff. de leg. 1. idem Alex. in d. l. licet Imperator. col. pen. Soci. in tract. fallen. reg. 310. litus. 33. Pract. Pap. in for. libel. quo agit pro lega. rei sing. in princ. nume. 85. Rom. in consil. 388. n. 5. vbi inquit hoc esse specialissimum in causa alimentorum. & text. in d. §. Lucius. esse singularem. & infert idem esse in annua pensio. ne. quia succedit in causam alimentorum. Euerat. in locis lega. loco 24. colum. 3. versicul. quinto istud facit. vbi subdit notu dignum. & memorie perpetuo commendandum. vbi extendit ad legatum in piam causam. laf. in consil. 95. num. 2. volu. 1. vbi dicit in consulendo. & iudicando non esse recedendum ab hac opinione. Deci. in consil. 82. nu. 3. Tyraq. qui alios citat in d. tract. de priuilegiis pax cau. priuileg. 36. vbi ampliat etiam ad causas pias. Gomei. de testam. cap. 12. num. 36. Mant. de coniect. vltim. volun. lib. 8. titu. num. 16. Simon de coniect. vltim. volun. dubit. it. in princip. num. 27. folio mihi 476. & clarius. nu. 29. & quod dicimus de substituto. locum habet etiam in coniuncto. quia si onus sit vni ex heredibus nominatim iniunctum. is autem repudiet. vel decedat ante additionem. portio que deficit accrescit coheredi cuncti onere soluendi alimenta. & hoc fauore [3] alimentorum. vt probatur in l. 3. §. fin. & ibi Bart. not. in summa. ff. de alim. & cibaria. legat. laf. in leg. duobus. §. si heres. numer. 14. ff. de leg. 1. Cordub. in l. si quis alibi. §. vtrum. nu. 23. de liber. agnosc. & laf. in loco predicto dicit idē esse in legato ad piam causam. quia copatur alimentis. & tamen quādo onus iniunctū est vni tantum ex heredibus. [4] tunc portio deficiens accrescit sine onere. l. Cellus. §. pen. & §. fin. ff. de leg. 3. Bar. in l. si Titio §. 1. in fin. ff. eod. tit.

S V M M A R I A.

1. Legatarius capit rem legatam de manu heredis. alia priuatur iure suo. limita. nu. 4. & 6.
2. Filius pro legitima non potest ingredi propria auctoritate possessionem bonorum.
3. Legatum alimentorum capi debet de manu heredis. fol. nu. 4. & 6.
4. Alimentorum legatum capi potest propria auctoritate si legatarius sit pauper.
5. Legatarius pauper non tenetur cauere cum fideiussoribus.
6. Vxor relicta usufructuaria filii sui capis alimentum propria auctoritate.
7. Legatarius capiens legatum propria auctoritate non puniatur. quando non est locus falcidie.
8. Legatum ad piam causam capi potest auctoritate propria ex quo non patitur falcidiam.

P R I V I L E G . X V I .

Legatum capi debet de manu [1] heredis. c. Raynaldus. vbi gloss. in vers. petendo. de testam. l. eam quam. C. de fideicom. & capiens legatum auctoritate propria. priuatur iure suo. l. legatum. C. de lega. Oldra in consil. 107. in 6. quaest. laf. in consil. 146. numer. 1. volum. 4. Deci. in consil. 424. n. 18. Bertran. in consil. 73. num. 6. volum. 3. in tantum. vt nec

etiam filius pro sua legitima possit propria auctoritate ingredi possessionem [1] bonorum. vt per Bart. in l. 2. nu. 4. C. quando. & quib. quarta pars. l. lib. 10. Alex. in consil. 134. vol. 4. Cur. Sen. in consil. vlti. & v. dicit sibi locum regula etiam in ordinario alimentorum legato. quod capiendum est ab herede. [3] vt notabiliter voluit Ioan. And. ad Spec. in titu. qui fil. sint legit. §. 1. sub. num. 34. in fin. vbi allegat Odo. Ange. in l. 1. colum. 1. ff. de actio. rer. amota. vbi ait non inuenisse hoc apud alium. prater eum. Picus in l. Titia. §. Titia. cum nuberet. nu. 137. ff. de leg. 1. Menoc. de adipis. poss. rem. 2. nu. 60. quando tamen alimenta relinquuntur pauperi. & egeno. qui aliunde non habet. tunc capi possunt propria auctoritate. quia alimenta non patiuntur dilationem & tractatur de vita hominis conferenda. nec eo calu datur heredi aliquid [4] remediū cōtra legatariū. vt in proposito concludit Ripa in l. 1. numer. 17. ff. quot. legat. quem sequitur Menoch. in dict. tract. de adipis. poss. rem. 2. numer. 60. & facit. quia vrgente necessitate licet impune capere de alieno. multo ergo magis licebit capere de proprio. & hoc priuilegium paupertatis omisit Benincas. in suo tracta. pauper. in 9. quaestio. in 7. specia. vltim. volun. vbi tamen illud ponit. quod legatarius pauper [5] non tenetur cauere cum fideiussoribus. sed fac. est si iuratoriam praestet cautionem. vnus tamen est casus. in quo legatarius non inops capit alimenta propria auctoritate. quando scilicet ex consuetudine vulgari alimentorum legatum ob exilientiam filiorum restringitur ad alimenta. secundum notata per gloss. & Doctores in Authen. hoc locum. C. de secun. nup. tunc enim vxor alimenta capit non ab herede. sed auctoritate [6] propria. vt voluerunt Ioan. And. & Angel. in locis supracitatis. & prater eos Bartol. in Authen. quod locum. numer. 8. vbi etiam Bald. C. l. secund. nupt. quia illud propriū est legatum usufructus. quo casu ex iuris dispositione licet fructus manu propria capere. vt per Bartol. & alios in l. fundi Trebatiani. ff. de usufruct. lega. & licet consuetudine vulgari limiteur legati substantia. & restringatur ad alimenta ob fauorem filiorum. tamen non detrahitur illa praeminentia. quam legatum habet inspecta sua propria significatione. & primordiali natura. Aret. in consil. 40. col. 2. ver. fatendum tamen. vbi dicit quod est quidam species usufructus limitata. v. que ad perceptionem alimentorum. ideo mulier potest auctoritate propria capere que sibi sunt ad victum necessaria. & loquitur Aret. quando simplex relinquitur usufructus etiam si non dicatur. dominam &c. & de hoc videtur potest Picus in dict. §. Titia. nu. 137. vbi late agit.

Ad pro confirmationem priuilegij predicti quod alia ratione videtur concedi legatario facultas capiendi alimenta sua manu. quando est pauper. quam tamen Ripa non considerauit. Nam de legato alimentorum non detrahitur falcidia. vt dicam paulo infra. quando verò non est locus falcidie. non prohibetur legatarius [7] sua auctoritate capere. Cyn. in l. 1. C. quot. legat. ea enim est ratio prohibitionis. prohibitio itaque cessat vbi cessat ratio. declarat Menoc. d. rem. 2. n. 6. & seq. & hac ratione inquit Corn. in consil. 140. colum. fin. volum. 1. quod ex quo falcidia non detrahitur de legato ad piam causam. §. si autem heres. in Aethen. de eccles. tit. & in Authen. similiter. Cod. ad leg. Falcid. poterit capi legatū propria [8] auctoritate. bene. Capra in consil. 3. in fin. Tyraq. de priuilegiis pax cau. priuileg. 45. Menoch. dict. rem. 2. numer. 86. & si quis dicat quare id

RR

non generaliter obtinet in omni legato alimentorum, non mirabitur si memoria repetet, quod sapientius a nobis est tactum in præcedentibus, eacens causam alimentorum esse privilegiatam, quatenus alimenta pauperi debentur, & hæc postrema ratio melior est quam ea, quam adducit Ripa dict. leg. 1. num. 17. ff. quor. legat.

SVMARIA.

- 1 Incertitudo vitiat legatum, stipulationem, & omnem dispositionem.
- 2 Incertitudo non vitiat legatum alimentorum etiam diuinitatum factum.
- 3 Incertitudo circa personam legatarii vitiat legatum, ampliat ut num. 4.
- 4 Legatum libertatis factum incerta persona non valet.
- 5 Incertitudo persona non vitiat legatum ad pia causas, vel alimentorum.
- 6 Legatum quantitatis factum vni ex liberis debetur omnibus, quando ignoratur de quo testator senserit.

PRIVILEG. XVII.

Incertitudo respectu quantitatis, vel rei legatæ vitiat [1] legatum, l. Tria cum testamento, in princip. ff. de leg. 2. sicuti etiam vitiat stipulatio, l. ita stipulatus, & l. tritum, ff. de verb. obligati. certitudo enim vitiat omnem dispositionem, vt late probat Marfil. in rubri. C. de probatio. num. 359. & seq. sed favore [2] alimentorum sustinetur legatum incertum, vt esset, in l. si cui, vbi notant omnes, ff. de annu. lega. declaratur enim ex quantitate patrimonij testatoris, & qualitate, ac dignitate legatariorum in ea l. vbi gl. extendit ob similitudinem ad legata pia, vt etiam facit Rom. in Authen. similiter, in 27. speciali pia cau. inter vlti. volun. C. ad l. Fale. & idem est text. in l. cum alimenta, ff. de ali. & ciba. lega. Bar. in l. 1. num. 14. ff. solut. matri. vbi Bald. Nou. nume. 43. dicit procedere etiam si relicta sint diuici, quia in hoc iura loquuntur indistincte, l. cum hi, §. si hil. & §. cum in anno, ff. de transac. idem Bar. in liquidat. testamento, ff. de leg. 2. Rip. in leg. ita stipulatus, nume. 20. ff. de verbo. oblig. Euerard. loco 24. colum. 3. vers. 6. l. stud. facit Benincas. in tract. paup. q. 9. in 3. speciali circa vltimas volun. nu. 27. Tiraq. de privileg. pia cau. privileg. 55. vbi infert ad causam piam & allegat infinitos auctores, qui tamen hoc deducunt ex co. text. in l. si cui qui loquuntur de alimentis, Cordub. in l. si qui a liberis §. vtrum, nu. 27. ff. de lib. agnos. Cyn. autem in l. 1. C. de dot. promissio dicebat, nihil inesse specialitatis, quia incertitudo declaratur ex adiuncto, & cum sequitur Ripa in d. lata stipulatus, num. 20. de quo videri potest las. d. lata stipulatus, nu. 11. Cagnol. in l. semper in obscuris, nu. 9. ff. de reg. iur. sed quia communiter omnes volunt esse speciale, non est opus inquirere: si quis autem velit cognoscere rationem adiuncti non purgare incertitudinis vitium, percutere poterit casus, in quibus incertitudo destruit actum, & videtur vitari etiam actum, qui possit ex adiuncto certificari.

[3] Quæ diximus de incertitudine rei legatæ fortuitum effectum etiam in incertitudine personæ cui relictum est: nam ea debet esse certa, alias non sustinetur legatum, leg. Paulus, la 2. ff. de reb. dub. l. 3. §. si quis duob. ff. de adin. leg. l. si ita fuerit legatum, post prin. ff. de reb. dub. l. qui plures, ff. de vlt. lega. l. si quis ex pluribus, in prin. ff. de reb. dub. §. incertis,

Instit. de lega. l. cum ex plurib. ff. de manum. testa. Bar. in l. quidam relegatus, ff. de reb. dub. l. cum post. §. gener. ff. de iure dot. Bartol. in l. si quis seruum §. si inter. ff. de leg. 2. Ioan. de Plac. in §. si generaliter Instit. de lega. Alexan. in consi. 109. nu. 5. volu. 5. & procedit etiam quando agitur [4] de legato libertatis, quamvis illud admodum sit fauorabile, d. l. cum ex pluribus, Bartol. in d. l. quidam relegatus, in sol. in l. 2. nu. 3. ff. de lib. & posth. Por. in §. ante hæredes, in gl. in vers. constitutio. Instit. de leg. ad idem est text. Jo. quens in libertate in l. si fuerit, ff. de reb. dub. & tamen libertatis legatum pium est, l. 1. in fin. vbi Bald. C. cum seru. manum. & pro regula late ponit Marti. de conec. vltim. volum. lib. 8. titul. 4. num. 18. §. bi tamen declarat nonnullis modis.

Tamen hoc fallit in legato alimentorum, quia sustinetur, quamvis incertis personis fuerit relicto, arguendo de pia causa ad alimenta, quandoquidem in [5] legato ad causam piam est text. in l. ad quod pauperibus, vbi gloss. Bald. & alij & in l. si quis ad declinandam, & l. nulli. C. de epi. & cle. l. 1. Ticio in prin. ff. de verb. oblig. c. cum tibi, de test. multos cogerit Tiraq. de priuileg. pia cau. 86. vbi declarat, quomodo intelligatur, & certificetur legatum pauperibus relicto, Marfil. qui late agit in rub. C. de proba. num. 374. & seq. Beninca in d. q. 9. specia. 3. vlti. volun. nu. 21. & seq. vbi nu. 39. respondit ad motum Cyni & Ripæ, quod supra tetigimus, & quod etiam fuit excitatum ab Aret. in d. §. incertis, Mantica d. ti. 4. num. 21. ad id vero, quod dictum est de legato libertatis, quod videtur maxime contrariari huic speciali, vt bene aduertit las. in l. si ita sit scriptum, vol. pen. vers. limita dictam legem, ff. de leg. 1. respondet Tiraq. præcitato loco procedere, quia cum certum sit testatore voluisse vni soli ex pluribus relinquere, posset ei dari libertas, cui testator dari non voluit, ideo non offendiatur testatoris voluntas, si cuius est nulli dari: at secus est quando incertum est legatum in omnibus, vt quando relinquitur pauperibus, allegat Deci. in l. fin. num. 54. versic. non obstat, quod dictum, C. de edic. diui. Aret. tollen. sed ea responso nõ videtur mihi tuta, quia est incerta persona, cui voluit relinquere, certum est tamen, quod vni voluit relinquere, & eadem incertitudo circa voluntatem testatoris versatur, quando relinquitur pauperibus, & tamen ex coniectura testatoris voluntate declaratur. Præterea videretur dicendum, quod libertas relicta vni ex pluribus eiusdem nominis debent omnes esse liberi si ignoratur de quo testator senserit, vt dicimus de legato quantitatis facto vni [6] ex liberis, quando non constat de quo senserit, leg. l. si quis Titio, §. 1. & l. vnam ex familia, §. rogo. ff. de leg. 2. Mantica d. tit. 4. num. 14.

SVMARIA.

- 1 Falcidia detrahitur de quocunque legato, quando vel plus est relicto, quam sit in hereditate, vel tantum quod heredi non remaneat portio legitima.
- 2 Falcidia detrahitur etiam de legato alimentorum, si mita, vt nu. 4.
- 3 Falcidia non detrahitur de legatis piis vbi ampliat.
- 4 Falcidia non detrahitur de legato alimentorum pauperi relicto, vbi amplia.
- 5 Privilegium non vitiat privilegio contra pauperem priuilegium, declaratur nu. 7.
- 6 Falcidia de legato alimentorum non detrahitur pia causa heres instituta, sed contra, va. 8.
- 7 Privilegium in specie vni priuilegio contra priuilegium.

privilegium in genere.

- 8 *Pia causa iustitia detrahitur Falcidiam de legato a alimentorum.*
- 9 *Legatarius alimentorum non tenetur subire de contrahendo pro detractione Falcidis.*
- 10 *Falcidia potest a testatore prohiberi.*
- 11 *Falcidia cessante respectu unius legati ex testatore desinunt, ceteris legatariis accrescit totum et non solvendo.*
- 12 *Argumentum valet a testatore ad legem.*
- 13 *Immutatio alicui concessa a Principe, omni exempti accrescit alius principis, quando sibi concessa ab publicam utilitatem.*
- 14 *Falcidia, quando cessat in legato alimentorum supplenda est a ceteris legatariis.*

PRIVILEG. XVIII

Falcidia detrahitur de quocunque legato, quando vel plus est relictum, quam sit in hereditate, vel tantum, quod heredi non remanet portio à iure determinata, [1] ut toto tit. ff. & Cad leg. Falc. idque favore testamentum inducitur est, ne inuiti decederet sine herede, vt dicitur, Instit. de leg. Falc. in princ. & in §. fed quia heredes, Instit. de fideicommi. heredes, concernit item favore heredis qui potest tres vncias sibi retinere, vt declarat Abb. in cap. Raynaldus, num. 12. de testam. Soci. lun. in consil. 122. colum. 1. vol. 1. & ponit Barto. in l. 1. num. 8. Cod. de usufruct. l. a. in l. 1. §. denique, num. 8. ff. ad Trebell. Guido Papae in l. 1. §. 2. Consideratur etiam favor legatariorum, qui non possunt consequi legata si hereditas non adiretur §. quantitas. Instit. de leg. Falcid. & Instit. de heredi. que ab intest. defer. in fin. princ. & dixi paulo supra in privilegio, an alimentorum legatum debeatur non adita hereditate, & [2] hoc procedit etiam in legato alimentorum, vt est text. in l. alio. ff. de alimen. & cib. leg. & in l. hereditatum, ff. ad leg. Falc. Verum tamen, quando alimenta relinquuntur alicui pauperi, vel egeno, non detrahitur Falcidia de eo legato, etiam si excedat doctram hereditatis: nam tale legatum dicitur pium, vt ostendimus in princ. huius partis, & in legatis piis [3] non est locus Falcidie, Authent. similiter, C. ad leg. Falcid. §. si autem heres, in Authen. de eccles. tit. est. text. in l. decem. ff. de fideicommi. lib. multos citat Tyraq. in tracta. de priuileg. pia. cau. priuileg. 26. vbi dicit procedere, siue legatum mediata, siue immediate debeatur pia causa, dum tamen legatum certitudinarie sit peruentum ad piam causam, vt per eum idem voluerunt Bald. Nouel. & Campeg. quos citat & sequitur Simon de Pretis de interpret. vltim. volunt. lib. 4. interpre. 1. dubit. 12. in princ. numer. 5. ergo idem erit in legatis alimentorum, que sunt pauperi, acque ita in terminis [4] de pia causa ad alimenta arguit Bartol. in l. alio, num. 4. ff. de alimen. & cibari. leg. vbi post Fran. de Pisis inquit hoc probari in §. alius quoque capitulum, in Auth. vt cum de appel. cognos. idem voluit Bart. in l. diui. Severus, ff. ad leg. Falcid. sequitur Alexan. ibi col. 1. Bald. in l. si quis ad declinandum in fin. prin. C. de epis. & cler. Angel. & Imol. in d. l. diui. vbi distinguit inter alimenta relictà diuiti, & ea que relinquuntur pauperi: & volunt procedere non solum, quando in genere relinquuntur pauperibus, sed etiam quando certe persone pauperi legantur, quia utroque casu militat eadem ratio, vt bene aduertit Bal. Nou. in l. 1. numer. 41. ff. sol. matr. vbi subdit non ideo denegari Falcidie detractionem de legato alimentorum,

quod pium sit, sed quia tractatur de sustinenda vita hominis, quod tamē nihil est, quia piū est semper cū agimus de vita hominis sustentanda, vt supra saepe dictum est, idem Bald. Nou. in trac. do. par. 6. spec. 49. vbi dicit legatum alimentorum pati Falcidiam, quando sit diuiti non autem quando sit pauperi, Natta in consil. 297. n. 8. vbi ideo infert, quod si legatum factum spurio filio non excedat alimenta non patietur Falcidiam, licet non sit expresse factum pro alimentis, quia resoluitur in dubio in alimenta si non habet aliunde, vt aliquando tetigi, ponit etiam Cord. in l. si quis à liberis, in §. vtrum, num. 17. ff. de lib. agn. vbi allegat Specul. & Aret. subdens apud Hispanos non detrahi Falcidiam etiam de legato alimentorum facto diuiti, quia ex lege tegni legata fortuitus effectum non adita hereditate, quia ratione nunquam secundum eum locus est Falcidie, Benincas. in trac. pauper. in 2. quest. in 6. specia. vlti. vol. lun. nu. 16. vbi id privilegium sustinet ratione pia causa, & paupertatis, & annectit aliud speciale, nā & si regulariter privilegium, [5] non vtrius privilegio aduersus pariter privilegium, l. sed milites, ver. 1. & 2. ff. de excu. tuto. l. verum. §. sciendum, cum ibi nota ff. de minor. l. assiduis. C. qui pot. in pign. habeat. l. privilegia. ff. de priuileg. cred. Bar. & alij in Authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. tamen si pia causa sit in testamento instituta heres [6] non detrahet Falcidiam de legato alimentorum, quod pauperi factū sit quia privilegiatus in specie, vtrius privilegio contra pariter [7] privilegium in genere, l. si ff. ex quib. cau. maio. Bald. in d. Authen. quas actiones. C. de sacrosan. eccles. allegat Corne. in consil. 140. col. 2. circa Falcidiam, volum. 1. hanc tamē questio non modicam patitur contradictione, quia multi tenent, quod pia causa instituta detrahet Falcidiam aduersus [8] piam causam legatariā, præcipue Alb. in d. l. si quis ad declinandum in 2. q. Ang. in d. Auth. similiter, Imol. & Cuma. in l. 1. §. ad municipium ff. ad leg. Falc. & plures alij, sed resolutio controversia per Tyraq. de priuileg. pia. cau. priuileg. 26. vbi videti debet, quia vtriusque partis auctores refert, & sustinet non esse locum detractioni, est etiam aduertendum quia Beninca loco predicto dicit esse text. ad neminem allegatum in c. 1. ante ff. de priuileg. in extrauag. communibus, qui probat de legato alimentorum non detrahi Falcidiam.

Inferitur etiā ex hoc quod non erit necessaria cautio, quam lex exegit regulariter a legatario de restituendo [9] quidquid accepit ultra, quam ex computatione legis Falcidie capere liceret, de qua cautio loquitur tex. in l. in prin. ff. cui plus quā per leg. Falc. & leg. 3. vericuli. hac cautio, ff. eod. cum enim Falcidia, cuius causa præstata, est cautio, non debeatur, non etiam debetur fideiussio, & de hac cautio legatario pauperi remittenda late ponit Benincas. in dict. tract. quest. 9. specia. 7. in vlt. vol. num. 1. & seq.

Nostra conclusio potest tribus modis limitari, de quib. apud Tyraq. d. priuileg. 26. verbi. limita tertio, vique ad finem, vbi videre poteris per te ipsum. Dubitatur etiam potest, num. privilegium hoc cedat damno heredis, vel aliorum legatariorum & videtur quod cedat damno heredis qui tanto minoris habebit Falcidiam, quantum erit id quod fuisset detrahendum de legato alimentorum, per id quod voluit Cuma. in l. qui quadringenta, in princ. ff. ad leg. Falc. vbi dicit quod si testator prohibeat ex aliquo legato detrahi Falcidiam quod facere [10] potest, vt in Authen. sed cum testator, cum ibi notatus, Cad. l. Falcid.

Soc. in consil. 43. col. 3. vers. quinto confirmatur, volum. 1. Tyraquel. de privileg. 26. in fin. tunc in hereditate per iudicium erit diminuta falcidia. Credo tamē contrariam partem esse veriorē, quod cedat damno aliorum legatariorum, quia hæres ea prohibitione non obstantē detraxit super aliis legatis eam falcidiam portionem, quæ foret detrahenda de legato alimentorum, per id quod determinat Bar. in d. l. quadringenta, in fin. princip. vbi inquit quod cessante [11] falcidia in vno legato ex dispositione defuncti non gravatur hæres, sed ceteri legatarij, & subdit ita se determinasse, & Callren. ibi. num. 3. in fin. dicit esse perpetuo memoriam commendandum, quia quilibet contrarij diceret, si non extaret decisio Bar. idem voluit Bald. in l. si verò, in princip. ff. de milit. testam. Ruin. dicens esse valde notabile, in consil. 146. num. 5. volum. 3. & ponit Mant. de consuet. vltim. volum. lib. 9. tit. 13. num. 2. 4. sicuti ergo onus falcidie accrescit alijs legatarijs, quando testator falcidiam prohibet in vno legato, ita accrescere debet quando prohibitio descendit a lege, quia valet [12] argumentum a testatore ad legem, l. servus hac lege, ff. de manumissio. l. si ita fuerit servus duobus, in fin. ff. de manum. testam. vbi Bar. non facit etiam l. ab omnibus ff. de leg. 1. vbi testatore eximente vnum ex hæredibus, ab onere legatariorum, ceteri hæredes in solidum gravantur. Facit etiam quod decimus de immunitate alicui cōcessa a Principe superiore, quia quid quid sit quando conceditur ab inferiore, tunc onus vni immunitatem accrescit atque ita non cedit in eodem modo Principi, [13] sed aliorum, Abb. in c. accedentes, nu. 8. vers. tertio casu, de præscript. vbi ita contrarias sententias concordat. Castr. in consil. 187. col. fin. vol. 2. Ruin. in consil. 125. num. 3. & 7. volum. 4. Felin. in d. c. accedentes, col. penul. in 1. concl. ver. hanc conclusionem intelligit Nat. in consil. 160. nu. 37. & in consil. 397. num. 22. Bossi. in c. de principi. nu. 164. Caph. in consil. 58. num. 49. & 62. quæ opinio procedit sine dubio, quando immunitas conceditur ex causa publicæ utilitatis, secundum Abb. in d. c. accedentes, nu. 8. Ruin. in d. consil. 125. num. 6. Fella. in tracta. de collect. part. 4. ca. 2. nu. 88. Caph. in dict. consil. 58. num. 65. Princeps enim est lex animata in terris, ideo non est constituendum discrimine inter factum legis & factum Principis. Conclusio ergo quod alij legatarij sustinebunt integrum onus [14] falcidie.

SVMMARIA.

1. Bona fideicommissio subiecta possunt alienari pro alimentis gravati amplius, nu. 5. limitis, nu. 7. & 8.
2. Prohibitio alienationis non includit ea, quæ sunt ex causâ necessaria.
3. Maioribus bona alienari possunt pro alendo eius possessoris.
4. Bona subiecta fideicommissio alienantur pro liberando gravato a carcibus.
5. Bona fideicommissio subiecta alienantur pro alimentis filiorum, viri, & aliorum de familia gravati.
6. Gravatus non cogitur restituere fideicommissum, si faciat laborem.
7. Bona fideicommissio subiecta non alienantur pro alimentis si gravatus dissipavit legitimam, quæ sufficiebat pro alimentis.
8. Bona fideicommissio subiecta non alienantur pro alimentis, quando testator expresse prohibuit alienationem etiam ex causâ famis.
9. Bona fideicommissio subiecta alienari possunt pro ali-

Bona subiecta fideicommissio non possunt alienari, nisi certis causis de quibus in text. vbi etiam latè ponunt Doctores in Authen. res quæ Cæcilian. de lega. quaritur tamen si possunt etiam alienari pro causa alimentorum & gl. ibi in vers. obligationem, in fin. dicit alienationem non esse permissam, & eam sequutus est Bal. ibi in lect. antiquæ, pro ut multi referunt, & Salic. col. fin. vers. quæ etiam pro sumptibus vbi ad hoc tria fundamenta adducit, & præcipue, quod lex duos tantum excipit casus, ergo alios omnes includit, & lex providit de alimentis designando legitimam, quæ succedit loco alimentorum, & secundum eum non potest argui ab eo quod dicitur de dote, quia in ea maior fautor veritatis procreandorum scilicet libetorum, & alendorum, quæ ratione multi etiam dicunt non valere argumentum a dote ad alimenta sed contrariam [1] partem probant ibi Odofr. Jacob. de Arc. & Cini. m. 2. q. Bar. num. 9. Ioan. Fab. in vers. sed an possit Bald. num. 23. Castr. num. 13. Ang. num. 6. Fulgo. nu. 7. Cœn. col. 1. l. l. num. 31. Cur. lon. num. 30. Ant. Padil. nu. 78. Bal. in consil. 50. num. 7. vol. 5. vbi allegat etiam Old. qui cum alienatio sit permixta causa dotis, & donationis, multo magis erit licita causa alimentorum, hoc etiam voluerunt Nic. de Neapo. & alij in l. mulier, §. cum proponeretur, vbi Alex. col. 2. vers. item notabiliter limita. sicut Treb. Bartol. in leg. quemadmodum, col. 2. vers. in eadem glo. ibi propter factum, C. de agrico. & censit. num. 1. Ange. in l. Marcellus, §. res quæ col. 2. vers. sed an pro redemptione. ff. ad Treb. vbi idem tenent Imol. Rom. Alex. Soc. & l. l. lat. Rom. in consil. 267. per totum Alex. in consil. 3. col. fin. vol. 3. Afflic. in titu. de prohib. seu alien. per Fred. in 13. notab. nu. 74. Opizon. in l. filiusfamilias, §. diui, num. 57. & ibi Ripam. nu. 78. ff. de leg. 1. Cotta in memor. incip. dos habet, col. 1. vers. secundum nota, Beninca. qui multos citat, in tract. pauper. quæst. 8. in 1. specia. in contractib. num. 14. Lamberteng. in tract. de contrac. eorum qui sine cert. solennit. glo. num. 14. Cordub. in l. si quis a liberis, §. vtrum, num. 21. ff. de lib. agn. & hanc communem esse opinionem attestantur Bart. l. l. Curt. lon. Corn. & Alexan. in locis supra citatis, & probatur in Authen. contra rogatos, in finalibus verbis, C. ad Trebel. vbi causa alimentorum, & dotis in hac materia æquiparantur, facit etiam, quia prohibitio alienationis [2] non includit eam, quæ fit ex causa necessaria, l. alienationes, ff. famil. erisc. c. 4. extra de regul. iur. ca. 1. in prin. vbi Bald. qual. olim feudum poterat alienari. Doctores in Authen. hoc ius potestatem, C. de sacro (an eccle. an vero, quæ fit causa famis, est necessaria, vt ponunt. Doctores in locis prædictis, & Affli. d. notat. 1. n. 74. hinc Padil. in d. Authen. res quæ, numer. 79. post Gregor. infert maioritatis bona posse [3] alienari, vt subueniatur necessitati famis, quam patitur eius possessor, licet post Ludo. Molin. contrarium teneat Cordub. d. §. vtrum, numer. 32. & quod dictum est supra de alimentis procedit quando [4] ageretur de liberando alicui a carcere, secundum Bald. in l. 1. col. 6. & in l. quamuis, ff. solut. matrimo. Castr. in l. sancimus, in fi. C. de sacro, ecc. Vallas. in l. imperator, num. 2. §. ff. de iurisd. omni. iud. vbi expressim loquitur de euerfione fideicommissi, addo quod non solum pro alimentis propriis ipsius gravati, sed etiam pro alimentis [5] liberis, & nuri alienari possunt bona subiecta fideicommissio, vt Pinell. aduertit loco prædicto, nume.

numer. 85. & sequi Lamberteng. loco. præd. nu. 57. fortius inquit Beninc. in d. q. 8. specia. 10. n. 23. quod si grauatus vigeat necessitate, [6] non cogitur fideicommissum restituere, allegat e. cum tu extra de vltur. notata per glo. in c. quia frustra, eo. tit. sicut enim potest alienando subuicere, ita potest pro se retinere.

Intellige tamen principalem conclusionem non procedere, quando tempore mortis paterna filius habebat legitimam, quæ poterat sufficere ad alimenta, sed ipse eam alienauit: eo enim casu non licebit postea alienare bona [7] fideicommissio subiecta, ita Socin. in d. l. Marcellus §. res quæ, nume. 3. ad Treb. vbi tamen dicit esse cogitandum, quia non inuenit declaratum, & duobus potissimum vitur fundamētis, quæ apud eum videri possunt, sequitur Padil. in d. Auth. res quæ, nu. 80. sed idem voluit Alex. quem citat Opizon. in d. §. diui, num. 57.

Alio etiam modo declarat Cort. d. memor. incip. dos habet, ver. secundò nota vt scilicet non procedat, quando res esset à testatore expressè [8] prohibita alienari ex causa famis alimentorum, est verum quod Doctores ab eo citati loquuntur solum in dote, sed extendi potest decisiò ad alimenta sicuti extenditur principalis conclusio, quia ratione generaliter potest limitari, vt non procedat in casibus, quibus volunt Doctores rem subiectam restitutioni non posse alienari in causa dotis, qui casus enumerantur latè à Doctores in d. Authen. res quæ, & in d. l. Marcellus §. res quæ.

Aduerte etiam, quòd alienatio erit permissa pro alimentis filie spurie, vel naturalis: nam pro ea quod dote aliamari [9] possunt bona fideicommissi, vt ponit Ias. in dict. Auth. res quæ, num. 32. ver. se. primo limita, id quod transit sine difficultate, attento quod supra ostendimus, licere alienari pro alimentis ius omnibus, qui sunt sub cura grauati, id est, quibus grauatus cogitur prouidere: Nam spurius, & naturalis, inspecto saltem iure canonico in vtroque foro seruando, debent ali, vt probauimus.

SVMARIA.

1. Legatum potest quandoque reuocari à testatore.
2. Legatum nuda voluntate adimittitur.
3. Legatum an reuocetur nuda voluntate, quando iam fuit traditum.
4. Generalis dispositio comprehendit omnia.
5. Ius respiciens alimenta semper videtur exceptum.
6. Dispositio in generali non venit casus priuilegiatus.
7. Legatum alimentorum non reuocatur reuocatus generaliter legatus vbi ampliat in legato dotis, & ad prius casus.
8. Libertis §. posthumus ff. de alim. & cib. lega quomodo intelligatur.
9. Generalis reuocatus legatorum non includit legatum alimentorum etiam saluum danti.

PRIVILEG. XX.

Legatum potest à testatore quandoque, [1] reuocari, l. 4. ff. de alimen. leg. l. cum hic status. §. ait oratio ff. de don. inter vir & vxor. l. fideicommissum. C. de fideicom. & nuda voluntate [2] admittitur, l. i. iure ff. de leg. 1. 3. §. fin. ff. de alim. leg. quimò Ferdi. in l. filiusfamilias §. diui, n. 4. ver. ex quib. ff. de lega. i. vult, hoc procedere, etiam si testator iam illud tradidisset, quod tamen non [3] est verum, quia

tradendo testator facit actum irreuocabilem, l. legatum. ff. de leg. 2. quod tamen non procedit, quando traditum est sub commemoratione legati, vt ibi distinguunt Dyn. & Bart. Castr. in l. Lucius ff. de leg. 2. Affli. in decis. 275. n. 6. declarauit in consil. 14. per totum & ponit Benincas. in tract. paupe. q. 8. in 1 spec. contra d. nu. 23. & pluribus modis etiam tacite reuocatur legatum, quos recensui in d. conf. 14. in prin. verò dubium est, si testator adimat generaliter legata, vtum legatum quoque alimentorum reuocatum, quia generalis dispositio [4] comprehendit omnia, l. i. vbi Doctores, ff. de l. i. & generalis dispositio includit etiam casus priuilegiatos, l. priuilegium in eo nò est speciale l. in fraudem §. si ff. de testam. milit. ad hoc not. Bald. l. obligari, in prin. ff. de author. tut. cum similib. & quamuis nonnulli in contrarium allegent libetis §. sed posthumus ff. de alimen. & cib. leg. tamen ille textus probat contrarium, quia expressè ibi excepta sunt cibaria, atque ita illum text. intelligit. Crot. in leg. filiusfamilias §. diui numer. 55. ff. de leg. 1.

Veritas tamen est in contrarium, quia legatum alimentorum non includitur in generali acceptione: ius enim respiciens [5] alimenta, semper videtur exceptum, vt inquit Signo. in consil. 76. nu. 11. arg. l. alia §. eleganter, & l. ex diuersis, & l. quamuis, cum l. seq. ff. sol. matrimo. l. ex auo. ff. de don. inter vir & vxor. & in generali dispositione non venit casus [6] priuilegiatus, glof. in l. decurionibus, vbi Barto. & Ioan. de Plat. C. de silentari. lib. n. glof. in l. sciendum. ff. qui satisf. cog. Bald. in Authen. habita. C. ne filius pro patre, & in terminis, quod generalis acceptione [7] non referatur ad alimenta, est text. in l. libetis §. posthumus ff. de alimen. & cib. leg. & ibi not. glof. in ver. videri, & sequi. Bar. ibi. & in l. Mela, num. 6. ff. eod. titul. & idem voluit per illum text. Cuius in consil. 30. num. 4. ver. vltimò ad hanc partem, Pract. Pap. in for. libel. pro lega. rei singu. in 1 glof. num. 85. Rom. in l. sed etiam quis §. quicumque ff. si quis caution. Ang. in tract. de testam. glo. 45. nu. 9. in fin. Ias. in l. talis scriptura, num. 25. ff. de leg. 1. Affli. in decis. 111. num. 10. vbi idem infert ad dotem, vt simili gaudeat priuilegio, Euer. loco 24. colum. 3. verfic. quòd istud facit, vbi infert idem esse in legato ad piam causam, & subdit esse singulare. & notatu dignum, Ruin. in consil. 84. num. 4. volum. 2. vbi disputat, an idem sit in legato dotis, Craue. in consil. 139. num. 1. Craue. in consil. 410. num. 4. & in consil. 613. n. 5. Folle. in pract. censu. in ver. huiusmodi censu, nu. 84. fol. mibi 144. Mantu. de coniect. vlt. volum. lib. 12. tit. 2. num. 23. Cordu. d. l. i. quis à libetis §. vtrum, num. 26. ff. de lib. agnos. vel alien. Lamberteng. in tr. de contrac. eor. qui sine cer. solennit. glof. 1. num. 56. Et non obstat, quod generalis dispositio includat omnia, quia non includit casus, qui sunt in specie priuilegiati, gl. in d. l. decurionibus. Non etiam obstat, quòd alimenta sint specialiter excepta in dict. l. libetis, [8] §. posthumus, quia hoc est falsum: imò est ibi speciale fauore alimentorum, vt inquit glof. ibi Bald. in leg. talis scriptura, §. i. vbi etiam sequitur Ias. numer. 25. ff. de leg. 1. & text. in d. §. posthumus, licet faciat mentionem de cibariis in vitima dispositione, tamen in codicillis nihil fuerat dictum, & tamen illa diminutio non refertur ad alimenta, propterea Crot. considerauit exceptionem in tertia dispositione, cum tamen agatur ibi de secunda, & ex ea desumatur specialitas fauore alimentorum. Extendant autem Doctores ferè omnes nostram decisionem

ad piam causam, & ad doceri, vt terti paulo supra.

Ampliatur hoc procedere, etiam si alimenta non sint relicta pauperi, sed ei qui aliunde habeat: [9] nam, vt dixi in principi huius tit. alimenta semper sunt fauorabilia, siue pauperi relinquuntur, siue diuiti. & licet aliquando Doctores diligunt, id tamen faciunt in casibus, quibus alimenta non sunt in specie priuilegiata, sed priuilegium suum deducunt à fauore pie causæ. Tunc enim quia non dicuntur pia, nisi quando debentur pauperi, cessat priuilegium, quando diuiti prestantur. At vbi per se alimenta sunt priuilegiata, nec mutant fauorem aliunde, tunc siue pauperi debeantur, siue diuiti indifferenter gaudent fauore. Ideo Nat. in consil. 613. numero sexto, tenet, quod priuilegium de quo agimus, competat alimentis, etiam quando eorum causa non est pia: dum arguit de alimentis ad piam causam, & probatur in dict. 6. posthumus, vbi præter alimenta seruis illis erant relicta peculium, & alia, ita quod non erant egeni.

S V M M A R I A.

- 1 Legatum reuocatum videtur, quando testator rem legatam alienauit.
- 2 Legatum reuocatur alienatione etiam inualida.
- 3 Legatum libertatis reuocatur non solum expresse sed etiam tacite.
- 4 Legatum quando reuocatur alienatione rei.
- 5 Legatum alienatione reuocatur, non reconualefcit redempta re.
- 6 Legatum ad piam causam reuocatur alienatione reuocata, facta rei redemptione.
- 7 Legatum alimentorum reuocatur alienatione reconualefcit redemptione rei.

P R I V I L E G. XXI.

Legatum adimere videtur [1] testator quando rem legatam alienauit, cum seruus ff. de adim. leg. l. fideicommissa. §. si rem. ff. de leg. 3. l. rem legatam. ff. de adim. legat. §. si rem, Instit. de lega. ex ipsa enim alienatione colligitur testatorem legati penitus, vt declarat Bartol. in d. l. cum seruus, Socin. l. uni. in consil. 162. num. 2. volum. 2. & procedit etiam in alienatio [2] inualida, [2] nec sortiat effectum, leg. legatum §. pater hortos. ff. de adim. legat. Socin. in consil. 104. numer. xi. volum. 3. id quod ampliant Imo. Alex. & Aretin. in l. seruus filij §. si idem seruus. ff. de leg. 1. Hieron. Gabr. in consil. 103. num. 10. quinimod videtur, quod etiam legatum pie causæ relictum, extinguatur per alienationem rei, l. pater filium. §. Tusculanus. ff. de leg. 3. sed melius probatur ex l. verum est ff. de manumiss. testam. vbi libertas legata seruo reuocatur alienatione serui, Socin. in l. diem §. seruo, nu. 3. ff. de cond. & demonstra. Nam [3] ipsum quocunque libertatis legatum non minus tacite quam expresse reuocatur. l. qui duos §. ff. de testam. manum. vbi gl. Iacobus de Aretin. Bened. Plumb. & Alber. & quod ademptio hæc per alienationem inducatur, etiam in legato ad piam causam, voluit Socin. l. uni. in dict. consil. 162. num. ii. Natta in consil. 613. num. 3. Mant. de coniect. vltim. volunt. lib. 12. tit. 6. numer. 5. vbi huius opinionis allegat Al. ciat. & hanc ibi partem latè defendit, quidquid post Bartol. Ias. & Cottam tenuerit in contrarium Tyraquel. de priuileg. pie causæ. priuileg. 41. quomodo autem, & quando legatum videtur tacite [4] reuocatum per alienationem, vide Mant. d. tit. 6. Dida. de testam. in 3. par. Rob. nu. 19. Anch. Modern. Famil.

questio. par. 1. quest. 75. Simon. de coniect. vlt. volut. lib. 3. interpret. dub. 2. §. ad quartum, per totum folio mihi 473.

Sed adeo verum est adiri legatum rei alienatione, vt etiam si res à testatore recuperetur, vel remanet, non re conualefcit, [5] legatum, vt probatur l. c. seruus, vbi Bart. ff. de alim. lega. Bald. in l. 3. num. 5. vbi etiam Castr. Cod. de legat. Imo. in l. quoties §. seruus cum libertate. ff. de her. instit. Hieron. Gabr. consil. 103. nu. 13. & 14. Attamen quando legatum esset factum pro alimentis, non censetur reuocatum, si testator rem alienaret, ex qua sumi debent alimenta, dum tamen illa recuperet, id quod ex eo deducitur, quia fauore pie causæ non admittitur legatum alienatione [6] rei, quando illa recuperatur, vt inquit Roman. in Authent. similiter, numer. 81. in fin. C. ad leg. Falcid. per text. in l. verum est, ex quo id notant Bald. Angel. Castr. & Ias. in l. quantum post testamentum. C. de legat. Tyraquel. qui alio citat. in tracta. de priuileg. pie causæ, priuileg. 14. [7] Mant. d. lib. 12. tit. 6. num. 5. Nat. in d. consil. 613. nu. 4. vbi tamen declarat procedere solum, quando alimenta relinquuntur pauperi, quia vt in proximo priuilegio deduxi priuilegia pie causæ non communicantur causæ alimentorum, nisi his casibus, quibus alimentorum debitum concernit causam piam.

S V M M A R I A.

- 1 Solutio facta per decem annos continuos, non inducit obligationem pro futuro tempore, nisi allegatur titulus.
- 2 Titulus non probatur ex sola prestatione decem annorum, sed allegari debet titulus, & probari possit.
- 3 Soluens tribus annis continuis alimenta relicta in testamento minus solennis, cogitur semper perseruare, vbi amplia.
- 4 Inducta ad augendum, non operantur diminutionem.
- 5 Scholarius si ex forma statuti tractandus est pro cur, intelligitur in fauorabilibus, non in odiosis.
- 6 Solennitas eadem requiritur in dissolueno alium, quæ in contrahendo.
- 7 Legatum alimentorum confirmatur ex triplis probatione, quando est relictum in vltima voluntate, alias secus.
- 8 Titulus inualidus non confirmatur probatione longi temporis.
- 9 Solennitas presumitur ex cursu longi temporis.
- 10 Solennitas non presumitur, quando constat eam nullo interuenisse.
- 11 Instrumentum non solenne probat, quando secundum alium tenorem fuit obseruatum.
- 12 Retentio, non alio datur pro legato relicto in testamento minus solenni.
- 13 Legatum alimentorum si est vnicum tunc vnicæ solutione confirmatur, si est nullum.
- 14 Legati vni solutione, an hæres sibi præiudicet quod ad alia eadem vel diuersa persona relicta.
- 15 Hæres qui vnum ex legatis soluit ante diem, non cogitur alia soluere.
- 16 Soluens partem debiti non cogitur aliam partem soluere.
- 17 Confessio debiti recepta facta à marito, præiudicat creditorem, si post eam maritus diu præstet alimentum uxori.
- 18 Legatum alimentorum quatinus nullum, confirmatur probatione triu annorum, etiam si singula non sint integra.

- 29 *Sententiam approbare videtur, qui dilationem peti ad solvendum.*
- 30 *Solvens fecerit vno anno alimenta, non videtur approbare legatum, quod erat nullum, nisi erimus solvat.*
- 31 *Legatum alimentorum factum divisi, non confirmatur trienniali prelatione.*
- 32 *Solvens per triennium alimenta ex contractu nullo debita, non obligatur in futurum.*
- 33 *Dono vincula anni in agis legantur, quando alterum est imperpetuum.*
- 34 *Ultima voluntas quodvisque sit, semper est favorabilis.*
- 35 *Legatum dicitur annuum favore ultima voluntatis.*
- 36 *Donatio causa mortis dum est in fieri, comparatur contractui, sed postquam est facta, est similis ultimae voluntati.*
- 37 *Solutio trium annorum confirmat debitum alimentorum relictum in donazione causa mortis quae sit nulla.*
- 38 *Solutio decennialis non probat titulum, quando semel quis solvit pro decem annis.*
- 39 *Solvens alimenta omnia vice pro tribus annis, non obligatur in futurum.*
- 40 *Debitor potest imis creditoris solvere ante tempus, si velit etiam refundere interesse.*
- 41 *Heres approbando expressit testamentum, tenetur solvere legatum alimentorum, etiam si non concurrat prelatio trium annorum.*
- 42 *Fideiuber qui promittit, censetur principale debiti agnoscere.*
- 43 *Inventarij beneficium non prodest heredi, qui promittit legatum solvere.*
- 44 *Alius immolis quando confirmatur, tunc agitur ex confirmante, non confirmato.*
- 45 *La. C. de fideicommissis, quomodo intelligatur.*

PRIVILEG. XXII.

TEMPUS non est modus inducende obligationis, l. obligationum. §. placet autem, ff. de act. & oblig. & solutio facta per decem annos de per se, non inducit obligationem, si pro futuro tempore. l. si certis annis. C. de pact. sed necesse est allegare titulum, & probare solutionem decennalem, l. cum de in re verso, ff. de v. sur. vbi not. Bart. num. 3. Bartol. Bald. in d. l. si certis annis, vbi laf. num. 7. Dec. num. 12. Curt. Sen. num. 12. Gozad. num. 7. & Alciat. Balb. in tract. praescriptio, par. 3. quaestio in principi. & num. 20. vbi inquit non esse distinguendum, an tractetur de magno, vel modico praedicio. Ruin. quidem dicit in consil. 75. num. 2. volum. 1. Paris. in consil. 35. numer. 28. volum. 1. Bero. in consil. 205. num. 5. volum. 1. Nata in consil. 511. num. 15. Vasquillultr. questio. controver. cap. 84. quia hoc casu actor debet se principali ter fundare super titulo & ad illius probationem probare possessionem, alias si probaret, & allegaret solum [2] possessionem, succumbere, vt advertit Bartol. num. 2. in d. l. cum de in re verso, Bart. Bald. Alber. Angel. Salic. Cast. Arretin. laf. & Dec. in d. l. si certis annis, Balbus Bero. & Vasqui. in locis supra citatis, sed si quis legatum alimentorum relictum in voluntate minus solenni praestet tribus annis continuis [3] cogetur in futurum perseverare in solutione, text. est expressus in l. i. C. de fideicommissis, vbi Curt. Bartol. Bald. Ang. & Cast. dicunt esse singularem, & idem Bartol. legat. C. eod. dicit valde notandum, & perpetuo menti tenendum, & ante eos hoc voluit ibi glo. Petr. de Bellapert. Odoforo Iaco. Butr. & Ioan. Fab. & Corne. dicit communem glo. Iacob. Butr. Odoforo. Bellapert. Cyn. Io. Fabr. Bar. Bal. Alber. Angel.

Salic. & alij in l. creditor. C. de v. sur. glo. Iacob. de Ar. Cyn. Bar. Bal. Alber. Ang. Fulgos. Florian. & Iacobin. de Sancto Georg. in leg. cum de in re verso, & communem dicit Alexan. in d. l. si certis annis, num. 3. Roman. num. 15. laf. num. 3. Dec. num. 7. Curt. num. 14. Riminal. colum. 3. Gozad. num. 5. & Alciat. num. 3. Bal. in l. non dubium in §. oppol. C. de testam. Magist. thesi. notab. 112. Pract. Pap. in form. libel. quo agit pro legato rei ling. num. 85. Angel. de testam. gl. 45. nu. 11. Bart. in l. servitutis, la grande, num. 4. ff. de servit. & hoc dicit speciale favore alimentorum, idem Bart. in l. Lucius. §. testator. in fin. ff. de legat. 2. idem Bart. in l. 1. §. sed si filius familias, num. 4. ff. de legat. 3. Guido Papae quest. 200. num. 6. & quest. 576. in fin. Ruin. in consil. 6. nu. 4. volum. 2. Euerar. loco 24. col. 2. vetit. titid. istud facit, vbi inquit esse menti tenendum, & ampliat ad quamcumque piam causam Follet. in sua praxi censuali in §. huiusmodi censuum, num. 82. folio mihi 144. Vasquillultr. quest. controver. d. c. 84. num. 42. vbi dicit magis communem, & ad dotem extendit, nec nō ad refectionem pontium & viarum, aliaque favorabiles causas, allegando Barto. Alexand. laf. Dec. & Curt. iun. in d. l. si certis annis. Tyracu. de privileg. par. causis, privileg. 60. vbi idem dicit de legato dotis & alij habentibus similem favorem, dicens hoc voluisse Bart. Fulgos. Salic. Florian. & alios, id quod declarat non esse verū solum in legato annuo, sed etiam in quocunque quod sit vnicuique, in d. l. si quis a liberis, num. 38. §. vtrum, vbi ampliat in dote, & late tractat an id verum quoque sit in dissolvenda obligatione, vt scilicet cessando per integrum triennium liberetur haeres a praestatione legati in quo articulo videri poterit apud meum enim non est consilium transferendi aliorum scripta, addo tamen, quod pro negatua parte facit, quod indulta in favorem alimentorum, non debent retorqueri in odium, l. quod favore. C. de legib. & indulta ad vnum finem, non debent operari contrarium, l. legata inutiliter, ff. de legat. 1. & indulta [4] ad augendum, non debent diminutionem operari, sicut & contraria. cum tale §. fin. ff. de cond. & demonst. l. si quis mancip. ff. de fun. inst. l. qui hominem, §. si cuiusbi notat ff. de sol. l. cum §. 1. ff. de cod. inde l. 2. ante ff. C. de iura. calum. Croc. in consil. 143. n. 4. & ideo privilegium concessum legato alimentorum, intelligi debet quoad favorem, non autē in detrimentum legatarij, per ea quae ponit Bal. in l. si Rufinus. C. de testa. milit. vbi inquit statutū qd scholares tractentur pro ciuibus, intelligi debere [5] in favorabilibus, non autē in praedicialibus, per Bar. in l. 3. §. si emancipatus, ff. de bon. pos. Contra tabidē voluit Fulgos. in d. l. si Rufinus, & Cast. dicit quod intelligitur cuius quoad ea in quibus ciues sunt melioris conditionis, quam forenses, non quoad alia, alios citat Alex. nu. 3. ita in proposito, licet ius alimentorum quater ex trienniali prelatione, tamē quia hoc est in favorem introductū, non debet eodē modo induci triennio liberatio ab obligatione praestandi alimentum. Et si dicatur, quod cū liberatio facilius sit quam obligatio, & favorabilior, debet pari temporis cursu induci, cū maximē eo modo solvantur quā, quo introductū est, secundū regulā nihil tam naturale, ff. de reg. iur. & alia quae habet, quod in contradicō eandem [6] solentia requiritur, quod in contradicō, auct. contra C. de repud. Alex. in consil. 203. n. 29. vol. 2. & inquit Bar. in l. 1. & ideo, n. 1. ff. de cond. furt. qd restitutio contractus indicatur eiusdem naturae, cuius est contractus, Affl. in decis. 231. col. 1. & 2. & probat late decis. Pedem. 33. n. 10. & seq. respo. deo qd diversa militat

ratio: Nam ea cōprobatio inualida dispositionis inducitur in fauorem alimentorum & in priuilegiū, ideo non debet retorqueri in odium, propterea mihi magis placet opinio negatiua, q̄ triennio non perdatur nū alimentorū, precipue si preſupponamus illud eſſe quaſitū titulo valido & ſolenni: Nam ſi admittamus affirmatiua, erit tamen intelligenda, quando legatum erit inutile & inualido, ſed confirmatum ex trier ali praeſtatione. Facilius enim tollitur ius quaſitū ex priuilegio, quam quaſitū via ordinaria, puta ex conſuetu, vel teſtamento valido, quorū utruq; deſecit à iure gentiū, l. eius militis §. i. militia miſſus. ff. de teſta. milit. & duo debet concurrere, [7] vt ſit locus huic priuilegio. primū fauor alimentorum, ſecundū fauor vltimæ voluntatis, ita Bal. in d. l. i. nu. 7. & 10. in fi. C. de fideic. laf. nu. 2. ſtante aſſe veritate principalis noſtræ conſuſionis, q̄ alimenta ex non ſolenni diſpoſitione debeantur, quando triennium fuerit præſtitū, aduertendū eſt ad vnum quod Dd. non tantum, quod ſcilicet maior eſt ſpecialitas, quā ipſi exiſtunt, & quod ſpecialitas non verſatur in eo quod ipſi allegant, nō quidē eo reſpectu, q̄ tempus inducat obligationē, quia non ex ſolo tēporis curſu legatū alimentorum confirmatur, ſed ex præſtationibus, non etiā in eo conſiſtū quod ex triennali præſtatione præſumatur titulus, quia illud quod dicunt Dd. in l. i. certis annis, & in l. cum de in tem verſo, procedit quando nullus exiit titulus, nos verō agimus quando titulus adeſt, ſed nō ſolenni, propterea vt dixi maior eſt ſpecialitas: nā vbi titulus eſt inualidus, non confirmatur ex præſtatione etiam longi temporis [8] decē annorum, vt voluerūt gl. Bellap. Jac. But. Cyn. Bar. Bal. Ange. Salic. & Caſtr. in d. l. i. certis annis, & ibi cōmunem dicunt laf. nu. 7. & Dec. n. 2. Pariſ. in conf. 154. nu. 10. & ſeq. vol. i. vbi fortius dicit procedere etiā in præſtatione quæ fiat per immemorabile tēpus, licet in hoc Bero. conſultus in eodem facto reſpondeat contrariū in conf. 144. nu. 7. vol. 3. qui tamen tenet decennalē non ſufficere. Balb. in d. quæſt. 10. nu. 22. in prin. Vaſq. d. c. 84. nu. 41. & facit, quia etſi longiſſimi tēporis curſu interueniente, præſumatur interueniſſe in actu omnes [9] ſolennitates neceſſarias, ſi filius. C. de petito. harred. Bart. Bald. Imola, & Roman. in l. qui in aliena ff. de acquir. harred. tamen quando apparet ſolennitatē interueniſſe quidē, ſed nulliter, tunc [10] ceſſat omnis præſumptio. Fel. in c. ſicut, nu. 33. in 7. declaratione, ver. benē etiā fateor, de re iudic. Curt. iun. in conf. 130. nu. 4. Ruin. in conf. 63. nu. 16. & 19. vol. 1. Gozad. in conſil. 73. nu. 28. Buttig. in l. ſciendum, nu. 34. ff. de verb. oblig. Crau. de antiq. tempor. in 3. part. in prin. nu. 27. verſ. ſeptimū limitatur. Rol. conf. 99. num. 35. vol. 2. Cephal. in conſil. 316. nu. 61. decif. Pedem. 173. nu. 7. ſed in alimentis licet titulus ſit inualidus, tamen ſi eius vigore alimenta præſentent per triennium hæres nō excuſabitur, quin minus in futurum ſoluat, videtur tamen quod etiam in hoc nihil ſit ſpeciale, quia videmus ita ſemper ſeruari, quod inſtrumentum non ſolenne probat ſi aliquando fuiſſe [11] obſeruatū, vt quia ſecundū illius tenorem ſolutū fuerit, vt probat Cyn. in conſil. 490. col. u. verſ. non obſtat. quod reperitur inter conſil. Bal. vol. 4. ſequitur Crau. in conſil. tot. nu. 4. facit etiam, quia ſoluendo quis ex voluntate minus ſolenni, videtur illam agnoſcere, & approbare, vt in l. 2. C. de fideicom. ſed ad prædicta reſponderi poteſt, quod obſeruantia debet eſſe longa, & ſufficiēs ad præſcriptionem, vt inſiā dicam, & quod dicitur ſoluendo approbati teſtamentum, dico procedere quoad ſoluta, non autē quoad ſoluenda, quod

enim ſolutum eſt, non repetitur, quia donari videtur l. 1. ff. de cond. indeb. l. donari. ff. de reg. iu. & cū relictum in teſtamento minus ſolenni ſit naturaliter debitum, l. cum quis. C. de iur. & fact. ignot. ſolutum etiam per iuris errorem non repetitur. d. l. cum quis. & ideo in l. 2. C. de fideicom. dicitur quod pro legato relicto in voluntate non ſolenni [12] datur reſcripto, ſed nō actio. ſed al. in principio dicit quod licet non conualeſcat quoad agendum, conualeſcit tamē quoad retinendum, ſequuntur laf. & alij. & ita quod atinet ad retinendū ſoluta habemus ampliationem, quod ſuſtinetur etiam intra triennium, id eſt etiam vno vel altero tantum anno facta ſit ſolutio. Quinimō ſi legatum alimentorum foret nō annuum, ſed vnicū, quod aliquando eſſe poteſt, vt dicā inſiā, tunc ſoluedo ſemel hæres ſibi præiudicat [13] pro toto tempore, quia eſt vnicū legatū, ita declarat pulchre Bal. in l. non dubium, nu. 3. C. de teſt. ord. vbi alio etiam modo ampliat, quando ſcilicet legatū eſt quidē annuū, ſed ad vnicū finem ordinatum, puta ad alimenta, ad habitationē, & ad ſoluendo mercedem magiſtri, per l. ſi in fi. C. de duob. reis & vtriuſque ampliacionis ratio eſt, quia vbi legatum eſt annuū, tunc dicuntur plura legata, non vnum, vt dicam, agnoſcendū ergo hæres teſtamentū per ſolutionē vnius legati, nō ſibi præiudicat, quoad alia. l. Lucius. la. 2. §. teſtator, ſecundū intellectū Bar. vbi ff. de leg. 2. gl. in l. 2. ver. præſtiterant. C. de fideic. vbi allegat multa iura, & in l. non dubiū, vbi Bal. in 5. oppoſ. & Caſtr. in fi. laf. nu. 5. C. de teſt. ord. id quod locū habet etiā, quando [14] plura legata ſunt eidē perſonæ relicta, l. creditoris, C. de viur. l. 1. C. de fideic. Salic. in l. non dubium, vbi laf. n. 5. & non mirū. Nam voluntas tacita, quæ ex actu colligitur, nō extenditur vltra quam ex ipſo actu de neceſſitate inferatur. Bart. in l. 1. §. hoc inter dicto. ff. de itin. actio priu. proinde ſi ſoluedo hæres donat vni, non æquē voluit ſe obligare ad donandū alij. & Matthe. in notab. 112. dicit, quod hæres ſoluedo partem vnius legati ex teſtamento minus ſolenni, licet obligetur ad ſoluendū reliquū, tamen ſecus eſt quando ſunt diuerſa legata, & facit, quia idē eſt in tempo re ſi enim legata ſunt in diem relicta, hæres qui aliquā ſoluit ante diē, non cogitur [15] cætera quoque ſolvere, ſed dies eſt expectandus, d. l. Luc. la. 2. §. teſtator. ſequuntur additio ad Mathe. d. ſingul. 122. vbi tamen dicit aliud eſſe reſpectu loci, nam ſi legata ſoluit certo in loco, cogitur alia in eodē loco ſolvere, licet alioquin nō teneretur. l. fideicom. miſſum §. ſi. ff. de iud. Ang. in l. 1. in fi. C. de fideic. & laf. in l. 2. nu. 9. C. eo. tit. non tamen omitto quod ſoluens partē debiti, non ideo videtur agnoſcere totū debitū, vt teneatur aliam [16] partē ſolvere, ſi vbi gl. C. de vior pro marito. vbi Bal. dicit, quod gratuita ſolutio par. tis non grauat ſoluentē pro alia parte, gl. in l. nō dubiū, in verſ. agnoſceat, vbi Bar. & alij. C. de teſtam. Ar. et. in conſil. 91. col. ſi. ver. non obſtat quod, & eltex. in l. cū de indebito. verſ. ſed ſi pro parte. ff. de proba. Sal. in l. cum fide. C. de non num. pecu. vbi quod ſoluens partē debiti coſeſſati poteſt pro alia parte oppo. nere exceptionem pecuniæ nō numeratæ. Nat. in conſil. 77. n. 6. & 7. Coſta in l. ſi ex cautione, in 1. limi. C. de non num. pec. operatur itaque vnica ſolutio agnitionē legati, & quando vnicū eſt legatum, vel ad eundē finem relicto, tunc ſufficit ſi ſemel ſoluitur. In quo tamen aduerte, quia vbi res relinquuntur ad alimenta, tunc non eſt legatū alimentorum, ſed proprie tati, vt dicā in tit. quando alimenta cenſentur relicta. & ad cōprobandū q̄ dixi ſolutionē inducere agnitionē, adduco aal. in rub. C. de priuile. dot. col. 3. ver. vn-

ver. unde queritur, ubi inquit [17] quod et si confessio dotis facta à marito non præiudicat creditoribus tamen diu maritus potest eam confessione præstet alimentis vxori, tunc cõprobat confessio, & ab hac opinione dicit Soc. non esse recedendum tamquam communem in conf. 82. col. 2. vol. 3. & in tract. fall. in reg. dotis cau. lim. 4. Fel. in c. si cautio, nu. 81. de fi. instr. l. as. in fuerat. nu. 81. Insti. de act. Goz. in conf. 42. col. 3. Beza. conf. 47. in 19. vol. 1. conf. 60. nu. 43. vol. 2. Crau. in confi. 40. nu. 2. Nat. in conf. 547. nu. 15. Costa in d. l. si ex cautione, in 7. fal. nu. 2. Caph. in confi. 448. nu. 23. & quod vnica solutio sufficiat, quado est vnicum legatum, tenet Ang. in lec. Per. col. fi. in d. l. si certis annis, ubi etiam l. as. in 6. in vers. septimo limita, & in d. l. 1. nu. 5. ver. 7. singulari.

Ampliat item vt procedat etiam si singulo anno alimentorum legatum nõ fuerit integrè solutũ, sed pro eo aliquid triadum fuerit, puta primo [18] anno frumento, secundo vino, tertio vestes, quia nihilominus confirmatur totũ legatum pro futuro tempore, & præstandũ venit ita Bal. in d. l. 1. nu. 12. mouetur, quia totum legatũ, & integra præstatio respicit eandem defuncti voluntatẽ, & descendit ab eadem radicet facta, nec refert, si quan. dies leg. ced. l. as. n. 3. ver. tertio mirabiliter, vbi dicit esse solennẽ extensionem, si est vera, sed dubitat de veritate: sed meo iudicio cessat dubitatio, quia tex. in l. 1. C. de fideic. dũ dicit sequantur voluntatem filij, considerat legati agnitionem, quæ inducitur non minus soluendo partẽ, quam totam. Imò qui offert fe solutũ, dicitur approbare debet, & idem est in eo qui petit [19] dilationem ad soluendũ, ad solutionem. C. de re iud. Rom. confi. 9. in fi. Natta in confi. 142. num. 23. Dominus Becius conf. 106. n. 41. dixi in conf. 43. nu. 7. addo, quod hæc ampliatio videtur probari ex text. in d. l. 1. dum disponit, quod etiam præteriti temporis alimenta præstanda sint, sed potest responderi, quod loquitur de alimentis retentis vltra triennium, amplia autẽ privilegiũ, vt procedat, etiam si quis [20] scienter solutisset vno anno, quia nihilominus non obligatur in futurum nisi integrum soluat triennium, vt declarat Bart. in d. l. si certis annis, nu. 2. ver. tertij soluunt, & in seq. oppos. vbi dicit tunc vnica solutionem sufficere, quando orta est actio, quæ elidi poterat exceptione, sequitur Ang. ibi & Alex. nu. 6. l. as. nu. 6. ver. in ea, ad finem.

Declara tamen non procedere privilegiũ prædictum, quando legatũ factum esset diuiti, quia tunc triennali præstatione non [21] inducitur obligatio pro futuro tempore, ita tenet Ang. in l. repetit. l. si certis annis. C. de pact. quia secundum et cessat ratio pietatis, quæ solet considerari in legato alimentorum, non enim dicitur pũ, quando factũ est diuiti, secundum Bar. in l. 1. C. de sacros. eccles. & idem voluit Florian. in l. cum de in rem verso. ff. de vsur. Contrariam tamen sententiam probauit Sali. in d. l. 1. in fi. vbi mouetur, quia tex. indistinctè loquitur, ergo intelligitur de relictis diuiti non minus, quam pauperi, item, quia testator considerauit, quod diues posset ad paupertatem deduci, allegat l. cum hi § si in annos. ff. de transact. vbi prohibetur transactio super alimentis relictis diuiti, sequitur Alex. in l. si certis annis, nu. 5. ver. ex his etiam infero. mouetur, quia intelligendo de relictis pauperi, d. l. 1. seruier de vento, quæ non decreteret minus solennis dispositio, cum sustineatur tale relictum, quando duobus testibus probatur, secundum magis communem opinionem, de qua in c. relatus. l. 1. de testam. & subdit, quod alimentorum causa etiam in diuite est privilegiata, adducit

simile de dote, quæ est privilegiata etiam, quado debetur diuiti. l. as. in d. l. 1. nu. 4. ver. tertio singulariter, ubi inquit, quod Ange. non bene respondet ad l. cum hi § si in annos. Dec. d. l. si certis annis, nu. 9. & 10. vbi quod legatum alimentorum relictum diuiti respicit sustentationem vite, ideo est fauorabile, vltra quod qui diues est, effici potest pauper, & cum eo tranfit Curt. iun. nu. 15.

Declaratur secundo, vt non procedat, quado alimenta deberentur ex contractu iniqua, vt paulo supra tactũ est, priuilegiũ hoc procedit concurrentibus duobus, fauore scilicet [22] alimentorũ & vltimæ voluntatis, vt per Bal. d. l. 1. nu. 7. & 10. in fi. l. as. n. 2. & resoluit gl. in d. l. si certis annis, dũ inquit duplici fauore, & c. vbi Alex. nu. 3. dicit ita cõmuniter teneri, & Dec. ideo nu. 7. dicit inferri, quod vbi alimenta deberentur ex contractu præstatio triennalis non inducit obligationem, nec confirmat contractum, idem repetit Curt. iunior nu. 14. in fin. ver. secundo principaliter, vt ait Doct. cõmuniter sequi secundum illam glossẽ solutionem, & quod est singularis illatio, patitur tamen difficultatem, quia fauor, qui impenditur alimentis, ita procedere debet in contractu, sicut in vltima voluntate, argumento l. seruum filij. s. cum qui chirographum ff. de leq. 1. l. pactũ inter hæredem. ff. eo. & Insti. de leg. Fuf. Canin. tollen. in fi. & ille fauor, qui conceditur vltimæ voluntati, concernit non legata, sed institutionẽ heredis, vt scilicet testamentaria sustineantur, ita arguit Dec. loco prædicto, qui aliter non resoluit, ego tamẽ respondẽ, quod et si alimenta sint per fe fauorabilia, maiore tamen fauore digna sunt, quando debentur ex vltima voluntate, quæ sui quoque natura est fauorabilis, quia si deberentur ex contractu, quia eo casu duplex causam fauoris cõcurrit, & duo vincula magis liget, c. de treug. & pace, cum aliis quæ adduxi in conf. 31. num. 6. & ad secundum argumentũ Decij volentis, quod nõ attendatur fauor vltimæ voluntatis, cõ is nullus sit respectu legatorũ, ex quo non [23] curamus de duplici vinculo, quando alterum est impertinens, secundũ Bal. in l. 1. num. 3. C. de legit. hæred. & in c. 1. s. his verbis in princ. de successio. fratr. dico, quod imò vltima voluntas semper est fauorabilis etiam respectu legatorum, quia expedit suprema hominũ iudicia exitum habere, vt dicit text. in l. vel negare, ff. quemadmodum testamen. aperiant. & videmus etiam in substitutionibus præsumi, vel fingi plus dictũ, quam scriptum, l. cum aius, ff. de cond. & demonst. l. cum acutissimi, C. de fideic. & quod vltima [24] quælibet voluntas siue legatũ contineat siue codicillos, sit fauorabilis, latè probat Cagn. in l. in testamẽtis, ferè per totam, ff. de reg. iur. vbi reprehendit Dec. & Gozad. contrarium tenentes, & vult, quod etiam ille text. intelligatur in legatis, & non in sola institutione, & multos Dd. refert Natta in conf. 626. n. 5. & sequi, in quibus fauorabilis fit interpretatio in fauorem legatorum, & tenet intellectum d. l. in testamẽtis, & in vniuerso, vt id in proposito addam verũ est, quod in testamẽtis plenior semper fit interpretatio, quam in contractibus, c. cum dilecti, de dona. Dec. d. l. in testamẽtis, nu. 5. vbi inquit, quod nepotes veniunt appellatione filiorũ, quod relictũ in testamento habent paratam executionem, & in casu culum concipit fecerim, addo quod [25] legatum dicitur annum fauore vltimæ voluntatis, Bart. in l. eum qui, § qui ita, ff. de verb. oblig. Natta d. conf. 626. num. 9. præterea licet in legato fiat stricta interpretatio, quando ampliatio erat nocitura heredi, tamen vbi non agitur de hæredis præiudicio fauorabilis est le-

gati interpretatio, & hoc modo loquantur omnia iura, quae restringunt legata.

Ex his colligi potest decisio, quid ubi alimēta debentur ex donatione causa mortis, an triēnalis praestatio obliget in futurū. Nam si donatio causa mortis aequiparatur contractui, nulla orietur obligatio, si verō aequiparatur vltimae voluntati, inducetur obligatio, vt pungiť Cur. iun. d. l. si certis annis. 19. ex cuius dicto licet non resoluat, colligitur velle eum, quod priuilegiū procedat ex quacūq; vltima voluntate, debeantur alimēta, vt tamen intelligas substantiam huius quaestionis, scias, quod etiā donatio [26] causa mortis, dum est in fieri, cōparetur contractui, cum tamen est facta accedit vltimae voluntati, secūdum gl. in l. 2. ff. de dot. p. leg. quam singularem dicit Bal. in l. 2. ff. de pact. & ibi laf. dicit opinione Bal. esse communiter receptam, & late comprobatur Didac. in rub. de testam. in 3. part. n. 1. & 15. vbi infert ad multas decisiones Gomef. in tract. de contract. ca. 4. nu. 16. late Clar. de donat. quest. 5. in princ. quare fatendum est alimentorum dispositionem factam in donatione causa mortis minus solenni confirmari praestatione trienniali.

Tertio declaratur vt nō procedat, quando solutio nō esset facta in singulos annos, sed vnica solutione praestitisset quis alimenta pro trib. annis, tunc enim ea solutio non induceret obligationem pro futuro tēpore, pro qua limitatione adducitur, quod voluit Cyn. in l. 2. C. de dotis promiss. vbi quod & si solutio continua decē annorū probet titulu. l. si certis annis, C. de pact. & cum de in rem verso. ff. de vsur. tamen non procedit, quando vnica [28] vice soluit quis pro decē annis, sequitur ibi Bal. n. 1. vbi infert ad id quod voluit gl. post tex. ibi in L. quicūque. C. de apoc. publ. lib. 10. Bar. in l. eum qui. ff. de annu. lega. vbi inquit, quod & si debitum praesumatur ex annua solutione, non tamen esset idē si fieret vna solutio pro decem annis, & in specie quod praestatio alimentorū in vna [29] vice facta pro trib. annis nō obliget heredē pro futuro tēpore. ponit expressē Io. Fab. in d. l. in h. C. de fideic. vbi subdit hoc voluisse Iaco. de Are. in d. l. si certis annis, sequitur laf. in d. l. n. 4. ver. sexto cōpeteram, quia plures actus strictius ligat, l. iubemus, C. ad Velleia. de laf. in d. l. si certis annis, nu. 4. ver. quarto notabiliter, & ibi Dec. n. 11. vbi tamen dicit, quod hāc non est congrua limitatio, quia tex. in l. 1. loquitur de eo qui triennio praestat vestiariū, sed decipitur Dec. quia dicitur triennio praestitisse, qui pro tribus annis semel soluit, quando non agitur de interesse creditoris, nec eo casu creditor, cuius non interit, potest reculare solutionem repraesentatam, vt not. in l. qui Romā in princ. ff. de verb. oblig. Bar. in l. eum qui. ff. de annu. leg. vbi inquit quod debitor, qui vult soluere debitum creditori [30] cum omni illius interesse, potest id facere inuito creditore, & in dubio tempus censetur appositum fauore debitoris, glo. magna in fin. d. l. qui Romā, in princ. & laf. in duobus locis praedictis ponit concordantes.

Limitatur quarto, vt non sit necessaria trina praestatio, quādo approbasset expressē quis testamentū, tunc [31] ienim sit est approbasse etiā si nulla sequuta sit praestatio, vt tex. in l. 2. C. de dot. promiss. vbi glo. dicit, quod vnica promissio operatur idē, quod plures praestationes, allegat l. in C. ad leg. Falcid. & Bar. ibi dicit esse ita notabile, & singulare dictum, quod alibi non inuenitur, & laf. ibi inquit, 9. pactū operetur in momento, id quod inducit consummatam praescriptio, & subdit, quod hoc notabile non reperitur alibi, & Salicet. in princ. dicit esse notandum, & sin-

gulare dictum alibi nō inuenitur, & in terminis iuris hoc modo declarat laf. in l. si certis annis. nu. 6. ver. octauo & vltimo limitat, vbi addit esse notabile & singulare, & in d. l. n. 5. ver. octauo limitat, vbi declarat, in quo consistat singularitas dicens, notata in l. 2. C. de fideic. & in l. non dubitā in h. C. de testa. procedere, quoad iam soluta, non autē ad inducendum obligationē pro futuro tempore. hanc tamen limitationem impugnat Lac. de Rau. in d. l. si certis annis, quia si duae praestationes nō sufficiunt ad inducendum obligationem, multo minus debet sufficere vna expressa stipulatio, quae minus est potens, & hoc etiam impugnat Bal. Nouel. in tract. d. part. 6. priuile. 78. col. pen. versic. sed quid plura? vbi dicit plus operari plura facta de anno in annū, quam vnica promissio, quia nō minus est factū, quāam verbis re offendere, & concludit in d. l. 2. procedere decisione propter verba enūciatina, quae speciali fauore dotis probant, vt aliqui ibi intelligunt Salicet. tamen declarat respondendo ad decisione Iaco. de Rau. quod in l. cū de in re verso, diuturna praestatio vsuraria facit praesumi stipulationē vsurarium, & ex stipulatione praesumitur obligatio fortis, quod tamen non facit ad propositum. Dec. autē in d. l. si certis annis, nu. 12. distinguit, an promissio facta fuerit pro vno anno, an verō in genere pro legato annuo, vt primo casu procedat dictum Bal. Nouel. secundum verō non, sed nec id satisfaciť. Certum enim est, quod expressa promissio magis operatur, quāam tacita voluntas quae refutat ex solutione, l. expressa nocent, ff. de reg. i. l. hō nunquam, ff. de cond. & dem. dixi in conf. 10. n. 24. & non placet dictū lac. de Rau. & Bal. Nou. qui dicunt potentiorē esse solutionem triennialē, quāam promissionē, cū semper expressio magis afficiat, quāam tacita & subintellēcta voluntas, et alio tamen videtur mihi decisio l. 2. C. de dotis promiss. non facere ad propositū, quia ibi agebatur de solutione vsurarium, quae cum sint quid accessoriū, non possunt dari nisi supponatur principale aliqd debitum, accessorium. vbi glo. & Dd. de reg. iur. in 6. l. cum principalis, vbi Dd. ff. de cod. tit. promde qui promittit vsuras, fateri videtur quod extet principale, vt videmus in fideiussione, qui enim promittit satisfāre [32] videtur etiam promittere, quod se obligabit, vt principale, & ideo tenetur se obligare, l. tribus, ff. de vsufru. ear. rer. & ibi notat Bal. & idē vult Bal. in l. sanctimus, num. 5. C. de verb. signif. Cyn. post lac. Butt. & Lac. de Rau. in l. 1. C. de satisf. Bart. ibi in fi. Bald. nu. 5. in fin. & Salicet. nu. 11. & dixi in conf. 20. n. 6. & sequenti. At in solutione legati alimentorum non cadit aliqua consideratio principalis ad accessoriū, sed totum est principale, & nihil accessorium, & ideo, qui promittit alimenta, videtur promittere principale, non autē accessorium, praeterea si quis promittat soluere alimenta alicui iam obligabitur ex promissione, licet non sit obligatus ex cōfirmatione inutilis dispositionis, quia promissio rei in testamento relicta nouat precedentem obligationem, & facit, vt illa incipiat deberi ex noua causa, quia ratione videmus, quod haeres non vitur beneficio inuentarij contra creditores, [33] vel legatarij, cui promissum soluere, Ange. in conf. 31. col. pen. Dec. late in conf. 496. nu. 12. & in authent. praeterea, nu. 12. C. vnde vit & vxor, Phanuc. in tract. de confect. inuentar. par. 6. nu. 110. cum similibus, nihil ergo erit singulare in alimentis, quia non confirmabitur dispositio quae erat inutilis, sed fiet solutio vigore promissionis, non autem quārtimus, an vigore dispositionis non solennis inducatur obligatio accedente promissione.

Rursus

Rursus nō videtur, quod illa l. secunda, possit ad hoc allegari, quia ibi non constat de titulo dotis, sed agebatur de illo presumendo ex sequenti vlturarum promissione, hic constat de titulo, sed inutili & inualido, ideo si confirmatur promissione, agendum erit non ex confirmato, sed ex confirmante, quia dicitur nouus [34] contractus, l. adoptio, ff. de adoptio. l. legata inutiliter, ff. de adim. lega. Bart. in l. morte, nu. 5. ff. de iurisdic. omni iud. Ang. in d. l. adoptio, l. l. d. l. morte, nu. 30. Cur. iun. n. 44. Crot. in l. omnes populi, nu. 116. ff. de iustit. & iur. Paris. in conf. 3. nu. 40. & seq. volu. 4. Marti. in sing. 196. in prin. & hoc modo cessat omnis specialitas, & difficile est respondere ad argumentum Bal. Nouel. loco predicto, dum vtitur dilemmate, erit itaque conclusio, quod sola promissio alimentorum producit quidem obligationem soluendi in futurum, sed non ea ratione qua vtuntur Dd. predicti, circa quod tamen inquirendum erit, an fiat promissio à sciēte vel ignorante. Plures alias limitationes ponit Ias. in d. l. si certis annis, & in d. l. i. C. de fideicom. quas non expedit prosequi cum sint clare, & non patiuntur difficultatem, super intellectu [35] tamen d. l. l. laborarunt multi, precipue Cato Saccus, Ro. Cur. quos citat Cur. iun. in d. l. si certis annis, nu. 15. vbi Dec. in num. 12. vers. vl. in dicta inquit, non apparere, & quod testamentum sit nullum, quod legatum erat incertum, addo, quod due limitationes relate à Ias. in locis predictis, dum inquit non procedere in testamento falso, vel etiam imperfecto ratione voluntatis, non conueniunt illi textui in l. Equia loquitur, quando solutio fit secundum voluntatem testantis, declaratur item hoc priuilegium pluribus alijs modis, vt per Menoch. visum post hanc iam scripta in tract. de presumpt. lib. 3. prae-sump. 131. num. 8. & seq.

SYMMARIA.

1. *Causa legati cessante, cessat legatum.*
2. *Onere cessante cessat legatum factum intuitu oneris.*
3. *Conditionale legatum deficit de causa conditione.*
4. *Tutor qui tutelam repudiat, non consequitur legatum, vbi etiam si factum conuulsa persona, & idem in fideicommissis.*
5. *Legatarius alimentorum non consequitur legatum si repudiat onus inuinctum.*
6. *Onus in dubio videtur esse causa legati.*
7. *Legatum alimentorum non presumitur factum in dubio contemplatione oneris.*
8. *Onus praesumitur causa legati alimentorum, quando respicit fauorem filiorum.*
9. *Onus habitandi cum filiis impositum nouerca, non praesumit adiectum fauore filiorum.*
10. *Onus inuinctum per viam conditionis censetur in fauorem alterius, quam legatarij, appositum.*

PRIVILEG. XXIII.

[1] Legati causa cessante cessat legatum, l. cum pater, & dulcissimi, ff. de legat. 2. Bar. in l. demonstratio falsa, §. fin. prope fin. ff. de condit. & demonstrat. ideo cum legatum relinquatur propter aliquod onus, cessat [2] onere cessante, l. alimne & Scie, ff. de adim. leg. vbi legatum ademptum videtur, quando onus adimitur, quod legato fuerat inuinctum, Bar. in l. qui seruus, ff. de codit. & demonstrat. vbi loquitur, quando onus inuinctum est per vim modi, & idem est, quando iniungitur per vim fideicommissi, l. pen. §. l. de condit. & demonstrat. Bart. in d. l. si quis seruus, nu. 2. fecit tamen est, quando per viam conditionis onus adiectum, quia tunc conditione detecta subsistit legatum, l. §. conditio, in fin. ff. de a-

dimen. legat. Bart. d. l. si quis seruus, nu. 1. Bart. Bald. Alex. Are. Curt. Gozad. & Alciat. in l. i. C. de pact. ponit Mantica de coniect. vltim. volum. lib. 12. titu. 2. num. 27. & sequenti, & quod cessante causa legati cesset legatum, ponit Caphal. in consil. 81. num. 1. vbi n. 8. limitat, quando causa non est finalis, sed impulsiva, hinc est quod si quis in testamento designetur tutor, & ei propter tutelam fiat legatum, repudiata tutela [4] non habebit legatum, l. qui tutelam, in principio, ff. de testa. tutor. petitus, §. 1. ff. de excusat. tutor. l. etiam i. patris, ff. de legat. 1. leg. post legatum, §. amittetur, ff. de his quibus vt indignis, l. Nefennius, §. fin. ff. de excusat. tutor. & licet alijs hoc non procederet in legato facto coniuncta persona, vt notatur in l. tutor, §. 1. ff. de excusat. tutor. tamen hodie etiam coniunctus excluditur à legato, quando onus tutela repudiatur, vt declarat Iacob Belusfin §. in omnibus, in Authen. de hered. & Falcid. Bart. & Bald. in l. legatarius, C. de legat. Rom. in consil. 70. num. 3. vbi idem dicit in fideicommissis, ex quo hodie sunt exaequata legatis, idem dicit Rom. in consil. 135. nu. 1. in fin. veric est igitur videndum, vt inquit esse communem opinionem, vbi tamen in principio declarat hoc non procedere in aliquibus casibus, vt per cum ibi, & quod legatum perdat ob repudiatam tutelam, voluit etiam Pract. Papien. in fo. m. libel. quod agitur ad reddend. ratio, tutel. in vers. eidem Ioanni, in fin. Dec. in consil. 178. nu. 2. & in consil. 191. nu. 4. Rin. in consil. 38. num. 2. & 3. volum. 2. in consil. 149. num. 1. eod. volum. Bertran. in consil. 375. num. 3. volum. 4. vbi dicit idē esse, quando capessit administrare, & fuisset remotus sui culpa, tamquam suspectus, de quo per Roman. d. consil. 235. Tyraq. in tract. cessante causa, part. 1. nu. 121. Canalean. de tutor. nu. 190. Suarez. in suo thesaur. in veric. tutor. nu. 123. & idem est in onere inuincto, & cui relicta sunt alimenta, quia si ad hunc finem relicta sunt, & is recusat onus [5] j. amittet legatum alimentorum, est text. in l. lallis libertis, in fin. ff. de condit. & demonstrat. vbi si legatarius alimentorum non moratur cum filiis quorum gratia relicta est, cessat legatum, ad idē est text. in l. Seio, in prin. ff. de annu. legat. Anchar. in consil. 237. colu. 1. vers. l. v. eto defendat, vbi dicit gl. & Dd. communiter ita tenere, Decius in consilio 485. nu. 5. & 10. veric. secundo responderetur, & nu. 12. veric. secundo responderetur, dubium autem est, quando onus videtur causa legati, & quando non, & in [6] dubio onus semper videtur causa legati, l. Nefennius, cum l. seq. ff. de excusat. tut. l. lallis libertis, in fin. ff. de condit. & demonstrat. ponit Dd. in l. i. C. de leg. Decius in consil. 485. Caphal. in consil. 429. n. 13. Speciali tamen fauore alimentorum inductum est, quod onus in dubio non praesumatur causa legati, nec deficit legatarij [7] onere deficiente, est text. in l. i. C. de legat. vbi necessitas morandi in domo cum filiis, non destruit legatum etiam filiis mortuis, & illud text. ita intelligit gl. in l. i. C. de institut. & substitut. quam sequitur Bart. in l. in testamento, l. si secunda post princip. ff. de condit. & demonstrat. dicens esse speciale fauore alimentorum, hoc idem inquit Bar. in d. l. lallis libertis, conseruatur enim indistincte legatum alimentorum non obstante, quod moratur i. cum quo legatarius debet morari, l. Caius, §. Imperator, ff. de aliment. & cibis legat. d. l. i. C. de leg. l. lallis libertis, ff. de condit. & demonstrat. hoc etiam voluit gl. in dicta l. i. dum inquit, quod alimenta in dubio videntur perpetuo relinquij, per dictam l. Caius, & tamen non censentur perpetuo relinquij, si finierint eo mortuo, cum quo legatarius debet morari, sequitur

Bart. & alij omnes ibi hoc etiam probat Bartol. in dicta l. Caio. §. Imperator. in principio. & in prima opposita. Decius in consil. 485. num. 10. verfic. solum superest respondere. vbi ait esse speciale in legato alimentorum. quod legatum non extinguatur morte eius. cum quo debet quis morari. idem dicit num. 12. verfic. ultimo non obstat. Ruin. in consil. 38. numer. 4. vol. 2. vbi quod favore alimentorum presumendum est in dubio. quod onus impositum non sit causa legati. sed quod imo testator fuisset omnino relictus etiam si non fuisset legatario onus predictum impositum. idem Ruin. consil. 42. num. 20. eodem volum. Caphal. in consil. 429. numer. 109. Valsq. diluist. quest. cap. 93. numer. 27. Simon de Pratis lib. 4. dubit. 3. numer. 62. & seq. Corderub. in d. l. si quis a liberis. §. si quis ex his. num. 170. in fin. ff. de liber. agnoscen. est ergo conclusio. quod alimentorum legatum in dubio censetur factum favore legatarij. non autem propter onus. vel morandi cum filiis. vel aliud quid faciendum. quod fuerit adiectum. & adhuc dicam latius. dum tractabo de conditione mixta. que per casum deficit. an faciat deficere legatum alimentorum: est enim quæsitio parum absumilis. ex hoc autem privilegio. quod onus non presumatur causa legati. inferri potest in practica ad multa. que sciens omitto.

Id tamen non est perpetuum. sed restringitur. vt non procedat. quando onus respiceret commodum filiorum exitum in ætate pupillari. vt puta si essent relictæ alimenta vxori. cum onere habitandi cum filiis impuberibus. [8] quia tunc onus presumitur causa legati. & legatū factum videtur favore filiarum. vt mater eas educat vel enutriet. argumeto l. sed si hoc. §. fin. cum ibi notatis per gloss. de condit. & demonst. & ita expresse tenet Imol. in l. si ita relictum. §. Pegasus. ff. de legat. 2. vbi fundat suam decisionē super ætate filiarum. & hoc etiam voluit Ratne. in addit. l. vbi eū sequitur Alex. nu. 4. C. de leg. dicens. quod si quis instituit filias. impuberibus relinquat vxori alimenta. donec filie morabuntur cum ea. si contingat vnā ex filiabus nubere. & aliam mori. extinguetur legatū tanquam factū in fauorem filiarum. licet magis Doctores consulerent contrarium. Ruin. in consil. 38. nu. 6. vol. 2. vbi dicit aliud esse si filij essent puberes. quinimo dicit cessare limitationem hanc. si filij esset pro parte puberes. & pro parte impuberes. quia non est inconueniens. quod legataria agnoscat onus quo ad aliquos. & non quoad ad alios. in quo addo satis esse. agnoscat onus eo modo quo potest impleri. subdit etiam. quod dicens filios esse impuberes. tenetur probare. secundum regulam quod fundans se in tempore debet tempus probare. gloss. in l. eum actum. vbi Bartol. ff. de negot. gest. & qui allegat ætatem. debet probare. l. si minorem. vbi Doctores. C. de re lit. in integram. cum testamento. ff. de probatio. idem voluit Ruin. consil. 42. num. 21. eodem volum. Simon de Pratis libro quarto. dubie. 8. numer. 59.

Hac tamen præsumptio bene procedit in matre. quia verisimile est. quod pater intellexerit de educatione filiarum apud eam. sed in nouerca cessat præsumptio. cum de ea lex specietur in filiorum perniciem. non est. ff. de inoffic. testamen. ideo. quando legatum est factum noueræ. non est præsumendum. quod factum fuerit favore [9] filiarum. ita Ruin. in dicto consil. 38. num. 6. vol. 2. Caphal. in d. consil. 429. numer. 106. sed in matre filij existentibus impuberibus videtur clara. vt per Signorol. in consil. 179. numer. 6. vbi considerat. quod filij erant infantes. Decius in consil. 485. num. 7. & 9. vbi idem dicit. quando

filius erat debilis. & male complexionatus. allegat Angel. subdens. quod ex qualitate persone cognoscitur legatum esse factum favore filiorum. allegat etiam Ancharan. qui arguit ex qualitate matris. quæ erat senex. infirma & debilis. Ruin. d. consil. 42. num. 22. in fin. præsumendum est enim testatorem cognita necessitate voluisse ea parte consulere. vbi vidit necessitatem virgere.

Hoc item privilegium non habet locum. quando onus iniungitur per viam conditionis. [10] quia tunc semper est implendum. & censetur in fauorem alterius. quam legatarij. & censetur causa legati. vt declarat Caphal. in consil. 429. nu. 109. vide tamen quid dicam in sequenti privilegio.

SYMPTOMA

1. *Conditio mixta deficiens casu vel per mortem extinguatur legatum.*
2. *Conditio mixta deficiens per mortem. vel casum. non extinguit legatum alimentorum. vbi latet.*
3. *Conditio mixta deficiens per casum habetur pro impleta. & non extinguit legatum libertatis.*
4. *Conditio mixta deficiens per casum habetur pro impleta. & non extinguit legatum ad piam causam.*
5. *Conditio mixta deficiens per casum extinguit legatum. quando est apposita in fauorem eorum cum quibus erat morandus.*
6. *Conditio mixta deficiens per casum deficit legatum. si alius non erit relicturus.*
7. *Onus inuoluntum legato. si non æquale legato non censetur esse causa legati.*
8. *Onus inuoluntum sub conditione presumitur causa legatum.*
9. *Modus mixtus deficiens per casum non extinguit legatum.*

PRIVILEGIUM XXIV.

- [1] **C**onditio mixta dependens a facto implere debentis. vel alterius. vel etiam a casu si deficiat per mortem extinguatur legatū. l. in testamento. vbi gloss. magna & Bart. colum. 2. vers. alio modo. & Socin. num. 6. vers. secunda difficultas. ff. de condit. & demonst. Bar. in l. ante numerum primum. vers. in conditione verò mixta. C. de instit. & substitut. vbi Bald. num. 10. & Castr. nu. 6. Castr. in consil. circa primum. colum. 2. vers. item facit ratio. vol. 2. Dec. in consil. 485. nu. 4. & in consil. 526. nu. 3. Inf. d. l. in 9. ver. aliquando & tertio. Ruin. in consil. 42. nu. 2. vol. 2. Socin. iun. in consil. 46. consil. 74. nu. 4. vol. 4. Valsq. diluist. quest. cap. 93. nu. 9. vbi nu. 10. dicit id esse in quacunque conditione etiam casuali. vel potestatem. quia si deficiat per casum contingentem in persona eius. qui debet implere. facit extingui legatū. atque legatū alimentorum non deficit conditione deficiente. sed fortitur effectū. & conditio habetur pro impleta. [2] text. est in l. illis libertis. secundum Bar. lecturam. ff. de condit. & demonst. in l. C. de legat. in l. si peculium. §. cui seruus. ff. de statu liber. in l. cum ita datur. ff. de condit. & demonst. ita voluit gloss. in leg. prima in 2. solut. C. de lega. vbi Bartol. numero 1. vers. quidquid dicit Castr. num. 1. col. 2. vers. & hoc etiam Bart. in l. illis libertis. ff. de condit. & demonst. Castr. in d. consil. 31. col. 2. vers. item facit ratio. Arret. in consilio 94. consideratis maturè. numero tertio. in fin. vbi dicit speciale esse in legato alimentorum. Socin. in d. l. in testamento. numero sexto. vers. primo enim fallit. & Doct. ponunt exemplū. quando alimenta relinquuntur sub conditione habitandi cum aliquo. quia ille moriatur. nihilominus legatum debetur. nec conditio habetur pro defecta. sed pro im-

pro impleta, ponunt Doct. latē in d.l.1. C. de leg. So-
cin. in conf. 68. num. 3. vol. 1. vers. tertio arguitur, vbi
inquit esse apud omnes expeditum, & loquitur etiam
in legato usufructus, quod stansibus filiis restringitur
ad alimenta ex consuetudine Bulgari, qua secun-
dum eum post mortem filiorum sustinetur legatum,
tanquam si conditio foret impleta, Dec. in cons. 435.
num. 2. vers. unde de tali, & num. 10. vers. solam sa-
perest, vbi post Bart. inquit esse speciale alimentorum
favore, ex quo presumitur, quod testator relictus
omnino erat etiam sine conditione, & loquitur in le-
gato usufructus restricti ad alimenta, Decius dicit. l. 1.
num. 2. vers. in ea glo. ibi favore, C. de instit. & sub-
stitut. vbi dicitur, quod solutio illius gloss. communiter
approbatur. Doctoribus, Euerar. loco vigesimoquar-
to, column. 4. vers. septimo istud facit, Ruin. pulchre
in cons. 42. num. 2. & 4. volum. 2. vbi post Abb. in c. 61.
78. column. 2. vers. ad secundum dubium, volum. 2. di-
cit procedere etiam in legato usufructus, quod per
consuetudinem Bulgari restringitur ad alimenta,
nam & si filij decedant, & a ratione mater non pos-
sit cum illis habitare, durabit legatum alimentorum,
tanquam conditio habeatur pro impleta: bene verū
est secundum eum, quod non incipit legatum vfu-
fructus, & loquitur Abb. quando onus habitadi est
positum in conditione, & Ruin. loco predicto, nu-
mero quinto & sequent. post Caltr. & Alex. dicit
in alimentis idem esse quando legatum est relictum
donec, vel usquequo, licet in aliis annuis legatis aliud
sit, Corne. in cons. 33. col. 2. in fi. ver. & prout est spe-
ciale, vol. 1. vbi dicit esse speciale favore libertatis
& alimentorum, Grat. in cons. 69. num. 2. vol. 1. Vsq. illud
controvers. cap. 93. num. 7. vbi dicit idem in libertate,
& aliis fauorabilibus causis per eum relatis, Mantie.
in tract. de coniect. ult. volum. lib. 2. tit. 16. num. 18. Cor-
dub. in l. si quis a liberis, §. si quis ex his, n. 200. Tiraq.
de privileg. pia caus. privileg. 57. in fin. qui plures tex.
allegat, & quod dicitur de alimentis, idem obtinet in
legato ad piam causam, arguendo ab alimentis ad piā
causam, vel etiam a libertate ad piā causam, nam dixi-
mus in favore quoque libertatis [3] conditione mix-
ta deficientem per causam haberi pro impleta, l. libe-
rate, iuncta gl. ff. de manum. test. l. 1. C. de cod. inst. et
l. cum ita datur, ff. de cond. & demonst. & de [4] pia
causa, quod eiusmodi gaudeat favore, tenuit expresse
Rom. in sing. 284. Euerar. d. loco 24. vers. septimo i-
stud, vbi dicit singulare, & notatu dignum, ac quoti-
dianum, Roma. in auth. similiter, nu. 198. C. ad leg. Fal-
cid. Socin. in d. l. in testamento, l. 2. num. 7. ff. de cod.
& demonst. Igne. in auth. ex causam. 50. C. de li-
ber. prater. Tiraq. d. privileg. 57. vbi addit Caltr. &
Aret. in locis supra adductis, Neuzan. in cons. 31. nu. 1.
vbi idē dicit, quando agitur de commodis filiorū,
quia secundum eum causa filiorum est fauorabilior
pia causa, Valsuius d. cap. 93. num. 28. vbi procedendo
per argumenta neminem citat ex predictis, quia eos
non vidit Mantica d. tit. 16. num. 38. vers. tertio simi-
liter limitatur, & in locis predictis illi Doctores ex-
tendunt ad alios casus, immo Mantica ibi loquitur et-
iam, quando conditio mixta deficit facto eius, qui
debet implere, quia nihilominus alimentorum fauore
habetur pro impleta, & in legato usufructus con-
uerso ad alimenta, quod non deficiat mortuis filiis,
cum quibus mater iuxta erat habitare, ponit Simon de
Pratis de interpret. ultim. voluntat. lib. 4. dubia. 8. in
princ. num. 58. & sequen. vbi omnino videndum est
pro declaratione materis, & predicti privilegij ratio
est, quia ea conditio apposita videtur favore legatarij,
nō autē hered. vel alterius tertij, supra proximē de-

monstrauimus favore alimentorū inductū, quod onus
non presumatur causa legati, sed testator presuma-
tur etiam sine illo onere relictus.

[5] Qua ratione limitatur, vt nō procedat hoc pri-
uilegium, quando non consistat expresse, vel ex con-
iecturis, quod conditio esset apposita favore, & ad
commodum eorū, cum quibus debeat morari, quia
tunc si illi morantur, deficit legatum, & conditio ha-
betur pro impleta, Sciz. in p. 1. vbi glo. ff. de annu.
leg. dicit in præcedenti privilegio, Valsuius d. quest. 99.
num. 27. vbi dicit communem esse opinionem, & dixi-
mus præsumi tunc factū favore eorū qui sunt senes,
debiles, pupilli, vel aliter egent ope legatarij, & tales
sunt, quibus verisimile est quod testator voluit pro-
videre, vide apud Simon de Pratis d. dubia. 8. num. 56.
& seq. vbi multa considerat gloss. in l. 1. in fin. vbi Bart.
in fi. C. de lega. vbi expresse loquitur in conditione
mixta ne quis exilitem repeti hic quæ supra sunt di-
cta, Salic. in l. 1. num. 8. C. de instit. & substitut. vbi Deci.
num. 2. vers. in ea glo. ibi favore alimentorum, & in
cons. 435. num. 10. ver. secundum respondetur, Ruin. dicit
cons. 42. num. 2. & 22. & cons. 46. num. 3. vol. 2.

[6] Declara etiam non procedere, quando constat,
quod testator cessante illa conditione non erat reli-
cturus: tunc enim deficiente illa conditione deficit
legatū, text. est qui loquitur in libertate, in l. fin. in fin.
iuncta gl. vlt. in fi. ff. de manu. test. vbi conditio nō
habetur pro impleta: quando dicit testator, nolo eū
consequi libertatem, si conditio vbi non impletur,
Roman. in d. sing. 284. vbi extendit etiam ad piam
causam, & dicit notandum, allegat hoc voluisse Ang.
in quadam disputatione, & Rom. sequitur, licet non
ad hunc finem Tiraq. d. privileg. 57. & ratio est, quia
tunc expressa voluntas testatoris silete facit coniecturam,
quæ in dubio præsumitur ad favore alimentorū.

[7] Tertio intellige, quando onus importatur per
conditionem non æqualebat legato, quia tunc lega-
tum non censetur factum intuitu oneris, at secus est,
quando æquale: tunc enim videtur testator legatū
reliquisse in fauorem eius, cui onus est implendum,
ideō illo moriente, ita vt impleri non possit, legatum
deficiat, per ea quæ ponit Bart. in l. Pamphilo, §. duos,
ff. de leg. 2. ad quod confirmat Benint. dec. 1. Bonon.
ult. nu. 7. & seq. Cephal. in cons. 429. nu. 95. Simon de
Pratis d. dubia. 8. num. 61. sed hæc coniectura sumi qui-
dem potest ad fauorem legatarij, vt scilicet onus non
æqualems emolumento non censetur causa legati,
sed non potest desumi in odium legatarij, quando o-
nus correspondet legato, quia non conuertitur.

[8] Declarat quarto Cephal. in cons. 429. nu. 101.
non procedere privilegium, quando onus est in iun-
ctum sub conditione, quia conditio debet impleri, sed
ex his, quæ dixi in principio constabit loquendo de a-
limentis, dictum eius esse falsum, quia favore alimen-
torum conditio deficiens factio tertij habetur pro im-
pleta, & restit. Abb. in cons. 78. & Ruin. in cons. 42.
qui loquitur in legato conditionali.

[9] Quando autem relictum est sub modo, tunc
non est opus disputatione, quia modus mixtus defi-
ciens per causam non vitiat legatum, etiam si non sit a-
limentorum, nec alioquin fauorabile, si fundam per
fideicommissum, §. Iulianus, ff. de legat. 1. l. si quis Ti-
tio, ff. de leg. 2. l. Lucius, §. si quis, il. 1. ff. eo. J. pater si-
liis, §. T. Iulianus, ff. de leg. 3. vbi gl. idem voluit gl. in
l. turpius, pen. ff. de leg. 1. si quis Titio centum, §. Ti-
tio genero, col. 1. ff. de cond. & demon. De in l. 1. vbi
præcipit Alexan. C. de instit. & substitut. modus enim
participat de dispositione secundum Ruin. in c. 1. 30.
nu. 3. vol. 2. & hanc conclusionem ponit Valsuius d. q. 93.

nu.23.vbi inquit esse communem sententiam, & ampliat procedere etiam si modus mixtus sit appositus in contractu, vel alio actu inter viuos, quia nihilominus si deficiat per casum non vitiat actum, allegat tex. in l.pen. C. de cond. ob. cau. & subdit hoc esse notandum, quia favorabilior interpretatio aliis fit in ultimis voluntatibus, quam in contrahibus, in testamento, ff. de reg. iur. & quoad ultimas voluntates, id quod de modo dictum est, ponit Caphal. d. conf. 429. num. 104. dicens, quod defectus modi non inducit anullationem legati.

SYMMARIA.

1. Legatum in dubio videtur quod minimum est.
2. Minimum semper debetur in contrahibus.
3. Legatum semel tantum est præstandum, non pluries, & presumitur vnicum, non annuum.
4. Tempus censetur appositum causa differendi solutionem.
5. Legatum alimentorum presumitur annuum.
6. Legatum videtur quod in maximum est favore pia causa, vbi ampliat.
7. Legati annui petito conceditur pro futuro tempore, vbi idem in debito annuo ex contractu.
8. Legatum collatum in tempore reuerabile, presumitur annuum.
9. Legatum rei modice factum persona multum dilectæ presumitur annuum non vnicum.
10. Legatum obsequium declaratur ex affectione testatoris.
11. Legatum videtur quod maximum est, vbi qualitas legatarij fauere.
12. Legatum ex persona legatarij presumitur annuum.

PRIVILEG. XXV.

IN dubio videtur legatum [1] quod minimum est, lapud Iulianum, §. Seio, l. si ita, ff. de leg. 1. l. qui concubinam, §. cum ita, & l. vnus, ff. de leg. 1. Dyn. in reg. in obsequio, de reg. iur. in 6. d. d. in l. semper in obsequio, ff. de iur. & procedit etiam in contrahibus, [2] l. inter stipulantes, §. si stipulante, l. si stipulatus hoc r. dec. ff. de verb. oblig. l. si fideiusor, la. 2. ff. mand. l. si quid veditor, in ff. de edil. edic. & in ultimis voluntatibus ratio est, quia testator censetur semper minus grauare heredem, l. vnus ex familia, §. si res, ff. de leg. 2. & quando aliquid relinquatur censetur ea mente relictum, vt præstetur semel tantum, [3] non autem pluries, leum qui calendis, ff. de verb. oblig. l. boues, §. hoc sermone, ff. de verb. signif. & ideo contra Guid. de Suzar. inquit Bart. in l. cum quidam, nu. 3. ff. de annu. leg. quod si testator reliquit fratribus vnam pitantiam in die sancti Francisci, heres liberabitur præstato semel, sequitur Alex. in confat. nu. 7. vol. 4. Iaf. in l. duobus, §. si ei qui, col. 2. ver. §. facit, ff. de iureiur. in conf. 36. in fi. vol. 1. Fel. in c. de treug. & pac. & hanc decisionem tenuerunt Soci. Iud. & Ioan. Lup. quos citat & sequitur Tiraqu. d. §. hoc sermone, in prin. num. 88. & dicimus etiam quod tempus [4] censetur appositum ad differendum solutionem, l. qui hoc anno, l. qui ante calendis, & l. eum qui calendis, in fin. ff. de verb. oblig. Bart. & alij in l. et qui ita stipulatur, precipue Calstr. & Alex. ff. de verb. oblig. inductum tamen fuit speciali favore alimentorum, vt legatum alimentorum censetur non vnicum, sed [5] annuum, l. legatum annuus, §. Titia, ff. de annuo lega. d. l. eum qui ita stipulatus, ff. de ver. oblig. & ita notat Bart. in l. omnibus locis prædictis inquitens esse speciale favore alimentorum, hoc etiam voluit Bal. in l. cum hi, in ver. plant, col. 1. ff. de transf. mouetur ex lq. concubinam, §.

vxori, ff. de leg. 3. dicens, quod in dubio relictum alimentorum præsumitur annuum. Soci. in conf. 48. in fi. vol. 3. Tiraqu. in d. §. hoc sermone, limita. 3. nu. 6. in fin. Natta in conf. 379. nu. 1. Simon de Pre. in tract. de interpret. vlt. volunt. dubitata. nu. 95. folio mihi 421. a. quia videmus quod in legato [6] ad pia causas venit quod maximum, non quod minimum est, l. Titia, §. Seia, ff. de au. & arg. lega. & ibi Barto. vbi limita. regulam l. in obsequio, & Ro. in sing. trid. cit. illum tex. ad hoc singulare, vbi Apof. addit Bald. Abb. Barbat. Soc. Iaf. Dec. Gozard. Cagnol. & Gomez. qui hanc decisionem sequuntur, quamuis Imola & Iaf. in l. ita sit ascriptum, ff. de leg. 1. tenuerunt nihil esse specialitatis in pia causa, & tex. in d. §. Seia, aliter esse intelligendum, quod tenuerit Barba. Capra, Bal. Novell. & Dec. quos citat & sequitur Tiraqu. de priuileg. piz. cap. priuileg. 25. Moder. Galin. tract. de vlt. n. 746. vbi tamē pro contraria parte refert Corn. facit l. cum erat, ff. de annu. leg. Roma. singu. 297. valet autē argumentum de pia causa ad alimenta. Imol. Bart. in d. l. legatum, ff. de annu. lega. dicit idem esse in dote, & aliis causis similibus, quia in eis quoque legatum presumitur annuum.

Non omitto tamen, quod Natta in d. conf. 379. nu. 2. dicit opinionem Bart. non probari in locis per eū allegatis, quia text. in l. legatum procedit propter editiones repetitiuas donec, vel quouique, vt declarat idem Barto. in d. l. qui concubinam, §. vxori, & Imol. in d. §. qui ita stipulatus, & quando extant dictiones repetitiuæ, legatum non relinquitur ad vnicam provisionem, etiam si non sit relictum in causam alimentorum, sed responderet, quod si hoc ferretur vs dictio nis repetitiuæ, idem esset in contrahibus, sed hoc esset falsum, vt per Bal. Ang. Calstr. & Alex. in leum qui ita, §. qui ita stipulatus, ff. de ver. oblig. Et vtilitas quod sit annuum non modo circa substantiam legati versatur, sed etiam circa qualitatem, quia [7] datur actio pro futuro tempore durante legato, nec cogitur actio singulo anno de iure ius experti, l. male agitur, C. de prescript. triginta annor. §. l. vbi gl. & d. C. de fideicom. & Iaf. ibi in fin. attestatur hanc esse communem opinionem. Bart. & alij in l. de pupillo, §. si in pluribus, ff. de oper. nou. nunt. Alex. in confil. 95. colum. 2. versu. sed respondeo & dico, vol. 1. Simon de Pre. de interpret. vlt. volunt. lib. 5. dubit. 3. num. 95. vbi dicit procedere, etiam si ex contractu causarum sit annuum debitum.

[8] Aduertendum tamen quod etsi regulariter legatum non presumatur esse annuum, vt dixi, tamen fallit, quando collatum est in tempus reuerabile, vt docet Bartol. in l. cum quidam, ff. de annu. lega. Guid. Suzar. Cum. & Alex. in leum qui calendis, in princ. ff. de verb. oblig. Gofred. & Alber. in d. l. cum quidam Tiraqu. d. §. hoc sermone, in limita. 20. num. 1. Natta d. confil. 379. num. 4.

[9] Idem est quando relictum est modicum, & fit persone multum dilectæ, quia tunc presumitur annuum, secundum Bar. in d. l. cum quidam, Calstr. & Aret. in l. apud Iulianum, §. si quid alicui, ff. de leg. 1. Bald. in l. 1. C. de fideicom. vbi insert. quod legatum vestiarij factum vxori videtur esse annuum propter qualitatem personæ, sequitur Rom. qui dicit notandum singu. 291. Alex. in l. diuortio, §. ob donationes, col. pen. ver. 2. limita. ff. solut. matr. vbi Iaf. col. pen. versu. facit illud. Cotta in memor. incip. legatum, quod vxor. Alex. d. §. hoc sermone, vbi Tiraqu. limita. vbi citat etiam Fel. & declarat quare ea decisio procedat, idem Tiraqu. limita. 2. num. 4. Natta in d. confil. 379. & pro hac limitatione facit, quia legatum obsequij caput declaratione [10] ex affectione testatoris erga legatariū, l. Aurelius, §. Titia.

1. Titius testamento, ubi Bar. ff. de liberat. lega. & ubi alius fundet qualitas legatarii recedimus a regula, [1] quod minimum videatur relictum, & interpretamus, ut videatur relictum quod maius est, si cui. ff. de alim. & cibarij. l. 1. Stichus, ff. de leg. Dec. d. l. semper in obsequiis, num. 3. ver. 5. fallit. ita quod legatum prefatur annum ex perlon [1] legatarii per sona Mantice de coniect. videt. vol. 1. lib. 6. tit. 1. num. 19. ubi. num. 12. & seq. ponit quod presumptio capitur ex affectione personarum & Cogni. in d. l. semper in obsequiis, nume. 9. dicit, quod illa lex non procedit in legato aliuentorum, allegat Bar. qui tamen non dicit hoc, sed aliud dixerim.

SVMMARIA.

- 1 Legitima non debetur filio vivente patre.
- 2 Pater potest assignare bonorum reuocare, quam
3 fecerit pro legitima filij.
- 4 Legitima filio non venit in confessione bonorum filij
5 quando pater vivit.
- 6 Legitima in filio debetur requiritur patris mors na-
7 turalis, et non sufficit civilis.
- 8 Pater, qui delapsus bonis suis, cogitur assignare filio
9 legitimam, non tenetur amplius.
- 10 Filius reuocat confessionem, quam pater facit, in cam
11 fraudis sua legitima.
- 12 Pater donando nepotibus non praudivit filio in le-
13 gitima.
- 14 Denata restitio a reuocatur a filio.
- 15 Debitor in diem se fecit ex nova causa suspensus
16 carceratur, et peditur.
- 17 Fideiussore non cogitur debitor, nisi in illa causa suspensus.

PRIVILEG. XXVL

PATER, dum vivit, non tenetur filio assignare legitimam portionem, [1] nec ad eum cogi potest, quia debetur solum post mortem. L. 6. §. impuber. et collat. bono. Bar. in l. §. de liber. agnosc. in l. post emancipationem. et illud. §. de liber. leg. Bal. in l. si quando. §. illud. et ex titu. Aleci. in l. cum in dorem, nu. 2. filio solum. in conf. 14. col. 6. ver. sed dato, volu. 1. ubi quod defendentes nullum vis habent in bonis affectibus, ante illorum mortem. Guid. Pap. in dec. 486. Areti. in §. item si in fraudem, col. ult. verbi ut autem rectius dicitur, in l. sit de actio, ubi quod mortuo patre legitima dicitur qd abs debita. In l. §. 3. nu. 4. C. de iuris & facti ignor. & in conf. 181. colum. pen. ver. §. in eo. vol. 2. & ante istos idem voluit Albe. in auth. novissima, col. fin. nu. 9. C. de inoffic. stat. ubi quod filius nullum vis habet in bonis patris vivientis, & filius sequitur Bal. in Ang. in ver. id quod vivientis. In l. §. 3. notab. Areti. numero quarto. Alezand. in §. 3. notab. §. ulgo. numer. 9. In l. numer. 5. potest enim pater vivens premium bonorum suorum proicere in mari confundendo gl. & d. in l. 1. C. de inoff. dona. Areti. in d. §. item si in fraudem, num. 2. Deci. in conf. 557. num. 7. Craus. in cons. at. nu. 1. Rol. conf. 62. nu. 25. vol. 1. Vassul. lib. 9. §. 77. ubi communis ait Cordub. l. si quis ad liberis. §. item recipiunt, nu. 16. ff. de libe. agnosc. & quod filius legitima non debetur a patre vivente, voluit Cusic. in ver. legitima, nu. 2. Socin. in tracta. fallens. regna. 88. Dec. in conf. 488. num. 13. In l. si sit potest, nu. 14. ff. de acqui. hered. Fabian. in d. auth. novissima, num. 78. Ruin. in conf. 149. v. 3. vol. 1. Barbat. in conf. 95. num. 4. volum. 3. ubi dicit non etiam competere is quod nullus conditionale, item Bertr. in conf. 184. num. 2. vol. 2. Socin. in cons. 9. num. 2. volum. 4. Bereng. in l. in quartum, num. 12.

TIS. TIT. VIII. 493
 & sequi ff. ad legem Falcid. Brun. in conf. no. me. 15.
 ver. & hoc casu Gramm. in deef. 101. num. 65. Duen. in
 reg. 356. in prin. Viuius conuin. opib. lib. 1. cap. 199.
 D. Becius in conf. 34. nu. 47. & sequi vbi initia con-
 gemit. Afcan. Clem. in tra. d. de par. potest. effec. 16.
 nu. 56. deef. Pedem. 17. nu. 15. Cucus in tra. de legiti-
 m. in ver. legitima. an augeatur. num. 5. & sequi si
 pater cum assignauit potest reuocare [3] si ita sibi
 videbitur. Licet tamen Bald. in l. 3. in fine. C. pro do-
 nat. Ia. in l. i. literat. a fratre. col. 1. tenen. in h. de fin-
 indeb. Felin. in c. cum M. Ferrante. colum. 15. in fin.
 de contrahitio. Cucus num. 7. & 9. vbi subdit, quod
 legitima filii assignata dicitur peculium profectum,
 & inierit Bart. in l. 5. § impuber. ff. de collat. bonor.
 quod pater idco non cogitur fisco solvere legitimam
 pro condemnatione filij. Bal. in conf. 257. vol. 3. vbi
 quod filius viuo patre habetur pro mortuo, ide Bald.
 in l. quanquam. num. 2. Cad. leg. Falci. Martin. Lau-
 den. in tra. de fisco. quod 6. Afcan. d. effec. 16. nu.
 59. D. Becius d. num. 17. Cucus nu. 10. vbi alios citat.
 inferunt etiam quod condemnatio filii legitima non
 venit in confiscationes [3] pater uiuit. Guil. Cum.
 Bar. Alber. & Bald. in l. qui perna. ff. de his qui sunt
 suis uel alie. iur. Specul. in titu. de exequit. sent. num.
 12. Socin. iun. in conf. 20. § volum. 1. Duen. d. reg.
 356. nu. 2. vbi allegat alios. Ruin. conf. 149. num. 13. vol.
 3. Capoglin. l. 1. nu. 286. Cade pact. Rolin. conf. 67. nu.
 4. & seq. vol. 1. & non sufficit ciuilis mors parentum,
 sed filius debetur legitima, fed natura requiritur,
 [4] Bar. aut. fi. quia mulier. prope fin. Cade facro.
 eccles. vbi Salic. col. di. dicere eum communem opinio-
 nem. Dec. in c. in prelatum. num. 75. ver. contrarium
 tameu. de probat. Cr. ph. in conf. 124. n. 8. vbi tame-
 limitat no procedo, quando ciuilis mors producit
 per omnia eude effectū cu naturali, allegat Bar. & Ia.
 [5] Tamen quando pater effec dilapidator, & au-
 tendendo dissiparet bona sua bonacoq. posset assignare
 bonetam portionem filioz que sit ei pro legitima, &
 pro alijs uentis necessarijs, vtiquit Bal. in l. 2. nu. 3.
 vel sed pone pater habens. Cui in fraudem patr. mo-
 uerut, quia pater tenetur filios alere, & hoc prodest
 non solani filiis, sed etiā patri, qui releuatur ab onere
 alendi. interet enim republice. ne quis re sua male
 vratur, & subdit, quod alia bona deinceps non pote-
 rant obligari a patre nec venient in generali obliga-
 tionis, loquuntur tamen per verbū forte, arbitror, quia
 vt dixi, a pater reuocare potest bona assignata pro le-
 gitima, & dicuntur nihilominus de peculo profecti
 titu, sed id prouenit, quando sponte assignaret, fed
 quando coactus id faceret aliud effec, quia definit ea
 bona esse in sua potestate, mouetur enim Bald. quia
 vbi pater dissipat bona aduentitia filij, administratio
 sibi aufertur, & datur filio. Li. na. Cade bon. damna. &
 si dissipat propria bona restitutio filijs subiecta cogitur
 ante tempus restituere, Imperator. ff. ad Trebel. sequit
 Caltr. ibi. nu. 6. vbi subdit eff singulariter meriti
 tenendum, quod eff quotidianum, & alibi non reperit-
 ur, & non dicitur filius sic petendo asseruari patrem
 quia prodest essent patri, & idem videmus fieri in
 vxore, quod potest petere, quod dots c. illocutur in tu-
 to, si maritus male administrat bona sua. Lvi. adhuc.
 Cade iure dot. fed hoc exemplum Caltr. parum fecit,
 quia vxor agit de bonis suis, non mariti, filius autem
 de bonis patris, idem voluit Cafin d. Imperator. vbi
 Alexand. num. 13. Claud. Aquen. numer. 6. & Seguran.
 num. 18. ff. ad Trebel. Caltr. & Ia. in authen. quia mu-
 lier. Cade facro. eccle. Jacob. de S. Georg. in l. lis nulla
 num. 3. ff. de iudic. vbi allegat Roma. idem Jacob. in
 l. patronus. num. 5. ff. de probat. Fabian. in authen.

noſſima, nume. 83. & hanc partem dicit a quoſi em-
laſ. in l. hanc & poſtea. ſed & ſi quis. ff. de iur. iur. e-
dem ſententiam probauit Soci. in reg. 286. in l. falſen.
vbi allegat ad comprobationem dictum Barto. in l. ſi
conſtante, nu. 63. ff. ſolu. matrim. qui vult quod ſi pa-
ter dotes materias diſpat, filij illum officio iudicis
cogunt, vt ſint ſibi ſalutis, & hoc ſingulariter dictum ap-
pellat Pet. de Rau. ſing. 4. 169. & Ant. Trigon. ſing. 304
dicit eſſe ſingulariter d. Strinam, & laſ. in d. l. ſi con-
ſtante, nu. 193. inquit hanc partem eſſe aequiorem, &
quod de hac quaſtione ſuit ſepe in facto interroga-
tus. Boer. decil. 61. nu. 18. vbi dicit per hanc deciſionem
cuiari lites, quæ ſingulariter menſibus arcentur inter pa-
trem & filium, ſi attenderetur eorum opinio, qui di-
cunt quod eo caſu cogitur pater in principio cuius
cunque menſis alligari filio alimenta, quæ prouiſi
ex alio non eſt ſufficiens, quia ſi pater diſſipidat pro-
fundendo, & alienando bona, non eſt certum, quod
ſit habiturus bona in principio futurorum menſium,
ſicut etiam non eſt probatio concedens, quod pater
interdicat adminiſtratio, & deur curator ſecundum
l. in ſi. ff. de curato. ſurio. Nam hoc modo filius incur-
ſit patrem, & quæ grauiter inſert in iuriam, & agit filius
in plus, quam ſua interſic, cum liberum ſit patri ven-
dere bona, & pretium in mari proicere: melius ergo
eſt eatenus prouidere quatenus virget neceſſitas, & in-
tereſſe filij, & in reliquis liberam dimittere cuique re-
rum ſuarum adminiſtrationem, & hanc partem ſe-
quenti ſunt Cagnol. in l. ſi. nu. 290. C. de pact. 16. Lup.
in repet. c. per veſtras. 3. 7. nu. 4. de donat. inter viri.
& vxor. Rod. Suar. allega. 4. Duem. in d. reg. 356. in 1.
ampli. in ſi. & eam inquit magis recepit Pinellus
in l. 1. par. 3. nu. 75. de bon. mater. vbi etſi quoad legiti-
mam dubitet de veritate, quia ea patre viuente non
debetur, tamen reſpectu alimentorum dicit eſſe tu-
torem, quia à patre viuente debentur filio, & cum eo
transit Eman. Suar. in Theſaur. recepta. ſent. in verſ. ſi-
lius, num. 203. Cuccus in d. tract. in quaſt. legitima an
auctur, na. 8. in l. ſi. Afcan. in d. tract. effect. 16. nu. 61.
& effect. 17. nu. 56. quibus in locis dicit communem, ſi
ta quod dubitatur non poteſt, quin in iudiciis obtine-
re quilibet poſſit, ſecundum eam, quicquid dubitet
Pinel. in loco prædicto. Cordub. d. 5. item reſcriptum
nu. 15. vbi dicit communem.

Et quamuis contrarium tenuerit Bald. ſibi parum
conſtans in L. non poteſt. ff. de adop. vbi alimenta eſſe
de menſe in menſem aſſignata, & loquitur in fortio-
ribus terminis, quando pater diſſipidat bona filij, &
eam ſequuntur laſ. in l. ſi quis in fraudem, nu. 3. & ſeq.
Inſtit. de actio. & eſſe veriorum in puncto iuris dicit,
in l. hanc & poſtea. ſed & ſi quis, nume. 4. ff. de iur-
iur. Caccia lup. in l. iur. de fratre, num. 122. vbi dicit ſu-
per hoc variè iudicatum, & Sil. d. l. 2. C. ſi in fraud. pa-
tri dicitur vix contrariari poſſe obtinere. Chaffa. in cō-
ſue. Butr. rub. 7. 6. 2. nu. 4. Corſe. in l. ſilium quem ha-
bentem, nu. 81. C. ſam. ereſe. Sylueſter Aldobran. in ſi.
præterea, nume. 54. Inſtit. quibus mod. ſus. patri poteſt.
ſol. & noſſima late diſputando Vaſq. Inſtit. q. capi.
37. per totū, vbi ait, quod eſt vtrique opinio ſit com-
muniter recepta, hæc tamen eſt longe verior, & reſ-
pectu legitime idem tenere videtur Pinel. d. par. 3. n.
75. tamen, cum tot tantique authores pro contraria
pugnent, non eſt curandum, quod prædicti diſſentiat
& fundamenta eorum ſcitis ſunt, quia etſi legitima
non ſit debita viuente patre, tamen hoc eſt verum re-
bus ſic ſtantiſ, & mutato rerum ſtatu aliud di-
cendum: non enim pater fraude caret cum bona di-
ſſipidat, & fraudi occurrendum eſt re integrat, id eſt,
antequam omnia diſſipauerit, videmus enim quod

ſilius conſeſſionem reuocat [6] quam pater ſecit ante
ratio fraudiſ filium legitima. Spec. in tit. de conſeſſio.
& nunc videndum, verſed nunc quod pater ſi conſeſ-
ſio, & ibi Io. And. Bar. in l. cum quis decedens, 3. codi-
cillus, nu. 4. ff. de leg. 3. But. in c. 2. quantus, vbi Abb. col.
pen. nu. 33. de re iudi. laſ. in l. ſi arrogator, nu. 25. ff. de
adop. late Tiraq. multos citans de retract. conſang. 3.
ngloſſ. 13. nume. 80. Gomez. de teſtam. cap. 22. nume.
81. ver. ex quo inferatur, vbi ver. item etiam inferatur,
ſubdit, quod ſi pater vendendo facit pretiū recepti
ſe non præiudicat filio in ſua legitima. Inſtit. pater do-
nando [7] neponibus nō præiudicat filio in legitima,
l. Titia Scio. 3. Imperator. ff. de leg. 2. laſ. late in conſil.
125. col. ſi. vol. 1. Cepha. in cap. 143. nu. 8. vbi ſubdit qd
ex quo donatio continet voluntariam alienationem
ea non minuit legitimam, & filius reuocat immenſam,
vel inofficioſam donationem, aliquando in totum,
aliquando vique ad legitimam, [8] ſi eſt conſilio aut
re, & conſilio inofficioſa. l. 2. & 3. C. de inoff. donat.
Bart. in d. l. Titia, 3. Imperator. l. ſi liquet. C. de inoff.
donat. Ruben. d. 5. Imperator, nu. 139. & nu. 152. Paris.
conſil. 70. nu. 27. vol. 4. Picus in l. poſt conſcriptione, nu. 2.
ſide donat. Ruben. in l. pater filium, nu. 191. ff. de inoff.
teſtam. Tiraq. in l. ſi vniquam, in verſ. totum, C. de re-
uoc. donat. & in ver. libertis, nu. 75. Cran. in conſil. poſt
decil. Pedem. 122. num. 19. Clar. de donatio. quaſt. 24.
verſ. aut verò quis non agit D. Becius in conſil. 68. nu.
6. quod ſi iam alimenta reuocat quanto magis impe-
dire poterit alienando, cum facilius impeditur quid
ſieri quam factum reuocetur, & ſi dicatur, quod ea
reuocatio ſit poſt mortem patris, quo tempore filius
habet ius in legitimam, ad videtur aliud eſſe viuere pa-
tre quando nullum ius habet: reſpondo quod etſi
poſt mortem patris ius habeat, tamen id ius cōcer-
nit bona quæ patre tempore mortis reliquit, nō quæ
deſiderant per alienationem eſſe ſed propter fraudem
id filio indulgetur, quia videtur eſſe in hæreditate,
quæ pater fraudulentè fecit quomodo eſſent. Præterea
conſiderando prædictam ſententiam reſpectu ali-
mentorum nō debet iurum videri quod deur actio
ante tempus, nam cum alimenta contineant annum
debitum, certum eſt, quod etiam pro futuro tempore
datur actio, l. vbi gloſ. & Doct. præcipuè laſ. in ſi-
ne. C. de fideicom. & dixi in proximo ſuperiori pri-
uilegio, & licet ſuſpendatur exactio, tamen idem eſt
in noſtro caſu, quia bona non dantur incontinenti ſi-
liis, ſed designantur, & ſeparantur, vt ex eorum iudi-
ciis percipiatur alimenta, per quam rationem nihil vi-
detur in eſſe ſpecialitatis, cum ſit hoc regulare in
quocunque annuo debito, nec impedit noſtram de-
ciſionem ratio conſeruandæ libertatis, de qua in l. vbi
quod adeo. ff. ſi quis à paren. ſuer. manum. vbi dicitur
iniquum eſſe auferre ingenuis hominibus liberam
alienationem rerum ſuarū, ſuper quæ ſe habet multa
cumulando Vaſq. d. c. 71. numero tertio & ſeq. quia
quod attinet ad alimenta faciliſ eſt reſponſio, nam
cum pater teneatur filio de alimentis neceſſariis pro-
uidere, non impeditur in adminiſtratione rerū ſua-
rum, licet cogatur assignare tot bona, quæ ſufficiant
ad legitimam, ex quibus filius alatur, hoc enim modo
dicitur exolvere debetum, & non magis impeditur,
quā ſi pro alio quolibet debito exigeretur, & in ſimili
videmus qd debitor [9] in diem ſi ex noua cauſa ſit ſu-
ſpectus de fuga, poterit carcerari, vt fideiubeat de ſol-
uendo die adueniente. L. quæſtium, vbi gloſ. in verſ.
interſt. ff. de pignor. Bald. in l. ſi in ſi. C. de cod. ex le-
ge. in l. 3. in ſi. C. commodat. Alex. in l. 2. in prin. ff. ſolu.
matr. in l. ſi ab arbitro. ff. qui ſatiſd. cog. vbi laſ. d. nu.
7. dicit illam gloſ. eſſe ſingulariter, idem laſ. in ſi. ſu-
per eſſe,

perest, num. 77. Inst. de actio. cum aliis, quos citavi in conf. 68. num. 10. & tamen non est conveniens, quod debitor ex omni[10] momento grauetur onere fidei-
lendum, si is à quo. s. fin. ff. in poss. legato. Lin om-
nibus, ff. de iudic. Arc. in l. 2. in prin. nu. 13. ff. solu. ma-
trim. Bal. in l. 2. n. 6. C. de hære. vel actio. vend. vbi di-
citur grave esse fideiuberè, & ibi Salic. nu. 4. non igitur
exigitur pater ante diem legittimam, & hæc vide-
tione assignare bona quod legitimum, & hæc vide-
tione potius assecutio quamquam solutio, vel in-
terdictio administrationis pater enim pro alimentis
videtur debitor in diem, vel saltem sub conditione,
quia debitum alimentorum est annuum, ut dicā suo
loco, & pro primo anno est purum, & pro sequenti-
bus conditionale, pendente autem conditione cano-
dum est ne pater non sit solvendo, quando dies, vel
cōditio advenit, atque ita inferatur iniuria filio dū
curamus patrem ab iniuria defendere, id ergo minus
malum est si consideretur, quod patri non adiuvetur
ex bona totaliter, nec filio absolute applicatur, sed
desigantur, & quodammodo desinantur vti sine lo-
co legitime, & alimentorum pro filij cautione, vti
fit, quando vxor petit dotes in tuto collocari viro ad
inopiam vergente.

SYMMARIA.

- 1 Indefinita propositio æquipollet vniuersali favore ali-
mentorum.
- 2 Indefinita æquipollet vniuersali, vbi ampliatu[m] multis
modis.
- 3 Incertitudo vniuersi legatum.
- 4 Legatum præsumitur annuum ex affectione testatoris
erga legatarium.
- 5 Legatum late interpretatur, quando sit conuicta
persona.

PRIVILEG. XXVII.

INDEFINITA quoque propositio favore alimen-
torum æquipollet [1] vniuersali, ut probatur ex tex-
tu in liquidam hæredem, vbi Bart. nota, numero pri-
mo, ff. de testico, vnde, oleo quod legat. dicitur eni[m] ibi
quod si testator vxori reliquit vinum, oleum, fru-
mentum, & fassamenta, licet non sit expressa quan-
titas, tamen in legato includitur quicquid illarum speci-
erum reperitur penes testatorem, quia secundum
Bart. in definita favore alimentorum æquipollet vni-
uersali, sequitur Cagn. in l. semper in obscuris, nu. 9.
in ff. de reg. iur. sed hic nihil mihi videtur inesse spe-
cialitatis, quando regulare sit, quod indefinita vbi
habetur [2] vniuersalis propositio, l. si pluribus, vbi
Bar. in prin. ff. de leg. 2. gloss. in c. vi. circa de electio. in
6. Alex. in conf. 26. num. 4. vol. 4. in conf. 91. num. 5. in
1. volu. vbi loquitur in fideicommissis. Soci. in conf.
80. col. 2. in prin. volu. 1. Curt. Iun. in conf. 139. num. 10.
Paris. in conf. 53. num. 22. vol. 2. Bero. in conf. 141. nu.
2. vol. 3. id quod procedit etiam in negatiua propositio-
ne secundum Barto. dict. l. si pluribus. Cuman. in
conf. 38. col. 1. in ff. Soci. in conf. 121. nu. 39. volum. 4.
Tiraquel. de retract. conf. 51. gloss. 13. nu. 1. quod si
Bar. ex eo specialitatem deducit, quod regulare legi-
tum non debeat, si non appareat [3] quantum relin-
ctum sit, ut probatur in l. cum poli. ff. de iure
dot. & melius in l. si legat. ff. de leg. 1. hæc etiam in-
utile est legatum, quando non exprimitur species, d.
§ gener. & l. Titius cum testamento, in prin. ff. de leg. 2.
iam non conuictis, quia non procedit ex vi indeni-
tæ, sed ex alio, quod in relicto in causam alimentorum
incertitudo non vitiat, l. si cui. cum ibi notat. ff. de an-
nu. legat. & probatur supra, quod est speciale favore a-

limentorum, ne incertitudine vitietur, quæritur in
d. l. quidam hæredem, non probatur quod relicto fue-
rit in causam alimentorum, cum de alimentis nullum fue-
rit in textu, nisi fenerator Bar. relicto frum-
enti, vini, & olei, includere causam alimentorum, quod
tamen ego non existimo verum, & dixi in titulo, quod
do alimenta censentur relicta, rursus si intelligamus
illum textum, ut sustineatur relicto non obstante
incertitudine, quia incertitudo non vitiat favore ali-
mentorum adhuc non convenit, quia licet non vi-
tietur, tamen declaratur quantitas arbitrio iudicis, &
relicto alimentorum habet à iure taxationem, ut
dicitur in d. § generat. in d. l. quidam hæredem, dicitur
præcisè omne frumentum, vinum, oleumque ve-
nire in legato, & tamen illa quantitas potuit excedere
quantitatem pro alimentis necessariam, atque ita le-
galem taxam præterea l. si in lita stipulatus. nu. 11. post
Cyn. & alios quoscit. ff. de verbo. oblig. dicit nihil
specialitatis inesse, quando non expretia quantitate
relinquantur alimenta, ex quo nūquam relicto pot-
est esse incertum, cum sit à lege determinat. & cir-
cumscriptum, & dixi supra tractando de eo speciali,
quod præuenit ob incertitudinem, credere igitur in
ca lege extendi legatum ad omnia, non quia agatur
de alimentis, sed quia relicto est vxori, qua præsu-
mitur dilecta à testatore, & legatū amplius ex qua-
litate personarum, quam testator habuit affectionem,
& ideo Bar. in l. cum quidam testamentum, num. 3. ff. de
annu. leg. dicit, quod ex affectione testatoris [4] erga
legatarium præsumitur legatum esse annuum, & non
mirum, Call. & Arc. in l. apud Iulianum, §. si quis ali-
cuius ff. de leg. 1. & in specie quod legatū vxori relicto
ob qualitatem personarum, dicitur multiplex, & annuum
ponit Bal. in l. 1. col. 1. C. de fideicom. vbi loquitur de
vestitioe sequitur Roman. in singu. 291. Alex. in l. di-
uortio. §. b. donationes, col. pen. ver. l. 1. limita. ff. solu.
matr. cu aliis, quos citavi supra in privilegio, quod fa-
uore alimentorum legatum præsumitur annuum,
aduertatur etiam, quod in ea liquidam heredem, dup-
lex videtur occurrere specialitas, vna, quia legatum
incertū ratione quantitatis relicte sustinetur, & est va-
lidum, cum regulariter sit inutile, secunda est q. totū
frumentum debeatur, cum tamen minimum debeatur,
l. semper in obscuris, ff. de reg. iur. & regulariter
duo specialia nō debent in vno occurrere, l. 2. de dot.
prom. l. cum poli. §. gener. ff. de iur. & quod attinet ad
primum, toleratur propter sanguinis consuetudinem,
quod sustineatur legatum, alioquin inutile, l. cum a-
lienam. C. de lega. 1. Quintus Motius, in ff. de iur. &
argen. leg. sed non permittitur, quod fiat lata [5] inter-
pretatio, imò debetur, quod minimum est secundum
Dec. in conf. 92. in fi. & nu. 1. ver. §. c. in, vbi loquitur
in coniunctio, idē voluit Paris. in conf. 58. num. 27. &
seq. vol. 3. verum errant Dec. & Paris. quia etiam la-
ta interpretatio fit favore coniuncti cum hæcū est legatum,
l. si feruus plurium, §. si ff. de leg. 1. Aurelius §. 1.
Titius, vbi Bar. ff. de liber. lega. Dec. in conf. 69. nu. 5.
Gozzi. in conf. 82. nu. 12. Corne. in conf. 155. col. 2. in
prin. vol. 3. Croc. in conf. 14. nu. 21. Paris. in conf. 82. nu.
22. vol. 1. §. c. in. iun. in conf. 98. num. 22. vol. 1. Bero.
fam. l. que. 29. col. 1. Natta in conf. 196. num. 6. & col.
626. nu. 20. Rolan. in conf. 116. num. 38. vol. 3. Cephal.
in conf. 14. num. 22. conf. 81. nu. 16. Menoch. de arbit.
iudic. par. 1. quæst. 99. nu. 15. Mant. de consuet. victim.
volunt. lib. 6. titu. 1. nu. 23. hæc tamen possunt proce-
dere, quando ius commune in hoc solo laderetur,
quod legatum late interpretatur, sed quando alia spe-
cialitas adest quod legatum foret aliis inutile, non
videtur bonum esse multiplicare specialia.

SYMMARIA.

1. *Debitur qui cessit bonis tenetur alienum solvere, quantum sibi remaneat pro alimentis, si deuenit ad meliorem fortunam.*
2. *Debitur qui post cessationem factus est diues, an habeat in foro conscientie prouilegium ne teneatur ultra quam facere potest, ubi uide de ueritate.*
3. *Retentio facilius conceditur quam pectus.*
4. *Eius constitutum in extrema necessitate non tenetur aliena restituere.*
5. *Debitur inops non tenetur soluere, sed debet petere remissionem a creditore.*
6. *Visarius qui post cessationem deuenit ad meliorem fortunam, potest sibi retinere quantum sufficit pro alimentis.*
7. *Debitur qui coacte cessit bonis cum ignominia, liberatur in totum, etiam si deuenisset ad meliorem fortunam.*

PRIVILEG. XXVIII.

DEBITOR, qui cessit bonis, si peruenit ad meliorem fortunam tenetur soluere, l. nec maritus, versic. aut cum eius C. solu. matr. tamen fauore alimentorum si postea conueniatur, poterit [1] retinere sibi alimenta, & tantum minus soluere, l. i. qui, si de cessio. bon. Imol. in l. i. maritus, ubi Alex. nu. 4. refert sic tenuisse Ang. in §. si. Inst. de actio. ubi refert Bald. sic tenuisse. Dida. resolu. lib. 2. cap. a. nu. 6. gl. in c. cum tu, de vfur. vers. facultatibus, sed hoc non procedit in foro conscientie, quia tenetur integrum debitum soluere, quia non debet viuere [2] de alieno. ita deducit Abb. in d. c. cum tu, nu. 10. ubi dicit esse valde notandum, quod in foro penitentiali non est locus privilegio, quod non conueniatur cedens, ultra quam facere possit, idem tenet Card. Flor. & Pet. Rau. & dicit ibi Anan. nu. 4. quod in foro penitentiali tutus est huius opinionioni Goffredi, quia non reuocatur peccatum nisi restituatur male ablatum, e. peccatum, de reg. iur. in 6. Dida. tamē d. c. nu. 6. allegando pro eadem parte Adria. & Ioa. Medin. resolu. in contrarium, quia hoc privilegium iuste fuerit concessum, & idem dicit in regu. peccati, in relect. in prin. nu. 2. cuius sententia videtur mihi verior, quia si causa finis licet furari de alieno, gloss. in c. si quis propter necessitate, de furt. & dici suo loco, multo magis licebit retinere id quod alii debet, quia facilius conceditur retentio, [3] quam petitio, l. per retentionem. C. de vfur. Dec. in l. diuus Pius, nu. 5. ff. de reg. iur. D. Bec. cōf. in §. & pro hac parte adduco, quod voluit Ricar. 4. sentent. dist. 35. art. 5. q. 4. ubi dicit, quod et si raptor alieni non liberetur, nisi restituat indebitum captiui tamen fallit, quando est constitutus in extrema [4] necessitate, quia non tenetur restituere, sequitur Card. in Clem. 1. quest. 22. in fi. de testa. Ang. in tracta. maleficio. in ver. mercedore de mali, & comprobatur Io. Lup. in repet. rubr. de donatio. inter virum & vxor. §. 65. nu. 40. ver. intellige predicta, quando. ubi multa alia similia adducit ad comprobationem, & est regulare, quod debitor non tenetur soluere, [5] quando laborat inopia, & est impotens, licet tunc teneatur petere a creditore remissionem debiti, vel dilationē ad soluendum, secundum diuum Thom. in 2. q. 2. quest. 62. artic. 8. ad secundum preceptum. Angel. de Claus. in summa, in ver. restitutio, il. 3. nu. 4. Tabien. in summa, ver. restitutio, nu. 7. Nauar. in suo Manua. confess. cap. 17. nume. 68. & ideo hanc partem, quod in foro conscientie non tenetur debitor, qui post cessatione deuenit ad pinguiorem fortunam, sed deducat alimentum, tenuit Sorus de iustit. & iur. lib. 4. q. 7. art. si. post

Syluest. in sum. in ver. restit. il. 5. qu. 3. Cordub. in l. i. quis a liberis. §. solent, nu. 42. & seq. it. de liber. agnosc. ubi tamen predicta omnia non relect, non video ergo rationem diuersitatis, quare minus possit debitor alimenta sibi retinere in foro conscientie, quam in foro contentioso. quod autem attinet ad forum iudiciale, non solum debitor ex causa honestate, sed etiam visarius potest retinere [6] sibi quantum necesse est pro alimentis, si post cessationem factus est locupletior, vt voluit glan. d. c. cum tu, in ver. facultatibus, & dicit Abb. ibi Dida. d. c. l. nu. 6. & d. reg. peccatum, in prin. nu. 2. Cordub. d. §. solent, num. 39. quare conclusio licet in se vera sit, non tamen deponitur ex illa glo. at bene contra Abbatem expendit Anan. ibi. nu. 4. Dida. & Cordub. in locis predictis, quod autem visarius beneficium competat sicut alij ratio in promptu est: nam impotentia soluendi ea, quae excolat, non qualitas personae, & visarius non minus dicitur impotens, quam alius, quando habet solum pro alimentis, & improbitas hominis non efficit, vt sit sane necandus, sed eadem pietate est prosequendus supra autem in tit. quibus debeatur alimenta, in c. de his quibus competit beneficium, ne conueniantur, ultra quam tacere possint, declarauit, quod non gaudeant cessiois beneficio, sed vnum est addendum, quod in eo qui coacte cessit bonis cum ignominia, non est querendum an possit alimenta deducere, quando efferendi diuitem ad nihilum tenetur, sed videtur [7] de illa ignominia fatiscisse creditor, argu. glo. in c. licet dignum, in ver. habent. de homicid. ubi debitor tortus propter inopiam liberatur ab obligatione, & per illam glo. hoc tenuit Guido Pap. q. 343. & Par. de Put. in tract. iudic. quem citat, & sequitur Cordub. dicit §. solent, nu. 44. qui reprobat Dida. contrarium tenentem, & hac opinio verior est, sed non expedit nunc examinare, sed hanc teneantur Caslr. l. Deci. Gomez. Alciat. & Boer. quos citat Benincas. in tract. pauper. in 7. q. specia. 8. in iud. num. 27.

SYMMARIA.

1. *Vsura est omni iure prohibita tam in vltimis voluntatibus quam in contractibus.*
2. *Usura est quando testator mandat sibi vxori certum quid donec soluantur dotes.*
3. *Vsura non est quando testator mandat sibi quid pro alimentis, donec certum certum quid legatum de tamen ibi.*
4. *Vsura non permittitur etiam pro alimentis, vel redimendis captiuis.*
5. *Alimenta si ex pecunia prestanda sunt, tunc pecunia rependenda est apud mercatorem ad bonum lucrum.*
6. *Vsura non est quando testator relinquit nulli intra quinquennium, & interim annua quinquaginta.*
7. *Confessio testatoris sufficit ut sit legatum, quando non constat de debito.*
8. *Visarius contractus quando dicitur, fit illa ad Theologos declarare.*
9. *Usura non est quando vltra sortem aliquid recipitur a fonte illius.*
10. *Vsura non repetitur postea a debitore remitti.*
11. *Vsura non est quando testator aliquid relinquit creditori pro vsuris prateritis temporis.*

PRIVILEG. XXIX.

VSVRA est omni iure prohibita, [1] glo. in c. quia in omnibus, in ver. multis de vfur. & nō magis licet vsurā committere in vltimis voluntatibus quam in con-

In contrahibus, l. 3. in f. ff. de annu. leg. & ibi not. Barto. Bald. in l. cum allegas, in f. C. de vfu. Anchar. in conf. 93. num. 3. vbi inquit, quod ideo mādare non potest testator [2] heredi, quod certum quid foluat vxori interim donec foluerit dotes, quia est vfura. Aret. in conf. 152. per totum, vbi quod testator non potest ordinare quod detur certum quid annuum donec legatum foluat. Alexand. in conf. 74. num. 9. volum. 5. Barbat. in conf. 666. num. 4. in h. volum. 2. Socin. in conf. 56. num. 2. verf. ex quibus indubitat, volum. 1. In fin. repet. l. cum totos populos, num. 29. C. de fam. trinit. & hīde cathol. vbi multos allegat. Purgur. in l. rogati, §. si tibi, ff. cert. pet. Lancel. Dec. in l. 3. §. fin. ff. de annu. leg. Crot. in l. nemo potest, num. 5. ff. de lega. 1. alios citat Ioan. Baptit. Lup. in l. curabit, in l. comment. §. 4. num. 72. Menoch. in conf. 44. num. 1. tamen fauore alimentorum, quando testator certū quid legat, interim vero mandat annuum quantitate folui pro alimentis, vel vfuracū, [3] fultinetur legatum, ita videtur velle Socin. in l. 2. num. 7. & feq. ff. de his que pōn. nōm. Paris. in ca. cum venerabilis, volum. 9. de exce. tō. Alcia. in confil. 8. num. 5. Bologn. in confil. 19. & facit quæftio quam poft Bartol. Bald. & Ange. Aret. ponit Picus in l. Titia, §. Titia cū nuberet, num. 133. ff. de leg. 1. vbi si maritus legat vxori alimenta donec doteū non petierit, fultinetur legatum; & difputat an dotes tranfmittat ad heredes, fed pæfuppōit fultineri legatum alimentorum; & hanc difpōfitionem fauore alimentorum confiderat Menoch. com. 441. num. 32. hinc elt quod vbi alimenta elt pecunia relinquuntur, tunc pecunia dantur fub vfuris ex quibus legatarius altitur, l. 3. §. exemplum, in fin. ff. de aliment. & cibis. legat. l. diuus Seuerus, vbi glo. ff. ad leg. Falcid. fed elt hęc videantur colorata, tamen falſum elt, quod vfura fauore alimentorum permittatur, ideo pro alendis pauperibus, vel pro redimendis captiuis [4] non permittuntur vfuræ, c. fuper e, de vfu. & magis attenditur effectus rei, quam verbas, & Barto. in l. cum ftipulanti, in fin. ff. de verb. oblig. de iis, in l. cum effectū confiderato non definit elfe vfura, licet testator loquatur fub nomine alimentorum, vel alio fimili, Anch. in confil. 150. colum. 3. vbi quod, & fi alimentorum caufa fit multum fauorabilis, cum hi, ff. de tranſact. nulla tamen caufa elt adeo pia, quod ex ea liceat plus exigere, quam fit debitum principale, & fubdit vfuram elfe quidquid vltra fortem recipitur fub quouis blando alimentorum, vel alio vocabulo, quia fermo rei, nōn res fermoni elt fubiectus, c. inrelligentia, de verb. ſign. hanc ſententiam tenuerunt Alexand. Barbat. Aret. Purg. Craue. & Cagno. quos citat & fequitur Rolan. in confil. 55. num. 26. vol. 2. Ruin. in confil. 53. num. 2. volum. 2. Menoch. d. confil. 441. num. 32. vlt. reſpondetur non elfe confiderandum, Rebuff. l. vnic. num. 617. C. de ſent. que pro eo quod inter elt, Simon. de Præd. de interpr. vlt. volum. ſub a. interpr. 2. dub. 2. num. 130. folio mihi 137. & quod dictum elt pecuniam ex qua ſunt relicta alimenta, collocandam elfe fub vfuris, procedit ſecundum ius ciuile antiquius, quo vfuræ permittēbantur, hodie vero, qua ſunt prohibite ſi ita alicui legentur alimenta præſtanda ex certis pecuniis erunt reponēda apud mercatorem aliquem [5] idoneum fub hōnēto lucro, vt declarat Bartol. in d. l. diui Seuerus, ff. ad leg. Falc. per text. in c. per veſtras, ff. ad leg. Falc. ſubdens ſe id generaliter intelligere, quando lex mandat, quod pecunie ponantur fub vfuris, vt dicimus de tutore; & cum fequitur ibi Ange. Caſtr. & illud dictum reſert Bald. in l. i. numero 16. C. de cond. indeb. vbi dicit tutores qui annuitus tenebantur ne-

gotiari cum pecunia pupillari, hodie debere pecuniam deponere ad lucrum hōnēſtum, Rom. in confil. 28. in prin. vbi quod & ſi hodie pupillorum pecunia dari non poſſit ad vfuram, tamen procurare debet tutor quod ea collocata ad licitum quæritum vtilitatei alterat pupillo, idem dicit in confil. 188. num. 4. & proſequitur Ioan. Lupin. d. c. per veſtras, in 6. notab. in 7. illatione, §. 7. in prin. de dona. inter virum & vxor. folio mihi 175. elt autem generaliter aduertendū, quod etiā testator non poſſit vfuram inducere, tamen quando ita concipiatur legati verba, quod nō elt in facultate legatarij exigere iortem à principio, tunc licet legatarius percipit, quidquid medio tempore ſibi relictum elt à testatore, ex empli gratia, legat testator mille ſolenda intra quinquennium, interin verò mandat eidem folui annui quinquaginta, hoc caſu licet recipiat legatarius [6] illa quinquaginta, ita diſtinguit Cagno. in l. curabit, num. 1. verf. ſecundus caſus, C. de ac. q. m. p. Modern. Gall. in tract. de vfu. q. uelt. 73. num. 483. Didac. lib. 3. varia. reſol. ca. 2. circa finem, verf. ſed vbi legatarius, & ante hoc voluit Socin. in d. l. 2. num. 7. ff. de his que pōn. nōm. vbi inquit ſe cum Ioan. Bapt. Caccia. l. ita cenſuiſſe Florentiæ, & ita fuiſſe iudicatum Romæ, in fauorem legatarij contra conſiſt. Franc. Aretin. & ſubdit eſſe notandum in practica, idem tenet Socin. in confil. 41. volum. 4. idem voluit Rip. in l. nemo potest, num. 13. ff. de lega. 1. Alcia. lib. 5. Paradox. cap. vlt. per totum, vbi hanc tūgitur, & poſſimum cum hac ſententia tranſit Ioan. Bapt. Lup. in l. curabit, in l. comment. §. 4. num. 73. vbi dicit falſum elfe conſilium Aret. ſuper citatum, & falſum quoque quod Cagno. lib. 3. numero 13. aſſerit commanere elfe cum Aret. cum tamen ficta Doct. diminutione contrarium deprehendatur verius eſſe, & hanc diſtinctionem probat quoque Menoch. d. confil. 441. num. 25. vbi confirmat ex eo quod Doct. dicunt de muliere vidua, que licet exigit vfuras dotes pro tempore retardare ſolutionis, ſi ſuit diligens, & quidquid ponit ſecit vt dotes exigeret, que tamen decilio non facit ad propoſitum, quia ibi duo ſunt neceſſaria, primum quod fecerit omnem conatū pro exigendis dotibus, ſecūdo quod non habeat aliunde. Cum tamen decilio Socini procedat, etiam ſi legatarius aliunde habeat, præceat in muliere vidua ſuſtinetur decilio, & vfuræ debentur ratione alimentorum, vt dixi ſi utriusque debeantur alimenta, loquendo de vidua, at hic non elt de alimentis quæſtio, demum etiam in vidua non permittitur taxatio certæ quantitatis loco vfurarum, vt multi volunt, hic autem certa quantitas relinquatur ſoluenda interim dum principale debitum exſoluatur, vero igitur ratio excluſiua vfuræ elt, quia in legato ceſſat voluntas differendi exactiōnem propter quam inducitur vfura, & prædictam opinionem ſequitur ſum. in confil. 13. per totum, Simon. de Præd. lib. 2. dubita. 2. interpr. 2. num. 132. vbi inquit licet legatarium exigere quid annuum ſibi à testatore relictum, dum principale legatum ſoluatur, quādo non elt in ipſius legatarij facultate exigere principale, alia autem ſi poſſet exigere & non faciat, ſibi imputat, allegat Rebuff. qui tamen mihi hoc non dicit. præterea doctrina Barto. in l. 3. in fin. de annu. leg. & aliorum, qui dicunt vſutam non poſſe committi in vltima voluntate optimè procedit, quando testator relinquit alicui id quod verè debet, & mandat quod durante mora heres ſoluat certum quid tunc enim illud lucrū medijs temporis elt vfurarium, atque in hijs terminis fuſtineri debet, & poſſet quod multū dicunt de dotibus relictis vxoribus vbi testator nihil debet, ſed legat de

suo centum, & donec solvantur, mandat dari certum quid, non video quomodo labeis usufructum obici possint non enim tale legatum mihi videtur ab eo differre, quando testator legat centum soluenda intra quinquennium, & vltierus quinque in singulos annos per quinquennium, quo casu legatum est validum, cum non correperitur ad legatum de centum, & cum huiusmodi debitum inspecta sui origine, descendat à causa voluntaria, non necessaria, nihil est quod hæredi vel legatario opponi possit, & idem dicerem, quando legatum est factum sub commemoratione debiti, de quo tamen non appareret, quia eo casu cum sustineatur vii legatum, non vii debitum, idem est, quod de puro (7) legato, Bart. in l. qui vxor, ff. de aur. & arg. leg. Bart. in l. cum quis decedens, §. codicillis, ff. de leg. 3. Cum in consil. 37. in fin. & Bar. in d. l. qui vxor, insinuat expressè de legato dotis. Alex. in consil. 122. col. 1. v. 2. vol. 7. Bald. in consil. 24. in fin. vol. 1. Ripa in pulchro casu in l. iteming, num. 45. & seq. C. de secun. nupt. Rolan. in tract. de iuro dot. q. 1. §. 80. numero 9. Sed quia hæc omnia animam concernunt, & quæsitio usufructu quando versatur non circa factum, sed circa ius, est ecclesiastici fori, & ad Theologos spectat iudicare, quando actus (8) contineat viurum, Paul. in Clem. ex gravi, de vsur. Anchur. in consil. 336. col. 1. l. in consil. 153. in d. dub. vol. 4. & dicit Bald. in consil. 464. in prin. vol. 3. quod vbi agitur, metimur forum ecclesiæ, & hæc opinio sequitur Guid. Papæ, Afflic. & multi alij citati à Rolan. in consil. 36. numero 44. & seq. vol. 1. vbi dicit hæc esse indubitam conclusionem Legistarum, & Canonistarum, idem voluit Nat. in consil. 198. num. 25. Didac. lib. 3. variat. resol. ca. 3. ver. ego vt liberè, Pedem. 137. num. 11. Clar. in pract. crim. §. 6. q. 1. §. 32. numero 1. vbi dicit quod ita concludunt omnes Dd. Legistæ, & Canonistæ, ideo non persequor vltierus rem, dimittis iudicio Theologorum determinandam, addo tamen quod etsi testator non possit ordinare quod suo debitori solvatur in futurum aliquid, donec differat debiti solutio secundum supradicta, potest tamen decernere, quod solvatur pro eo tempore quod lapsum est ante testamentum, quia licet quis non possit ab inuito exigere quicquam ultra sortem, potest (9) tamen capere à sponte dante glo. Dyn. & alij in reg. peccatum, de reg. iur. in 6. vbi etiam Ioan. And. in mercu. Host. in sum. de vsur. §. 1. ver. ff. Bald. in l. quæstio. 10. C. pro socio, Natta in consil. 498. numero 28. vbi dicunt quod licet capiat à sponte offerente, & quod debitor possit remittere mutuam repetitionem (10) usufructum ponit Alber. in l. transigere, num. 19. C. de transact. Host. de vsur. ver. sed si fenerator, Feder. consil. 19. Tiraqu. de retract. conuen. in fin. num. 151. & in terminis de testatore quod possit relinquere aliquid pro viutis præteriti temporis, in ponit Castr. in consil. 102. vol. 2. ver. quantum verò ad tempus, vol. 1. vbi fortius dicit procedere etiam si testator haberet adhuc sortem penes sollicit inter viuos non sit permisum propter suspitionem ne id faciat debitor vt creditor gratior sit in differendo exactionem sortis, & eum sequitur Simon de Præcis d. lib. 1. interpret. 2. dubit. 2. numero 131.

SYMMARIA.

1. Legatum quando transcendit vires hereditatis minuitur omnia pro rata, & vbi ampliat.
2. Legatum alimentorum factum pro restitutione male oblatorum non diminuitur, licet legata transgre-

dant vires hereditatis.

3. Legatum ad piam causam non minuitur, quando legata superant vires hereditatis.
4. Legatum dotis non patitur diminutionem, quando plus est legatum, quam sit in hereditate.
5. Legatum relictum in compensationem debiti non patitur diminutionem.
6. Legatum non patitur diminutionem, quando constat de voluntate testatoris etiam ex coniectura.
7. Nemo presumitur immemor salutis æternæ.
8. Confessio facta in testamento sustinetur in vim legis.
9. Legatum patitur diminutionem, etiam si fiat tantumquam debitum.
10. Legatum pro dote sustinetur, quando relinquatur ab eo qui tenebatur dotare, aliis non.
11. Confessio plene probat in his, quæ pendenti à potestate consentiunt.
12. Confessio non nocet, quando tendit ad primandum finem sua legitima.
13. Confessio testari quod fecerit falsum instrumentum, non nocet parti.

PRIVILEG. XXX.

Testator si multa faciat legata, quæ vires hereditatis transcendunt, omnia pro rata minuitur, ita vt ad id reducantur, quod hereditas (1) ferre potest, vt est text. in l. si quis testamentum, §. apud Iulianum, ff. de leg. 1. & ibi subdit Castr. procedere, licet vnus ex legatariis sit primo nominatus, quia nõ attenditur ordo scripturæ, imò locum habet illius text. decisio, quamuis vnum legatum sit in specie, aliud verò in genere secundum Dyn. Arg. Castr. & Alexan. in l. quærebatur, ff. ad leg. Falc. hoc enim solum queritur, an hereditas sufficiat ad omnia, et eui bonus text. in l. 2. §. 1. ff. de cond. indeb. vbi not. Bart. Castr. in leg. pro curatoris, §. si plures, ff. de tributo. actio. Rapha. Cuman. in l. filiusfamilias, §. apud Mircellum, ff. de lega. 1. Veruntamen si usufructus in testamento pro futurum restitutione relinquat pauperibus alimenta, tale legatum non patitur diminutionem, (2) sed deducetur ante omnia, secundum Dyn. & Ang. in l. doli clausula, ff. de verb. oblig. prout eos allegat Barbat. in tract. de episc. lib. 4. part. 4. num. 85. quem sequitur Cordub. in l. si quis à liberis, §. virtum, num. 29. ff. de lib. agn. vel alien. sed non inuenio Dyn. & Arg. in loco prædicto hoc dicere, bene admitto decisionem esse veram, nam videmus quod legata ad pias causas non patiuntur diminutionem cum cæteris legatis, sed præcipua (3) detrahantur secundum Bart. in leg. si quis seruum, §. fin. ff. de leg. 2. Castr. in d. §. apud Iulianum, in fin. Barb. in d. par. 4. lib. 4. num. 84. vbi allegat Old. in consilio sequitur Tiraqu. de priuileg. causæ, priuileg. 72. qui & ipse allegat Old. sed Old. in loco prædicto verè hoc non dicit, quinimò Barbat. in auth. similiter, Cad leg. Falc. tenet, quod si non suppetunt vires hereditatis, legatum pium diminuitur licet cætera, allegat in simili quodammodo de testamento militis sed prior opinio est verior, quam tenet Feder. de Sen. consil. 250. in fin. idem videmus in legato dotis, quia diminutioni subiectum non est, imò (4) tanquam æ alienum deducitur, Bart. in l. 2. §. 1. ff. de priuileg. cred. Castr. in d. §. apud Iulianum, §. 4. in fin. Barbat. d. num. 84. Alexan. in l. si cum dotem, §. si pater, num. 7. ff. solut. matr. Bald. Nouel. in l. 1. num. 47. ff. solut. matr. Natta in consil. 455. num. 8. Rolan. in consil. 25. num. 21. vol. 4. quia habetur ea dos tantumquam

quam res alienum, & Rol. loco predicto, extendit etiam quando in legato non fit mentio dotis, puta quando fit filia; quia cum in dubio presumatur factum in causam dotis, Bar. in l. quod autem, ff. de iure dot. Castr. in l. Titio centum, §. Titio genero, column. ff. de cond. & dem. sapit eandem naturam, & amplius ut procedat etiam si fiat filia iam nupta; quia non definit continere res alienum. Verum ad probationem nostri privilegii melius facit ratio; quia ubi legatum fit pro restitutione male ablatorum indicatur continere res alienum, tum propter peccatum quod obligat Deo peccatore, à quo tanquam à creditore indulgentiam seu remissionem exposulare debet, ut inquit Feder. de Sen. in conf. 250. nu. 1. tum etiam respectu eius à quo vsura sunt exorta; & cui sunt constituenda, ut impetretur liberatio, & peccatorum reg. iur. in 6. ubi verò quis soluit debitum, tunc non sapit naturam legati, [5] & consequenter non patitur diminutione ita fecit in nostris terminis concludit Feder. Senens. d. conf. 250. ubi loquitur precise in eo qui reliquit pro restitutione male ablatorum, sequitur Castr. in §. apud Iulianum, in fi. ubi dicit esse mentis tenendam tanquam singulare addo; quod ista diminutio non fit contra voluntatem testatoris, imò cessat quandoque subest aliqua coniectura, [6] quod testator velit integrum præstari legatum, secundum Feder. loco predicto, n. 1. & seq. ubi ad impedimenti diminutionis arguit ex voluntate testatoris, Rol. d. conf. 25. nu. 3. & seq. at non est credendum, quod testator, qui legat ad suæ conscientie exonerationem, velit minus præstari, quam continetur in legato, cum non presumatur immemor [7] salutis æternæ, l. si. Cad leg. iul. repet. cum aliis apud Alciat. in tract. presump. regu. 3. presump. 4. nu. 1. & seq. & cum hoc legatum fit gratia testatoris, alia verò respiciant legatariorum commodum, credendum est quod testator voluerit hoc per prius præstari, sicuti presumitur quis alienæ utilitati suam præponere, l. præses, C. de seruitu. & aqua.

Non tamen intelligi debemus, quando constat testatorem vsuras extorsisse, ita quod alimenta pauperibus relicta cedant verè in restitutione male ablatorum, alias enim non deducitur legatum tanquam res alienum, pro quo facit quod voluit Bart. in l. cum quis decedens, §. codicillis, nu. 3. ff. de leg. 3. ubi post Iac. Beluif. determinat, quod si testator in testamento cõfiteretur exegisse vsuras, illud nihilominus sustinetur [8] tanquam legatum non autè debetur tanquam vsurarium, & ex eo inferunt omnes Doct. q. confessio facta in testamento non probat debitum, sed sustinetur in vim legati, per l. qui vxori, ff. de auro & argen. leg. Cum in cons. 37. in fin. Bal. in l. rationes, nu. 2. & 3. C. de probat. Alex. in conf. 122. nu. 3. volum. 7. Ripa in l. femina, nu. 45. C. de secun. nupt. Natta in conf. 73. nu. 5. Rol. de lucro dot. q. 80. n. 9. Cephal. in cons. 101. nu. 19. & in proposito ita tenet Castr. in d. §. apud Iulianum, nu. 4. ubi dicit, quod legata omnia patiantur diminutione, etiam si legentur ut debita, quia [9] ex sola testatoris confessione non probatur debitum, sed sustinetur iure legati, & clarè hoc dicit Bar. in d. l. qui vxori, ff. de auro & arg. legato, ubi vult quod legati pro vsuris & male ablatis patiatur fallidum, nisi probetur debitum; & subdit esse mirabile, quia testator relinquendo ut debitu, velle videtur quod solvatur tamquam tale, sequitur Castr. loco præd. facit quod etià dictu est dotè deberi tamquam res alienum, intelligitur in filia, quam pater tenebatur dotare, alias secus [10] ut per Bart. in l. 2. §. quod si sponsa, ff. de priuileg. credit. ponit Castr. d. §. apud Iu-

lianum, Alexand. in l. huiusmodi, §. si pater, column. n. 3. verò tertio potest limitari, ff. de legat. ubi restringit, quando relinquitur dos filia núbili, de quo tamen latè agit Roland. in dicto consilio 25. numero 22. & seq.
 ¶ Ut tamen meum interponam iudicium, arbitror quod ubi testator expresse legat pro male ablatorum restitutione, tunc legatum ante omnia detrahatur, & nullam patiatur diminutionem, etiam si aliter non appareat de extorsione vsurarum, ut inquit Feder. loco lapsus citato; credendum est testatori sic relinquenti, præcipuè cum hoc quod patitur, vel non patitur diminutionem, ab ipsius testatoris potestate dependeat, quia sicuti potuisset secundum prædicta expresse disporre quod integre sine diminutione solvatur, ita potest tacite sic facere. parenim est virtus taciti & expressi, cum quid sit. c. per. & consilio plenè probat in his que pendunt à [1] potestate consentientis, Barto. in l. certum, §. si quis abente, numero 3. ff. de consensu. Bald. in l. generaliter, n. 16. C. de non numpec. Alex. in consilio 110. vol. 7. Afflicti. in dec. 175. numero 4. Partic. in consilio 92. numero 28. volum. 1. Marf. in rub. C. de probatio. numero 92. Roland. in consilio 82. numero 38. volum. 2. quod verò dicit Bartol. in d. §. codicillis, procedit, quando testator ipse superuivuit, & vult legatarius ut sua confessione contra eum, nam hoc facere nò potest, quia cum facta sit in testamento, super naturam vsuræ voluntatis, seu ocarique potest, ut per Bartol. At secus quando vteretur quis confessione testatoris ad executionem illius voluntatis sine alicuius tertij præiudicio; & si dicatur quod hic agitur de præiudicio aliorum legatariorum, respondendo quod ex quo illi testator potuit præiudicare, sicuti etiam potuisset nò legare, non est de eorum damno curandum, aliud est si tractaretur de eorum damno, quibus testator non potuit nocere; puta quando confessio tenderet ad [2] mittendum legitimam filij, ut latè per Tiracquel. de retract. confang. 2. glo. 16. numero 80. & in l. si vnamque, in ver. donatione largitus numero 89. & seq. C. de reuoc. dona. idem, quando notarius [3] dicit instrumentum esse falsum, Roland. in consilio 58. numero 15. volum. 2. sed quis Barto. in d. l. quod vxori, ff. de auro & arg. lega. tenet contrarium, & ad hoc Doctores non aduertunt, non vltius progredior.

SYMMARIA.

- 1 Dispositio qualibet restringitur ad primum & secundum.
- 2 Vxorali alimenta cum reliquuntur veniunt non solum prima, sed etiam secunda.
- 3 Renunciatio l. si vnamque, C. de reuoc. donat. non nocet, quando renunciatio mortis prima vxoris filius suscepit ex secunda, & ubi declarat, quomodo intelligitur.
- 4 Dilectio, & predictus dilectio, refertur ad personas, quæ legi possunt in instrumento.
- 5 Nati & concepti post mortem testatoris succedunt, quando testator vult ut nascantur.
- 6 Hæres appellatio non venit secundum, quando testator loquitur de suo hærede.
- 7 Nati & concepti post mortem testatoris veniunt ad legatum alterorum filium filius tertij, aliusque, qui tunc nullus habebat.

PRIVILEGIUM XXXI.

Dispositio omnis regulariter restringitur ad primum actum, nec [1] extenditur ad vltiorem,

1. boues. §. hoc sermone, ff. de verb. sig. l. cum pater. §. pater certum. ff. de leg. 2. l. dotis promissio, ver. ult. ff. de iure dot. l. inter locum, §. si in fidei. de pact. dota. & late multos concordantes allegans ponit Tiragu. in d. §. hoc sermone, in princip. numero 2. & sequ. & vbi fit mentio de vxore, intelligitur de prima, non autem de secundā, l. si quis eorum, §. si in fidei. de leg. 3. sed vbi testator alimenta relinquit vxori suæ, tunc (2) non solum primæ debentur, sed etiam secundæ, ita non determinat Alexand. in consil. 171. num. 3. ver. superest modus, vult. 2. vbi mouetur, quia indefinita posita circa personas in fauorabilibus equipollet vniuersali, secundum Bartol. & alios in l. pluribus, ff. de l. l. legatum autem alimentorum est fauorabile etiam quando fit diuisiua. C. de fideicom. l. cum hi. ff. de transact. mouetur etiam, quia vbi testator instituit posthumum nasciturum, intelligitur non solum de primo, sed etiam de secundo, l. placet, c. de l. seq. ff. de libe. & posthum. & prædictam opinionem sequutus est Socin. in consilio 48. numero 4. volumine 3. Gram. in dec. 102. num. 4. Tyraqu. in l. boues, §. hoc sermone, in 3. l. in. num. 13. Cord. in l. si quis a liberis, §. vtrum, num. 34. ff. de lib. agnosc. Soc. iun. consil. 172. num. 5. volum. 2. dixi consil. 125. num. 25. Contrarium tamen in hoc voluisse videtur Bald. in l. vlt. col. 3. ver. & nota quod si talis vxor, C. de indic. videtur tolli, vbi inquit quod vxor secundo loco ducta à testatore non consequitur legatum vniuersitatis, quod testator reliquerat vxori suæ, & loquitur etiam eo casu quo legatum vniuersitatis resoluitur in alimenta, sequitur Cremen. in sing. 8. l. in l. diuortio. §. quod in annos, numero 20. ff. solmat. Dec. in c. quoniam Abb. num. 16. ff. de offic. de lega. Cotta in memor. incip. vxor relicta, col. 2. ver. sed nunquid intelligatur, vbi dicit singulare. Bened. in c. Rainutius, in ver. cetera bona, numero 19. de testam. Tyraquell. in d. §. hoc sermone, in princip. numero 104. & pro hac parte facit quod voluit Soc. in consil. 126. per totum, vol. 3. vbi concludit expressam renunciationem beneficii, l. si vnquam, C. de reuoc. donat. non extendi [3] ad filios, qui nati sunt ex secunda vxore, quam duxit post mortem illius, quam habebat tempore donationis, quia non videtur cogitasse donans de filiis alterius vxoris. Hæc autem contrarietas recte conciliatur per Felin. in c. fin. numero 6. ver. pro ista fallentia, de treg. & pac. vt scilicet decisio Alex. procedat in testatore, qui non habebat vxorem, ideo nullam habere poterat particularem affectionem ad primam magis, quam ad secundam vxorem, cum vtraque foret incognita, decisio autem Baldi locum habet, quando testator vxorem habebat tempore testamenti, propter cuius affectionem, vel maritum potuit moueri ad legandum. eandem facit distinctionem Pic. l. Titia, §. Titia cum haberet, numero 108. ff. de leg. 2. vbi ita resoluit post legam disceptationem pro vtraque parte, & hanc resolutionem facit Alexand. in d. consilio numero 6. ver. præterea dato quod ista, licet prius acriter impugnet Baldi dictum absolute, & hoc etiam modo intelligit Didac. in cap. requisiti, numero sexto de testam. & ante eum, & Alexand. adducit Rui. in consilio 30. numero 7. volum. 2. Dec. in d. c. quoniam Abbas, num. 16. eodem modo intelligit Mant. in tract. de coniect. vltim. volum. lib. 8. tit. 15. numero 1. vlt. que ad finem, & hanc questionem late disputat Pet. Paul. de testam. coniug. lib. 1. cap. 16. & communem opinionem, ac veriorum esse cum Bald. testator Causalcan. in tracta. de vsur. mulier relicta, numero 195. & sequ. & cum eo transire videtur Simon de Preis in tracta. de interpret. vltimæ voluntatis, liber 4. interpret. l. dubitat.

decima, numero quarto vbi tamen dicit non esse clarum, quando testator vxorem nominat proprio nomine, vel etiam quando expresso nomine proprio subiicit appellatiuè puta legando Camille vxori suæ tunc enim non fit extensio ad secundam vxorem, quia de persona ad personam non fit extensio, leg. cum pater, §. quindecim, ff. de legat. 3. & dispositio facta per nomina propria non extenditur ad aliam personam, Bartol. in leg. omnes populi, numero 69. ff. de iustit. & iure, Bald. in leg. si quis, §. certum ad finem, C. de secund. nups. in 2. lectura, & pro hoc Simon allegat textus & gloss. in leg. si quis eorum, §. si ff. de leg. 3. addo idem esse, quando testator in superiori parte testamenti nominasset vxorem proprio nomine, deinde per verba præcedentium repetitiuè eidem legaret alimenta dicens, prædictæ vxori meæ lego, &c. nam ea verba referuntur tantummodo (4) ad personas, quorum nomina in testamento legi possunt, secundum Bartol. in l. qui liberis, §. hæc verba, in fin. ff. de vulg. & pupil. l. mo. leg. si quis filium, §. fin. ff. de acqui. hered. vbi etiam Aret. dicit eam decisionem esse veriorum. & dixi in consilio 122. numero 13. & sequ. & quod plurimum operetur coniectura, quando tempore dispositionis non habebat vxorem, facit in simili quod dicimus de filiis, quia est regulariter ad fideicommissum non admittuntur nati vel concepti post mortem testatoris, vt per DD. in leg. si cognatis, ff. de rebus dub. sicut etiam non admittuntur ab intestato, leg. 1. §. sciendum, & leg. Titius, ff. de suis, & legitim. tamen quando testator nascituros vocat, tunc admittuntur nati & (5) concepti post mortem testatoris, quia ad omnes videtur patrem affectionem habere, & non magis diligere vnum quam alium, secundum Castren. in consilio 247. numero 3. ver. nunc venio ad illa, Natta in consilio 675. numero 5. Rolan. in consilio 70. num. 47. volum. 3.

Alio etiam modo concordantur contrariæ opinioniones, de quibus supra, vt opinio Baldi procedat quando testator loquitur de vxore propria, & eique relinquit alimenta: opinio vero Alexandri locum habet, quando testator alimenta relinquit vxori alterius, ita Dec. in dicto cap. quoniam Abbas, numero 16. ver. & ideo finaliter, vbi dicit ita loqui Alexan. & additio ibi subdit rationem diuersitatis esse, quia legando vxori alterius, non videtur testator ad vxorem respexisse, sed ad maritum, & illius contemplatione reliquisse, secus autem quando propriæ vxori relinquit, & hanc distinctionem pungit Picus dicto §. Titia cum haberet, numero 109. ver. eodem modo respondetur vbi dicit, quod legando alimenta Titio, & eius vxori, non mouetur ex affectione, quam habet erga illius vxorem, sed ex ea potius quam habet erga illius maritum, quæ efficit ne videatur restrinxisse legatum ad primum legatum, idem probat Menoch. in consilio 106. numero 67. vbi tamen loquitur, quando alimenta relinquantur futuræ vxori alieui, secundum quos terminos sequitur hanc conclusionem dicens neminem discrepare, Simon dicto dubio 10. numero sexto duo enim ad extensionem concurrunt. primum, quod alimenta relinquantur alienæ vxori, secundum quod relinquantur futuræ, in quibus terminis minor est dubitatio, quia cessat omnino ratio particularis affectionis, quæ non datur erga personas incognitas, & pro hac distinctione facit, quod voluit Bald. in l. in. numero 4. C. de heret. institut. vbi inquit, quod est appellatio hæredis veniat hæres hæredis leg. hæredis appellatio, ff. de verb. sign. cum aliis apud Tirag. &

riq. de retr. §. conuentio. §. 1. gloss. 6. numero 20. vbi extendit ad strictam materiam, tamen [6] aliud est quando testator loquitur de suo heredem, non de alieno, quia cum videatur habere particularem affectionem ad primum, non venit vltior, Alexand. in l. fin. numero 5. C. de lega. & in consil. 173. numero 6. volu. 5. Menoch. in consil. 89. numero 20. Ruin. in consil. 29. numero 6. in fi. volum. 2. Ex predictis autem inferitur, quod etiam quando testator alimenta reliquit propriæ vxori, & quando iam tunc vxorem habebat, veniat nih. lominus secunda vxor, si ex coniecturis appareat testatorem non habuisse particularem affectionem ad primam, sicut in casu contrario, non fiet ad secundam extensio, licet relinquat futura vxori, vel vxori alterius, si constat ex coniecturis, quod senserit de prima. fundamentum enim consistit super testatoris voluntate, quæ in proposito totum facit.

Quæ autem dicta sunt de legato alimentorum vxori factio procedunt etiam in legato factio filiis, quia si testator reliquit [7] alimenta alicuius tertij, qui tunc nullos habebat, veniunt filij nati, & concepti post mortem testatoris, quia nascituri semper veniunt, quando tempore dispositionis factæ nulli extabant. Bar. in l. si cognatis, in ver. venio ad secundam, ff. de rebus dob. Castren. in consilio 247. numero tertio, ver. illud autem consil. volum. 1. Roman. in consilio 134. numero 5. Socin. iun. in consilio 173. nu. 21. & 24. volum. 2. Paris. in consil. 171. numero 4. & 14. volum. 4. Ruin. in consil. 22. volum. 1. volum. 2. Aciat. in consil. 495. numero 1. & in terminis hoc voluit Alexand. in dicto consilio 171. numero 7. ver. postremo videndum est, volumine 2. id quod verum est, non solum quando reliquit filiis alicuius tertij, sed etiam quando reliquit filiis propriis, quia aliis dispositio esset inanis, & non posset verificari, ita Barto. & alij in d. l. si cognatis, & hoc in filiis tertij habet rationem, quia vbi quis reliquit filiis alicuius tertij, videtur legare patris contemplatione, præcipue si pater ad id tenebatur, quod testator reliquit, quia videtur voluisse providere patri, & illum exonerare ab obligatione, quam habebat erga filium. ita declarat Ruin. in consilio 3. numero 2. & seq. volum. 2. quare si constaret testatorem habuisse particularem affectionem ad vnum filium, tunc cessaret præcedens declaratio.

SUMMARIUM

- 1 Exequutor vel minister non potest exercere actiones contra heredem, vel debitorem.
- 2 Exequutor agi pro legato alimentorum contra heredem.
- 3 Exequutores plures, quando dati sunt, post vnum alium conuenire qui sit debitor hereditatis.
- 4 Exequutor vni non agit contra alium quando datus est heredi vniuersali.
- 5 Exequutor agi pro alimentis proprio nomine.
- 6 Exequutoris auctoritas, & potestas quanta sit.
- 7 Exequutor transire intra annum exequi alias exigendi sui transit ad Episcopum.
- 8 Annus qui conceditur exequutori ad exequendum curri non impeditur in causis prius secus in aliis.
- 9 Exequutor, qui huiusmodi negotio exequi, primario ante annum.
- 10 Exequutor datur alio ad legatum, quando aliquod commodum est ei transire ante annum.

PRIVILEGIUM XXXII

N Vdus minister non potest exercere actiones [1] contra heredem, vel debitorem, l. lictus.

Meuia. ff. ad Trebell. l. si quis Titio. ff. de leg. 2. tamen vbi agit de favore alimentorum, exequutor testamentarius potest heredem conuenire [2] ad solvendum legatum, vt est text. qui loquitur in legato pio, in l. nulli, C. de Episcop. & cler. & est text. qui loquitur de alimentis, in l. alio heredem, ff. de alim. & cibariis. legat. & ponit expresse glo. in l. si quis Titio, ff. de leg. 2. in ver. ministrum, vbi dicit quod vbi alicui relinquitur vt ministro, illi non datur actio nisi favore pia cause vel alimentorum, vel nisi aliquid commodi sibi remansurum sit, & Bartol. libi numero 2. dicit hoc esse notandum, Specu. de insti. edit. §. nunc verò aliqua, numero 17. & numero 24. idem Barto. in d. l. alio, numero 3. ver. item oppono quod nudus vbi inquit esse speciale in alimentis, & pia causa, idem Bar. in l. Mela, numero 5. ff. de alim. & cibariis. legat. vbi dicit quod alimenta in modo exigendi hoc habent speciales, vt exequutor habeat actionem, Bald. in l. id quod pauperibus, numero 18. C. de episc. & cleric. vbi ait quod pia causa favore tenent omnes exequutores seu commissarii posse actionem mouere contra heredem vel debitorem hereditatis, Dec. in consilio 91. numero 2. ver. considerandum est, Pract. Papien. in for. l. qui agit pro legat. rei sing. in princip. numero 8. Cordub. in l. si quis i liberis, §. vtrum, numero 35. ff. de lib. agnosc. vbi allegat etiam Iacob. de Canib. dicens quod potest exequutor agere contra heredem vt cogatur adire, & soluere, videtur tamen nihil esse specialitatis, quia si plures dati sint exequutores in eodem testamento vni potest alterum conuenire [3] qui sit hereditatis debitor, vt voluit Barto. in l. qui proprio, §. si duobus. ff. de procurat. fed. responde illud esse verum quando nullus est datus hæres vniuersalis, tunc enim id permittitur, quia persona non extat quæ possit agere, fed. quando datus est hæres vniuersalis, vnus exequutor [4] non potest agere contra alterum, ita declarat Castren. in d. §. si duobus, numero 3. & cum sequitur Decius in dicto consil. 91. numero 5. fed. favore alimentorum agit etiam datus hæredem, & huiusmodi exequutor actiones mouet non nomine legatarij, sed proprio nomine, vt [5] ponit Bald. in d. l. id quod pauperibus, numero 18. ver. quinto quæro. vbi dicit ideo non cauet de rato, sequitur Alexand. ad Barto. in d. l. si quis Titio, in ver. exercitium, & quando est nudus minister, & nullum habet commodum agit exequutor conditione ex lege actione in factum, vel pontificali auctoritate, vel etiam officio iudicis, vt ponit Specu. in d. §. nunc verò aliqua, n. 17. vbi n. 24. dicit, quod potest ante contestatam litem constituere procuratorem, & comprobatur multis rationibus, sequitur Bald. qui tamen de illo non meminit in d. l. id, quod pauperibus numero 19. dicens quod vbi nullus est datus hæres, quo casu exequutor habetur loco heredis, tunc non est dubium: nam tunc parum interest. De natura autem, potestate & auctoritate eiusmodi exequutorum, vt scias ad actum practicum omnia [6] reducere, vide latè Specu. in d. §. nunc verò aliqua, per totum, vbi perfecte tractat materiam, & instituit aduocatam, Bald. in d. l. id, quod pauperibus, numero 14. & seq. Barto. in d. l. alio heredem, Alb. in l. legatum, ff. de vlt. test. legat. Pract. Papien. in for. libel. quo agit ad redd. ratio tunc in ver. exequutores, per totum, & nouissime multos citans latè agit Simon de Pret. in tract. de interpretat. vltim. volum. lib. 5. inrer. 1. dub. 2. numero 22. & pluribus seq. scias tamen quod si iure datur annus ad exequendum ea, [7] quæ testator ordinauit, nulli, C. de episc. & cleric. eo verò elapso ius exequendi transferretur in episcopum, dicta nulli, & ponit Felin. in c. si quis contra, colum. 2. de

loro compet. late ponit Didac. in c. nos quidem, numero 2. de testam. & hic annus licet regulariter non currat impedito, secundum Bartol. in l. genero, ff. de his, qui no. infam. tamen in relictis ad pias causas currit etiam impedito, [8] Bald. in leg. fina. §. fed & si quis colum. 4. C. commun. de legat. nisi impedimentum proveniat à natura rei expedienda, vt quia talis sit quæ intra annum expediri non possit, vt post Feder. Senen. Bald. Abb. & alios ponit Tiraquell. de priuileg. vltima. volunta. priuileg. 97. de quo tamen Didac. d. cap. nos quidem, numero 6. ver. quinta conclusio, vbi ponit. an currat tempus ad inchoandum, vel perficiendum opus iniunctum. quinimo si exequutor bis monitus ab Episcopo dclerat exequutionem, priuatur ante annum facultate [9] exequendi, §. fin. autem, qui hoc facere, in Authen. de eccl. test. Spec. in d. l. nunc verò aliqua, numero 32. Salicet. qui hoc dicit procedere etiam in legatis piis, in authen. hoc amplius, colum. 2. C. de fideicom. Imola in d. cap. nos quidem, imò Barba. vbi vult hoc procedere etiam in legatis alimentorum, sed eum reprehendit Didac. numero quinto quem sequitur Cordub. d. §. vtrum, numero 37. aduerte tamen quia non negat prædicti, quin etiam in alimentis transferatur ad Episcopum facultas exequendi post binam monitionem, sed dicunt non esse in eis speciale, verum extendi ad omnia legata pia, quamuis aliter videatur intellexisse Cordub. in loco prædicto: vbi verò exequutori commodum aliquod remaneret ex legato, tunc non solum in piis causis, & in legatis alimentorum, sed in quibuscunque aliis datur sibi actio, [10] vt per Spec. in loco prædicto, Bartolus in lege si quis, ff. de leg. 2. quia est legatarius, & tanquam legatario competit actio.

SYMMARIA.

1. Legitima non debetur ei, qui non succedit ab intestato.
2. Legitima succedit loco alimentorum.
3. Filius cui non debetur legitima potest exheredari, & non rumpit testamentum.
4. Filia statuta exclusa à successione petit alimenta.

PRIVILEG. XXXIII

Legitima non debetur iis, qui non possunt succedere ab intestato, [1] quia est portio eius, quod quis esset habiturus ab intestato, l. Papinianus, §. quoniam autem quarta. ff. de inoff. testa. l. parentibus. C. eod. tit. ideo legitima non debetur filiis, quæ ab intestato non succedit, secundum Bald. in consi. 329. vol. 3. Alexan. Corne. Soci. Iaf. Gozad. Deci. & Brun. quos citat, & sequitur Crau. dicens communem in consi. 2. numero 23. Dec. in consi. 525. numero 3. Ruin. in consi. 27. numero 5. & 6. volum. 3. Rube. in consi. 67. numero 5. Tiraquell. de iure primogen. quest. 55. num. 9. Paris. in consi. 94. num. 23. volum. 3. Natta in consi. 308. nu. 4. Bertran. Caflan. Cephal. & alij, quos citat D. Becius in consi. 103. num. 21. & ea legitima succedit loco [2] alimentorum, §. prohibemus in Authen. de trien. & sem. Cin. in l. fannius, C. de nupt. Bart. in Authen. de hæred. & Falcid. in princip. Bald. in l. vnica, numero 6. ver. sed oppon. emancipati C. quando non petent. par. Afcan. Clem. in tract. de patr. potest. effect. 16. nu. 24. hac ratione videretur, quod filia exclusa à statu, à successione paterna ab intestato, sicuti non potest succedere in legitima, ita non succedat in alimentis, & sicuti legitimam, ita alimenta petere non possit

per argumentum subreptorium, l. si eum, §. iniuria. rum, ff. si quis cautio. præsertim stante regula, quod ex eisdem causis possit priuari alimentis, quibus potest exheredari, de qua dixi late in tit. quibus ex caus. alimen. de neg. poss. in princip. nam is, cui non debetur legitima, vel qui non est successurus ab intestato, potest exheredari, [3] & non rumpit testamentum, Bald. in l. maximum vitium, numero 21. C. de lib. præter vbi infert ad filiam statuto exclusam à paterna successione, Caltren. in consi. 113. volum. 1. Alex. in consi. 47. num. 12. ver. ideo totum, volum. 2. Bald. in consi. 36. num. 1. volum. 3. consi. 68. num. 7. volum. 4. Dec. qui dicit communem, consi. 105. colum. 1. num. 1. Afflict. in dec. 158. num. 5. & 6. Ruin. consi. 40. num. 1. 9. & 15. volum. 3. Berol. consi. 70. numero 8. & sequi. consi. 150. num. 7. volum. 2. Garz. in l. Gallus, §. & quid si tantum, numero 109. & num. 215. vbi Gallian. numero 54. Crot. num. 109. & Ruin. num. 137. ff. de lib. & posth. Socin. iun. in consi. 87. num. 4. volum. 4. Crot. in l. stipulatio hoc modo concepta, nu. 44. ff. de verb. oblig. Gram. in dec. 57. num. 33. & seq. Clar. de testament. in questio. 42. ver. quæ quidem, D. Becius in consi. 103. num. 19. Veritas tamen est in contrarium, quia filia per statutum exclusa à successione, potest petere alimentam, nam aliud successio, aliud alimenta, [4] ergo ex diuersis non bene infertur, l. Papinianus exuli, ff. de minor. & hoc voluit Bald. in l. cunctos populos, in 4. pagina, C. de sum. Trin. & fide Cathol. prout eum citat, & sequitur Geor. Natta in tract. de statu. exclu. sem. in l. 1. quest. nu. 4. ego enim non inuenio Baldum hoc dicentem, & allegat in argumentum. l. si domus, ff. de seru. vrb. prædio. l. si mihi, ff. de seru. prædio. & quod debitum alimentorum non regulatur eo modo quo successio, patet in spuriis, quibus diximus alimenta deberi, & tamen non eis debetur successio ab intestato, & licet legitima succedat loco alimentorum, tamen non bene infertur de vno ad aliud: videmus enim fratri alimenta deberi, vt dixi suo loco, & tamen ei non debetur legitima nisi infestati turpi persona, §. 1. in Authen. de hæred. & Falcid. & not. in l. iuratus, C. de inofficioso testamento, & fauorabilius est ius alimentorum, quam ius legitimæ, vt dicam suo loco. Similiter ea regula, quod alimenta ex omnibus causis denegentur, ex quibus licita est exhereditatio, procedit, quando cause proveniunt culpa filij, secus quando facultas exheredandi provenit sine culpa, vt videmus in fratre, qui potest exheredari sine causa, & tamen ei agenti non possunt denegari alimenta.

SYMMARIA.

1. Dos non potest à marito restitui constante matrimonio, si furestianum non liberatur.
2. Socy quando veniunt ad dissolutionem, tunc maritus extrahit dotem uxoris ante partem.
3. Dos si uxori constante matrimonio restituatur, uxori & suis aliat maritus liberatur.
4. Pater cum emancipati filium tenetur ei restituere dotem uxoris, & soluendo liberatur.
5. Donatio propter nuptias restituatur uxori, seu fili, quando subest causa.
6. Dos, quando restituatur constante matrimonio tenetur restituere probare, quod versa sit in viuitatem uxoris si vult liberari.
7. Dotem qui restituit ut possit vxor se alere, probare debet maritus, quod vxor impenderit pecuniam in alimenta.
8. Mutuari in restitutionem natus, tenetur probare, quod

quod pecunia mutata conuersa sit in eum
suum, ut alius praefatur.

9 Mutuus in refectionem nauis, si est si probat ma-
nim egerit refectione.

10 Mutuus non obligat personam privilegiam, nisi
probet pecuniam versam esse in utilitatem.

12 Soluens sine mandato tenetur plene probare conuer-
sionem pecuniae in utilitatem, secus quando sol-
uens habet mandatum.

PRIVILEG. XXXIII.

Dos non potest à marito restitui uxori constan-
te matrimonio; & si restituitur maritus non
consequitur [1] liberationem, l.2. in princip. ff. so-
lut. matrim. l. vnica, C. si dos constante matrimonio
fuerit soluta. & Castren. in d. l.2. numero 9. dicit esse
communem opinionem, licet debitor in diem libe-
retur soluendo ante diem, l. post mortem, C. de fidei-
comm. & est speciale, quando maritus venit ad inopi-
am, quod fiat restitutio, l. si constans, ff. solut. ma-
trim. l. vbi adhuc, C. de iure dot. sunt tamen certi ca-
sus, quibus restitutio fieri potest matrimonio con-
stante, praecipue, quando fratres deueniunt ad digi-
tationem bonorum communium, quia tunc si dos fuit
soluta omnibus maritus illam capit [2] ante par-
tem, l. actione, §. fin. ff. pro socio, l. si filia, §. hoc am-
plius, ff. famil. erc. l. fundus qui, & l. qui maritus, ff. eo-
l.2. in princip. ff. de dote preeg. l. vxor, C. famil. er-
c. l. Specu. in tit. de iudic. §. sequitur, ver. quid si com-
mune.

[3] Tamen quando ad hunc finem fit uxori resti-
tutio, ut se, & suos alatur, tunc maritus soluendo libera-
tur, l. mutus, §. manente, ff. de iure dot. imò etiam si a-
lere velit filios ex prioris matrimonio, l. quamuis, ff. so-
lut. matrim. & ideo inquit Ioan. Andr. post Roland.
quem citat ad Specu. in tit. de donat. inter-
viri, & vxor, §. nunc de dote, in add. vltim. quod si
focer, qui dotes recepit, emancipet filium, cogitur il-
li dotes reddere, & liberatur soluendo, [4] qui si
potest constanter matrimonio restitui mulieri, vt le-
alar, & suos, pari ratione poterit, restitui marito, vt
se, vxorem, & filios alatur, eisdem iuris sententia Ricar.
Malum, quem citat, & sequitur Bartol. in l. sane, ff. de
iure dot. Rom. in l. si cum dote, §. transgrediamur,
ff. solut. matrim. Imola in quo. Alber. Bald. Salicet, &
Fulgo. in d. l. sane, Castren. in l.2. in princip. vbi Alex.
alias ponit limitationes, ff. solut. matrim. Fulgo. in l. si
constans, §. i. ff. solutio matr. Bald. & Salicet in l.2. C.
famil. erc. Ange. Castren. & Alexan. in d. §. transgre-
diamur, Ancha in consil. 38. in princip. regulariter vbi di-
cit hoc locum vendicare quomodoque subest in ista
causa dotes restituenda, Cepol. in consil. 15. multi sunt,
Ias. in d. l.2. in prin. numero 14. vbi Ripa, numero 27.
dicit communem, ff. solut. matrim. Bald. Nouell. in
tractat. dot. par. 7. privileg. 34. Campeg. in eod. tractat.
par. 4. qu. luo. 16. Natta in consil. 496. numero 9. & se-
qu. late D. Becius in consil. 49. numero 1. & sequ. vbi
inquit, quod in filio emancipato, hęc opinio proce-
dit sine dubio, & subdit, quod per eandem rationem
si filius sit emancipatus tenetur pater illi restituere
dotem vxoris, si iusta aliqua causa recedat à patre,
quia subest ratio alendi vxorem, & filios, Imo. in d. §.
transgrediamur, in fin. Alexan. numero 9. & sequitur
Castren. Bald. Nouel. Campeg. Ripa. Crot. & Boer.
quia citat D. Becius in loco predicto, qui post alios
inquit late esse, quod iusta causa subit, quia semper
fieri restitutio, & amplius, vt non solum dos sed etiam
donatio [5] propter nuptias restituenda sit, sequi-
tur Barfat. in consil. 120. num. 3. Lancel. Gall. in consue-

tud. Alexan. in ver. vxori, qu. 4. num. 13. hoc autem
casu cum solutio fiat ex causis à iure permixtis, non o-
pus est, quod maritus probet solutionem esse versam
in utilitatem vxoris, nam id solum est necessarium,
quando restitutio fit ex causis non approbatis à iure,
quia tunc acceptatur solutio potius in vim compen-
sationis, quam solutionis, & ideo qui opponit com-
pensationem, tenetur probare, [6] quod solutio ver-
sa sit in utilitatem mulieris, cum sit fundamentum sue
intentionis, vt probatur in l. si cum dote, §. ubi
non perditura, & ibi not. Castren. ff. solut. matr. Natta
in consil. 552. numero 8. addo text. in d. l. mutus, §. man-
te, ibi, non perditur vxori, ff. de iure dot. sed certe
neuter text. ad probatilis enim duo essent necessa-
ria, quod scilicet restitutio fiat ex iustis causis, &
quod probetur in rem versam, quia semper dicit non
perditura, & ideo fatendum est, quod ex illis verbis
non inferitur necessitas probandi, vt dicam paulo
infra.

Sed & si non sit necessaria illa probatio, tamen ne-
cesse est constare, quod mulier in eam causam con-
uerterit pecuniam, in quam facta fuit restitutio. ita e-
nim seruatur in venditione rei Ecclesie, quia em-
ptor probat pecuniam esse conuersam in utilitatem
Ecclesie, autem hoc ius porrectum, cum ibi not. C.
de sacrosanct. ecclesie, idem quoque est in mutuo factio
ciuitatis, quia ex eo non obligatur ciuitas, nisi probata
illius utilitate, l. ciuitas, ff. si cer. pet. & in terminis di-
cit Imola in d. l. quamuis, ff. solut. matrim. quod est ex
iustis causis, [7] maritus restituit vxori dote con-
stante matrimonio, tamen vt consequatur liberatio-
nem probare debet, quod mulier impenderit pecu-
niam in illam causam, sequitur ibi Alexan. idem A-
lexan. post Bartol. late in l. si cum dote, §. i. ff. sol.
matrimonio, Natta in consil. 552. num. 10. & pro hoc
facit, l. interdum, ff. qui posito, in pigno. habe. vbi licet
mutuus in pignus refectionem praefatur cuiunque
alij creditori, tamen [8] procedit quando pecunia
fuit cum effectu expensa in eum vsum, Negul. de pign-
nor. in 2. membro 5. par. princip. num. 15. ver. secun-
do restringitur.

Sufficeret tamen probare, quod vxor alimentis in-
dignis, & fuit alia, quia interit ex hoc, quod alia
fuit ex ea pecunia, quae fuit sibi pro dotebus restituta,
argumento l. fin. ff. de exercito. vbi in eo, qui mutu-
us in refectionem naui, sufficit probare nauim [9]
fuisse in causa refectionis, Cui. Bald. & alij in autem
hoc ius porrectum, C. de sacrosanct. ecclesie Feder. Sen-
nen. in consilio 119. nulli dubium, Bald. in leg. 1. in fin.
Cui. aduert. cred. ideo Rom. in d. l. ciuitas, dicit hęc
duo sufficere ad obligandum ciuitatem pro mutuo fi-
bi facto, Salice. in l. hui. C. de alim. pupillo praefat. A-
lexan. in l. ciuitas, post Castren. in d. l. Ange. in
hoc autem, colum. 4. ver. ibi si demonstrauerint, in
Autem. de alie. & emphit. & hanc dicit communem
opinionem Natta in consil. 547. num. 21. sed hoc pro-
cederet in personis priuatis, sed in privilegiata aliud
est, quia necesse est plene probare, quod pecunia fue-
rit [10] conuersa in eum vsum, Cui. Cui. Bartol.
Alber. Bal. Fulgo. Alexan. & Rom. Bart. in d. l. si de e-
xercito. Imola in c. 1. de depol. & communem dicit
Ias. in dicta l. ciuitas, num. 18. alij vero dicunt, quod v-
bi quis à lege, vel ab homine habet mandatum ad
contrahendum, tunc verio probatur ex coniecturis,
secus quando soluit quia iure [11] mandato, Barto-
l. in prima, §. non autem, & in l. si de exercito, Salic.
in l. 3. §. si sic, ff. de rem. vxor. Castren. in consil. 337.
volumine 2. Iason in dicta l. ciuitas, numero 18. &
confirmatur ratione, quia durius agendum est cum eo,

qui se gessit in re, & quæ ad se non pertinebat: non enim talis dicitur carere culpa, ff. de reg. iur. qui verò habet mandatum, est sine culpa, Natura tamen in d. consil. 547. nume. 22. indistincte vult, quod probetur verio, quando suberat indigentia, & reperitur illi fuisse satisfactum siue mandatum intercesserit, siue non. mihi quoque placet ista opinio, quia si filij primi viri indigent alimentis, & reperiantur alij, satis probatur, quod alimenta fuerint præstita de dote restituta, iuxta l. finali, C. de alimentis pupil. præstan.

SVMMARIA.

1. Delinquens non potest alienare post commissum delictum, quando bona confiscantur ipso iure, & fisco directo vendicari bona.
2. Fiscus reuocat alienata titulo oneroso tenetur emptoribus refundere pretium.
3. Publicatis bonis ipso iure non transfertur dominium in fiscum nisi sequuta declaratoria facti.
4. Delinquens etiam quando bona ipso iure publicantur potest tunc a tenere pro alimentis post commissum delictum.
5. Alienata à delinquente ante, vel post accusationem, ante, vel post sententiam, quando reuocantur.
6. Fiscus regulariter non habet delinquentium bona obligata.

PRIVILEG. XXXV.

Delinquens post delictum commissum in casibus in quibus bona ipso iure publicantur, non potest alienare, licet (1) nondum sit accusatus, d. in l. Imperatoris, ff. de iur. fisci, Bartol. in leg. post contractum, numero 12. ff. de donat. vbi Picus, numero 69. dicit hanc doctrinam esse communiter approbatam subdens, quod isto casu si sequatur alienatio, poterit fiscus directò bona vendicare non agendo reuocatoria, vel reuocatoria, secundum Ioann. And. Ancha. Zenelin. & Gemin. in cap. cum secundum, de hæret. in 6. duplici ratione. Nam delinquens, qui fuit ipso iure priuatus dominio, non potest alimentum illud transferre in alium, l. nemo plus, ff. de reg. iur. & fiscus, qui est ipso iure dominus, habet rei vendicationem, leg. in rem, ff. de re vendic. & qui habet rei vendicationem, potest à quocunque domino vendicare pretio non restituito, l. inciuile, C. de fur. & hæc ampliatio respectu pretij est notabilis, quia quando fiscus reuocat alienata titulo oneroso, tenetur regulariter (2) temporibus refundere pretium, C. in leg. penult. C. de leg. sul. maiest. per text. in l. prima, ff. si quis in fraud. patron. Rom. Inola. Fulg. & Jacob. Put. in dicta l. post contractum, vbi etiam refert Picus, nu. 59. licet ipse dissentiat, & quod non sit licita alienatio, tenet Clar. in practica crimin. questio. 78. num. 18. vbi dicit communem, & prædicti omnes Doctores dicant idem esse, quando tale delictum propter quod administratio interdicitur delinquenti, Boff. in tit. de pub. bon. num. 43. Anton. Gomel. tom. 3. in tract. delict. c. 14. de confis. bono. delinq. num. 4. ver. prædicta tamen debent intelligi, vbi reuertitur in quibus bona ipso iure publicantur, & interdicitur reo administratio, & prædictam sententiam, quod nulla fieri possit alienatio, probat Fe. in cap. Rodolphus numero 38. ver. limitat. 3. de rescript. Deci. in consilio 733. numero 4. Crot. in l. c. 1. §. qui præsumo, numero septimo, ff. de ver. obli. D. Beccus in consilio 57. numero 12. qui & in numero 13. dicit etiam in casu, quo imponitur pena ipso iure non transferri dominium, nisi sequuta (3) facti declaratio, secundum Bartol. in l. eius, qui delatorem, vbi alij, ff. de iure fisci, Cardin. in consilio 128. columna 1. ver. item etiam. vbi dicit, quod & si interdita sit administratio, tamen ante sententiam reus non perdit dominium bonorum, sequuntur alij per cum citati, tamen id intelligitur cum effectu & respectu declarationis, & non aliter. Nam sequuta facti declaratione, quæ est necessaria, vbi post Ioann. And. Archid. & alios dicunt Alexand. & Ias. in leg. si quis maior, C. de transact. retrahitur actus ad tempus delicti, & perinde est ac si facta fuisset declaratio statim delicto sequuto, vt dicunt Dd. supra citati, & ideo alienata reuocantur à die delicti, non sententiz.

[4] In prædictis tamen casibus delinquens valide alienat pro alimentis sibi præstandis, vt voluit Bartol. in dicta l. post contractum, numero 12. vbi dicit non solum pro alimentis, sed etiam pro Advocato salario, & aliis expensis necessariis, l. alienationes, ff. fam. erc. l. reos, ff. de sol. & licet non dicat, ratio est, quia alienatio à lege prohibita non venit alienatio necessaria, l. diuisi, ff. de leg. 1. vbi ponunt Doctores, & in Authen. res quæ, C. com. de leg. & sicuti fiscus teneretur de proprio providere carcerato de alimentis, si aliunde non haberet, vt suo loco diximus, melius magis tenetur pati, & permittere, quod reus sibi provideat per alienationem suorum bonorum, eandem sententiam probauit Cuman. in dicta leg. post contractum, vbi etiam Jacob. Put. & Picus, numero 44. ver. 2. limita. multos citat Goniel. in d. cap. 14. numero 4. ver. item poterit alienare, vbi etiam dicit, quod facere potest omnes alienationes necessarias, Galia. in consuetu. Alexand. ver. solidos, quest. 6. numero 19. & quamvis loquantur prædicti, quando non est lata sententia, sed tamen modo post delictum commissum, tamen idem esse videtur post accusationem, post litem contestationem, immo post sententiam, quia vbi delictum est tale, quod bona confiscantur ipso iure licet pro alimentis alienare, & tamen priuatur rerum dominio, ergo idem erit post sententiam, quando autem, & quibus modis reuocantur alienata ante accusationem, vel post, ante (5) contestationem, vel post sententiam, pendente tamen appellacione, videri possunt Bartol. & Picus in dicta l. post contractum, l. al. in §. item si quis in fraudem, in prin. Instit. d. action. post Ioan. Fab. ibi. columna tertia Gomel. d. cap. 14. numero 4. vbi late agit, & Clar. d. questio. 78. vbi etiam ponunt, si reuocata alienatione veniant fructus medio tempore percepti, & ponunt, quomodo fiat reuocatio, sciendum est tamen, quod fiscus regulariter non habet (6) bona delinquentium obligata, Alexand. in l. rescriptum, in princip. ff. de pact. Negu. in tracta. de ping. in 4. mem. 2. part. numero 15. Corn. Ioann. Annib. Boff. & Clar. quos citat, & sequitur D. Beccus in dicto consilio 57. numero quinto addo, Bald. in l. cum sanctos populos, in fin. C. de sum. Trin. vbi dicit, quod confiscatis nulla tenetur obligatio, sed obligatio nascitur ex sententia, Gomel. d. c. 14. ver. 2. quia productio, n. 4.

SVMMARIA.

1. Dotalis fundus non potest alienari à marito vel uxore, vel ab utroque simul.
2. Fundus dotalis non potest obligari, & ibi de ratione.
3. Dotalis fundus si à marito alienetur, poterit ab eodem impugnari alienatio.
4. Fundus dotalis potest alienari pro alimentis communi.

parandis, & ibi declaratur.

§ Fundus dotalis non potest alienari pro dote filii.

PRIVILEG. XXXVI.

[1] **M**aritus est dominus rei dotalis, l. doce ancillam, C. de rei vendic. & fundus dotalis alienari non potest, l. 1. C. de fund. dot. l. si praedium, C. de iur. dot. & vxor non potest alienare fundum dotalem, Barto. in leg. si quis in tantum, numero duodecimo. C. vnde vi. Imol. in l. cum vir in princip. ff. de vscap. & ibi dicit Caltr. numero tertio. q. nec vir sine vxore, nec vxor sine marito, nec vnus cum alterius consensu, nec omnes simul possunt alienare, leg. fin. ff. de donat. Barto. in l. affirmatis in ff. soluto matrimonio, immo, nec [1] obligare, l. si. C. de reb. alie. non alien. glof. Instit. quibus alien. licet, in princ. in ver. alienare, vbi Aret. numero sexto ponit Caltr. in d. l. cum vir, nume. 4. & multe rationes: prima, ex fragilitate, Instit. quibus alien. licet, in fin. princip. fauor mariti, Bar. in d. l. quis in tantum, numero duodecimo. Natt. consil. 28. nume. 21. Deci. demon. 94. num. 26. subest etiam fauor mulieris, ne remaneat indotata. Imola in l. cum vir, colu. 4. ver. & intellige praedicta, & ibi etiam Caltr. nume. 1. in ff. & ex hoc inferitur etiam ad vtilitatem publicam, quae in hoc versatur, ne sit indotata, vt per Imol. loco praedicto, & Aret. Instit. quibus alien. lic. numero septimo, & procedit in tantum, quod et si neimo possit venire contra factum proprium, l. post mortem, ff. de adoptio. tamen si maritus vendit fundum dotalem, potest ipsemet [3] illam reuocare, glo. in l. vnica. § cum lex, C. de rei vxor. actio. quae communiter approbatur, vt inquit Imol. in d. l. cum vir, colu. 3. in h. & col. 4. post princip. vbi loquitur etiam si iurasset, quia nihilominus iuramentum non confirmat contractum, nec compellit maritum a vendicando. Vxor tamen si ob famis necessitatem vendat fundum dotalem, sustinetur alienatio, [4] vt concludit Natta in consil. 547. per totum, praecipue numero decimo nono. mouetur per text. in l. mutus, § manente, ff. de iure dot. vbi dicitur, quod vxori recte dos restituitur constante matrimonio, vt se alat, & suos, quia vt inquit ibi Bald. necessitas non habet legem. est verum, quod Bald. in consil. 57. numero tertio. volum. 5. tenet contrarium, & vult quod ea de causa non possit alienari res dotalis ab vxore, quia maritus est illius rei dominus, & quia res dotalis regulariter alienari non potest, tamen in loco praedicto numero decimo nono, respondet, quod procedit quando vxor sine causa abest a marito, & interpellata recusat redire: tunc enim cum recuset operari non tenetur maritus illam alere, sed et si Bal. in themate hoc narret, decidendo tamen non mouetur ea ratione, sed aliter, vt dixi, & pro Bald. facit, quia a dote licet arguatur ad alimenta, vt saepe dixi: at fundus dotalis non potest alienari, vt solatur dos filiarum, immo non potest dari [5] in dotem filiae & datus siue a iure, siue ab vxore, siue ab vtroque reuocatur. certi enim a lege determinati sunt casus, quibus licita est alienatio dotalis rei, puta quando permutatur: extra verò illos casus non est licita. ita determinat Specul. in titu. de emptio. & vendit. § 3. numero vndecimo. vbi tamen subdit, quod tenetur de euisione, sequitur Imola in dict. leg. cum vir, column. antepenult. ver. quid autem si mulier, sicuti ergo fundus dotalis dari non potest in dotem, ita non potest alienari in causa alimentorum, quia valet argumentum a dote ad alimenta. Verum vt

meum interponam iudicium, quando vxor abest a viro sine culpa viri, existimo recte vxorem posse alienare fundum dotalem in causam alimentorum, vt se faciat alari, & suos, quia dos deservire debet oneribus matrimonij, Dd. in leg. vbi adhuc. C. de oneribus dot. & sicuti possit vxor in necessitate constituere dotem, vt dicam paulo infra, ita & multa capere de alieno, vt magis potest capere de proprio, & idem dico, quando vxor habitaret cum viro inope, & qui impotens esset ferendis oneribus, qui alia licebit vxori alienare fundum dotalem, sicuti licet alienare bonum fideicommissum subiectu, vt per Doct. in autent. res na fideicommissu legat, vt dixi supra. vbi verò vel quz, C. commun. de legat. vt dixi supra. vbi verò vel vxor haberet aliunde, vel maritus esset diues, crederem licitam non esse alienationem, & licet à principio, cum vxor sine causa diuerterit à viro, non sint ei praestanda alimenta, tamen ex post facto cum diuerterit iam, & sequuta inopia diuerterit, erit approbanda alienatio, quidquid Bald. declarando videatur concludere Natta in dicto consilio 547. intellige secundum ea, quae dicta sunt supra de restitutione dotis.

SUMMARIA.

1. Pater non potest alienare bona aduentitia filiorum, licet in eis habeat vfumfructum.
2. Pater alienando aduentitia filiorum priuatur vfumfructu, & in filio applicatur.
3. Filius non potest alienare bona, in quibus pater habet vfumfructum.
4. Pater potest aduentitia filiorum alienare, vt sibi prouideat de alimentis.
5. Pater in casu necessitatis alienat liciti bona aduentitia filiorum.
6. Pater alienat sine decreto bona immobilia filiorum minorum, si necessitas subest, & ibi declaratur.
7. Pater & filius consensu eadem personam, eadem habitatio, idemque regitorem.
8. Tutor non potest sibi ipsi auctorari.
9. Tutor potest licite, contrabere cum pupillo, si palam faciat, & bona fide.
10. Tutor potest, & debet sibi ipsi solvere, cum est debitor pupillo.

PRIVILEGIUM XXXVII.

PATER, qui est legitimus administrator bonorum filij, & habet in bonis filij vfumfructum, non potest illa [1] alienare, l. i. in ff. C. de bo. matr. l. quocunque, C. de bonis, quae lib. l. fin. § ipsum autem, C. de tit. & in dictis locis ponunt Dd. Bald. in l. scimus, § in computatione num. 7. C. de iure deli. Bello in consilio 24. num. 2. Natta in consil. 660. numero 2. Afsan. Clem. in tract. de patr. potest. in 2. effec. nu. 48. vbi ponit, an liceat filiis reuocare viuenti patri, de quo Barto. in l. si constante, nume. 36. & ibi Croc. in 2. lect. num. 118. ff. solut. matr. Aret. in consil. 72. in 2. quod colum. 4. Socin. in consil. 34. n. 12. volum. 2. Fabian. in auth. nouissima, num. 240. C. de inoff. test. Didac. lib. 1. variat. resolu. c. 8. num. 6. & seq. Afsan. in d. tract. effec. 12. num. 15. & seq. immo pater alienando [2] perdit vfumfructum, qui filio applicatur, l. si vfusfructus, vbi glof. & Salic. ff. de iure dot. § finitur. Instit. de usufruct. Ioann. Fab. in §. item finitur, Institut. eodem tit. Ferdin. in l. filiusfamilias §. diui, nume. 17. ff. de leg. 1. Didac. d. c. 8. nu. 6. ver. quod si pater, & non mirum nam filius filius, qui est dominus, & habet proprietatem bonorum, non potest ea alienare in praedictum fratris, [3] qui solum habet vfumfructu, l. 3. vbi gl. C. de

pat. potest. Aff. in deci. 241. num. 2. Afca. d. effect. 2. n. 35. ita pater, qui minus iuris habet, non debet posse alienare in praiudicium filij, cui maius competit ius: Tamen si pater graui egestate laboret, & aliunde non habeat, poterit licite alienare [4] aduentitia filij, & sustinebitur alienatio irrevocabiliter, ita Cor. in l. si quis à liberis, in princip. ff. de lib. agnoscen. vbi allegat glossato. quendam Hispan. & mouetur ratione, quia persona dignior est reb. vt in c. precipimus. 12. questio. 1. gloss. in c. cum olim, de maio. & obed. at pater potest in casu necessitatis alienare filium, multo ergo magis poterit illius bona distrahere, vt sibi subueniat. & si licitum est in casu necessitatis furari bona, in quibus nullum ius competit, quanto magis licebit ea vendere, in quibus habet ius vsufructus.

[5] Adde qd pater in casu necessitatis potest alienare aduentitia filiorum, leg. fin. §. fin. autem 23. alienum. C. de bon. quæ liber. etiam absque iudicis decreto, si filij sint [6] maiores, Azo in Summa, C. de bon. quæ liber. numero 12. Bald. in leg. 1. ff. de reb. eor. Bald. Salic. Castrenf. Alexand. Iaf. & alij in l. præf. C. de transact. multos citat Tirac. in præf. l. si vnquam, numero 28. C. de reuoc. donat. Marfil. sing. 498. Natta conf. 179. nume. 7. Didac. lib. 1. variat. resolut. cap. 8. n. 6. Pinel. in l. par. 3. numero 21. C. de bon. mat. Crau. in consil. 74. numero 1. bene verum est, quod Doctores necessitatem intelligunt, quæ sit in persona filij, atque illum respiciat, non eam quæ concernit patrem, tamen tanta est coniunctio inter patrem & filium, vt eorum semper vbi inter illud adduct, quod patris Registrum prodest filio, & multa potest pater expedire pro filio, & præcipue transigere de sanguine filij, sicut de proprio, D. Becius in consilio 16. numero quinto non ergo mirum videri debet, si pater rem filij alienat vigente famis necessitate, immo hoc casu dicitur causa necessaria alienandi etiam inspecta filij persona, quia vt in titu. quibus debeantur alimenta, patri egeno tenetur filius alimenta præstare, ideo cum hoc sit filij debitum, poterit pater pro illius extinctione alienare filij bona non minus quam posset pro exoluendo quocumque alio eiusdem filij ære alieno, & hæc postrema ratio videtur mihi tutior, & magis virgens, quam quævis alia, nisi forte dicat aliquis, quod non debet patri licere in propriam causam alienare, sicut non [8] licet tutori sibi ipsi authorari, leg. 1. vbi Barto. & alij, ff. de auth. int. leg. 1. §. fuit questum, vbi Barto. numero 1. Alexand. & Iaf. numero 2. ff. ad Trebel. dixi in consilio 9. numero 36. sed respondetur, quod palam, & bona fide potest etiam tutor contrahere [9] cum pupillo, & in l. non existimo, ff. de admini. tut. Bart. in l. cum emptione, §. fin. ff. de cond. indeb. Bald. in conf. 347. nume. 2. volum. 4. Alex. qui dicit communem in d. §. fuit questum numero 2. vbi Iaf. num. 19. Alex. in l. singularia, num. §. l. §. num. 17. Dec. num. 4. & 12. & Cagnol. num. 84. ff. si cert. pet. Socin. in conf. 160. nu. 75. vol. 2. & tutor creditor pupilli potest, & debet [10] sibi ipsi soluere, l. quoties §. idem si temporalis, ff. de adm. tuto. Ioan. Andr. ad Spec. in titu. de instr. edit. §. nunc verò aliqua, nume. 3. in fi. & dixi in consilio 253.

num. 13. nam quod dicitur, tutorem non posse contrahere cum pupillo, procedit, quando agitur de obligando pup. illum, alias secus, vt declarauit, in d. consil. 9. num. 43.

SVMMARIA.

- 1 Libertas est res inalienabilis.
- 2 Corpus liberum vendi non potest.
- 3 Homo Christianus vendi, aut pignori non potest.
- 4 Homini liberi venditio, aut alienatio est nulla inter scientes, & venditor puniatur.
- 5 Hominem liberum vendens, tenetur de emptione etiam si sit pater.
- 6 Pater non potest filium vendere.
- 7 Pater potest filium vendere, vt famis necessitatem tollat, & ibi de ratione.
- 8 Pater pro necessitate famis vendit filium etiam adultum.
- 9 Pater potest filium obligare pro necessitate famis.
- 10 Alienandi verbum est generale.
- 11 Alienandi verbum includit institutionem.
- 12 Pater potest filium permutare urgente famis, & num. 13. ponitur pro veritate.
- 13 Permutatio similis est emptioni, & illam vires vitinet.
- 14 Pater excepta causa famis non alienat filium, etiam si alia similis, vel maior urgeat causa, & ibi de veritate.
- 15 Pater non potest vendere filium emancipatum, etiam subsistente causa famis, & ibi quid in Galilæis.
- 16 Pater non potest causa famis vendere filium clericum.
- 17 Mater non potest filium vendere causa famis, & ibi de veritate, & cur diuersum in patre.
- 18 Quis dicto includit firmam, sicut masculum.
- 19 Extensio est licita, quando eadem militaria ratio etiam in correctoribus, & exorbitantibus.
- 20 Auius paternus non potest subsistente fama vendere nepotem, & ibi de veritate.
- 21 Auius continetur appellatione patris, etiam in instantis.
- 22 Filius à patre alienatus causa famis non efficitur seruus, nec perdit libertatem.
- 23 Filius etiam pro causa famis, non potest vendere patrem.
- 24 Pater qui licite causa famis vendit filium tenetur illum redimere, si perueniat ad meliorem fortunam.
- 25 Licet esse non potest inter patrem, & filium.
- 26 Licet esse possit in toto dominum, & seruum, vbi agitur de personis, & non de rebus.
- 27 Monachus, qui fuit à monasterio datum obsequio Abbate pro debito monasterij agere potest, vt se liberet.
- 28 Necessitatis causa concessum cessat necessitate cessante.
- 29 Filius causa famis venditus à patre, potest se ipsum redimere de propriis bonis.
- 30 Interesse cessante non datur actio, neque exceptio.

PRIVILEGIUM XXXVIII.

Libertas res [1] est inalienabilis, Libertas, de leg. iur. §. fin. institutio. quibus ex causamatum non licet, ideo corpus liberum non [2] est in commercio nostro, §. l. Instituit de inutil. stip. & non recipit assumptionem, leg. fin. ff. de his, qui deiecer. vel etiam.

est. lex hac ff. si quadrup. pau. fecit. dicitur, leg. liber homo, vbi dicitur. D. l. ff. de verb. oblig. & infinita est libertatis affirmatio, leg. non est singulis, & infinita, ff. de reg. iur. Socin. l. in consilio 134. num. 57. volum. 3. & quæ non sunt in commercio vendi non possunt, nec in obligationem deduci, l. que prædium, C. si alien. res pign. d. fit, & l. abdicatio, C. de patr. potest. idem homines præcipue Christianæ religionis, vendi, [5] vel pignori non possunt, l. si in emptione, §. liberum hominem, leg. liberi, ff. de contrahen. emptio. §. fin. in fin. Institut. de empt. l. qui res, §. aream, ff. de solut. §. 1. Institut. de inutil. stipula. & contractus de libero homine factus, est nullus inter scientes, [4] siue filius sit familiaris, siue pater, qui venditus est, leg. qui filios, C. quæ res pigno. oblig. poss. & dicta, l. abdicatio, & venditor punitur, vt in authent. in mo. C. de a. r. io. & oblig. §. quia verò contingit, in Auchen. vt nulli iudic. & q. iuris pater vendens [5] filium teneatur de cuiusd. l. minor, §. pater sciens, ff. de cuiusd. sicut, & quilibet alius vendens hominem liberum, l. si tibi. C. de cuius. tamen etiam patri interdita est filiorum venditio [6] vel obligatio, leg. fin. vbi gloss. quæ res pigno. oblig. poss. cap. d. ior præsentium, cum gloss. l. de pigno. & dicitur in l. fin. C. de patr. potest. quod pater non potest derogare libertati filij.

Tamen tanta est vis famis, & tantus fauor alimentorum, quod pater egessere laborans, & fame percitus, potest filium vendere, [7] vt est text. in l. 1. C. de patr. qui filium distrah. & hoc modo. est limitata patris potestas, quæ olim in filios adeo erat libera, vt posset occidere, leg. in suis, ff. de lib. & posth. l. fin. C. de patr. potest. & quod ex causa famis filius possit alienari, voluit gloss. in cap. si quis, extra de fur. in cap. discipulus, de consecratio. distinct. 5. Abb. in cap. nome. columna vlt. in princip. de præsum. in cap. ex literis, numero 7. extra de diuor. Bart. in l. qui filios, C. quæ res pigno. oblig. poss. Bald. in l. in suis, ff. de lib. & posth. vbi inquit gloss. in d. l. esse singularem, Gerar. sing. 100. nu. 16. Marf. sing. 101. in prin. Tiraq. de retract. confang. §. 26. glo. 1. num. 14. vbi aduertit in ea l. legendum esse sanguinolentos, vt referat ad filios, non autem sanguinolentos, referendo ad patrem, Mant. sing. 77. & sing. 547. Pin. in rub. C. de bon. matr. par. 2. num. 20. Did. lib. 3. var. res. l. 14. num. 4. vbi appellat hanc insignem constitutionem, Cuius in l. non debet, num. 4. ff. de reg. iur. Paril. in authent. res que, num. 82. C. commu. de leg. addo Cin. in l. 1. C. de alen. lib. hæc autem potestas orta est ex principiis antiquæ legis secundum quam patri licebat filium occidere, l. in suis, ff. de lib. & posth. vt declarat Bald. in d. l. 2. num. 1. sequitur Coras. in l. qui liberos, num. 14. ff. de rip. sup. Pin. loco præd. num. 20. qui tamen dicit provenire etiam à ratione sanguinis, & incomparabili famis necessitate, & in causa. Rebuff. autem in consil. Gal. tom. 1. in proem. num. 62. dicit legendum sanguinarius, non sanguinolentus; frequentius tamen legitur sanguinolentus, & quæ veriore situra ponit alios referendo Pin. vbi supra num. 28.

Hæc verò opinio procedit etiam in filiis adultis, licet aliqui voluerint illam restringere ad infantes, quia in omnibus eadem [8] est ratio necessitatis secundum gloss. & D. in d. l. 2. vt aduertit Did. d. cap. 14. num. 4. ver. primum etenim in fin. & communem dicit Pinel. num. 19. licet subdat in infantibus maiorem esse rationem, cum nullo modo possint esse parentibus subsidio, aliud verò fit in adultis, qui parentum iurare possunt.

Ampliatu ea conclusio, vt filius possit etiam ex eadem famis causa pignori obligari [9] secundum gloss. in d. l. 2. vbi Bald. num. 6. & Salicet, Bald. in d. l. in suis, ff. de lib. & posth. & illam gloss. dicit communiter receptam Didac. d. cap. 14. cum. 4. ver. 2. eadem, Dec. in l. non debet cui. it. de reg. iur. vbi etiam Cagno. numero 4. qui mouetur, quia non debet denegari, quod minus est ei, cui quod plus est concedi, Pin. d. par. 2. rubr. C. de bon. matr. numero 25. & Bald. in d. l. 2. num. 9. ponit, an filij dari possint obli- des in bello licito, & concludit in partem affirmati- uam, quia non dicuntur pignori, licet iure possint retineri, & non mirum quod possint pignori, quæ- doquidem vbi alienandi licentia permittitur, sit ex- tentio ad omnem contractum, quia, alienare, [10] verbum est generale, gloss. in l. statu liberi à ceteris, §. Quotus Mutius in ver. emptio, ff. de statu liber. adeo, vt includat etiam heredis institutionem, quan- do de ea fit mentio [11] permissu, l. si quis prioris, §. certum, vbi gloss. C. de secund. nupt. Barto. in l. si ita quis, §. ea lego, num. 7. vbi Molan. 1. & Isf. num. 4. ff. de verb. obl. cum aliis, quos citauit in consil. 10. nu. 12. & seq.

[12] Ampliatu secundo, vt filius possit etiam per- mutari ad tollendum famis necessitatem, vt voluit Fulg. in leg. 1. C. de patr. qui fil. distrah. mouetur, quia verbo, venditionis, includuntur omnes alienationes, dicta l. statu liberi, ff. de statuli. Gambr. in tractat. extensio, numero 101. vbi tamen de Fulg. non facit mentionem, & sequitur Pin. d. par. 2. numero 26. vbi subdit id procedere, quia in permutatione eadem omnino est ratio, quæ in venditione, tam respectu filij quam patris, & non minus per eam subuenitur patri, quam per venditionem, & non fit filio maius præiudicium, quam per venditionem, & permuta- tio similis [13] est emptio, l. 2. ff. de rer. perm. & illius vicem obtinet, l. 2. C. eodem titulo l. Titia, vbi Bald. ff. de iure do. vt multi permutationis verbo vti sint, pro venditione, per Tyracell. de retract. confang. §. 1. gloss. 14. numero 28. & §. 30. gloss. 1. num. 19. contrariam tamen sententiam probauit Bald. in dicta l. 2. numero 4. C. de pat. qui fil. distrah. & sequitur ibi Salicet. numero 3. sed verior est prima pars, & Salicet. loquitur quando fit permutatio filij cum prædio ex cuius inde fructibus pater alatur, nam tunc non esset etiam licita venditio, quia eo solo casu permittitur, quando vrget famis, & non datur dilatio: at vbi ne- cessitas non est præsens, non est licita venditio, & consequenter permutatio, quod si permutatio fieret pro instanti, & præsentis necessitate, vt puta cum pane vel alio necessario ad vitæ sustentationem per- mitti cum inuadit Salicet. loco præd. propterea cum ratio omnium fundat idem esse in permutatione firma stabit extensio.

[14] Limitatur tamen hæc conclusio principalis, vt non procedat in quacunque alia causa simili, vel maiori, ita gloss. in dicta l. 2. mouetur, quia hoc nulla lege cauetur, & in exorbitantibus non fit extensio propter identitatis rationem, Din. in regula, argu- mentum de reg. iur. in 6. Alc. de verb. signific. lib. 2. columna 48. vbi infert non licere patri dari filium obli- de, vt sic edimat, sed hæc illatio est falsa, quia vt dixi ex Bald. in dicta l. secunda per similem concessio- nem non alienatur, nec obligatur persona filij, nec aliquod ius transfertur, præterquam retentionis, uest. Aldobran. Institut. de patr. potest. in princip. Didac. d. cap. 14. num. 4. ver. 3. etiam si liceat, Benigna in tracta. paup. in §. questio in §. specia in contract. nu. 16. Afcen. Clem. in tracta. de patr. potest. in l. effectus,

num. 6. & seq. ubi addit quod text. in l. vitur taxati-
va tantummodo, & quod inducta à lege ob neces-
sitatem famis non extenduntur ad aliam necessitatem
secundum Azo. in Sum. C. de pat. qui fil. distr. & al-
ios per eum citatos, quoniam contrarium magis
probat Pin. d. par. 2. numero 27. quia secundum eum
in capitate patris, quem velint hostes occidere, ut
si retundat pecuniam, imitatur eadem ratio, & quia ex-
orbitans dispositio, & pœnalis extendatur, ubi ea-
dem est ratio, verum non adeo turpe est gladio vi
fame perire, proinde conceditur filio venditio, ut e-
tinetur secundum mortis genus, non item ut pri-
mum.

[15] Restrigitur secundo, ut locum non vendi-
cet in filio emancipato, quem pater alienare non
potest, nam ea facultas descendit non tam à sangui-
ne, & amore, quàm à patria potestate, qua ratione
Dd. supra citati enumerant dispositionem, dicta l. 2.
inter effectus patris potestatis, ut apud Pin. in dicta
part. 2. numero 23. & per hoc Rebuff. d. com. primo
in proem. gloss. 5. numero 62. dicit decisionem prin-
cipalem non obtinere in Galliis, ubi parentum po-
testati filij non subiciuntur, glo. Institut. de patr. po-
test. in prin. sed eum reprehendit Pinel. in scrip-
to loco, numero 24. dicens illam gloss. esse falsam,
& reprehendi ab omnibus, eo quod Galli sicut ceteri
filios habeant in potestate, addit Alber. in dicta l. 2.
numero 2. dicere expresse. Romanis omnes nationes
posse vendere liberos, etiam extra necessitatis cau-
sam. tota autem vis limitationis in eo versatur, an
Galli fruantur potestate patria in filios. Ego ta-
men non inuenio solam patriam potestatem tribue-
re hoc ius, quin etiam credo licere patri, vendere fi-
lium emancipatum: obligatio enim naturalis, qua fi-
lius obstringitur patri, dissolvitur per emancipationem,
ut dixi aliquando, & sicuti emancipatus non li-
beratur ab onere subueniendi patri constituto in e-
gestate, ita non eximitur ab eo nexu, per quem vendi
potest.

[16] Tertio declarat nostra propositio in filio
clerico, quem pater egens non vendit, secundum
Hostien. in cap. Iudorum, de etate, & qual. & se-
quentur alij ibi, Ioan. de Anan. in cap. si quis, colum.
2. ver. tu adde, de furtis. Gerar. sing. 100. num. 6. Mar-
fil. in rubr. ff. de fideiusor. numero 120. & in sing. 101.
ubi dicit, quod hoc operatur clericalis ordo, Cagnol.
in dicta l. non debet cui, num. 4. ff. de reg. iur. Didae.
d. cap. 14. numero 4. ver. 4. quod in d. l. Alcan. in dicto
tract. effec. 1. num. 53. Beninc. in tracta. paup. in 8. q.
specia. 5. in contract. Coras. in l. qui liberis, nu. 14. ff. de
ritu nupt.

Quarto limitatur, ut non habeat locum in matre,
quæ non habet facultatem vendendi filium, quia
eum non habet in potestate, ita [17] tenet gloss. in
dicta l. secunda. C. de patribus, qui filios distrax. Azo
in Sum. C. de patr. potest. Alber. in d. l. 2. numero 1. y-
bi Bald. numero 3. dicens matri non tantum esse in
filios potestatem, quanta patri, & num. 1. inquit, pro-
uenisse hanc auctoritatem ab antiqua illa iuris dispo-
sitione, secundum quam pater habebat in filios, vice
necisque potestatem, & cum eo transiit Salicet. ibi, i-
dem voluit gloss. Institut. de patr. potest. in prin.
ubi Syluest. numero 17. dicit esse commune, incertus
auctor, in tract. de crim. l. se maiest. quest. 5. num.
13. inter varios tracta. crim. ubi dicit omnes Doctores
ita tenere, quia illa potestas occidendi concessa
fuerat antiquitus solis patribus, non matribus: ergo
eodem modo debet restringi facultas vendendi fi-
lios, quæ inde fuit deducta, Rebuff. in primo tomo

regiar. constitut. in proem. gloss. 5. numero 62. Pinel.
qui sæpe dicit commune, & receptum ab omnibus
sententiam in rub. C. de bon. matern. 2. par. nume.
20. & sequ. ubi mouetur, quia huius legis dispositio à
vi patris potestatis descendit, & non tam fundatur
in amore patris erga filium, quam in eius consilio,
quod in matre est imbecille, & sæpe contra propria
commoda, Corduben. in leg. si quis à liberis, in prin.
numero septimo, ff. de lib. agnoscen. Afsan. Clar. in
tracta. de patr. potest. effec. 1. num. 20. non tamen hæc
opinio caret difficultate, quandoquidem verba legis
clara videntur matrem includere, sicut patrem, dictio
enim si quis, comprehendit tam feminas, [18] quam
masculos, leg. 1. ff. de verb. signifi. L. qui quis. Cad leg.
Iul. maiest. l. 3. §. 1. ff. de negotiis gestis & non est pro-
hibita extensio quando eadem [19] subest ratio gl.
in Clem. 1. in verbo, exigatur, ubi Doct. de elect. l. ad l.
emancipata, numero 21. C. de collatio. etiam in matre
correctoria, & exorbitanti, ut per Bald. & alios in
authen. quas actiones, C. de sacrosanct. Eccles. & pri-
uilegium hoc procedere videtur non à patria po-
testate, sed à naturali æquitate, & sanguinis caritate,
quæ pariformiter est in matre & patre, & in leg. 2.
C. de patribus, qui fil. distr. nullum verum exat
de patria potestate, & per has rationes contrarium
voluit Beninc. dicit. specia. 5. numero 17. ubi re-
probat gloss. quæ nemo alius diuersimodum fuerit frequen-
ter sententiam, addo gloss. in dicta leg. qui quis, quæ
textum extendit ad matrem in materia pœnali, & ex-
orbitanti, ergo eodem modo debet extendi textus
in dicta leg. secunda pro qua sententia facit, quia tes-
tis in leg. prima loquitur de parentibus, quorum ap-
pellatione venit quoque mater. Pinel. tamen dicta
part. 2. numero 22. pungit pro hac parte, sed reſidet
cum cotinuni, quæ mihi videtur æquior. nam et si
mater eodem favore digna videtur, non tamen
conditionem filiorum ita deprimere debemus in
re tam graui præiudici, ut matri priuilegium in-
dulgeamus, quod in ipſo patre inhumanum quoque
videtur.

[20] Restrigitur quinto, ut etiam non procedat
dicta legis dispositio in auo, intelligo patrem,
quia in materno non est dubium, cum enim leg. 2.
loquens de parte sit contra ius naturale, non debet
extendi ad aum, argumento. leg. si verò, §. verò, ff.
solutio matrimonio, & quamuis Cin. cogitandum
reliquerit, tamen Bald. numero 3. ita declarat, & se-
quitur Salicet. numero 3. sed contrarium probat Afsan.
in d. r. effec. numero 20. & seq. quia continetur ap-
pellatione patris. [21] Iuxta interpretationem, ff. de verb.
signifi. ubi gloss. dicit idem semper intelligendum
esse de auo, quando lex de patre aliquid disponit, id
quod obtinere quoque in statutis inquit Bald. in leg.
scimus, numero 12. C. de inoff. testa. & late compo-
bat Afsan. loco præd. & pro hac parte facit, quia si
eiusmodi facultas descendit à patria potestate, qua-
re auo non debet competere, qui nepotem habet
in potestate, sicut patri competet: ubi enim eadem
est ratio, idem ius esse debet, leg. illud, ff. ad leg.
Aquil. ego verò transco cum Bald. lege & Salicet.
ut qui videam rigorosissimam legis dispositionem
quoad viget fieri potest restringendum esse, collig-
go autem quod in proxima limitatione deducta ve-
rum non esse, quod patri permittatur alienatio ex
vi patris potestatis, quia eodem modo permitte-
retur auo, cui iure antiquo erat ius necis, & vi-
tae in caput nepotum, ut in eis iuribus videtur po-
test.

Limitatur sexto, ut filius sit à patre alienatus
no n

tentioso, ut est text. in c. discipulus, de consecra. distin. 5. c. 12. q. 2. & in cap. si quis, extra de furt. Archid. in c. penales. 4. quest. 5. & et ratio, quia tempore necessitatis omnia [5] sunt communia. c. sicut hi. 47. distin. gloss. fin. in cap. sepe de restit. spolia. Dec. in consilio 697. numero decimo sexto, quia Deus omnia comparavit ad usum hominum, in pecudum, sive de vltur. & qui vitur re communi ad usum destinatum puniri non potest, l. merito. ff. pro socio, ubi presumitur facere potius iure suo, quam animo furtum committendi, hæc tamen ratio non concludit, quia rem communem rapiens, furtum committit, l. rei communis. ff. pro socio, gloss. in dict. c. si quis propter, dicit quod hoc casu vitur quis re propria ad usum destinatum, sequitur Anan. & alij, idem dicunt Bald. & Castren. in l. 2. §. cum in eadem navis. ff. ad leg. Rhod. quod si quis tempore carisissæ panem furatur, non tenetur [6] furti, & ante eos Bartolus ibi numero quarto, dixit hoc procedere iure diuino, & humane, & quod furari liceat in casu necessitatis, voluerunt Lup. in rubr. de donat. inter virum & uxorem. §. 65. numero quadragesimo primo. Mantie. singu. 77. numero tertio, Benincas. in trac. pauper. in 74. in 9. speciali iudic. numero vigesimo. Alcan. Clemen. in trac. de patr. potest. effect. numero quarto. Cordub. in l. si quis a liberis, in princip. numero quadragesimo primo. ubi allegat Felin. & alios, Menoch. de arbit. iudic. casu 181. numero vigesimo septimo. Clar. in Pract. crim. §. furtum, numero vigesimo quarto, Bos. in tit. de furt. numero quinquagesimo secundo, qui enim indigent denegat, videtur furtum non minus committere, quam si aliena raperet, ubi dicitur in summa 42. distinct. & in c. sicut hi. ante fin. distinct. 47. comprobatur Tirac. in trac. de poen. temperan. cau. 44. nu. 9. ampliatur hæc decisio, ut procedat non solum vigente propria necessitate, sed etiam aliena, quia si alienus adeo fame prematur, quod est periculum nisi subueniatur, licet tunc aliena furari, ut illi succurratur, ut per diu. Thom. 2. 2. q. 66. art. 7. Ang. de Clau. in sum. in ver. furtum, numero trigesimo sexto. ubi limitat non procedere, quando subtraheretur alicui existenti in pari necessitate, Tabien. in ver. furtum, numero septimo in fin. Benin. d. specia. 9. nu. 42. & pro nostra conclusione facit quod voluit Angel. in l. 2. §. cum in eadem, ff. ad leg. Rhod. quod pro necessitate victus licet militibus deprædari in bello licito, sequitur Fel. in c. querelam, col. penult. in fi. de iureiur. Anan. d. c. si quis, num. 7.

[7] Intellige tamen præmissa procedere, quando quis rem furatam, statim comedit, non autem, quando illam exportat. ita declarat gloss. in c. omnes, in ver. si, dist. 1. ubi inquit, quod iure diuino licitum est vias comedere in alieno fundo, necnō spicas colligere, & edere: sed non exportare. Anan. in d. c. si quis propter, numero quinto, ver. tu adde quod ista. Benincas. d. specia. 9. n. 24. sed hæc restrictio mihi non placet, quia etiam exportare licet stante necessitate, comedere autem vias in agro alieno, vel spicas licitum est iure diuino viatoribus necessitate [8] non vigente, ut in Deuter. cap. 13. ver. ingressus, & ver. si intraueris, atque declarat Rip. in l. 2. numero 3. ff. de damn. infect. ubi fortius post Alb. Gandin. inquit non valere statutum, quo ciuitodi facultas viatoribus interdicatur, quia effectus contra ius diuinum, sequitur Didac. in relec. reg. peccatum, in 2. par. §. 1. num. 5. quod verò attinet ad Anan. limitationem non video stante necessitate, quare non ita permittenda sit egeno exportatio, sicuti comestio in proprio agro.

[9] Declarat secundo, ut pro tamis necessitate li-

ceat solum cibaria, & comestibilia furari, non autem ea, quæ elui non seruiunt, ita loquitur text. in d. c. si quis propter, ubi notant Dd. omnes, & ponitur etiam casus, quando liceat velles capere. Benincas. loco prædicto, nu. 36. Ang. de Clau. loco prædicto, nu. 30. & quamquam Dd. non dicant, & crederem tamen licitum esse furtum aliarum rerum, quæ comestibilia, quando comestibilia non inueniuntur, quia potest quis etiam rem capere, & ex eius venditione pretium comparare ad emendos panes: nam regula est quod omnia sunt communia necessitatis tempore, & text. in cap. si quis propter, dum facit mentionem de velle, & pecore, loquitur per modum exempli, quod non restringit regulam, & paria sunt, quod quis panem recipiat, vel aliud ad comparandos panes.

[10] Restringitur tertio, ut procedat, quando laborat quis extrema necessitate: at si necessitas sit maxima minuitur quidem poenæ, sed furanti non ignoscitur in totum, ut declarat gloss. l. in d. c. si quis propter, Bald. & Castr. in l. 2. §. cum in eadem, ff. ad leg. Rhod. Barba. in cap. quoniam, de simon. Goffred. in sum. de furt. in ver. excusatur autem, ubi vigente necessitate non extrema furatus est, licet omnino non excusetur, initius tamen puniatur. Cæpol. in authent. sed nouo iure, C. de seru. fugiti. Ang. de Clau. loco prædicto, num. 36. ubi subdit, quod excusatur in totum, quando abundabat is, cui subtrahatum fuit, Tirac. de poen. 4. cau. 33. nu. 1. Benincas. d. specia. 9. num. 9. 25. Didac. d. reg. peccatum, nu. 3. ubi declarat, quando dicatur extrema necessitas.

[11] Quarto declarat, ut saltem, qui rapuit teneatur restituere, si venerit ad pinguem fortunam, argum. l. Nescimus. ff. de neg. gesti. Dd. in l. alimenter, C. de neg. gesti. ubi, qui alicui præstitit alimenta, potest repetere, & per hanc rationem inquit Abb. in dict. cap. si quis propter, numero quinto, quod & si furari hoc casu permittatur, tamen id conceditur propter necessitatem, quæ cessante cessare debet concessio, & subdit esse bene notandum, sequitur Anan. ibi, numero item quinto, & hæc dicit esse communem omnium canonistarum sententiam Benincas. in d. specia. 9. numero trigesimo septimo, & præter eum Socin. in d. c. si quis propter, & hæc opinio est tutior in foro conscientie, ut inquit Clar. in pract. crim. in §. furt. numero vigesimo quinto, vers. sed vidi dubitari, hæc etiam dicit Didac. in dict. par. 2. §. numero 4. contrarium tamē tenet Scot. & Ricard. in 4. sentent. distinct. 15. ubi dicunt prædictam sententiam procedere, quando quis alienum accepit, cum viget quidem necessitas, sed non extrema, quia tunc res non efficitur in sua, sed peccat, verum quando subtrahit extrema adactus inopia, tunc suum est quod & reddere non tenetur, etiam factus locupletior, sequitur Angel. de Clau. in d. ver. furtum, numero trigesimo septimo, eandem tenuit Syluest. quem citat Didac. loco præcitato, ubi subdit causam esse hanc opinionem, & ad omississimis viris probatam, & eam procedere in foro contentioso dicit Clar. d. §. furtum, numero vigesimo quinto, quia cum iure permittente factum sit, non est tractandum de restitutione, addo pro hac parte, quod etsi cesset causa concessionis, quando is deuenit ad meliorem fortunam, tamen non debet [12] cessare effectus iam consummatum, l. fin. in princ. ff. vade lib. l. inter stipulantem, §. sacram. ubi l. fin. in 4. notab. ff. de verb. oblig. l. ne Tirac. in trac. cessan. cau. limit. 12. numero primo, & quando ius per existentiam causæ acquiritur alicui, tunc licet deficiat causa, tamen durat [13] acquisitio iuris, l. si post mortem, §. 1. non putauit. §. sed si post mortem, ff. de bon.

bon. poss. cont. tabul. l. cum vxori. C. quā. dies leg. ced. cum ergo propter necessitatem res iurata effecta sit proprietas, non debet retractari acquirito, licet superueniant diuitie. accedat quod ideo licet caput, quia habens tenetur dare indigentibus, quando talis subest necessitas: at si ille daret utique non esset debita restitutio, si superuenirent opes, ergo nec quādo egeat propria auctoritate capit, vide tamen Ioan. Bapt. Lup. de vir. iur. comen. 4. §. 4. nu. 64.

SYMMARIA.

1. Fornicatio non puniuntur in muliere, si committatur ob necessitatem famis, & ibi de veritate.
2. Fornicatio non est illicita, si fiat pro eroganda elemosina.
3. Peccatum mortale committi non debet propter paupertatem.
4. Lex quid non dicimus nos docere debemus.
5. Homicidium quibus casibus sit licitum.
6. Virgo si inuita comprimatur, virginis meritis ubi comprimatur.
7. Voluntas ex illa voluntas est.

PRIVILEG. XL.

FORNICATIO graue est peccatum, tamen si mulier extrema laborans egellare, se prostituat ut victum quærat, non puniuntur, [1] nec peccat, quia necessitas facit licitum, quod alioquin erat illicitum, ita concludunt Hispani additione ad Dec. in l. que propter, numero quinto. ff. de regul. iur. sed hoc dictum est falsum, quia malo non paritur ratione paupertatis, immo debemus potius mori, quam consentire malo, gloss. in l. palam. §. non est ignoscendum. ff. de ritu nuptiar. & ibi dicitur textus, non esse mulieri ignoscendum, quæ paupertatis prætextu turpem elegit vitam, & non debet malum fieri, ut inde ex eo fiat bonum, capitulo nostro, ubi gloss. 30. quæst. 1. ideo non licet furari [2] pro facienda elemosina, cap. cum sic non sunt 32. q. 4. c. 1. autem 22. quæ 2. gloss. in l. si pignore, in princip. ff. de furtis in capitulo forte 14. quæstio 5. & dicit gloss. c. quoniam de simon. quod prætextu necessitatis non debet [3] quis operari peccatum mortale, & dicit quod moniales non debent aliquid prætextu paupertatis exere ab ingredientibus, quia est peccatum, & Abb. ibi allegat multos alios, & quod propter paupertatem mulier non excusetur a fornicatione, voluit Hostiens. in Sum. de furtis, §. primo, columna secunda, vers. sed queritur quare excusatur, ubi dicit rationem diuersitatis quare excusetur a furto, non a fornicatione est, quæ tempore necessitatis res omnes sunt communes, habita autem creatura non est in fructu, & mulieres non sunt cōmanes, seu verius, quia in furto subuenit ius naturale, at in fornicatione contradicit ius commune, & repugnat, nec non turpitudinem, & horror proueniens ex peccato accendit iulherem, & Ioann. And. in dict. cap. quia propter dicit, quod in humana creatura attenditur reuerentia diuine pulchritudinis, quæ in ea sequitur, gloss. ibi Abb. numero quinto, in fin. vers. nota hanc glossam & Anan. numero quinto, vers. in eadem gloss. ibi non est ubi subdit, quod carnalis commixtio extra matrimonium fieri non potest sine peccato, vnde autem rerum alienarum certis casibus est concessis, item fornicatio non est inquit famem sicut furtum, item famem cogit immediate ad furandum, sed ad fornicandum, non nisi mediato, & recitat multa alia pulchra dicta, sequitur Dec. in l. que propter, numer. 4. & seq. ff. de reg. iur. Tabien.

in ver. furum, numer. 7. in fi. Boss. in tit. de fur. num 32. lat. Benincas. in tractat. paup. q. 7. in 9. Speciali iudicio. nu. 26. §. 3. & 43. ubi expresse reprobat primum dictum, additione ad Dida. in d. c. que propter, quia non reperitur iure cautum, quod vilo casu liceat fornicari, & quod [4] lex non dicit nec nos debemus, §. illo in iust. de trien. & semil. illa 1. C. de collatio. & licet necessitas non habeat legem, tamen procedit solum in casibus expressis, & Abb. in dict. c. quoniam, de simon. dicit, quod quedam sunt in se mala, ut occidere, adulterari & similia, & hæc necessitas tempore non sunt licita, immo veniuntur illud dictum, quod omnia peperi suntus est, quæm peccato consentire, quædam vero sunt, quæ licet in se sint mala, permittuntur tamen necessitatis tempore, sed hoc dictum nihil est, nec resolutum dubium, hoc enim querimus, an fornicare, licet de se malum sit, efficiatur tamen licitum propter extremam paupertatem, & vnde dicitur, quod si quis homicidium facit, [5] sit illicitum sui natura, tamen permittitur ob necessitatem defensionem, l. vt vim. ff. de iust. & iur. item est permittum, quando potens aliquis mandat, quod alium occidam, alius ipse me occidet, Bald. in c. 3. in fin. columna sup. vers. sed pone de pace iuram. intermand. Dec. in l. is damnatus, §. eius vero nulla, ff. de regul. iur. idem in fornicatione, quia si inuita [6] mulier comprimatur, vel cognoscatur, non solum non peccat, sed dupliciter est virginis corona, vt c. l. & 3. 32. q. 6. ubi ponitur dictum Beati Lucie, refert Anan. in d. c. qui quis propter col. in fi. & ideo si cuncti propter vim excusatur, ita excusari debet propter famem, quia nulla vis ea est maior, quam ingerit famem, ad prædicta tamen responderi potest, quod de iustitia est de genere bonorum, ideo si quis defensionem incumbens occidit, non puniuntur, quia non habet animum occidendi, sed aliud agit, id est, de eandem at fornicatio est de genere malorum, & quod dicitur de iustitia, vel mandato potens, non est tutus, nec verum, & contrarium voluit Lancel. Dec. in l. vt vim, columna prima, ff. de iust. & iur. nec mouet exemplum virginis vi subactæ, quia ea vis, cui resisti non potest, excusatur, & ibi non cadit voluntas, merito non concurrit peccatum, quod nullum est nisi voluntarium, ita in ea, quæ fornicatur est voluntas, quia elegit fornicari potius, quam fame perire, & si dicatur, voluntas quidem adest, sed necessitate coacta, quia respondeo, quod [7] est tamen voluntas, capitulo merito 35. quæst. 1. l. in priuatis, in princip. ff. qui & a quibus, gloss. quæ alios citat in l. velle non creditur, ff. de regul. iur. ubi Dec. declarat, numero sexto, post se forte dici, quod si non posset mulier aliter extrema famis necessitati succurrere, quam fornicando excusetur, sed quia non inuenio descium in specie, non audeo firmare, sed recito me decisum Theologorum, & Sancie matris Ecclesie, cuius solius est determinare.

SYMMARIA.

1. Statutum quod res non possit alienari in forensi, valet sicut etiam consuetudo.
2. Statutum quod maritus non possit aliquid relinquere uxori valet, vel quod non possit relinquere altera certam quantitatem.
3. Alimenta relinquere possunt forensi non obstante statuto vel consuetudine.
4. Contractus super alimentis valet etiam si sine sollemnitate statuti.
5. Banniti pro filijs possunt alimenta non obstantis statuto prohibente dare subsidium bannito.

glo. 1. in l. sciendum. §. 1. ff. qui testif. cog. in l. 1. c. de par. potest. in l. 1. ff. loco publico fru. tamen vigen- te necessitate potest vasallus sine domini assensu vè- dere commoditates feud. ad vitam, [4] vt vult Bald. Bald. in c. 1. §. 6. autem libellario, num. tertio, quibus mod. seu amitt. sequitur Lancelot. Gall. in consil. Alexand. in vers. solidos, quæst. sexto, numero deci- mo octauo. in hoc tamen nihil est speciale, quia indi- stincte cessante necessitate licet vasallo feud. commo- ditates alienare [5] durante eius vita, ita voluit Bal. in d. §. si autem liberatio, num. 3. Cur. sen. conf. 69. col. 10. ver. quinto accedat, Bal. & Imo. in c. quæ in Ecclesi- arum, de consil. Ruin. in consil. 17. num. 5. vol. 1. Rol. in consil. 80. num. 35. volum. 1. Clar. quid dicit communem in §. feudum, quæ. 21. num. 9. Menoch. in consil. 105. nu. 89. Zas. in epit. feud. part. 10. concl. 3. simile videmus in usufructuario, qui etiam formalem usufructu vendere nō possit, eius tamen comoditates potest videri, [6] gloss. in §. finitur, Instit. de usufruct. Bald. in lres qua- rum, C. de iur. dot. Bartol. in linterf. C. de usufruct. Bartol. & Alexand. in l. cum Titio, ff. ad leg. Falcid. Fabi. in tract. de empt. & vendit. in 4. prin. q. in quæst. 21. numero quinquagesimo tertio, Didac. var. resol. lib. 1. cap. 8. numero septimo, Gomez. de contract. c. 15. num. 15. & multa similia allegat Curt. sen. in d. consil. 69. col. 10. & inter alias, quod iurisdic. etiam feudi regulis potest diuidi quoad commoditatem, at quoad feudum res est clara, quod & si vasallus sit in extrema constitutus necessitate [7] non potest sine domini beneficio alienare feudum, l. 1. c. 1. §. primo, qual. olim feud. pot. alie. & ibi sequitur Bald. idem Bal. in dict. §. si autem libellario, numero 3. vbi tamen videtur dubitare, dum dicit quod necessitas facit licitum quod aliis erat illicitum, Cur. in tracta. feud. in 4. par. in vlt. cau. an. ff. feud. reg. 1. quæst. 16. Cla. dict. quæst. 21. numero vndecimo. vbi dicit, quod & si hæc opinio videatur nimis rigorosa, tamen est seru- anda, quia nulla necessitas debet inducere contemptum domini, contra hoc tamen facere videtur, quia licuti ex causa necessitatis licet domino alienare vasallum inuicem, vt dixi in speciali proxime precedenti, eodem modo licere debet vasallo alienare ius feudi in- fisco domino, vasallus [8] Jenin, & dominus equipa- rantur, c. 1. de no. for. fidelit. Bald. in consil. 97. volumi- ne tertio, Afflic. in decis. 65. numero secundo, & sunt correlatiua, ideò dispositum in vno, locum etiam ha- bet in altero, Aluar. in c. 2. in §. præterea, in 2. notab. quid sit inuestit. ideò Clar. loco prædicto videns difficultatem, inquit, quod eo casu dominus qui re- cuset emere, vel consentire venditioni, potest a su- periore cogi, pro regula tamen, quod feudum aliena- re non possit vasallus domino infisco, quacunque ne- cessitate subsistat, sicut Land. Aluar. & Cardin. Al- lecin dict. c. 1. qual. olim feud. pot. alien. Aluar. in d. §. si autem libellario, Dec. in c. quæ in ecclesiis in 6. not. numero decimo, vbi allegat quoque Specul. Zas. in epit. de feud. par. 9. in 8. ampliat. vbi inquit, hoc esse mirabile, quia necessitas facit de illicito licitum, allegat rationem, quia cum vasallus in feudo non habeat plenum ius, non debet domini superio- ritas minui per alienum factum, sed hæc non est bo- na ratio, nam saltem debet permissi alienatio iuris, quod vasallus habet, cum ea fiat sine diminutio- ne iuris, quod domino competit, sed primam tenent Moder. Galli in consuetud. Paris. 13. gloss. §. in prin. Tiraq. de retract. consang. §. 26. gloss. 1. numero deci- mo septimo, est verum, quod Afflic. in tract. protho- m. §. secundum, numero decimo sexto, tenet quod feudum in casu necessitatis possit alienari, & allegat

rex. in d. c. 1. qual. olim feud. pot. alien. qui tamen probat contrarium.

SYMMARIA.

- 1 Statum disponente quod in rei venditione preferatur affini, vel vicinui, si velit emere intra certum tempus, non valet venditio facta ante tempus.
- 2 Vender licet rem ante lapsum temporis præfixi ad retrahendum, quando venditor rogatus fuit.

PRIVILEGIUM XLIII.

VALET statutum admittens affinem, vel vicinū ad retrahendum intra certum tempus bona vè- dita à consanguineo, vel vicino, & non potest ante temporis cursum fieri valida [1] venditio, c. constitutus, de rescrip. Pet. Cin. Bald. Salic. & alij. in c. dudum, de contrah. empt. alios citat Tiraq. in præfat. retract. consang. num. 13. & sequentibus & si venditio fiat, nō expectato temporis lapsu, consanguineus vel vicinus admittitur ad retrahendum.

[2] Verum si quis necessitate famis oppressus, oferat le vicino rem vendituram, dum tamen repræ- sentetur pecunia nulla, vel dilatione interiecta, nisi vicinus acceptet oblationem, licet libere sine [3] metu retractus rem illam in extraneum alienare, i- ta Baldus in tract. de iure prothom. numero septi- mo, versicul. quid fi vendito iusta mercede, vbi dicit quod propter necessitatem ius termini perditur in sua quantitate, & dilatione, quia cessat lex, vbi euenit necessitas, idem voluit Afflic. in eodem tract. §. 2. nu- mero decimo sexto, vbi multa ponit exempla neces- sitatis, cogentis, Tiraq. qui plura cumulat in tracta. retract. consanguin. §. 26. gloss. 1. numero 17. Be- ninca. in tract. pauper. in 8. quæst. in 5. special. iudic. numero vigesimo sexto, facit quod diximus supra, dicit tractauimus, an alimenta relinquī possint forensi contra formam statuti, & quæ infra paulo adduce- mus.

SYMMARIA.

- 1 Minorum bona stabilia alienari non possunt sine decreto, & solemnitatibus, etiam si sit vtiliter.
- 2 Minoris bona vendi possunt sine solemnitate pro a- limentis pupilli, & suorum.
- 3 Duo impedimenta vbi sunt, sublato vno, remanet al- terum.
- 4 Tutor potest alienare sine solemnitate molendina pos- sita super fluuio, quia non subiecta periculo per- ditionis.
- 5 Aditio non inducit ex venditione, quæ erat pe- ritura.
- 6 Litigiosi rei vendi possunt, quando breui erat peritura.
- 7 Ecclesiæ bona, quæ seruari non possunt, licite ven- duntur sine solemnitatibus.

PRIVILEGIUM XLV.

MINORVM bona non possunt alienari sine decreto, & sine solemnitatibus, de quibus a- pud Specul. in titul. de emptio. & vendit. §. nunc di- cendum restat, numero quarto, quem sequitur Ale- xand. in consil. 5. numero septimo, volumine tertio, Rom. in consil. 171. Imol. in consil. 98. Corne. in consil. 71. volumine tertio, Deci. in consil. 356. numero quarto, Afflic. in decis. 129. vbi omnino videri debet, Rol. in consil. 18. numero 83. volum. 1. Neuizan. in consil. 85. in prin. Cephi. in consil. 35. numero 1. Menoch. de recu- per. posses. remed. 15. nu. 146. id quod prociudit utiq.

alienatio esset evidenter utilis minori, l. si subdus. ff. de rebus eor. l. magis p. 8. si as alienum. ff. eodem tit. glo. in dict. l. si subdus, & in l. ob as. C. de predi. minor. in l. cum hi. 3. ob eam transactionem, vbi glo. Bartol. & alij. ff. de transactio. Salicet. Fulgosi. & Rom. in l. mandata. ff. de offic. eius. vbi Caltren. dicit gloss. ibi contrarium tenentem reprobari communiter, sequitur Isid. num. 10. & Deci. numer. 6. Neuz. in consil. 85. numero primo, pulchre Capic. in decis. 113. vbi late agit, concludens maiorem partem Dominorum fuisse in ea sententia, quod venditio non esset confirmanda, Rodon. in tract. de rebus eccles. non alie. in Rubric. de constitut. annu. cens. num. 3. ubi. m. hi. 105. Folber. in pract. censu. 3. huiusmodi. num. 40. folio m. hi. 113. si tamen pupillus fame laboret, poterunt 2. vendi bona sua. vt ipsa exhibentur, cum aliis sibi coniunctis, vt explicitè voluit gloss. 2. in l. ob as. C. de predi. minor. argumen. l. 2. C. de patrib. qui fil. distas. & Bartolin. Authen. res que, circa fin. dicit illam gloss. esse notandam Angel. in l. non solum. ff. de peti. hered. Duen. regul. 187. limit. 14. & illam gloss. dicit communiter approbari Padil. in Authen. res que, num. 87. C. commun. de leg. vbi allegat Isid. in l. 2. colum. fina. ff. de offic. eius.

Aduerte tamen, quia non dico, quod propter famam necessitatem liceat alienare bona minorum sine debitis solemnitatibus, sed quod ea est iusta alienationis causa, si loquitur gloss. in dict. l. ob as. proinde hoc quoque casu erit necessarium decretum, iacit quia vbi duo sunt [3] impedimenta, sublati vno, remaneat alterum, l. si quando. C. de inoffic. testament. cum aliis, quos citavi in consil. 50. & ideo si aliquid inestabili concedatur licentia testandi, is seruabit in suo testamento omnes necessarios solemnitates, quia licentia inducit quidem habilitatem personæ, sed non dispensat quoad solemnitas, dicta l. si quando, vbi gloss. & Doctores: sit enim est, quod licentia in aliquo operetur, ita in proposito, cum minorum bona sunt duplici vinculo ligata, primum, quod alienari non possint sine causa: secundo, quod causa existente nihilominus solemnitates in alienatione seruentur, si dispensatur aduersus primum impedimentum, subsistit secundum, atque ita etiam pro famis necessitate erunt necessaria solemnitas, quod tamen intelligo, quando necessitas patitur eas seruari, at si adeo urgeat, vt non patitur dilationem, vel moram, tunc crederem posse alienari sine solemnitate, vt dictum est supra de iuramento admittente consanguineum, vel vicinum ad retrahendum intra triginta dies: non enim expectantur illi dies, quando fama impulsus cogitur statim vendere, & iacit quod voluit Angelus in l. non solum. ff. de peti. hered. vbi inquit, quod tutor [4] potest sine solemnitate alienare molendina posita super flumine, quæ ob aquarum impetum sunt in periculo totalis destructionis, sequitur ibi Fulgos. & Angel. dicit esse menti tenendum, Ruben. in consil. 138. columna prima, vbi dicit non exare contradicentem, Rip. in l. quominus, numero 126. ff. de flumin. Lupus in repetit. per vestras 318. numero quarto, de donat. inter virum & uxor. l. ysaquel. de retrac. consang. 3. gloss. 2. numero nono, de iur. primo, quia decisionem e. 2. Angelus, quando periculum est in mora, ita quod non est tutum expectare solemnitatem omnium cursum, quia textus in dicta l. non solum, per quem mouetur Angel. loquitur de rebus, quæ mora perirentur sunt, & hoc casu euasimus dicta Pinel. qui in l. 1. parte 3. numero viginti octauo, C. de bon. matron. reprehendit Angel. & alios predictos, quia scilicet periculum destructionis sit quidem sufficiens causa conce-

dendi licentiam alienandi, sed non ideo amittantur solemnitates eius, vero dicta sustineri possunt, quando periculum non est in mora, sed rei status patitur dilationem. Adde etiam quod Angel. non dicit, posse alienari molendina sine solemnitate, sed solam potest alienari, ideo non meretur simpliciter reprehendi à Pinel. & regula est, quod licet regulas juris transgredi, quando res est tempore peritura, vt probatur in l. pro herede. §. i. ff. de acquir. heredi. vbi alienantur res hereditarias, quæ erant tempore peritura, non videtur adire, quumvis alias ex venditione rerum auditio inducatur, quem textum dicit ad hoc singularem Anan. in c. fina. colum. 5. de accusat. vbi insert, quod sustinetur [6] alienatio rei singulæ, si erat forte tempore peritura, & multa similia congerit Marfil. in l. qui eadem, colum. 1. & 2. ff. ad legem Cornel. de fidei. car. vbi inter alia post Anan. dicit contemni posse solemnitatem legis, vel canonis, si mora sit damnum allatura, & id quod dictum est de molendino subiecto destructionis periculo, confirmatur, quia per eandem rationem permittitur sine solemnitatibus [7] alienatio rei ecclesiæ, & querari non potest, secundum gloss. in Summa 12. questio. 2. gloss. in c. de rebus eccles. non alienan. in 6. Rebuff. in compen. alien. rerum eccl. num. 25.

SUMMARIUM.

1. Ecclesia bona alienari non possunt sine solemnitate, etiam in eadem ecclesia vtilitatem, de qua tamen vide ibi.
2. Ecclesia bona vendi possunt sine solemnitate pro subleuanda necessitate prelati, & monachorum.
3. Ecclesia bona vendi possunt pro alenda pauperibus.
4. Ecclesia bona collectantur, quando agitur de communis vtilitate, vel de pignore.
5. Ecclesia bona obligari possunt pro alimentis pauperum, & ceterorum.

PRIVILEGIUM XLVI.

Quæ proxime dicta sunt in bonis minorum, ex paritate rationis procedunt quoque in bonis ecclesiæ, quæ non possunt alienari sine [1] solemnitate, de qua in c. sine exceptione, ita, quæ sunt secunda, id quod secundum aliquos procedit, etiam si vtilitas ecclesiæ sit euident, quia propterea non permittitur alienatio, vt dixi in proxime precedenti privilegio, licet contrarium velit Baldus in Contra iuris, in principio. ff. de pact. & in l. cum hi. 3. eam, l. i. ff. de transactio. & in l. quicunque. C. de bon. que liber. vbi fortius vult, quod sustinetur alienatio facta non seruata solemnitatibus, si vtilitas sit ecclesiæ, Bartol. in consil. 1. volumine tertio, Corset. in singulari. cap. pupillus, & sequi videtur Rebuff. in compen. alien. rerum eccl. num. 34. quidquid tamen sit, quod attinet ad nostrum propositum, certum est, quod vigen- tis famis necessitate, licet prelati bona ecclesiæ alienare, [2] vt illi subueniant, & monachos subleuent, est textus in l. incimus. l. 1. C. de sacrosanct. eccles. quem ad hoc citat Lancelot. Gall. in consuetud. Alexand. in ver. solidus, numero decimo quinto, qui tamen loquitur non de fame, sed de captiuorum redemptione, nisi dicamus hoc casu purioris, & id expresse voluit Ange. in l. non solum. ff. de peti. hered. vbi dicit, quod Abbas alienare potest bona monasterii pro alimentanda familia, & dicit Angel. in tract. probatio. 2. numero. 16. quod si prelati iurati non alienant, in consilio Pontifice, tamen necessitate impellente alie-

re alienat sine illius consensu, vel licentia. Quoniam ecclesie bona non solum pro alimentis monachorum, & familie alienari possunt, sed etiam in alimenta [3] pauperum, vt est text. in d. l. sancimus, vbi gloss. pen. Bart. Bald. & alij. C. de sacrosanct. ecclesie. vbi loquitur de vasis & alijs rebus consecratis, & ad diuinum cultum paratis, & destinatis, & ecclesia aurum habet non vt seruet tanquam thesaurum, sed vt eroget in alimenta pauperum, & alij. in princip. 12. quest. 1. & predictam opinionem, quod res sacre possunt vendi, vt ex eorum pretio alantur pauperes, voluerunt gloss. Alex. & alij, in §. sacra, Institut. de rerum diuis. Guid. Pap. questio 594. Bero. consil. 31. iam. 9. volum. 1. Benincas. de pauper. quest. 8. in 4. special. contr. num. 19. etiam si sua culpa incidit in paupertatem. Didac. varia. resolutio. lib. 2. cap. 16. numero nono. intellige secundum ea, quae dicta sunt in precedenti privilegio, vt hanc sit quidem causa iusta, non tamen ideo fiat alienatio sine debitis solemnitatibus, necessitas moram patitur, licet aliud forent, quando periculum esset in mora. Aduertendum etiam quod d. l. sancimus, loquitur in bonis mobilibus, in quibus non tanta solemnitas requiritur, neque tam stricta est prohibitio alienandi, & pro predictis facit, quia vbi agitur de communis utilitate, vel etiam de pietate, bona ecclesie collectantur, & ecclesie [4] concumit cum laicis in solutione onerum, Bald. in leg. ad instructionem, C. de sacrosanct. ecclesie, & ibi etiam Salic. idem Bald. in tit. de pace. Constitant in ver. munitiones, Alex. in consil. 68. in 2. volum. Guid. Pap. quest. 78. Ias. in l. placet, colum. 3. C. de sacrosanct. ecclesie. Rip. in consil. 168. num. 5. & sequen. Bero. in d. consil. 31. num. 9. Aegid. de Thomat. in tract. de collectis, §. exactio munerum. nu. 28. & seq. vbi late agit. folio mihi 51. & sequ. Fest. in eodem tract. par. 4. cap. 1. nu. 13. & seq. possunt ergo bona ecclesie vendi pro alimentis pauperum, & pari. in 1. maiori ratione possunt [5] pignori non solum pro alimentis parochianorum, secundum gl. in cap. 1. de pignor. sed etiam exterorum, vt voluit gloss. in c. licet omnino, 12. quest. 2. Rip. in l. obligatione, num. 54. de pignor. & eam gloss. dicit communiter receptam Didac. vari. resolut. lib. 2. cap. 16. nu. 8. ver. ceterum res ecclesiarum, & in genere, quod causa famis alienari possint bona ecclesie, ponit Benincas. in d. tract. quest. 8. in §. special. contract. num. 16. Lamberteng. in tractatu de contr. eor. gloss. 1. nu. met. 56.

SYMMARIA.

1. Mora regulariter purgari potest.
2. Moram non purgat, qui alimenta tenebatur prestare, & defectu.
3. Mora non purgatur, quando res non est integra, & in alterius factum est detritus.
4. Mora circa debum alimentorum purgari potest tribus concurrentibus, non a iure.
5. Dies interpellat pro homine, & impedit moram purgari.

PRIVILEG. XLVII.

[1] Mora regulariter purgari potest, l. cum te, vbi Doctores, ff. de cert. pet. Doctores in l. insulam, ff. de verb. oblig. sed vbi quis tenetur alimenta prestare, si deficiunt [2] purgat moram, ita Bald. in consil. 250. si tibi dedi. vol. 3. vbi inquit, quod in praestatione alimentorum non bene datur recompensatio temporis, ex quo forte alimentarius fame laborauit, ideo qui aliquid dedit, vt sibi praestentur alimenta, si non sint praestita, reuocat datum, & non

potest aduersarius purgare moram, sequitur Alci. in consil. 108. numer. 8. & hoc videtur voluisse Calt. in consil. 70. colum. 6. in princ. volum. 1. vbi facit, quia mora [3] nunquam purgari potest, quando res deijct esse integra, vel aduersarius factum eius detritus, l. sed etiam alia, in princip. ff. de constit. pecuni. l. scilicet post tres. ff. si quis cautio Bar. & Doctores in l. si insulam, in l. oppol. ff. de verbo. oblig. vbi Rip. numero 28. & 106. sed Cyn. in l. 1. in fin. C. de dona. quae res modico, dicit, quando quis recipit donationem cum onere praestandi alimenta, tunc purgat moram tribus concurrentibus lite non contestata, intra modicum tempus, etiam aduersarius [4] non interest, & cum sequitur Bald. in consil. 212. numer. 2. volum. 2. & cum quoque refert Bald. in d. consil. 250. volum. 3. etiam forte dicit aliquis, quod semper interest alimentarij non fuisse praestita alimenta ei, poterit respondere, quod hoc interesse tamquam consistens in facto est probandum, alias eius dicto non creditur, nec praesumitur, quod fame laborauerit, & ideo fere semper mora purgari poterit, & hoc est notandum, quia infinitas ego vidi donationes factas sub eo modo praestando alimenta, sed tunc non esset agendum de purgatione morae, quando esset apponita praestationi dies certa, & eorum alimentorum quantitas foret taxata, tunc enim dies interpellat [5] pro homine, leg. magnam, C. de contrahen. & committen. stipul. & impedit morae purgationem, Doctores in d. l. in insulam, & d. l. cum se alias autem aliud esset, licet etiam alia probanda forent, quando alimenta non essent promissa, sed donans vellet reuocare donata ob ingratitudinem filij praetextu, quod alimenta praestita non fuissent, de quo dixi loquendo de obligatione donatarij erga donantem.

SYMMARIA.

1. Filius non tenetur pro debito patris.
2. Actio non datur contra tertium non obligatum.
3. Actio personalis non competit contra tertium possidentem, etiam si contracta sit obligatio contemplatione rei.
4. Mutuus ad emendum rem habet solum personalem actionem, & non praesertim alij habenti hypothecam.
5. Filius tenetur soluere debum patris contractum pro alimentis totius familiae.
6. Uxor tenetur pro debito mariti contracto causa alimentorum totius familiae.
7. Mutuus in refectionem rei non habet hypothecam, nisi expresse datur.
8. Mutuus in refectionem rei tenetur probare, quod pecunia fuerit consumpta in eum usum.
9. Confessio vnius non nocet tertio.
10. Pater qui mutuum pecuniam accepit tempore caestis, praesumitur illam erogasse in alimenta familiae.
11. Scholares qui in studio accepit mutuum pecuniam, praesumunt illam impendisse vellet in necessitatibus suis.

PRIVILEG. XLVIII.

[1] Filius non tenetur soluere debum contractum a patre, vt l. & tototit. C. ne fil. pro pat. & est regulare, quod nemo tenetur pro facto alterius, l. non debet alteri. ff. de regu. iur. & in contractibus attenditur contrahens persona, [2] non tertius, l. eum qui, C. de actio. & obligat. l. cogi. §. vnde quertur. ff. ad Trebell. l. fin. C. de hered. actio. l. cum fundus vbi Bald. ff. de seruit. iustic. praed. l. 1. C. de cond. indeb. & procedit etiam si personalis actio contracta sit habito respectu ad rem [3] quae transiit in tertium a

liquem, l. quidam §. nihil interest, vbi l. as. colum. 2. ff. de edem l. cum hereditas ex causa, & l. si heres institutus §. fin. ff. ad Trebel. l. fin. §. 1. ff. de contrahend. empt. & plures citat Tyraq. de retract. consangu. §. 8. l. as. glo. 5. numer. 7. & videmus quod mutans ad emendam rem aliquam habet solum actionem personalem, non tamen praefertur [4] alij habenti hypothecam, gl. in l. quod qui §. ff. de priuileg. credit. Bart. in l. interdictum. ff. qui pot. in pigno. hab. & est communis opinio, vt inquit Salic. in Authent. quo iure, quest. 2. c. qui pot. in pigno. habet. Tamen fauore alimentorum, si quis mutauit patrisfamilias frumentum, vel pecuniam quibus familiam suam inopia laborantem subleuauit isque non sit soluendo, filij, qui ex ea pecunia alij fuerit [5] tenetur soluere, arg. l. plane si filium, §. ff. de leg. 1. l. 2. verum acquirissimum, ff. ad leg. & h. od. de iac. & l. i. mox, & Titium, ff. si cert. pet. & per hoc ita voluit Barto. in l. his solis, in fin. ff. de cond. indeb. vbi id deducit ex dictis gloss. ibi. & licet dicat cogitandum, non tamen minus videtur approbare, eandem tenet sententiam Angel. ibi Rom. in singu. 213. vbi inquit esse notabile, & singulare dictum, Capol. cau. 2. 43. vbi subdit notandum, quia sepeuenire potest de facto, & monet quod mutum fiat expresse in causam alendi filios, vt res sit magis clara, l. as. in d. l. his solis, vbi addit text. quem dicit singularem in lei qui, in fin. c. quod cum eo, vbi actio de in rem verso, locum habet in quocumque contrahente etiam cum negociorum gestore, & datur contra dominum in cuius utilitatem est versum, idem l. as. in l. cum seruum, num. 2. ff. si cert. pet. vbi ait permitti in subsidium, quod possit agi contra eum, qui habuit commodum rei, hanc etiam doctrinam inquit singularem Cremen. in singul. 37. Ioan. Lup. in rep. rubr. de donat. inter vir. & vxor. §. 66. numer. 6. vbi infert ad alia ex lege regni, & nouissime Cordub. in l. as. quia liberis, §. l. i. quibus ex his, nu. 83. & seq. ff. de lib. agnosce. vbi addit Purpur. & Zaf. & post longam disceptationem dicit vtiorem, & receptionem, & procedit hac decisio non solum in filio, sed etiam in vxore, [6] quia tenetur in subsidium, vbi maritus non est soluendo, ita Ioan. de Plat. in l. vxorem, in fin. c. de decurion. lib. 10. sequitur Ioann. Lup. in loco praecitato, & sane in vxore non est diuersa ratio, quia in filiis. Imo eadem per omnia, contrarium tamen in filio, & vxore, probauit Dec. in d. l. si eum seruum, §. si cert. pet. vbi sequuntur Mod. Galli addi. quorum fundamentis respondet multis Cordub. d. §. l. i. quibus ex his. sed sane prima opinio durior erit si intelligamus patrem fuisse soluendo tempore quo alimenta praestitit, sed lapsum inde fuisse facultati-bus, quia tunc filij non dicerentur facti locupletiores ex quo cessante etiam mutuo pater aluisset, & alere nihilominus fuisset coactus, imo nullum omnino commodum dicerentur habuisse ex eo mutuo, secus tamen quando vsque eo tempore pater fuisset inops, in quibus terminis multi loquuntur. Addo etiam cautelam Capol. quam sequitur Lup. quod scilicet in instrumento ponatur expresse mutuum fieri in emptionem frumenti ad sustentationem familiae non multum releuare, quia cum solum operatur effectum expressio illa, quod mutans in refectionem, vel sustentationem, quod posterior creditor praefertur priori in re, leg. interdum, vbi Bartol. & alij, ff. qui potio. in pign. habean. sed hic non agitur de re in cuius refectionem, vel sustentationem factum fuit mutuum, imo qui mutuat ad refectionem, vel rescindendam non acquirit [7] hypothe-cam, sed solum personalem nisi expresse dicatur, gl.

in l. quod qui §. ff. de priuileg. credit. Bartol. d. l. interdictum, Bal. in l. quamuis ex ea, c. de pignor. Negul. de pigno. in 2. membr. §. par. num. 3. & 4. vbi allegat glo. Bartol. & Salicet. in d. l. interdum. Praxerea non sufficit dicere, quod mutuat in talem causam, sed necesse [8] est probare, vt inquit Negul. loco praedicto, num. 18. verum secundo restringitur, vbi inquit, quod pecunia debet esse vere in eum vsum expensa, & ratio est, quia confessio vnus non nocet [9] tertio l. Seia. in princip. ff. ad Velleian. l. duob. §. 1. vbi l. as. ff. de iureiuran. Afflic. in decis. 245. num. 11. alios citauit in consil. 82. num. 22. & quando aliquid est causa producenda actionis contra tertium illud est plene probandum, nec statuitur confessioni aliorum. Imò est regulare, quod probare quilibet tenetur, id quod est suae intentionis fundamentum, leg. et. qui dicitur de probatio. idem autem conueniri possunt filij pro debito patris, quia contractum in eorum commodum, vel sui causa ergo id est probandum, si tamen constaret eo tempore adfuisse caelestiam, tunc praesumitur patrem illam pecuniam expensisse in alimenta [10] familiarum, ita dicit Socin. in consil. 16. numer. 10. volum. 3. vbi ait si tempore caelestie pater accipit pecuniam mutuo praesumitur quod illam erogauerit pro alimentis familiae, sequitur Crauet. in consil. 91. nume. 5. mouetur ex multis, sed praecipue ex eo quod inquit Bart. in l. fin. ff. ad Macedon. vbi inquit, quod scholasticus in studio accipiens [11] mutuum pecuniam praesumitur illam expensisse vultur in necessitates scholasticas, & ideo pater tenetur, & Crau. loco praedicto confirmat id multis similibus. Videtur tamen mihi alia esse consideranda, vt sit locus decisioni Socini, non autem eam esse intelligendam ita simpliciter, & absolute. quid enim si habuisset fructus in domo, & fuisset alioquin duos? quid item si eodem ferme tempore exoluisset alienum, & vel emisisset praedia, vel alias expensas? certe sunt summae consideranda, alias facilis erit in errorem lapsus, vide autem circa hoc, quae dixi supra in priuileg. quod dos potest vxori restitui constante matrimonio, vt alia se, & suos, non enim omnia sunt repetenda.

SVMMARIA.

- 1 Vxor habet mariti bona pro alimentis obligata.
- 2 Accessorium sequi debet naturam principalis.
- 3 Fructus dotis petuntur actione de dote sicut ipsa dote.
- 4 Fructus dicuntur pars fundi.
- 5 Fundus inestimatus, quando datur in dorem dicitur pro alimentis vxoris.
- 6 Domini duo esse possunt eiusdem rei eodem tempore in causa dotis.
- 7 Res mea non potest mihi seruire.
- 8 Vxor non est domina dotis nisi in spe durante matrimonio, eo vero soluto efficitur veri domina.
- 9 Maritus bona sua obligat pro alimentis, quando promittit dorem restituere cum omnibus lacrimis sub obligatione bonorum.
- 10 Stipulatio restituende dotis, an includat restitutionem, quae fit propter frumentum maritus.
- 11 Promissio restituendi dorem in omnem casum, &c. an includat casum matrimonij non consummati.
- 12 Hypotheca nascitur tempore euentus condictionis, quando est potestas iura.
- 13 Hypotheca pro tutela oritur tempore quo tutor incipit male administrare, vel tempore finita tutela.
- 14 Actio dotis oritur solum matrimonio soluto secus dum committitur.
- 15 Actio dotis retrotrahitur ad tempus promissionis.

- 16 Hypotheca pro alimentis vxoris oritur à die cumentis conditionis.
 17 Obligationes personales, quibus tutor tenetur dare suis, & duplex tenetur oritur.
 18 Hypotheca in bonis patris, qui administravit bona filij oritur à die inchoate administrationis, vel male gestionis.

PRIVILEG. XLIX.

Obligatio bonorum est quid facti & præsumitur sed favore alimentorum tacite inducitur, ideo vxor sicuti habet mariti bona obligata pro dotibus, l. vnica, §. & vt plenius, C. de rei vxor. actio, ita [1] & pro alimentis Specul. in tit. de donat. inter vir. & vxor. §. formati, versicul. sed nunquid bona, numer. 15. quia vxor alii debet iuxta dotis quantitatem, & suam conditionem, l. si cum dotem, §. si constanter, ff. solut. matrimo. & alimenta sunt opera facultatum, l. si pendentes, ff. de usufruct. & fuit originalis opinio Iacobi de Are. quem refert & sequitur Bartol. in l. si cum dotem, §. fin. autem in fruisimo, numer. 7. ff. solut. matrimo. Nam alimenta debentur ex dote sicuti vxura debentur ex pecunia, & sicuti res obligatæ pro dote remanent etiam obligata pro vfuris, l. Lucius, ff. qui potior in pigno. habe. ita bona mariti obligata pro dote remanent etiam obligata pro alimentis, & ita refidet Bart. licet referat alios tenere contrarium, idem tenet Castren. vbi Bald. in d. l. vnica, §. & vt plenus, in principio, vbi dicit hoc procedere in alimentis, & in fructibus dotis, & dicit Castren. loco prædicto se in facto obtinuisse per tres sententias conformes, hoc etiam placuit ibi Alexand. numer. 11. Prapof. in cap. 1. de donat. inter vir. & vxor. Ange. Are. in §. fuerat, numer. 11. Institut. de actio. Vital. in in tract. clausula. versum alimentis possit renunciari, column. 3. & 4. vbi tamen latè refert contrariam sententiam, Campeg. in tract. de dot. par. 7. quest. 63. vbi post recitatam contradicentium opinionem subdit hanc esse in puncto iuris veriorem, & respondet ad patris contrarie fundamentum, Negus. de pign. in 4. memb. 2. par. nu. 47. & seq. vbi latè disputat, & num. 55. dicit magis communem, Ber. in consil. 52. num. 33. vol. 2. vbi dicit non modo procedere hoc in bonis mariti, sed etiam soceri, Afflic. in dec. 10. nu. 3. Rebus. in consil. regias. tom. 1. tit. de sentent. prouiso. art. 3. gl. 1. num. 18. vbi allegat Freder. Sen. & Guid. Papr. sed Senen. hoc non dicit, sed tractat solum, an pendente accusatione adulterij vxor alenda sit, Natta in consil. 54.7. num. 12. Plot. in consil. 130. n. 86. in 1. volum. consiliorum crimin. Zilet. hanc quoque sententiam probauit Ripa, in l. privilegia, num. 12. in fin. ff. de privileg. cred. & defendit Cordub. in l. si quis à liberis, §. si quis ex his, num. 38. & seq. ff. de libel. agnoscent. vel alend. & ante hos Bald. in consil. 268. numero tertio. volum. 5. qui eo vitur argumento, quod pro restitutione dotis competit hypothecaria, at verbum, restitutionis, plenum habet significatum, videamus, §. in Faniana, ff. de vfur. ergo hypothecaria competit quoque pro alimentis, hoc tamen argumentum fallax est, quia concludit solum pro his casibus, quibus dos repeti potest, at alimenta debentur etiam his casibus quibus dotis repetitio non datur, quæ ratio militat etiam contra supradictas omnes Doctores, qui dicunt bona esse obligata pro alimentis, quia sint dotis accessoria, & quia obligatio inducitur pro sorte censetur etiam inducitur pro vfuris, sed hoc est verum in casibus, quibus fors debetur, quia tunc reddi debet cum vfuris, & eodem modo restituenda erit dos cum alimentis pro

tempore, quo differtur actualis solutio, sed per eam rationem non inferitur, quod agi possit hypothecaria ad alimenta ijs casibus, quibus non potest agi ad dotem, nam si alimenta sunt dotis accessoria, sequi debent [1] principalis naturam, & accessorium de regul. iur. in 6. l. cum principalis, vbi Deci. & alij. ff. de regul. iur. & quando actio non competit pro principali non datur etiam pro ipso accessorio, quia vno cessante alterum quoque cessat, vt in dictis iuribus, propterea quando dotis restitutio non debetur, eo casu non videtur, quod peti possint alimenta. Item non videtur, quod alimenta possint peti de per se, nisi etiam petantur dotes, quia accessorium non potest esse sine principali iuribus predictis. addo, quod alimenta non bene dicuntur accessoria dote: Nam et si maritus dote recepta teneatur alere vxorem, tamen tenetur etiam alere, quando duxit indotatam, & quando dedit dilationem ad soluendum dotem, vt dixi in suo loco, & debentur propter dotem ex quo fructus dotis seruare debent oneribus matrimonio supportandis, & ideo Suzar. & Ioann. Raph. de Parma, quos citat Bartol. in d. §. fin. autem in fruisimo, dicunt bona mariti non esse obligata pro alimentis vxoris, & in eandem sententiam tamquam ab eo ultimo loco relatum inclinare videtur Bartol. in tract. de aliment. circa finem & apertius in l. Lucius, in fin. ff. de aliment. & cibari. lega. vbi mouetur, quia licet certi sint casus, quibus à lege inducitur hypotheca, hic tamen non reperitur inter illos, & respondet illum text. procedere, quando alimenta præstanda sunt ex certo fundo designato, sed vir non habet aliquid bona ad id designata, cum eo transit quoque Abb. in consil. 43. circa finem, versicul. ad vltimum, an bona mariti, volumine secundo, vbi ait, quod bona non obligantur tacite nisi in casibus expressis, at in hoc casu nullo iure cauetur, ergo non est de nouo inducendum, & subdit hanc partem sibi magis placere, præcipue, vbi agitur de alimentis præstandis soluto matrimonio, idem tenet Rom. in consilio 454. numero vigesimo octauo. versum quoad vltimum, vbi dicit communem esse conclusionem, quoniam nullo iure cauetur, Imol. in l. si cum dotem, §. si pater, ff. solut. matrimo. & ante eos Ioan. And. ad Specul. in d. §. formati, & pro hac parte consulit Francisc. de Alberg. quem refert, & sequitur Bald. Nouel. in tract. dot. part. 6. in 6. specia. colum. 3. vbi tamen aliter distinguit, Vital. in tract. clausula. in versum renunciari possit alimentis, colum. 4. ver. item, an vxor, Alciat. in consil. 140. numer. 3. & in prædictis locis respondent ad l. Lucius, quod ibi hypotheca fuit etiam pro vfuris expressa, immo volunt prædicti, quod obligatio bonorum constituta pro sorte non extendatur ad accessoria nisi iuxta dictum, vt per Bald. Nouel. loco prædicto, & hanc partem facit Ioann. Gallus quest. 122. quem citat Dida. in epitomæ sponfal. part. 2. cap. 8. §. 6. num. 15. in fin. vbi dixit, quod vxor pro alimentis, quæ maritus præstare tenetur non potest agere contra emptores bonorum mariti, quod fecus esset si bona essent obligata, quia realis actio sequitur rem in quemcumque transeat possessorem.

Castren. tamen in consil. 8. quem citat Negus. loco prædicto distinguit inter alimenta, quæ petuntur constante matrimonio, & ea, quæ petuntur iam soluto matrimonio, quia primo casu datur obligatio secundo vero non, sed ante eum idem voluit Specul. in d. §. formati, numer. 15. dicens, quod matrimonio constante maritus tenetur alere vxorem ex fructibus dotis, soluto vero matrimonio non

hac tamen ratio non concludit, quia licet vir teneatur uxorem alere constante matrimonio, non tamen inferatur ex necessitate, quod bona mariti sint pro eis alimentis obligata: dabitur enim actio personalis, vel officium iudicis, sed non hypotheca, & prædictam Caltren. distinctionem improbat Alexand. in d. §. finalem in sedulissimo, in d. vlt. postremodicens Bartol. sententiam indistincte procedere tam soluto, quam constante matrimonio: & cum eo transit Plot. dict. consil. 130. numero octuagesimo sexto. ubi citat in eandem sententiam Soci. Ias. & Bertach. & confunditur ratione meo iudicio evidenti: enim ideo bona mariti sunt obligata pro vxoris alimentis, quia sunt dotis accessoria, utique durabit ea obligatio eatenus, quatenus dotis debent restitui na accessorium à principali suo differat, sed obligatio restituendi dotis durat post solutum matrimonium, ergo durabit quoque obligatio respectu alimentorum & non obstat, quod post solutum matrimonium alimenta non debeantur ab heredibus viri, vt inquit Specul. quia fat est, quod pro eis bona sint illis casibus obligata quibus debentur soluto matrimonio, quos supra suo loco annotauimus. posito igitur quod bona sint pro alimentis obligata fatendum erit durare illam obligationem omnibus casibus, quibus alimenta debentur etiam soluto matrimonio.

Hæc sententia sine dubio procedit in fructibus dotis, quia illi petuntur actione de dote sicut ipsa [3] dos. l. si marito. §. si solut. matrim. & fructus dotis conuertuntur aliquando in dotem, l. si ante nuptias. §. si si solu. matri. tacita ergo hypotheca, quia datur actioni de dote, vt in §. fuerat, Institut. de actio. & l. vnica. §. & vt plenius, C. de rei vxor. actio. dabitur pro alimentis liceti pro ipsa dote, ita concludit Vital. in d. ver. an renuncari possit iuri alimentorum, colum. 5. in fin. ver. tamen dico, quod pro fructibus, & ante eum hoc voluit Bald. in d. §. & vt plenius, ff. de impen. in reb. dot. facte ideo accessiones omnes includuntur, proptereaque hypotheca actioni accommodata extenditur ad accessiones, addi potest, quod fructus dicuntur pars [4] fundi, & sequuntur fundi determinationem, l. Iulianus §. si fructibus, ff. de actio. empt. l. fin. §. & vt fructus, ff. de his, quæ in frand. cred. Rom. in consilio. Aret. in consil. 60. cum multis apud Tyraq. de retract. consang. §. 1. gl. 7. numer. 41. & sequi, ubi latè agit, verum est, quod in præfenti questione tractant Dd. de fructibus non solum pendentibus, sed etiam separatis, qui dici non possunt fundi pars.

Et pro prima parte ante Bald. dicit Bar. in d. l. Lucius, in fin. ff. de ali. & cibari. lega. quod ubi fundus inestimatus datur in dotem, ille dicitur obligatus [5] pro alimentis, quia datur pro sustentandis oneribus matrimonij, & sequitur simpliciter Abb. in consil. 43. in fin. volum. 2. Bald. Noel. in d. privileg. 7. colum. 3. ubi dicit, quod hoc casu petuntur alimenta tamquam fructus dotis, qui non pertinent ad virum, quando ipse non sustinet onera matrimonij, hæc tamen distinctionem reprobat Negus. d. 4. membr. 2. part. num. 33. quia in iudicio dotis, quod est vniuersale, omnes accessiones tam naturales, quam ciuiles veniunt inter actionis, & inter fructus naturales, & alias accessiones non potest constitui differentia. mihi quoque non placet ea distinctio, quia si bona stabilia dantur in dotem inestimata, vxor dicitur habere illorum dominium per se, & licet maritus dicatur dominus dotis, tamen etiam vxor remanet

domina, l. in rebus, C. de iure dot. ibi eadem res ab initio vxoris fuerunt, & naturaliter in eius permiserunt dominio, & hoc est privilegium, seu speciale in dote, vt eodem [6] tempore duo sunt eiusdem rei in solidum domini, secundum Baptist. de S. Blasio in tract. de privileg. do. in 2. centur. num. 16. Sive in privileg. 117. sed si est domina fundi inestimati non potest habere super eo hypothecam, quia res [7] mea non potest mihi seruire. l. si rem alienam, la secunda, ff. de pignor. actio. l. in re communi, ff. de seruit. vrb. præd. l. cum in fundum, in principi. ff. de iur. dot. l. si qui ader, ff. de seruit. vrb. præd. l. quidquid, ff. communi. præd. neque pignus, vbi Doctores, ff. de reg. iur. et verum, quod hoc argumentum patitur contradictione, quia multi tenent uxorem esse solum dominam in spe [8] durante matrimonio, & effici verè dominam matrimonio soluto, gloss. in l. quamuis, ff. de iur. in l. si constante. §. si maritus, ff. soluto matrimo. l. in fin. in veric. quomodo, ff. de lib. & posthum. Odo. & Alber. in d. l. rebus, Caltren. d. l. doce ancillam, C. de rei vendi. num. 2. Alexand. in d. §. si maritus, num. 3. & hanc dicit communem Salicet. in d. l. in rebus, num. 5. Bald. Noel. in tract. de dot. part. 8. privileg. & nu. 1. Angel. & alij Institut. quibus alien. licet, in principi. Ias. in §. fuerat, nu. 4. Infruit. de actio. Lup. in repet. c. per vestras, §. 49. nu. 2. de donat. inter vi & vxor.

Propterea ego aliter dico, quod ea distinctio non sustinetur, quia secundum illam non omnia mariti bona essent obligata, sed solus dotalis fundus inestimatus, cuius tamen contrarium tenent, supra relati Doctores, qui indistinctè loquuntur de omnium bonorum obligatione, & ea obligatio seruiet vxori de vento si super eo fundo deberet alimenta sibi debita consequi, nam breui fundus esset consumptus, & vxor remaneret indotata, & per eam distinctionem destrueretur ratio, qua Doctores mouentur, quod scilicet ideo bona sunt obligata pro alimentis, quia sunt obligata pro dote, quæ est principale, & sortem efficit, nam pro dote obligata sunt omnia mariti bona, pro alimentis autem ea distinctio attendenda essent obligati soli fundi dotales inestimati ex quibus præstanda sunt alimenta, sequeretur etiam quod si ex fundis nulli omnino fructus perciperentur maritus non teneretur alere uxorem, vt dicimus, quando alimenta sunt præstanda ex fructibus certi fundi, quod tamen est falsum, & non sunt similes easus, quod alimenta debeantur ex certo fundo, vel quod debeantur ob fructus dotis, vt in proposito declarat Cordub. in l. si quis dabitur, §. si quis ex his, num. quadragesimo tertio, ff. de lib. a. gno. vel alend.

Melius ergo esset dicere quod pro alimentis nunquam mariti bona sunt obligata, quæ opinio si rationibus certandum esset, & integrum foret super ea sententia deliberare, mihi magis placeret, sed quia contraria est communis, vanum esset in iudicio super ea disceptare.

Porro cessat hodie omnis amaritudo stante notiorum consuetudine, qui in dotalibus instrumentis ponunt promissionem viri sub obligatione omnium [9] bonorum, de restituendo dotem cum omnibus damnis, & interesse, & hanc dicit bonam cautelam, Bald. Noel. in d. parte 6. privileg. 7. in fin. quem sequitur Alciat. in consil. 140. numero tertio, & in consil. 32. numero 2. Sed & vana mihi videtur eiusmodi cautela, quia obligatio pro restitutione dotis cum omnibus damnis, & interesse non includit alimenta, sed ea damna, quæ mulier patitur ob retentam dotis restitutionem, & si venissent alimenta

ea fo-

ea solummodo includerentur, quæ debentur in casu restituendæ dotis, non alia, quia tota vis illius promissionis restringitur ad dotis restitutionem, immo altercantur Doctores, si ea stipulatio casum includat, quando dos venit restituenda propter [10] mariti inopiam, & si promissio sit generaliter facta pro omni casu, & euentu restituendæ dotis, Bartol. in l. i. si quis stipuletur, ff. solut. matrim. Bald. in l. vbi adhuc, columnis, 5. ver. iuxta hoc sequitur, & est magis communis secundum Ripam, qui tamen tenet contrarium in l. si constitantem, 95. ff. solut. matrim. Natam in consil. 81. in fin. Marin. Frez. de subfeud. in titul. de author. Baron. erga subfeud. q. 2. per totam, folio mihi 161. sicut etiam ea promissio non includit [11] casum non sequitur matrimonij secundum gl. communiter approbatam in l. i. extraneus. ff. de cond. cau. da. vbi eam sequuntur Bartol. Bald. Caltr. Rom. Aret. Alexand. & Iaf. & multi alij, quos citauit in consil. 131. num. 20. meo ergo iudicio ea stipulatio de reddendo dotem cum omnibus damnis, & interesse non includit ea alimenta, quæ petuntur ab vxore ante dotis restitutionem, quia non dicuntur inter esse dotis, nec veniunt tamquam interesse.

Posito tamen quod bona mariti sint obligata pro alimentis, quæri posset à quo tempore incipiat ea obligatio, an scilicet à tempore dotis datæ, an verò cum maritus moram fecit in præstandis alimentis, & sanè cum alimentorum præstatio pendeat à mera potestate mariti, qui soluendo in tempore, & effugiendo moram facere potest, non obligatio nascatur, videtur eam non nasci nisi tempore existentis conditionis, id est, quando alimenta sunt præstanda secundum textum in l. si. qui potio in pigno. habet. vbi gloss. Bartol. Angel. Salicet. & alij constituunt, quod in debito contractu sub conditione potestatiua [12] attenditur tempus euidentis conditionis, licet fecus sit in stipulatione facta sub conditione casuali, vel mixta, Angel. Alexand. & Iaf. in l. si filius, in princip. ff. de verb. oblig. Bar. in l. si is, qui pro emptore, in §. principali questio. ff. de vscap. vbi latè Iaf. & ideo in actione tutelæ, licet detur hypothecha tacita, tamen ea non oritur nisi finita tutela, vel eo tempore [13] quo tutor incipit male administrare, l. 1. & toto titulo, ff. de tutel. & ratio, distrah. gloss. & Bartol. in l. si rem. §. omnis. ff. de pignor. actio. & licet actio de dote nascatur solum matrimonio soluto, secundum magis [14] communem opinionem, de qua per Bartol. & alios in l. si constante. §. 1. vbi Alexan. num. 4. ff. solut. matrim. sed retineatur ad tempus promissionis, [15] vt per Alexand. loco prædicto, & per Bald. Nouel. in tractat. dot. par. 10. in limit. 16. Neguf. in tract. pigno. in 2. memb. 5. part. num. 10. in vericu. 16. amplia, tamen quod in casu nostro respectu alimentorum cessat ratio, quæ militat in dote, nam conditio dissoluendi matrimonij, atque ita restituendæ dotis dependet à casu, conditio verò soluendi alimenta, pendet à facultate, & voluntate mariti, id quod etiam innuit Socin. in consil. 41. per totam, volum. 4. & cum hac opinione [16] videtur transire Neguf. in 4. memb. 2. par. nume. 51. vericu. à quo autem tempore. Bald. tamen de quo Neguf. non meminit in consil. 268. in fin. volu. 5. dicit, quod non inspicimus tempus præstandorum alimentorum, sed dotis datæ, quia ab eo tempore incipit debitum alimentorum, leg. cum oportet §. sed cum tacitas. C. de bo. quæ liber. & hæc est verior opinio, quia etsi in conditione potestatiua non oriatur actio nisi de tempore euidentis conditionis, tamen considerandum est, quod due sunt obligationes personales: vna, quæ

oritur à principio tempore datæ dotis, & ea producit statim hypothecha: altera oritur cum incipit denegare alimenta, & tunc iam est nata hypothecharia, vt in tutoris [17] obligatione distinguunt gloss. Pet. Cyn. & Salicet. in l. pro officio. C. de admin. tuto. vbi hoc modo intelligunt textum in d. §. sed cum tacitas, sequitur Socin. d. consilio 41. nume. 18. volum. 4. vbi dicit esse de mente Bal. in d. §. sed cum tacitas, & hæc dicit communem, & tenendam esse Neguf. de pignor. in 4. memb. 2. part. num. 12. idem est in obligatione patris legitimi administratoris bonorum filij, quia tacita hypothecha inducitur à lege in eius bonis non incipit à die malæ gestionis, sed à die inchoatæ [18] administrationis secundum gl. fin. Pet. Cyn. Bart. Bald. Salicet. & alios in l. cum oportet. §. fin. C. de bon. quæ lib. Salice. in d. l. pro officio. Neguf. d. 4. memb. num. 17. & in l. memb. 3. part. princ. num. 9. & sequitur ita ergo in proposito à principio tempore datæ dotis sicuti oritur personalis obligatio, quia vir tenetur alere vxorem, ita oritur hypothecharia, quæ tamen habet effectum nisi demum eueniente tempore, & necessitate alendi, & per hæc tolluntur, quæ supra in oppositum fuerunt adducta in prædictis, tamen est, quod aduertatur, quia hoc dictum nihil habet speciale fauore alimentorum, fundatur enim super hypothecha, quæ tacite inducitur à lege fauore dotis, ita vt possit etiam alimentis tamquam sint dotis accessoria. quidquid tamen sit non erat omitendum, & in praxi est maxime cognitione dignum, quia sæpe ad euitandos circuitus agitur directè ad bona obligata.

SUMMARI A.

1. Hypothecha competit pro alimentis in bonis vxoris, vel alterius, qui dotem promissit, & ibi de veritate.
2. Fideiusor obligatus pro principalis tenetur etiam pro vsoris nisi innuat promissera.
3. Hypothecha tacita datur non solum vxori pro dote restituenda, sed etiam marito pro ea consequenda.

PRIVILEG. L.

PER easdem ferme rationes videntur bona vxoris, vel alterius, qui dotem promissit esse obligata marito pro alimentis sibi [1] debitis ob retardatam dotis solutionem, dixi enim supra, quod si promittens dotem non soluit in tempore conuento maritus, qui sustinet matrimonij onera potest consequi vsuras dotales, id est alimenta, & pro eis bona vxoris, vel alterius promissoris sunt obligata, vir enim & vxor sunt correlatiua, & disposunt in vno correlatiuorum locum habet etiam in altero, fin. C. de indic. viduit. tollen. sed vxor habet viri bona obligata pro alimentis, ergo pari modo maritus habet obligata bona vxoris, præterea in marito militat eadem ratio, quæ in vxore, ergo idem ius esse debet, l. à Titio. ff. de fur. l. illud, ff. ad leg. Aquil. & licet alimenta petantur mercenario iudicis officio, tamen non cessat hypothecha, & per hæc rationes ita latè comprobando tenet Neguf. in tractat. pigno. in 4. memb. 2. part. princ. numero 54. vbi per multa reprobatur Bald. Nouel. qui contrarium tenuit in tractat. de dote, in 6. parte, in priuileg. 7. & ibi Neguf. dicit, quod fideiusor obligatus pro sorte simpliciter, & indefinitè tenetur etiam [2] pro vsuris, licet aliud sit, quando intercedit specificè, & limitatè pro certa quantitate, & hoc modo intelligit l. fideiusoribus magistratuum. §. pro Aurelio. ff. de fideiusorib. & pro hac parte facit, quia tacita hypothecha, quæ fauore dotis inducitur, non solum datur vxori,

pro ea restituenda, sed etiam marito, [3] pro ea consequenda, ut probat text. in d.l. vnica. §. et plenius Cod. de rei vxor. actio. vbi notant omnes. ponit Negus. in d. tracta. in 4. membr. 2. par. numer. 35. Immo videtur, quod magis procedat hypotheca in marito petente alimenta, quam in vxore, quia marito verè alimenta debentur tamquam interesse non solutæ dotis, & tamquam accessoria dotis promissæ, vel tamquam vxoris, ut dixi suo loco: vxori autē debentur etiam in casibus, quibus non competit dotis repetitio, ut paulo suprà declaratum est, & accessoriū, vel non potest peti se peti, vel non petitur, nisi in casibus, quibus datur actio ad principale.

SYMMARIA.

- 1 Hypotheca competit cunctisque alimenta debentur, præcipue filio in bonis patris.
- 2 Actio personalis non transit in singularem successorem, etiam si contracta sit, habito respectu ad rem.
- 3 Hypotheca tunc competit pro alimentis, quando de prestanda sunt ex certis corporibus, non aliter, & non 6.
- 4 Hypotheca competit, quando debitum constituitur super tali re, ut enim operatur dicitur super.
- 5 Hypotheca non datur, quando aliquid debetur ex tali fundo, nisi sit causa alimentorum.
- 6 Bona sunt obligata pro alimentis prestandis ex tali re, & idem est in alijs causis favorabilibus.
- 7 Hypotheca competit pro pensione ecclesiastica, quia debetur inuicem alimentorum, & idem in censu.
- 8 Hypotheca competit pro pensione perpetua constituta in contractu.

PRIVILEG. LL.

[i] **M**VLti tenent fauore alimentorum omni casu bona pro eis obligata fore, ita Castren. in consil. 8. quia per supradictum. colum. 2. verlic, illud autem constat, volum. 2. vbi dicit quod onus alendi inheret bonis, & ideo transit in quemcunque bonorum possessorem, & loquitur in alimentis filio in bonis patris, & licet de eo mentionem non faciat, tamen Duran. in tractat. de arte testat. cit. 3. de liber. inlit. cap. 17. num. 7. vbi explicitè dicit, quod filijs obligata sunt paterna pro alimentis, ideo agere possunt ad bona, quia onus illud sequitur quemlibet possessorem, & ante eum relato Castren. hoc probat Deci. in consil. 376. numero tertio & sequen. num. 3. Lup. in c. per vestras. §. 23. numer. 16. & sequen. de donat. inter virum & vxor. & seq. D. Becius in consil. 8. numer. 7. ii. & sequen. & prædicti omnes id tenent sine hesitatione aliqua, & dum dicunt, quod onus hoc transit in possessorem bonorum, iam admittunt esse reale in iunctum bonis, & consequenter bona obligata esse, nam realis actio illa est, quæ rem sequitur, ut Insti. de actio. §. namque agit quis actio verò personalis [2] nõ transit in singularem successorem, nec rem sequitur, l. eum cui. C. de actio. & obligat. cogi. §. unde queritur. ff. ad Trebell. leg. fin. C. de hered. actio. id quod procedit etiam, quando principalis obligatio est contracta, habito respectu ad rem, l. quædam. §. nihil interest, vbi Ias. ff. de edendi. si hæres institutus. §. fin. ff. ad Trebell. multos citat Tyraquel. de retract. consanguin. §. 8. gloss. 3. num. 6. & sequen. Verum ex his, quæ suprà diximas in privilegio ab hinc secundo, patet erroneam esse hanc opinionem, siue teneamus bona mariti esse vxori obligata pro alimentis, siue non, quia tenentes primam partem, mouentur non ex aliqua obligatione principaliter inducta fauore alimentorum, sed ex ea quæ conceditur doti, si verò

secundam amplectimur, tunc sic licet arguere: si vxor non habet hypothecam in bonis viri, cui dotes tradidit, pro quibus bona sunt obligata, & quorum contemplatione alimenta sunt prestanda, quanto minus erunt obligata in alijs casibus minus favorabilibus, & in quibus non tanta ratio versatur? & contrarium expresse tenet Did. in Epitome de spons. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 14. vbi inquit, nullum omnino ius hypothecæ competere filio in bonis patris, id quod dicit etiam Corduben. in l. si quis à liberis. §. idem rescriptis, numer. 81. ff. de liber. agnoscen. vel alien. vbi inquit, in emptorem bonorum minimè descendere obligationem, quia pater obstringitur erga filium naturalē, licet descendat in hæredē, & tunc solum videntur obligata pro alimentis, quando certa corpora designantur, ex [3] quibus præstentur, ut est text. in l. Lucius, vbi Bartol. not. si de alimen. & cib. leg. Barto. in l. funder. ff. de annu. leg. Roma. in consil. 388. & ante eos Azo in Sum. ff. de alimen. & cib. legat. numero quinto. Vbi inquit, hoc casu quemlibet fundi possessorem posse conueniri ad illorum præstationem, Bartol. in consil. 211. quidam sibi filios, numero quarto. volum. Come. in consil. 296. volum. 1. Ioan. Fab. in §. item Seruiana. colu. fin. Inlit. de act. Vital. in tract. claus. tit. an possit renunc. cia. alimen. colum. 4. circa fin. Natt. in consil. 21. numer. 88. Euerard. loco 24. colum. 4. ver. item non, vbi infert idem esse in pia causa, Didac. d. numer. 14. vbi ita intelligit text. in l. Lucius. ff. de alim. & cib. leg. Cordub. in d. l. si quis à liberis. §. vtrum, num. 35. in quo est aduertendum, quod etiam Euerard. loco prædicto innuat hoc esse speciale in gratiam alimentorum, & ideo extendi ad causam piam, tamen hoc est regulare, quia vbi aliquid debetur, vel relinquitur super certis bonis, ea bona videntur obligata [4] pro tali relicto, vel debito, Alexand. in consil. 156. num. 3. volum. 6. Afflic. in decil. 162. num. 2. Crauet. in consil. 20. numer. 10. Natt. in consil. 141. numero sexto, verius tamen est id esse singulare alimentorum fauorem, nam si aliud quod relinquitur præstandum ex tali fundo, dabitur solas [5] personalis, non realis actio, l. fin. in fi. ff. de cõtrahen. empt. l. liberto, iuncta gloss. ibi. ff. de annu. lega. & quod sit speciale in alimentis, ponit Speculat. in titu. de loca. §. nunc aliqua, num. 109. ver. 86. vbi dicit, quod in relicto alimentorum causa factio ex tali re, [6] remanet illa res affecta, idem dicit Guid. Papæ in quest. 576. in principi. vbi inquit, procedere hoc solum in favorabilibus relictis, non in alijs, idem voluit Gigas de pensio. in quest. 51. num. 3. vbi quod si in aliam causam relinquuntur redditus certi ex tali fundo, non oritur hypotheca, licet aliud sit in alimentis: & per hanc rationem, quod de alimentis dicitur, locum habet quoque in ecclesiasticis pensionibus. [7] Illæ enim assignantur loco alimentorum, sicut pro alimentis datur hypotheca, ita pro pensione, Roman. in consil. 338. vbi latè agit, & tres adducit rationes, sequitur Felin. in c. ad audientiam, il. 2. num. 6. de rescript. latè Gigas d. quest. 51. numero primo & sequen. Follet. in sua praxi censua. ver. huiusmodi census, num. 113. vbi extendit etiam ad constitutionem census, Corduben. in d. l. si quis à liberis. §. si quis ex his, nu. 41. & id locum vendicari in pensione quoque, que fit ex contractu, vel aliter constituta, [8] illi tamen sit perpetua. Specu. in d. ver. nunc aliqua. quest. 86. nu. 159. Guid. Pap. quest. 432. vbi allegat Hostien. & Pet. Jac. & idem concludit Guid. Pap. in d. quest. 576. in pensione relicta pro annuarijs, vbi dicit vidisse ita indicari, & rationē esse, quia continent alimenta eorum, quibus

quibus relinquuntur eiusmodi legata, sed verior est ratio, quia causa est pia, quæ æquiparatur alimentis, sequitur Gigas de penio. q. 44. regulariter igitur bona non sunt pro alimentis obligata, nisi quando alimenta ex certo fundo relinquuntur, vel quando super aliquo fundo constituntur, quia tunc non denegatur hypotheca erit tamen hoc speciale alimentorum privilegium, quod datur hypotheca, quando relinquuntur ex certo fundo: quod secus est in eo, quod aliam in causam debetur.

SUMMARIUM.

1. Actio personalis pro alimentis datur contra tertium possessorem bonorum obligatorum. & ibi de veritate.
2. Excusatio exceptio competit tertio possessori, quando convenitur pro prateritis collectis. & ibi de veritate.
3. Vasallus cogitur novum dominum recognoscere, quando facta est mutatio.
4. Emphyteuta tenetur novum dominum recognoscere.
5. Emphyteuta novum, vel temporis tenetur dominum recognoscere, quando res sui alienata.

PRIVILEGIUM LII

Diximus bona ex quibus debentur alimenta, censeri obligata, & idem esse, quando super certo fundo sunt relicta, quia dictio illa, super, importat obligationem bonorum, & hoc casu non est dubium, quin tertius possessor possit conveniri, ex quo res iam tunc vitio seu onere affecta in eum transfuit cum suo onere, difficultas tamen est, an talis possessor rei obligatus possit actione personali conveniri ad præstandum alimenta, & certe regula est, quod personalis actio trahit in successorem singularem, l. eū cui. C. de actio & obli. et si obligatio contracta sit intuitu rei, l. quædam. 4. nihil interest, ubi l. si. ff. de ed. ed. c. aliis de quibus supra in proximo privilegio, sed Guid. Pap. in quest. 576. concludit, tertium possessorem [1] rei, super qua sunt constituta alimenta, vel ex qua præstantur sunt, conveniri posse actione personali, & idem dicit in relicto pro annuierariis, pro decimis, pro oblationibus, & pro tributo Principis, Ripa in l. 1. §. si hæres, numer. 14. ff. ad Trebellian. ubi inquit, sic tenuisse paucis ante diebus, Gigas de penio. questio. 44. nunc. 1. movetur Guid. Papæ ex l. Lucius. ff. de aliment. & cibariis. legat. ubi fit mentio de alimentis in e. quanto, in fin. de vsur. ubi tractatur de decimis, l. Imperatores. ff. de tutel. & ratio, distrah. ubi de tributo. Hæc tamen iura mihi non probant, nam l. Lucius, nihil dicit de singulari successore, sed tractat solum, an alimentorum præstatio minuat, quando ex fundo ad id obligato minus est perceptum, vel ageatur, quantum plus est perceptum, quam sit pro alimentis necessarium, bene id de successore ponitur in l. 1. ff. eodem tituli. ubi glossa allegat d. l. Lucius, sed ille textus potest evitari, quia secundum primum glossæ intellectum loquitur in successore universali, ut est fiscus, qui est loco hæredis, aliud verò est in particulari: text. verò in d. c. quanto, licet dicat possessores prædiorum esse compellendos ad solvendum decimas, & oblationes prædiorum ad id obligatorum, tamen non dicit, quod personali actione conveniantur, proinde intelligi debet quod compellantur ordinariis remediis, videlicet misso creditore in possessionem rerum donec sit satisfactum, ut fit in actione hypothecaria, vel Saluiano utili, & hæc compulsio erit non præcisa

sed causativa, ita quod cogentur vel prædium dimittere, vel solvere, & hoc modo intelligo, secundum intellectum glo. in dict. l. 1. ff. de aliment. & cibariis. legat. similiter text. in l. Imperatores, dicit quod persona non est obligata, sed res, & ubi etiam obligata esset persona intelligi debet, vt contra personam detur actio ad rem quam possidet, id est, conveniantur pro re, non pro debito ex causa vectigalis, idem Aretin. in consil. 104. in causa magnifici. colum. 2. dicit, quod ex quo possessor [2] conveniuntur ex hypotheca tacita legali quæ datur pro tributo, vel collecta, potest opponere excusationis exceptionem, quando agitur pro tempore præterito, sequitur Natt. in consil. 71. in fin. negant igitur personalem dari pro tributo temporis, quo alius possidebat. cum verò dicunt necessariam esse excusationem errant quia eo casu non est excusatio necessaria, vt ibi in d. l. Imperatores, verisimiliter præteriti temporis vectigal solvere debere, & in l. 5. §. fin. ff. de censib. ibi, ob tributa præteriti temporis, frustratorium autem remedium agendi contra tertium possessorem, si Actor exceptionem excusationis possit repellere, & quod novum est de tributo, decimis, oblationibus, & collectis præteriti temporis, locum quoque habet in futuris, quia pro eis non datur personalis, sed realis actio, & possessor compellitur reali actione bene verum est, quod traditum est remedium, per quod succurritur creditori, qui enim prædium emit tributarium, vel alij præstationi obnoxii, tenetur dominum recognoscere, & cogi ad id potest via iuris, quia ubi ius domini transferatur in alium, fieri debet obligationis renovatio, l. omnes. §. ff. v. usufruct. quem admodum. can. ubi loquitur de usufructuario, & glossa ac Bald. inferunt ad [3] vasallum, qui cogitur novum dominum recognoscere, & in vasallo ponit Bald. in l. sicut datam, in fin. C. de libe. caus. & in emphyteuta [4] idem Bald. in l. plures apochas, numer. 4. C. de fide instrum. Natt. in consil. 382. & ante eos Specul. in tit. de locato. §. nunc aliqua, numer. 191. ver. 165. & comprobant in consil. 208. in 2. vol. quod nunc est sub prælo. & licet prædicti loquantur quando directum dominium transferatur de vno ad alium, tamen idem est, quando mutatur vasallus, vel emphyteuta, & res ipsa alienatur, quia novus emptor tenetur [5] recognoscere dominum, ita Bald. in Authent. si quas ruinas, numer. 4. vers. quarto fiet. C. de sacrosanct. ecclesie. ubi dicit, triplici ratione fieri debere renovationem, & inter alias illa est præcipua, vt vasallus, qui est singularis successor possit conveniri. ecce ergo, quod præsupponit non posse illum conveniri, saltem personali actione, nisi facta recognitione, atque ita sumitur teneo, licet neminem inveniam declarantem, non enim facile vulneraretur sunt communes iuris conclusiones, sed illis est, quoad fieri potest, tenaciter inhaerendum, & ita intelligende erunt omnes illæ limitationes, quas Ripa in d. §. si hæres adducit & id totum provenit ex obligatione bonorum, non autem ex aliqua personali obligatione, nam personalis, quæ erat in primo possessore, non transit in secundum, sed apud illum remanet, quid deo potest personali actione conveniri, vt concludunt Aretin. & Natta in locis supra citatis, & successores qui neque contraxit, nec quasi contraxit non potest obligari, & sine obligatione non datur actio.

SUMMARIUM.

1. Compensari dicitur solvere etiam, quando solutio est in condicione.
2. Compensare potest, qui iuravit compensare.

- 3 *Emphyteuta creditor domini non primatur, licet cessauerit solvere, si tamen est paratus compensare.*
- 4 *Compensare potest, si tenetur solvere, etiam in causis favorabilibus.*
- 5 *Compensatio non habet locum in causa alimentorum.*
- 6 *Compensatio non datur contra ex actione subsidij charitativis impositur ratione alimentorum.*
- 7 *Compensatio non imponitur contra pensionem Ecclesiasticam impositam contemplatione alimentorum.*
- 8 *Compensatio non habet contra debitum ex causa vitalis.*
- 9 *Compensatio contra alimenta debita opponi potest de operis non prestitis, quando alimentarius tenebatur operari.*
- 10 *Impedendum non est ei qui non implet ex parte sua.*
- 11 *Exceptio proveniens ab eodem fonte non censetur revocata a statuto excludente omnes exceptiones.*
- 12 *Operari tenetur is, cui alimenta in domo relicta sunt.*
- 13 *Agens ex contractu vitro citroque obligatorio repellitur, nisi primo implet ex parte sua.*
- 14 *Qualitates a statuto, vel dispositione requisita probanda sunt ab eo, qui se fundat in dispositione.*

PRIVILEG. LIII.

Compensans [1] dicitur solvere, l. si debitor, vbi Alber. & alij notant ff. qui potio. in pigno. habe. Bartol. in l. auferetur. §. qui compensationem. ff. de iure fisci, in l. diuortio. §. ob donationes, in 2. oppos. ff. soluto matrimonio cum infinitis apud Tyracellum de retract. consanguini. §. 3. glof. 3. numer. 2. ita quod conditio solvendi impletur per compensationem, l. si peculium. §. de illo. ff. de statulib. vbi Doctores ad id considerant, & multi volunt id procedere etiam in eo, qui iuravit [2] solvere, vt scilicet possit nihilominus compensare, Bartol. Angel. Cuna. & Alexand. in l. amplius. ff. rem rat. habe. Bald. & Abb. in cap. ad nostram. il. de iureiurand. Ioan. Fab. & Ioann. de Plat. in §. in bonafidei Institutio. de action. cum infinitis similibus. hinc vasallus, & item emphyteuta, qui in tempore non soluit, euadunt [3] caducitatis penam, si parati sint compensare, volunt. Specul. & Ioan. Andre. in titul. de locato. §. nunc aliqua, numer. 80. questio. 79. cum similibus. & procedit compensatio etiam in causis favorabilibus, vt est [4] dos, Doctores in d. l. diuortio. §. ob donationes. & dicit Afflic. in decif. 122. nu. 4. quod compensatio opponi potest contra instrumentum dotale. cum ergo dos, & alimenta procedant a pari, videretur compensationem admittendam quoque fore in alimentis propter argumentum aequiparatorum. At secus est quia in alimentis compensatio non datur [5] vt est text. in l. in ea que est quarta, C. de compensatio Ioan. Fabr. in §. in bonae fidei, numer. 19. col. penult. versic. sed numquid potest opponi Institut. de actio. Pract. Papien in for. libell. quo agit pro legato rei singul. in princip. numer. 86. vbi dicit esse introductum speciali favore alimentorum. Belinci in tracta. de charit. subsid. in questio. 31. vbi inquit quod non datur compensatio [6] in exactione subsidij charitativis, quando fuit impositum ratione alimentorum. Gigas in tract. de pensio quest. 92. numer. 4. vbi infert quod si pensio fuit imposita pro [7] alendo eo in cuius favore fuit constituta non recipiet compensationem, licet aliud sit quando non fuit constituta ad alimenta, & nouissi-

mè hanc partem tenet Sebast. Med. in tracta. de compens. quest. 14. & ratio est quia causa alimentorum non patitur dilationem vt dixi suo loco, & procedit non solum in alimentis, sed etiam in quocunque debito ex [8] causa vitali, vt est text. in leg. ob negocium, vbi not. glo. & Bartol. ff. de compens. & glo. ibi inter casus quibus denegatur compensatio enumerat causam alimentorum, & bene, quia si debitum pro causa vitali non compensatur, multo minus compensabitur ipsum alimentorum debitum, nam propter quod vnumquodque tale, & illud magis, Authen. multo magis, C. de sacrosanct. eccles. hac tamen conclusio fallit quando alimentarius tenetur operari ad commodum eius, qui alimenta [9] prestat, quia tunc si desit operari compensatur cum operis, vt est text. in l. in rebus, §. possunt, ff. commod. l. si serui. §. fin. ff. de adil. edict. ita dicit Salicet. in l. si constat, colum. 2. versic. exempla huius compensationis, C. de copenat. sequitur Ang. Are. in §. in bonafidei, n. 7. vt tu potes addere, Institut. de actio. Sebast. Med. loco supra relato, numer. 4. & ratio est quia alimenta tunc non aliter debentur nisi operando, ergo qui non operatur cum non faciat quod debet, non recipit quod [10] oportet, l. cum proponas, C. de pact. & ibi Bartol. Alexand. Curt. iun. las. & alij, l. quare §. inter locatorem, ff. loca. Corne. consil. 122. colum. 3. volum. 1. Ruin. in consil. 143. numer. 8. volum. 4. Do. Becius in consil. 45. numer. 6. & nisi fieret compensatio locupletaretur alimentarius cum aliena iactura, quod esse non debet, & non est mirum quod exceptio operatum non prestatatur minuat debitum alimentorum, & opponi possit, nam ea oritur ex eodem fonte vnde descendit obligatio alimentorum, & est regulare quod sublati [11] omnibus exceptionibus admittantur illae quae proueniunt ab eodem fonte, Bartol. in l. 1. §. & parui, numer. 5. ff. qui vt aut clam. Bald. in l. ex praediis, numer. 1. C. de euictio. Felin. in rub. de exceptio. in c. ex parte, numer. 12. de offic. de leg. Paris. in consil. 81. numer. 3. volum. 3. Rip. in consilio 78. numer. 2. Craue. in consil. 127. numer. 14. Corne. consil. 351. numer. 11. Capic. deci 17. numer. 9. Natta in consil. 47. 4. numer. 3. Cephal. in consil. 387. numer. 1. & 15. quando enim alimenta relinquuntur alicui in domo, [12] tenetur is operari ad commodum heredis secundum alimentum, ea ipsa obligat alimentarium ad operandum, quo circa non admittitur is ad petendum alimenta nisi probet impleuisse dispositionem ex parte sua, & male [13] agit, l. Iulianus. §. offerri. ff. de actio. empt. l. ediles, §. fin. ff. de edil. edict. Bart. in l. si soluturus, ff. de solutio. & qui vitur statuto vel dispositione aliqua tenetur obsequere omnes [14] iudicialis qualitates, l. 1. §. quod autè ai prator, ff. ne quid in sum. publi. cum multis quos allegat in consilio 45. numer. 14. qualitas autem operandi tacite inest in ipsa dispositione quae mandat alimenta prestari, ergo ea deficiente attenuantur alimenta, ita vt alimentarius tanto minus recipiat pro alimentis, quantum important opera, quae erant prestanda.

S V M M A R I A.

- 1 *Nemo debet molestari pro debito alterius.*
- 2 *Vasallus nihil potest in fundo facere in prauidium successoris.*
- 3 *Agnatus succedens in fundo, non tenetur solvere debita.*

ta & valli ultimo loco defuncti.

- 4 Fructus feudi expacto & providentia capi non possunt in executione pro debito vassalli fecus in feudo barellano.
- 5 Maioratus possessor non tenetur pro debito antecessoris quousque fundavit maioratum.
- 6 Beneficiarius non tenetur ad debita precessoris.
- 7 Hæres beneficiarius tenetur rem ecclesie redimere, quousque auctor obligaverit.
- 8 Successor in beneficio tenetur solvere debitum, quod antecessor contraxerat ratione alimentorum, fecus quando ratione rerum propriarum.
- 9 Sacerdos vivere debet de fructibus beneficii.
- 10 Minoratus possessor soluit debitum ab antecessore contractum, pro alimentis comparandum.
- 11 Maioratus possessor potest bona alienare, ut seipsum alat.
- 12 Successor in rebus ecclesie tenetur ad debita contraria pro conservatione rerum illarum.
- 13 Vassallus tenetur solvere debita contraria ad precessorem pro conservatione feudi.
- 14 Maioratus possessor tenetur ad debita facta pro repARATIONE rerum maioratus.
- 15 Successor in dignitate tenetur servare contractum factum ab antecessore, sub nomine dignitatis.

PRIVILEG. LIV.

PRO debito vnus, non debet [1] alius molestari, l. non debet alteri. ff. de regul. iuris. l. coheredibus. C. famul. circumsd. l. si vnus. §. ante omnia. ff. de pact. c. denique. l. quæstio. §. facit titul. ne vxor pro marito & idem successor in feudo non tenetur pro eo, quod tenetur vassallus, quia non potest in successoris [2] præiudicium aliquid facere, cap. 1. vbi gloss. fin. in titul. qui successor. feud. da. tenet. vbi Ifern. in fi. Laud. colum. 2. Præposit. num. 6. Afflicti. colum. 16. vers. secundus casus. Paris. in consil. 13. nu. 147. volum. 4. & hæc ratio agnatus, qui succedit in feudo non tenetur æs alienum vassalli defuncti exolvere, [3] si non sit illius hæres, vt probatur in c. 1. vbi Ifern. & alij omnes, an agnati vel filius, Ruinus in consil. 17. num. 1. volum. 1. ad idem est textus in c. Titius, vbi Bald. ff. de feud. fuer. controuersi. & ibi dicunt Doctores, quod de feud. non tenetur agnatus solvere creditoribus, Bal. in cap. 1. de grad. succed. in feud. Cardin. in c. 1. §. quin etiam, titul. Episcopum, vel Abbatem. Alex. in consil. 19. volum. 1. & Curt. Iuni. in consil. 138. Martinus Frez. de subfeud. author. 26. numer. 10. Ioann. Baptif. Surd. d. c. 1. numer. 13. an agnat. vel filius, & quando feudum esset expacto, & proindit, tunc fructus feudi non possunt capi in executione [4] in præiudicium successoris pro debito vassalli, licet fecus in feudo hæreditario, vt per Afflicti in decisio. 26. per totam, eadem ratione, qui possidet maioratus non tenetur ad æs alienum contractum per [5] antecessorem, cuius non est hæres, & qui non est fundator maioratus, Bald. in consil. 17. volum. 1. Alexand. in consil. 29. volum. 6. Anton. Padil. in l. vnus ex familia. §. si de falcidia, numer. 7. ff. de legat. 2. Ludouic. Molin. in tractatu de primogenit. Hispan. libr. 1. c. 10. numer. 29. in fin. similiter qui succedit in beneficio, non tenetur ad debita [6] precessoris, imò si ille rem ecclesie obligasset pro debito proprio, hæres eius teneretur [7] redimere, vt est textus in c. ex presentium, vbi Abbas num. 1. de pignori. Felin. in c. acceptimus, versic. tertio de iur. de fide instrument. post Barbat. in c. vbi super, de rebus ecclesie. non alie-

nand. si tamen debitum sit contractum pro sustentatione personæ, id est, pro alimentis illius beneficiarius, successor in [8] beneficio tenetur, ita Ioan. Andre. quem ceteri sequuntur in c. ex presentibus, de pignori, vbi dicit, quod vbi debitum contractum est pro sustentatione personæ tenetur successor: fecus quando pro sustentatione rerum propriarum, & ibi late comprobatur Abb. num. 4. & sequent. vbi intelligit, quando beneficiarius non habebat bona propria obligata, & contraxit ductus spe solvendi de fructibus ecclesie: & ratio est, quia debet sacerdos vivere [9] de fructibus ecclesie, c. cum secundum Apostolum, de præbend. Innocent. in c. Episcopus, eodem titul. præterea non est mirum, si successor tenetur hoc debitum exolvere, quod erat ecclesie iniunctum, & dicit Abb. in cap. si quorundam, num. 2. de donatio. quod vbi sacerdos obligat bona ecclesie pro sustentatione propria, non dicitur proprium debitum, sed debitum ecclesie, Padil. in dicto §. si de falcidia, numer. 17. vbi infert ad possessorem maioratus, & [10] dicit illum teneri ad soluendum æs alienum, quod antecessor contraxit, vt seipsum aleret, Ludouic. Molin. dicto cap. 10. numer. 32. vbi tamen refert Peraltam contrarium tenere in maioratu, quando fundator non tenebat illum alere. ego verò existimo contrarium esse verius, & teneri semper successorem, quia si successor maioratus tenetur alere secundogenitum, vt suo loco dictum est, quanto magis tenetur seipsum alere? est hæres, qui minus iuris habet in rebus ecclesie, potest illas obligare pro suis alimentis, quanto magis id licebit possidenti maioratum, qui longe plus iuris habet? id verò minus est dubium in vassallo, nam is poterit feudum obligare in præiudicium, vt se alat, ex quo dominus tenetur illum alere, vt dixi, sed an possit id facere in præiudicium agnati, minus est dubium, si se ipsum in casu, quo agnatus tenetur alere, res esset clara, per ea quæ dixi de ecclesia & de possessore maioratus, & in possessore maioratus, quod possit bona [11] alienare, vt seipsum alat, post Didac. & Gregor. ponit. Padil. in Authent. res que, numer. 79. C. commun. de legat. contrarium voluit Ludouic. Molin. in dicto tractatu lib. 4. cap. 6. numero vigesimo secundo, & sequent. vbi tenet, quod bona maioratus non possint alienari etiam pro alendo possessore, sequitur Cordubæ. in leg. si quis à liberis, §. vtrum, numer. 22. ff. de liber. agnoscer. vel alend. sed Molin. non est sibi contrarius, quandoquidem dict. cap. 6. non negat successorem in maioratu teneri ad æs alienum contractum pro sustentatione auctoris, sed dicit bona non posse alienari. tenebitur igitur successor: sed idem non fiet alienatio: si enim alienatio permittetur, facile eueniret, vt breui maioratus bona destrueretur, & euanesceret, & facilius impositum onus super fructibus, quam super ipsa re, vt videri potest apud Afflicti. & qui ab eo citantur in dict. decis. 26. infertur ex hoc magis necessarium esse causam conservandi rem ipsam, quam eiusdem rei possessorem nam pro rei conservatione obligatur successor, vt de rebus [12] ecclesie probat tex. in cap. 1. de solutio. vbi late Doctores. similiter vassallus feudi successor licet non sit hæres tenetur solvere debita vassalli defuncti si ea fuere contracta pro utilitate [13] feudi, puta pro Castri refectione, Vern. in c. 1. §. si vassallus, hic hmit. lex. de in. consuetu. incip. Brun. in consil. 104. per totum, Crauet. in consil. numer. 1. Martin. Frez. de subfeud. in titulo de auctor. Baron. author. 29. numero decimo & Sotobac. in tract. de feud. parti.

12. nume. 100. idem in rebus [14] maioratus conclusio Padill. in d. §. si de falcidi. numer. 9. vers. secundum limitibus. Ludou. Molind. lib. 1. cap. 10. num. 20. & sequent. & lib. 1. cap. 16. num. 28. ubi tamen dicit procedere casu quo confitetur pecuniam esse versam in eam causam. movetur duplici ratione, prima, quia bona prohibita alienari, possunt distrahuntur ex causa necessaria: secunda est, quia verisimile est, quod autor maioratus voluerit bona conservari, non autem aliter conservari possunt, nisi in eam causam aliqua impendantur. Padill. ac Ludovic. alios casus referunt quibus tenetur successor debita antecessoris exolvere. generaliter autem verum est quod successor in dignitate, tenetur antecessoris contractum servare [15] sub nomine dignitatis celebratum, Cyn. in leg. digna vox, ubi Bald. versio. modo iuxta hoc est. Caltren. versio. ultimum per istam legem. Cod. de legib. Caltren. in l. final. versio. & nota. Cod. de transactio. Oldr. in consil. 94 in versio. sed quid in casu praesenti, Bald. in l. prohibere. §. quod vi aut clama. Roman. in consil. 116. colum. 6. volum. 1. & hanc opinionem probantur Felin. Socin. Iaf. Deci. Paris. Boer. Bruin. Crauet. Natt. Roland. & alij, quos citat & sequitur decif. Pedemont. 130 numer. 11. Quintil. Mandos. consil. 95. numer. 2. 3. & sequent. ubi loquitur in Pontifice, & Prælato, & aliqua etiam ponit Corbulus in tractatu de caus. quibus emphyt. priuat. tituli. de caus. priuat. ob non solut. canon. limitatio. 2. numero primo, & sequent. in quo tamen articulo, an prælatus successor ligetur contractu antecessoris dixi nonnulla in consil. 183. numer. 24. & sequent.

S V M M A R I A.

1. Cedi potest omnis actio. ubi late.
2. Restitutio in integrum cedi potest.
3. Res sua quilibet est moderator, & arbiter.
4. Cedi non potest ius percipiendi alimenta. limita num. 13. & 15.
5. Privilegium personale extinguitur mutatione personae.
6. Cedi non potest ius exigendi vsuras dotales. falsus numer. 11.
7. Cedi non possunt, quae in heredem non possunt transmitti.
8. Cessionarius cedit in ius cedentis.
9. Cessionarius repugnat eadem persona cum cedente.
10. Opera famulorum cedi possunt.
11. Vsurarius maritus debita pro tempore prateritis cedi possunt.
12. Societate dissoluta, transiunt in heredem negotia iam gesta & lucra facta.
13. Alimenta prateritis temporis alicui velicta transmittuntur ad heredem.
14. Cedi potest a muliere exercitum duellorum actionem competentem ad repetitionem dotis propter vergentiam mariti ad inopiam.
15. Cedi potest ius petendi alimenta, quando sit cessio ad commodum cedentis.
16. Confessio cedentis nocet cessionario, quando cessio facta est periculo cedentis.

PRIVILEG. LV.

Ius quodcumque regulariter cedi potest, & omnis [1] actio, l. fin. C. de hered. vel actio, l. 2. ubi glo. & alij, Cod. de litigio. gl. in l. plane, in versio. debeat.

ff. famul. eriscunt. imò ipsa quoque in integrum restitutio [2] cedi potest, l. quod si minor. in princip. ubi glo. Bartol. & alij, praecipue Alber. ff. de administratione. tutor. & late agit Tyrageu. de retracta. conflagunt §. 26. glo. §. num. 2. & sequent. ubi ponit de rei vindicatione, de actione utili, de spe probabili, de conditionali debito, de futuri fideicommissi spe, de hereditate, de conditione futuri, de actione furti, de restitutione in integrum, & de multis aliis rei enisus quilibet est moderator, [3] & arbiter, l. in re mandata, Cod. manda sed non est absolute dominus rei si non possit eam in alium transferre. Verum ius alimenta percipiendi non potest cedi, [4] nec alium transferri, ita Bartol. in l. cum, Titio, numer. 2. in fin. ff. ad legem Falcid. ubi inquit, quod alimenta coherenter personae, & alia sunt alimenta in persona viuius, alia vero in persona alterius, & inquit idem esse in usufructu, quod vendi, aut cedi non potest, idem voluit Bal. in l. numer. 7. versio. modo quæro. C. de privileg. dot. ubi inquit, cedi non posse, maxime in praedictum tertij, allegat in argumentum l. dominus, §. final. ff. de usufructu. & infert, quod vxor non potest alij cedere ius repetendi dotem ob mariti vergentiam ad inopiam, quia ea dos debet nihilominus serviri oneribus matrimonio nij & ex ea sumenda sunt alimenta viui, vxoris, & filiorum, sequitur ibi Salicet. Curti. Seni. in consil. 57. summa ritus, per totum, & praecipue volum. 2. Iafan. l. si constante, numer. 231. & sequent. ff. soluto matrimonio, ubi defendit eam Baldi sententiam ab omnibus impugnationibus, Fabian. de Monte in tractatu de pignationibus, & venditio. in 4. quaestio. princip. quaestio. ubi late agit, Bald. Nouell. in tractatu dot. part. vltim. versio. sed non congruenter, colum. 19. & dicit Socin. lun. in consil. 55. numero undecimo, quod hac opinio est equior, & communior, & idem repetit in fine nume. hanc etiam tenet Tyrageu. de retracta. conflagunt §. 26. glo. 1. numero septuagesimo secundo, ubi post Abb. in praeterea, in fine, de iure patronat. inquit idem esse in alimentis, quae patrono debentur ab ecclesia, Cordub. in l. si quis a liberis §. patens, nu. 59. ff. de liber. agnosc. vel alien. facit, quia privilegium, & quodcumque aliud ius personale [5] extinguitur mutatione personae, l. i. Cod. de imponen. lucra. descript. 1. deo Baldus in Rubric. C. de vltur. num. 5. concludit, quod si vir creditor [6] soceri ex causa dotis mutuo capiat ab amico pecuniam, & ei cedat suum creditum dotale, non poterit cessionarius exigere vsuras, quas tamen exegisset, nulla facta cessione, sequitur Alexand. in l. insulam. §. vsuras, in fin. ff. soluto matrimonio. Lauren. in tractatu vsurar. quaestio. 34. nume. 78. Anan. in c. salubriter, nume. 3. de vltur. Deci. in consil. 571. numer. 1. Socin. in consil. 88. numer. 23. volum. 4. Neguzan. in tractatu. de pignoris. in 5. membro 5. part. principal. numer. 16. versio. secundo restringitur, Bero. in consil. 78. num. 20. volum. 1. bene verum est, quod in hoc mutuo tenent contrarium, & potest videri apud Moder. Gall. in tractatu de vltur. numer. 526. & dixi late in consil. 269. dum in facti contingencia responderem, & ad hanc quaestionem applicari poterunt, quae dicam infra super quaestione, an alimenta transmittantur ad heredem, nam [7] cedi non possunt, quae in heredem non possunt transmitti, l. si ex plurius, ubi Dyn. Bartol. & alij, ff. de administratione. tutor. l. non solum. §. si puella. ff. de ritu nuptia. alios citat Tyrageu. dict. §. 26. glo. 1. numer. 44. facit etiam, quod dicimus, nuri alimentorum renunciari non posse, ut paulo infra attingam.

cingam, ea autem ratio quam ponit Barto, in dict. l. cum Titio, quod alia sint alimenta in persona vnus, & diuersa in persona alterius, inuit cessione prohiberi non fauore eius cui alimenta debentur, sed eius à quo sunt prestanda, ne scilicet in plus grauetur, quam si primo creditor debetur, & hoc etiam innuit Bal. in dict. l. i. Co. de privileg. dot. dum inquit maxime in preiudicium tertij, sed mihi non placet, quia nullum versatur preiudicium debitoris, nec eius conditio mutatur creditoris per cessionem fit deterior, nec augetur, aut mutatur forma debiti, sed eo modo ligatur debitor erga cessionarium, quo tenebatur erga cedentem, quia cessionarius [8] succedit in ius cedentis, l. emptor, vbi Bal. in l. notab. Cod. de hered. vel actio. vend. & reputatur eadem [9] persona, l. si donata. §. ff. de donatio, inter virum & uxorem. Cent. in consil. 83. num. 10. & consequitur id solum ius quod habet cedens, l. idemque, §. si cui mandauero, ff. manda. l. i. C. de nouat. §. 2. C. de donatio. & melius in l. si ager. in fine, vbi Bartol. & alij ff. de rei vend. propterea si cessio teneat, in cessionarium transiit ius solum petendo alimenta, qualia tenebatur prestare cedenti, non diuersa, vti fit passim in aliarum rerum cessione, idem faciendum est, rationem Bartol. non esse bonam, & melius loquuntur Bald. qui dixit, maxime in preiudicium præsupponens, cessionem non permitti, etiam cessante preiudicio tertij: si verò nos dicamus interdici esse cessionem, quia ius alimenta consequendi fit personale, dici poterit, non tam esse personale, quam alimentionem recipiatis, & iura quoque personalia cedi posse, vt videmus in operis [10] famulorum, que alij debentur, ceduntur enim, Bartol. in l. si non fortem, in §. libertus, vbi Angel. Fulgof. Costa & Alexand. ff. de condi. indebi. Bald. in l. liberti, colum. vltim. Cod. de oper. liber. Caltrenf. in l. 2. in princip. ff. soluto matrimo. Tiraquell. dictos. 27. gloss. 3. numero trigelimo sexto, melior ergo ratio erit, que ex fauore alimentorum ob publicam utilitatem deducitur, ne scilicet exinde mendicare cogatur alimentarius, vt dicimus in alia questione, an liceat alimentis renunciare, ne idem sæpius repetere contingat.

Nostra autem conclusio bene obtinet in alimentis futuris, at fecus videtur in præteritis, & iam debitis: ea enī videtur cedi posse, quia cessat in eis ratio publicæ utilitatis suprà consideratæ, & adduco quod voluit Deci. in consil. 171. numero quinto, vericuli. primo ergo non obstat, vbi inquit quod & si vsuræ marito debite ob retardatam dotis solutionem non possint [11] cedi nec in heredem transmitti pro futuro tempore, tamē illa que erant iam debite pro tempore decurso, secundum eum cedi, & transmitti possunt, allegat quod in simili dicitur de societate, que etiam non transeat ad hæredes, sed morte vnus ex sociis extinguatur, l. verum, §. in heredem, ff. pro her. tamen in heredem [12] transmittuntur, que iam erant gelta, & facta lucra l. actione. §. si iam certam, & dict. §. in heredem, ff. pro her. facit quia alimenta præteriti temporis non ita sunt fauorabilia sicuti futura, & videmus quod alimenta præteriti temporis [13] non soluta licet legata transmittuntur ad hæredes, l. vti frui. §. fin. si vni fructu pet. l. fructus in fine, cum l. sequen. ff. de rei vendicat. facit text. in l. libertis, num. 1. ff. de alimen. & ciba. lega. Gigas de pensio. quest. 12. numer. 5. Cordub. l. si quis à liberis, §. si quis ex his, numer. 45. ff. de liber. agnoscen. & que ad hæredes transmittuntur cedi possunt, leg. ex pluribus, vbi Bartol. ff. de ad. minis. tutor. Bald. in l. per diuersas, quest. 16. C. mand. Roma in consil.

484. in fine, Alexan. in l. si stipulatus fuerit illud. ff. de verb. obligat. & plenius cognoscitur ex questione de renunciatione alimentorum, & de transactione, que super eis fit, & ex his posset inferri ad alimenta, que debentur iure actionis, non autem officio iudicis, item de iis, que debentur diuiti & habenti aliunde vbi capiat pro suo victu, nam in eo qui habet aliunde cessat fauor alimentorum, & in eo qui inter actionis alimenta debetur videtur cessionem esse licitam, quia facilius ceditur actio, quam officium iudicis, verius tamen est etiam hoc casu inliberi cessionem.

Intellige etiam vt non procedat ea propositio, quando cederet quis solum exercitium directarum, vt quando constitueret procuratorem ad consequendum alimenta, tunc enim impeditur hoc facere, nam etiam in mere personalibus potest quis per procuratorem adesse, l. si cum procuratore, ff. de re iudic. l. alia causa, ff. soluto matrimonio, & per hanc rationem dicit in simili Mal. Nouell. in d. pat. vltima tracta dot. colum. 19. verbi. sed potest distinguī, quod & si mulier non possit cedere [14] actionem ad repetendum dotem propter vergentiam mariti ad inopiam ex quo alimentorum ius non potest cedi, tamen potest mulier constituendo procuratorem cedere directarum exercitium.

Tertio declaratur nostra propositio vt non procedat quando cessio fieret ad commodum cedentis, non autem cessionarij, quia tunc valet cessio, [15] vt in suprascripto casu ponit bald. Nouell. d. colum. 19. verbi. aut dicta cessio tendit in fauorem, cum ponit exemplum de muliere, que ob paupertatem propriam, vel ob potentiam aduersariarum non potest ius suum consequi, sed alij cedit qui interim sustinet onus alimentorum, & hoc etiam placet Modern. Gall. in tracta. vsur. num. 26. verbi. & sic limito, seu declaro. cessat enim ratio, quando omne commodum redundat ad cedentem, & ratione cessante cessat dispositio, & non mirum, nam cessio que fit ad commodum cedentis degenerat, & non retinet vices veræ cessionis, ideo videmus, quod etiam confessio cedentis non noceat cessionario, tamen quando cessionarius potest habere regressum aduersus cedentem, atque ita cessio fit periculo cedentis, tunc nocet cessionario [16] confessio, que emanauit à cedente, ita post Vbert. de Eugub. & Alber. Galeo. concludit Imol. in l. facta. §. si hæres, colum. fin. verbi. & sic siue fiat ad commodum, ff. ad Trebellian. & verbi. & ratio etiam pro hoc facit, Alex. in consil. 48. col. 2. verbi. super 2. vol. 5. Corn. in consilio 114. num. 4. vol. 3. Caphal. qui hoc bene declarat in consil. 21. per totum.

SVMARIA.

- 1 Nemo iniuncti cogitur aliquid facere.
- 2 Voluntatem suam explere cuiuslibet debet esse permissum.
- 3 Lucrum facit qui suam exequitur voluntatem.
- 4 Transigere non licet super alimentis.
- 5 Transactio super alimentis non valet etiam quando relicta sunt diuiti.
- 6 Transactio non valet super usufructu mulieri relicto, qui propter existentiam filiorum restringitur ad alimenta.
- 7 Nomina qua carent effectu non sunt in consideratione.
- 8 Lex rebus, non verbis est imposita.
- 9 Pensio, Transigere non licet super ecclesiastica pensio.

10. Dos equiparatur alimentis.
11. Dos. Transigi non potest super dote sine decreto iudicis.
12. Legatarij alimentorum non possunt inter se transigere.
13. Emphyteuta plures non possunt inter se alienare rem emphyteuticam.
14. Legatarij possunt inter se vendere fructum quod sibi suis relictum cum prohibitione alienandi.
15. Vassallus potest sua comassalia vendere suam partem irregulato domino.
16. Transactio super modo & forma praestandi alimentis non valet quomodocunque negotium attingat alimenta.
17. Alimentarius non potest sine pratore eligere fructum ex quo percipiat alimenta.
18. Alienare prohibitum non potest actum facere per quem sequatur alienatio.
19. Renunciari non potest alimentis per pactum.
20. Pactum quod pater non teneatur alere filium non valet.
21. Pater non potest pacto renunciare alimentis sibi à filio debitum.
22. Statutum quod pater non teneatur alere filium non valet.
23. Legitima potest in totum tolli statuto quando filius habet unde victum consequatur.
24. Maioratus subicij possunt omnia bona quando filius habet bona ex quibus possit vivere.
25. Consuetudo non valet quod filij non alantur à parentibus.
26. Consuetudo non valet contra ius naturale.
27. Consuetudo dicitur sacrum populi pactum vel statutum.
28. Consuetudo non valet ubi non valet statutum.
29. Compromissum non potest causa alimentorum, vide nu. 30 & 33.
30. Compromissi potest in arbitrium causa alimentorum.
31. Compromittere non potest, qui non potest alienare.
32. Latus dicitur ex compromisso, qui non potest sine decreto alienare.
33. Compromissi potest in arbitrium iuris causa alimentorum.
34. Arbitri iuris equiparantur iudicibus.
35. Compromissi potest in arbitrium iuris causa datus.
36. Necessarius actus non regulatur secundum formam actus voluntarij.
37. Compromissi possunt in arbitrium iuris, ea qua non possunt alienari.
38. Pater potest compromissum facere in arbitrium iuris de rebus aduentitiis filiorum.
39. Alienatione prohibita non includitur ea, quae sunt ex necessitate statuti.
40. Spiritus filius non potest pacto renunciare alimentis sibi à patre debitum.
41. Uxor renunciare non potest alimentis sibi debitum pro dote.
42. Contractus inualidus confirmatur iuramento.
43. Iuramentum confirmat contractum, qui est ipso iure nullus.
44. Contractus qui non potest celebrari sine certa solemnitate confirmatur iuramento.
45. Iuramentum servari debet quomodocunque id fieri potest sine interitu salutis aeternae.
46. Renunciatio filia de bonis paternis dote recepta confirmatur iuramento.
47. Dotalis fundus valide alienatur cum iuramento.
48. Pactum de non succedendo confirmatur iuramento.
49. Iuramenti auctoritas semper censetur excepta.
50. Transactio super alimentis valet cum iuramento.
51. Pensio. Transactio iurata valet super pensione ecclesiastica.
52. Transactio etiam iurata super alimentis non valet quando alimentarius primum iurasset non transigere.
53. Renunciatio alimentorum valet cum iuramento & idem est in pacto.
54. Compromissum iuratum super alimentis valet.
55. Renunciari non potest etiam cum iuramento iuri prohibito.
56. Renunciari non potest iuri prohibitum introducto principaliter ad publicam utilitatem.
57. Alienatio rei ecclesiastica non valet etiam cum iuramento.
58. Renunciari non potest iuri prohibitum introducto ad privatam utilitatem, ne separari non possit à publica etiam cum iuramento.
59. Filius non potest cum iuramento renunciare alimentis sibi à patre debitum.
60. Renunciatio alimentorum facta cum iuramento non obligat quando alimentarius devenit ad extremam egestatem.
61. Dispositio qualibet intelligitur rebus sic stantibus.
62. Consuetudo non valet quod beneficiarii non distribuatur in pauperes partem fructuum.
63. Transactio super alimentis valet quando facta est ad commodum alimentarij.
64. Ecclesia bona valide alienatur in utilitatem ecclesiae, idem est in bonis minorum.
65. Prelatus alienans utiliter bona ecclesiae excusatur in foro conscientiae.
66. Minor sine solemnitate valide alienat si alienatio sit utilis.
67. Contractus gestus sine solemnitate est validus si sit utilis.
68. Vassallus valide alienat secundum inconsummum dominum si alienatio sit in augmentum fructuum.
69. Pater valide alienat bona aduentitia filiorum si iudat alienatio ad utilitatem filiorum.
70. Pensio. Transactio super pensione ecclesiastica est utilis, si est utilis.
71. Utilitatem contractus probare tenetur, qui transigit cum alimentario, si deficiat solemnitas.
72. Oppositum idem operatur in opposito, quod propositum in proposito.
73. Contractus presumitur utilis quando interuenit solemnitas.
74. Utilitas contractus non probatur ex assertionem contrahentium.
75. Utilitas contractus probatur assertionem accedentis lapsa longi temporis.
76. Utilitas debet esse evidens ut sustineatur actus factus sine pratore.
77. Utilitas transactionis sufficit quod appareat ex posit facto.
78. Tempus contractus attenditur in cognoscendo an sit utilis.
79. Tempus contractus inspicere debet in dignoscendo an sit lesio.
80. Minor & ecclesia possunt habere contractum nullum, sed non coguntur.
81. Nullus non potest allegari nisi ab eo in cuius fauorem actus est nullus.
82. Minor qui semel impugnauit actum non potest illum approbare.
83. Transactio etiam utilis non valet quando per eam mutatur alimentorum forma.
84. Transactio super alimentis valet inconsummum pratore quando

quando debentur ex pacto.

85 Donatio causa mortis non valet si non sit expresse vel tacite acceptata.

86 Acquirere nō dicitur qui acceptat donationē, quādo in dispositione loquente de acquisitione sit mentio de pigno.

87 Transactio super alimentis et sic nulla, sufficit alimentum ex ultima voluntate quoquo modo deberi etiam in ipsa origine.

88 Alius tribuitur semper ordinanti non exequenti.

89 Gratuitus si heredem instituat eum qui sibi fuerat sub finitio, dicitur in heres habere non ab alio sed a fideicommitente.

90 Transactio super alimentis valet sine pratore, si interuenit licentia testatoris.

91 Minor licet alienat sine solennitate ex permisso testatoris.

92 Minor valet alienat sine solennitate, quando facit in executionem alicuius testis a testatore.

93 Legem res sua, apparere potest quilibet tradendo.

94 Transactio super alimentis pratoris valet sine pratore.

95 Permutatio in causa alimentorum valet inconsulto pratore, si non sit damnosa.

96 Qualitas facilius presumitur quam substantia.

97 Qualitas facilius probatur quam substantia.

98 Spirituales permittuntur potest cum aliis spiritualibus.

99 Dotatus fundus potest ab uxore permitti in seculo maritus.

100 Transactio licet sine pratore super alimentis, quae minoris sunt.

101 Tutor administrare potest auctorem alimentarium, quādo bona minoris sunt modici valoris ita quod maior fieret impensa in iudicio conficiendo quāvis sit bonorum valor.

102 Transactio super alimentis valet quando per eam declaratur quantitas debenda.

103 Seruus non potest pacisci vel aliquem facere contra eum qd se alius vel alium sibi obligare etiam cum interuenit pratori.

104 Seruus non potest transigere super alimentis sibi relictis.

105 Seruus agit ex causa alimentorum sibi relictorum, et ibi de veritate.

106 Transactio super alimentis non valet, quando gratia est remittuntur etiam cum interuenit pratoris.

107 Minor non potest donare etiam cum auctoritate curatoris vel decreto iudicis.

108 Donare est perdere.

109 Minor non potest dari curator ad donandum.

110 Solennitates extrinsecas presumuntur lapsae legi temporis.

111 Solennitates non presumuntur lapsae longi temporis in transactione facia super alimentis.

112 Solennitates non presumuntur, quando est talis cui partes non possunt renunciare.

113 Decretum iudicis facit praesumit omnia solenniter acta.

114 Causa cognita presumuntur iuste decreta.

115 Causa cognita in transactione super alimentis versatur circa tria.

PRIVILEG. LVI

Quamuis rei suae quilibet sit moderator, & arbitrii in re mandata, C. mandat. & inhumana videtur quod inuitis quis aliquid facere, vel non facere [1] cogatur de re sua, l. dudum, C. de contrah. emphe. quamuis in fin. princ. de pignorat. actio. & durum est ac perditioni simile, quod nō possit quis [2] explete voluntatem suam, glo. in §. 1. in vers. incommodo. Inlit. de hered. qualis. & differ. in l. Paulus, la. post princip. ff. de solut. & multum laetatur quis [3] facit quod vult gl. ff. in l. pen. vbi Bart. Bald. & Ang.

ff. de cond. cau. data, Jacob. de Aret. & Bald. in l. 1. C. de furt. cum multis apud §. ysaquel. de retract. consang. in prefatio. numer. 15. & durum ita interdiceret cuiuspiam suae rei administrationem: tamen specialis alimentorum fauore introductum est, ne liceat vel super alimentorum causa transigere [4] inconsulto pratore, vel sine decreto illius, vt est text. in l. cum ijs. ff. de transact. & ibi hoc notant Bartol. & alij omnes, & text. in §. si vni. in fin. loquitur quando transigitur super ipsis alimentis, & in §. sed cum ijs. loquitur quando transigitur super causa alimentorum, vt aduertit Deci. in l. de alimentis, num. 7. C. de transact. & quod non valeat transactio super alimentis, probat text. in d. l. de alimentis, Bartol. in tracta. de aliment. numer. 33. Felyn. in c. si diligenti, numer. 5. de foro competenti. Didac. in c. quamuis, in e. part. 6. de foro competenti. Didac. in c. quamuis, in e. part. 6. numer. 4. de pact. in 6. & dicit Ioan. Orosc. in d. l. cum ijs. §. solet. hoc introduci ut esse fauore alimentorum & licet Compan. contrarium tenuerit, tamen prima opinio defenditur a Cordub. in l. ii. quis a liberis, §. patens, nu. 52. ff. de liber. agnoscent. vel alend. Iudex autem antequam decretum interponat, causam cognoscit, vt in d. l. cum ijs. fin. in qua cognitio versatur causa transigendi, modus transactionis, & qualitas personarum, vt ibi dicitur, & ponit Menoch. de arbit. iudi. casu 170. numer. 6. vbi dicit causas iultas enumerari in d. l. cum ijs. sed praeter eas multas alias extat, quae tamen iudicis arbitrio committuntur, & quia in eo textu recitantur, superius eum est illas referre.

Ampliat hanc conclusio, vt procedat etiam quando relicta sunt diuiti, quia nihilominus ille transigere [5] non potest sine decreto, vt probat text. in d. l. cum ijs. §. si in annos, in vers. ex te. cum. ff. de transact. & ibi hoc not. Bartol. dicens non permitti transactionem, siue diuiti sit alimentarius, siue pauper, quando alimenta expresse sunt relicta, & ita tenent Doctores communiter, vt inquit Salice in l. i. in fin. C. de fideicommissis. vbi dicit, vers. ceterum, in dicta l. cum ijs. itate adductae ad praecedentia, & ponit quoque Ang. in l. si certis annis, C. de pact. vbi eum quoad hoc sequitur Alexand. numer. 3. Bald. Nouel. in tracta. doc. part. 6. priuileg. 49. Gugas in tracta. de penio. quest. §. num. 21. Cordub. in d. l. ii. quis a liberis, §. vtrum, num. 4. ff. de libe. agnoscent. vbi tamen paucos recitat ex praedictis, & facit quia alimentorum causa licet non semper sit pacta, sed tunc solum quando alimenta pauperi debentur, tamen semper & omni casu est fauorabilis, vt dixi in principio huius partis. Vnde inferri potest ad id qd dixi supra ex Orosc. qd hoc fuit alimentorum fauore introductum.

[6] Ampliatur secundum idem ius quando vxori relinquuntur usufructus, stantibus filiis, quod vxo secundum consuetudinem Bulgari relictum restringitur ad alimenta, vt teigi suo loco: nam eo casu non licebit super eo usufructu transigere sine interuentu pratoris, & cognitione causae, vt voluit Quind. in l. Titia cum nubere, num. 179. vers. 89. ff. de leg. 2. vbi allegat Bald. in quodam consilio dicere, quod etiam de alimentis transigi non possit sine pratore, tamen secus est in usufructu, nisi usufructus sit restrictus ad alimenta, ita enim lego, licet aliqui codices habeant relictus, quamuis etiam eo casu quando relinquuntur usufructus pro alimentis, idem sit quoad fauorem alimentorum, & facit quia non reuertitur quod relinquuntur alimenta, vel quod relinquatur usufructus, qui sola importet alimentaria, dum enim sequatur effectus, non curamus de modo, l. tertia. Cod. de institut. & substitut. & nomina

vana, quæ caret effectu, [7] non sunt in consideratione, laf. in l. vnica, nu. 21. & quan. non peten. par. & lex non est verbiis sed rebus [8] imposita, l. 2. in fin. C. commun. de lega. cap. quanto, extra de priuileg. c. commissa de electio. in 6.

Et ideo videmus quod ex quo pensiones super ecclesiasticis beneficiis assignatæ deficiunt in vsum alimentorum, & ob causam alimentorum censetur assignata, Roman. in consil. 388. ideo super [9] pensione non valet transactio inconsulto pratore, ita enim concludit Gigas in d. tract. pensio. q. 51. nu. 21. & hoc est loco tertie ampliationis.

Hinc etiam inferitur, & succedit quarta extensio, quod cum duo æquiparentur alimentis, [10] gloss. in l. ob eis, C. de præd. minor. Salice. in l. qui liberos, ff. de ritu nup. Alexan. in l. cum 45. §. mulier. ff. de cond. indeb. cum aliis citatis ab Euerard. in loco ab alimentis in d. princip. loco 29. non licebit etiam de ipsa dote transigere sine iudicis decreto. [11] Nam fructus dotis cedere debent in alimenta vxoris, & familias, vt notat Dd. in l. vbi adducit, C. de iure dot. Authent. nouissima, C. de inoffic. testament. ita tenet Roman. in l. 1. ff. soluto matrimo. & in l. qui superstitis, ff. de acquir. heredit. & dicam infra, cum tractabo de pactis, vel etiam de renunciationibus, quia proprie Roman. loquitur de renunciatione, non de transactione, licet ad id non animaduertit Cordub. in d. §. patens, num. 57.

Extenditur quintò, vt vendicat locum etiam inter plures legatarios alimentorum, qui non [12] possunt inter se transigere, d. l. cum ij. §. sed si pluribus. vbi notant Barto. & alij omnes, & infert Bald. quod si testator rem pluribus legatam prohibeat alienari, non licet eis inter se alienare, sicuti etiam, secundum eum, non licebit pluribus [13] emphyteuticis inuicem vendere rem emphyteuticam in seculo domino, de quo laf. post alios in d. l. cum ij. §. si vni, numer. 2. & idem voluit glo. in l. voluntas, C. de fideicommiss. vbi Corne. numer. 8. Foller. in praxi censua. in §. huiusmodi census super rebus, numer. 87. Bartol. tract. de alimen. numer. 38. nam ratio quæ prohibet transactionem super alimentis, non scilicet alimentarij fame pereant, quæ militat in ea transactione, quæ fit inter alimentarios, sicuti in ea, quæ fit cum extraneo, ita laf. in d. l. voluntas, in fin. & Tyraq. de retract. confang. §. in glo. 6. nu. 12. vnde inferitur ad id, quod dixit Bald. in d. §. sed & si pluribus, vt scilicet procedat solum, quando subest eadem ratio, non si diuersa, ideo fundo pluribus relicto si prohibeat testator ne quis partem suam [14] vendat, poterit nihilominus vnus ex legatariis alteri vendere sine offensione prohibitionis, l. pater, §. quindecim, ff. de leg. 3. & vnus ex vassallis potest suam partem feodi alteri vendere [15] in seculo domino, vt inquit Bald. in d. l. voluntas, in fin. & ponit Tyraq. loco præd. vbi resoluit hanc esse regulam, & contraria procedere, quando vel prohibitio est in rem facta, vel eadem subest prohibendi ratio.

Sextò id procedit, quomodo cum agatur de alimentis, siue principaliter, siue accessorie, & incidenter, sufficit enim quod causa qualitercumque attingat negotium alimentorum, quia expediri non [16] poterit sine pratore, vt concludit Bart. in l. 3. numer. 15. ff. de alimen. & cibari. lega. vbi infert quod super modo diuidendi cognitione causa potest transigi, & subdit quod causa dicitur alimentorum quidquid tangit alimenta, & id omne gaudebit alimentorum priuilegio, & infert ad statuta loquentia de causis dammorum datorum. hinc post Ruyn. quæ

citatur, concludit Cordub. in d. §. patens, numer. 56. quod alimentarius non potest inconsulto pratore eligere [17] fundum, ex quo capiat alimenta, quia dicitur causa alimentorum id quod ideo fit, quia quandoque succedere potest damnum alimentario, vel potest incidere in extremam inopiam, & fame perire, semper militat ratio prohibitionis, & consequenter militare debet idem ius, alias per inducendum fame periret, & alimenta perderet, & quod non licet directè non debet per indirectum concedi, & fieret hoc modo si quis legi, & actum prohibito ceterum prohibendum id omne, per quod ad illud peruenitur, l. oratio, ff. de sponsal. & prohibitus [18] alienare non potest actum facere, per quem postea sequatur alienatio, gloss. in litem quia, ff. de pact. l. codicillis. §. matris, vbi Barto. ff. de leg. 2. Dec. in consil. 200. numer. 2. consil. 445. numer. 26.

Septimò amplia, vt quod dictum est de transactione, locum quoque habeat in pacto, nam pactum non potest quis renunciare alimentis [19] sibi debitis, glo. in d. l. cum ij. in princip. ff. de transactio. quia secundum eam fieret fraus legi, & eam gl. sequitur Doctores communiter, vt testatur laf. ibi numer. 10. hoc etiam voluit Bartan. tract. de alimen. numer. 95. Pract. Papien. in for. libel. quo agitur pro legatis sing. in princip. numer. 35. & communem quoque dicit Bertran. in consil. 205. col. 2. vol. 7. Folle. in d. praxi censua dicto §. huiusmodi census super rebus, numer. 87.

[20] Et ideo non valet pactum, quod pater non tenetur alere filium, ita Speculat. in titu. qui filius legit §. 1. numer. 12. vers. sed pone, vbi dicit quod pater secundum naturam tenetur alere filium, & pactum contra ius naturale non valet. l. ius agnationis, ff. de pact. sequitur Barto. in l. si quis a liberis, §. patens in fin. vbi allegat text. in l. aliam §. eleganter, ff. solut. matr. Alb. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iustit. & iur. vbi Bald. qui hoc etiam tenet in l. scimus, C. de inoffic. testamen. Barbat. in c. quæ in ecclesiasticum. colum. §. de constitut. Alexan. in l. si cum dotem, §. 1. colum. §. ff. solu. matr. Papien. in for. libel. quo agitur pro legatis sing. numer. 85. Crau. in consil. 16. nu. 2. vbi dicit quod alimenta debentur iure naturali. Dec. in l. iura sanguinis, numer. 24. & sequenti, ff. de reg. iu. vbi tractat, an hoc possit fieri ex causa, & an procedat etiam si dolo vel culpa filius euerterit portionem sibi à patre semel assignatam, de quo ego aliquando dixi in titu. ex quibus causis alimenta possint denegari, & cum Dec. transit Cagnol. ibi numer. 4. Crau. in consil. 189. numer. 3. laf. in Authen. quod locum, numer. 8. C. de collation. vbi etiam si filius dilapidauerit partem suam, quia nullo eorum alimenta tolli possunt, & hanc partem tenuit etiam Ioann. Febr. Instit. de iure naturali, numer. 4. in principi. Pet. de Rau. in suo alphabet. in vers. filiationis, Viuius commun. opinio. lib. 1. opin. 22. col. 2. ampliat, secunda, vbi loquitur quando recepit iam suam portionem, Soares in vers. alimenta, numer. 169. Cordub. in l. si quis a liberis, §. patens, numer. 46. vbi idem dicit in patre, qui non potest alimenta remittere, [21] quæ sibi à liberis debentur, & reprehendit Felin. in c. diligenti, numer. 5. de foro competente, qui contrarium tenebat eo quod parentibus alimenta minime debeantur naturali iure: nam dicit ipse, licet non debeatur iure naturali, tamen debentur naturali ratione, secundum Bart. ibi. non omitto quod etiam in filio contrarium tenuit Dec. in l. penult. col. 5. C. de pact. quod ideo bene reprehendit Crau. in consil. 189. nu. 3.

[22] Eodem modo vbi non subest statutum auferens filio alimenta, vt concludit Baldus in consil.

confil. 21. numer. 2. volum. 3. quem citat & sequitur Crau. in consilio 189. numer. 3. Cagnol. in l. iura sanguinis, num. 3. ff. de regul. iur. idem voluit Bald. in l. i. §. ius naturale, colum. in ff. de iust. & iure, Anchar. in c. 1. quest. 11. de constitut. vbi dicit non valere statum mandans quod pater non teneatur alere filium maiorem annis decem & octo. Caccialup. in l. omnes populi, ff. de iust. & iure, Didac. in epitome de sponsal. par. 2. cap. 8. §. 6. num. 3. & num. 5. in princip. & in verbi. secundo inferitur hanc sententiam, quod filius statuto non excludatur ab alimentis, tenuerit Iacob. de Aret. Specul. Alber. & Roch. de Curt. quos refert approbando Viuius commun. opin. lib. 1. conclus. 22. ampliat. hoc ipsum voluit Deci. in d. l. iura sanguinis, nu. 2. licet dicat quod ex causa potest valere statutum, sed intelligit quando causa est talis, per quam voluit lex posse filio alimenta denegari, quia tunc secuti à iure non debentur, ita à statuto disponi non potest quod denegentur, atque ita valebit statutum si talibus quibus à iure denegantur alimenta, & ideo Abb. in c. Raynatus, num. 12. de testament. inquit quod legitima potest prorsus tolli, cum filius habet bona [23] ex quibus potest seipsum alere, nam eo casu pater alere non tenetur circumscripto statuto, Lup. in repe. c. per vestras, in 3. notab. §. 4. in princip. de donat. inter vir. & vxor. Ioan. Crier. in tra. de primogen. lib. 2. c. 16. vbi dicit communem, eos refert Didac. d. c. §. 6. num. 5. veruicil. ex hac secunda principali, & cum dicta sententia, quod alimenta filius debita non possint statuto tolli, transiunt cōmuniter Canonici, vt post Roch. Curt. inquit Viuius loco predicto, Soarez in suo Thesaur. recept. sentent. in verbi. alimenta, num. 169. Natta in consil. 201. numer. 10. Ioan. Brun. in tra. de exclus. form. artic. 1. numero quinto. Benincas. in tra. de pauper. quest. 7. in 2. speciali iudic. num. 20. post Angel. & las. quos citat, declarans procedere solum in alimentis iure nature debitis, secus in aliis, Ioan. Lup. in d. c. per vestras, in tertio notab. numer. 21. colum. 1. folio mihi 149. vbi infert quod eo casu cum filius habet aliunde [24] bona ex quibus possit viuere, pater poterit omnia sua subicere maioratur nulla filius relicta legitima, sequitur Didac. d. §. sexto, numero quinto, veruicil. quarto deducitur ex his, Ludouic. Molin. in tra. de Primogen. Hispan. lib. 2. cap. 1. num. 23. vbi tamen dicit hoc non procedere in principes qui non potest disponere quod fiat maioratus in praeiudicium filiorum etiam habentium bona aliunde ex quibus viuere possit, & subdit hætenas in regnis Hispanie hoc non fuisse seruatum: sed eius dictum non placet, quia si fieri potest lege, vel statuto, vel consuetudine, eodem modo fieri poterit à principe non recognoscente superiorem, qui est lex animata in teris, & habet potestatem legis condende, sed etiam non placet dictum Ioannis dictum Ioannis Lup. quod liceat patri facere primogenium de omnibus bonis, quando filius habet aliunde, sed non ex bonis patris. Nam & si eo casu pater non teneatur alere filium, teneatur tamen illi relinque legitimam, sicut filiam quantumvis diutem tenetur dotare; nam vt dixi suo loco, argumentum de alimentis ad legitimam, non semper procedit, intelligi ergo debet Lupus, quando in regia dispensatione conceditur expresse facultas sic faciendi, quia tunc vigore principalis potestatis sustinetur actus, qui ab ipso patre fieri non posset.

[25] Similiter non valet consuetudo, quod filij non alantur à parentibus, ita Abb. in c. num. 22. de consuetud. & ibi Roch. de Curt. sectio, §. incipien.

circa secundam partem. & ratio est quia alimenta iure naturali debentur, vt dictum est, & naturalia iura immutabilia sunt, & consuetudo contra ius naturale [26] non valet, secundum gloss. in d. c. fin. Didac. d. §. 6. n. 3. ponit Crau. in consil. n. 2. vbi infert quod consuetudo non valet, per quā inducitur quod bona ecclesie non sint pauperibus distribienda, & eroganda tempore necessitatis, & mouetur ratione predicta, quod esset contraria iuri naturali, idem tenet Gagnol. in l. iura sanguinis, numer. 3. Soarez in verbi. alimenta, num. 169. & facit, quia consuetudo, & statutum à pari procedunt, vt notant Dd. in l. de quibus, ff. de legib. & consuetudo [27] dicitur tacitum populi statutum, §. ex non scripto, Institut. de iure natur. gent. & ciuili. cum ergo expresse statutum id fieri non possit, multo minus tacito. argum. l. qui ad certum §. loca. & vbi non valet statutum, non etiam valet [28] consuetudo, Bartol. in consilio 136. incipien. Capitaneus, volum. 1. & in simili ita arguit Crauet. in consil. 137. num. 3.

Pariformiter is, cui alimenta debentur, non poterit causam alimentorum compromittere [29] in arbitrium vel arbitratores sine decreto Prætoris, Specul. in tit. de arbit. & restat, num. 3. vbi dicit quod non valet, nisi fiat in aliquem tamquam iudicem, quia tunc sustinetur tamquam transactio facta auctoritate iudicis, idem Specul. in tit. qui fil. sint legit. §. 1. num. 26. atque ita videtur Specul. velle quod valeat compromissum in arbitrium, sed non in arbitratores, [30] & ratio est, quia arbitria sunt redacta ad instar iudiciorum, l. ff. de arbit. ideo paria sunt quod expediatur causa alimentorum coram iudice, vel coram arbitro, sequitur cum hac distinctione Alber. in l. de alimentis, in §. C. de transac. sed etiam in arbitrum compromitti non posse, tenet Alber. in l. cum ij. in fin. principi. ff. de transac. vbi al. solutè vult questionem alimentorum nullo modo compromitti posse, & hoc opinio mihi videtur verior, quia lex quæ prohibet transactionem, multo magis prohibet compromissum, l. non distinguamus, §. de liberali, ff. de arbit. & qui non potest alienare [31] nō potest compromittere, c. cum tempore, vbi Butr. & Abb. de arbit. Lapsus alleg. 102. Cardin. consilio nonagesimo quinto, Rom. consil. 175. Soci. consil. 18. col. 10. vol. 1. Deci. consil. 44. consil. 39. col. 1. cons. 282. col. 2. & qui non potest alienare sine decreto, [32] si compromittat dicitur latus, l. minor viginti quinque annis filios familias §. 1. ff. de minor. & ideo las. in l. de alimentis, numer. 2. discedit à prima opinione, & residet cum Alber. in d. l. cum hij, Curt. iun. in d. l. de alimentis, colum. 2. expresse reprobat primam, quia facilis permittitur transactio, quam compromissum fratris, C. de transac. iuncto d. §. de liberali, eandem sententiam probauit Alecia in d. l. cum hij, num. 1. Cordub. in d. l. qui quā à liberis, §. patens, num. 50. vbi in fine subdit, quod hæc opinio habet rationem.

[33] Hanc tamen sententiam limita non procedere in arbitro electo ex forma statuti, & ita in arbitro necessario, quia tunc valet compromissum, ita Bapt. de San. Blas. in tra. de differen. inter arbit. & arbit. q. 23. vbi ita intelligit Specul. in d. §. restat, numer. 3. & cum eo transit Blanc. in tra. de compromiss. quest. 4. tit. de quibus cas. pos. comprom. fier. numer. 19. tales enim arbitri sunt iudices, & æquiparantur iudicibus, & [34] habent iurisdictionem, si cum exceptione, §. hæc autem actio, ff. quod met. cau. l. si arbit. ff. de probat. l. arbitro. ff. qui facti d. cog. cap. peruenit, i. quest. 1. Decia. in l. cum

speciali, col. 1. de appellat. ponit Butr. & alij in c. suspensionis de offici. delegat. & quod habeant iurisdictionem probat latè Blanc. in tracta. de compromiss. in sexta principali questione, in princip. vbi disputat, an sit ordinaria, vel delegata, & multas alias questiones, & videmus, quod idem est in dote, que acquiritur alimentis. Nam licet in ea non habeat locum compromissum voluntarium, habet tamen locum necessarium in arbitrio [35] iuris, secundum Corne. in consil. 137. colum. 1. volum. 4. quem sequitur Blanc. in d. tracta. d. titul. de quib. cau. compromiss. fieri poss. numero vigesimo. & licet regulariter res prohibita alienari non possit compromitti, vt dixi supra, tamen procedit hoc in compromisso voluntario non autem in necessario, namque sunt ex necessitate [36] statuti, non regulantur secundum ea, que sunt voluntarie per patres, vt per Bartol. in l. 3. §. vtrum. ff. ad Syllan. & dicit Roman. in consilio 118. quod actus factus ex necessitate, non comprehenditur sub lege prohibente ac si fieri, ponit Blanc. in dicto titul. 4. part. numero vigesimo octauo, vbi concludit, quod etiam de re prohibita alienari potest compromissum fieri [37] in arbitrium iuris, & ponit exemplum in simili de minore, & de alijs, quibus iure interdicta est alienatio, & reprehendit Deci. contrarij tenentē in consil. 44. & cū eo transit Pinel. in l. 1. part. 3. nume. 45. C. de bon. mater. folio mibi 364. vbi dicit idem in patre, qui etiam bona filiorum alienare non [38] possit, nec etiam compromittere ex voluntate, tamē bene potest, in d. cogitur compromittere in arbitrio statutarj, vt per eū, necessitas enim iuris facit probabilem conventionem, vt inquit Bald. in l. de re. in a. l. c. ff. de transactio. vbi infert, quod pater compromittit in arbitrium iuris, & est generalis regula, quod prohibitio alienandi non includit [39] alienationem necessariam, Ioan. Andre. in c. verum, de condi. appo. Bald. in Authent. ius portectum, colum. fina. C. de sacrosanct. eccles. Archidia. in c. Apostolicis, 12. questio. 2. Angel. in Authen. de aliena. & emphyt. numero decimo quinto. Doctores in l. filius familias. §. diui. ff. de legat. 1. & in Authent. res que. C. commun. de leg. Pinel. qui multos allegat in l. 1. part. 1. nume. 24. C. de bon. mater. plures D. Becius in consil. 100. numero sexto, declarat item procedere predictam conclusionem in alimentis debitis de futuro, & ex vltima voluntate, non autem in prateritis, & ex contractu, quia in eis aliud est, & fieri potest compromissum, vt dicam infra in limitationibus principalis dicti.

Et quod de filio dictum est non posse cum pacto, vel transfectione alimentis renunciare, procedit etiam in filio spurio, [40] vt voluit Alber. & Bald. in l. 1. §. ius naturale. ff. de iustit. & iur. & ratio est, quia in alimentis, & iis, que naturali iure vel ratione debentur, nulla est differentia inter spurios & legitimos, vt dixi in tit. quibus alimenta debeantur. non minus enim natura illos agnoscit, quam legitimos, & hanc sententiam probauit Didac. in d. Epitom. de sponsal. part. secunda, capite octauo, §. sexto, numero tertio. vbi mixtum tractat de spuris, & legitimis filiis, Cord. in d. l. si quis a liberis. §. parē. n. 47.

[41] Inferitur ex predictis, quod mulier non potest renunciare alimentis sibi debitis occasione dotium, gloss. in c. literas, de restitut. spoliato, que ex eo mouetur, quod eiusmodi alimenta sunt appendices matrimonij, & illam gloss. sequitur, & dicit singularem Bald. in c. iuravit, numero sexto, de probatio. idem voluit Ias. in l. cum hijs in principio, numero secundo. ff. de transactio. in l. si donaturus. §. si quis

indebitum, numero septimo, ff. de condit. caus. dat. idem Ias. in l. diuortio in princip. numero vigesimo primo. ff. soluto matrim. Deci. in l. de alimentis, numero sexto, in fin. C. de transactio. Crauet. in consil. 189. numer. 3. & Caphal. in consil. 485. numero 92. Cordub. in d. l. si quis a liberis. §. si quis ex iis, nume. 139. & in §. parē. numer. 57. ff. de liber. agnoscent. & hoc est quod dicit Roman. in l. si soluto matrim. non. & in l. qui suspensit. ff. de acquirend. heredita. vbi vult, quod mulier non possit renunciare doti, quia ex ea sumi debent alimenta, & in hoc bene procedit argumentum ab alimentis ad dotem, vt per Bartolum ferē in proposito in l. si certis annis, nume. 3. C. de pact. vbi Iason nume. 3. & Deci. nume. 8. dicitur esse communem, reprobata opinione Salice, contrarij tenentis in l. 1. C. de fideicommiss. & sequitur Cordubensis in §. parē. numero 57. & hoc est quod inquit gloss. in dict. c. literas, quod alimenta sunt appendices matrimonij, non enim voluit, quod fauor hic alimentis impendatur contemplatione dotis, sed sui ipsi. Ad est, matrimonij, cuius onera ex dote fulminentur, atque ita argumentum deducitur ab alimentis ad dotem, non autem a dote ad alimenta, hanc illatio intelligitur secundum aliquos, etiam in alimentis prateritis temporis, Ias. in d. l. diuortio, numer. 21. Deci. in d. l. de alimentis. sed Bald. in d. c. iuravit, loquitur indefinitē, hanc autem quaestio ad eum locum pertinet, vbi tractabimus, an alimenta praterita peti possint.

Ampliat quoque haec conclusio, vt procedat etiam in partium neutra contradicax, quia nihilominus iudex potest transfectionem impugnare, vt dicam hoc eodem titulo, in priuileg. incip. duas habemus regulas.

Principalis nostra conclusio, que habet, quod de alimentis non liceat transigere pratore inconsulto, limitatur non procedere, quando transactio fieret cum iuramento per multas rationes: prima, quia cōtra ius quilibet, quantumvis inualidus, iuramento [42] firmatur, & licet mulieres, de iure iurand. 1. & hoc not. Docto. Anchar. & alij, Barto. in l. si qui pro eo, numero 8. ff. de iudicior. Bald. in c. cum contingat, num. 8. de iure iur. vbi Imol. num. 16. & Alci. num. 15. Io. Andr. in c. quamuis, in ver. fermari. C. de pact. in 6. gloss. in Authen. sacramenta puerum. C. si aduer. vend. vbi Bart. numer. 3. dicit communem, Corne. num. 22. Curt. luni. num. 25. & Ias. numer. 36. Alex. in consil. 20. colum. 3. volum. 3. Afflict. in decil. 83. numer. 3. Corne. consil. 2. colum. 3. volum. 2. Curt. luni. in consil. 118. nu. 5. consil. 152. nu. 2. Gozad. in consil. 16. col. 2. nume. 5. ver. quinto addico, Socin. luni. in l. sciendum, num. 58. ff. de verb. oblig. Caslan. in consil. 39. n. 23. Sylua. in consil. 40. nu. 3. Riminal. Instit. quib. alien. non licet, in princ. nu. 208. Didac. in c. quamuis, in 2. part. §. 1. num. 7. de pact. in 6. Gomel. de contract. c. 14. numer. 2. etiam si contractus sit ipso iure [43] nullus, secundum Bart. Bald. Caltr. & alios in d. Authen. sacramenta puerum, cum alijs apud Ant. Gabr. commun. opin. tit. de minorib. conclus. 5. ver. nono amplia, num. 20. & procedit etiam, quando in contractu certa solemnitas requiritur, quia nihilominus firmatur iuramento, [44] Ioan. Andr. ad Specul. in titu. de senten. §. vt autem, in addit. incip. procedendum, Alex. in consil. 53. col. 4. volum. 3. Doctores in d. Authen. sacramenta puerum. Secunda est, quia seruandum est iuramentum, [45] iuramentum id fieri potest sine interitu salutis aeternę, de quamuis. & d. c. licet mulieres. Tertia, quia videmus iuramento firmari renunciationem, quam filia recepta dote

[50] Et in terminis, quod transactio de alimentis ita valida, quando fit cum iuramento, voluit id principaliter Bart. in l. i. qui pro eo n. 7. ff. de fideiussor. ubi inquit, quod confirmatur iuramento actus, qui principaliter prohibetur propter subditorum vilitatem, & ponit exemplum in l. cum hi. ff. de transactio eandem probavit Cum ibi, Imolin. in d. c. cum contingat in victim. c. de iureiuran. Alex. in l. i. qui Romae §. duo fratres, in §. quarto. Bar. num. 95. ff. de verbor. oblig. ubi dicit, quod hoc opinio est tutior per regulam, quod iuramentum feruari debet, quando id heri potest sine interitu salutis aeternae. laf. in l. de alimentis, numero 4. C. de transact. quia super alimentis transactio est prohibita ob priuatum vilitatem, non modico recepto renunciet quis alimentis, vt dictum est supra, at consualitur cum iuramento actus, qui ob vilitatem priuati est prohibitus, vt dictum est supra, mouetur etiam, quia cum iuramento renunciari potest legi prohibetur, secundum Ioan. Andr. in additio. ad Speculat. in titul. de instrument. edi. §. porro, in additio. magna, & subdit, quod ista pars est tutior, quia iuramentum hoc casu feruari potest sine interitu salutis aeternae, & Dec. ibi. num. 12. inquit, hanc opinionem esse veriorē, quia renuciari potest iuri prohibitiuo, cum iuramento, & quia solennitas requiritur in aliquo actu, non requiritur in actu iurato, Curt. lun. in d. cum sequitur Decum ibi. laf. Curt. lun. in repet. numero tertio, & sequenti, ubi inquit, esse questionem pro amico, & consualis pluries pro hac parte, quia legi prohibetur & formam tradenti potest cum iuramento renuciari, & quia prohibitio in casu nostro est principaliter inducta fauore priuati, & proinde iuramentum non est contra bonos mores, & ante predictos idem voluit Corne. ibi. num. 3. & cum ea transat laf. in l. cum hi. in princ. numero vndecimo. ff. de transact. motus rationibus de quibus supra, dicens, opinionem Barto. ibi esse falsam, & quod confuleret contrarium, quia prohibitio non est inducta fauore publico, nec ex eo quod transactio fit contra bonos mores, & hanc inquit communem scribentium conclusionem Alcia. in c. 1267. num. 3. Tiraq. in praefat. l. i. vnum, num. 141. C. de reuoc. donat. ubi allegat Anchar. in c. accessiorum, colum. 3. de reg. iur. lib. 6. Abb. in c. cum contingat, col. pen. extr. de iureiu. Did. in c. quamuis, part. 2. in §. 6. nu. 4. de pact. in d. 6. Bertran. in c. 205. vol. 7. ubi adducit, quod in simili dicitur de donatione excedente quatuor

Sed contrarium opinionem, quod etiam adhibito iuramento non liceat fine prætoris decreto transigere super alimentis, probauit Bartol. in l. cum hi §. solent, in fine. ff. de transactio. & et in fine princip. mouetur quia lex dat formam, & loquitur prohibitiue, addit, quod transactio est prohibita, fauor vltimæ voluntatis, & alimentorum, ne transigens fame pereat, sequitur Innocent. Imol. Abb. & Barbat. in eadem contingat, de iure iuran. vbi Alciat. numer. 12. dicit esse communem, subdens, quod contraria non obtineret in practica, quia nulla lex est ciuilius vel canonica, que constituit contractum inualidum confirmari iuramento. Speculat. in titu. qui filij sint legitimi §. i. numer. 12. ver. sed pone quidam, & ibi Ioan. Andre. in addit. Bald. in l. pactum quod dotali, questione vltima. C. de collatio. & in capicolum contingat, column. 2. ver. item si diuerat, Alber. in de alimentis §. fin. Arch. in consil. 375 numer. 4. vbi dicit idem esse in pacto, quia si non valet transactio per quam aliquis recipitur, multo minus valet pactum gratiam, Felin. in capex referito, numero duodecimo, de iure iuran. vbi loquitur de pacto, cum sequitur Didae. in Epitom. de ponal. par. 2. c. 8. §. 6. in 3. vbi allegat Domin. in d. c. quamuis pactum. Vtalis similiter in pacto, in tracta. clausul. in versum possit alimenter in pacto, in tracta. clausul. in præfatio. d. l. in quæxi crimin. numer. 15. C. de reuoc. dona. Boslius in l. vi. præxi crimin. in tit. de alimen. prestand. vxo, numer. 1. Cordube. in d. l. si quis al liberis. §. paternitas, 16. quia finis omnis humane controuersie, quoad approbationem est iuramentum, & et si Christus, de iure iuran. Bonacoll. in tractatu de equita. canon. ver. secunda conclusio, columna 4. ver. & nota, quod si quis, vbi ampliat, etiam si pater iussit non potest filio alere.

mun. opin. lib. 1. conclus. 22. colum. 2. ver. amplia fecundo. Mouetur principaliter, quia iuri prohibet iuramentum cum iuramento renunciat [55] non potest. Bart. in l. 3. in fin. C. de fideiuss. docent. in d. l. si quis pro eo, in 3. & in 5. membr. ff. de fideiussor. vbi etiam Angid. et Bart. & Fulgof. in d. l. cum huius princip. Bald. in c. cum contingat, col. 1. ver. item quia iuri vbi etiam Butr. in 3. calu. in fin. de iur. iuran. Angel. in cons. 353. colum. 1. alios multos citat Tyraquel. de legib. conub. gloss. 4. num. 27. vbi ponit exemplum in statuto prohibente, ne mulier vel minor contrahat sine consensu affinis, vel sine alia quapiam solennitate, id quod procedit non solum quando ius illud introductum est principaliter ad publica [56] utilitatem, quo casu res est sine dubio, vt per Doctores in l. nemo potest. ff. de leg. 1. Alexand. in cons. 90. in fin. volum. 1. Gozadin. in cons. 6. num. 16. quia ratione non valet alienatio [57] rei Ecclesie etiam iurata, vt per Aret. in cons. 14. num. 23. cum similib. nec alterius rei, que non sit in nostro commercio, vt post Bart. per Bauer. de virib. iuran. n. 45. & ponit Doctores in c. si diligenti, vbi Fel. de foro compet. etiam quando introductum est ad priuatam utilitatem, que tamen separari non potest a publica, [58] vt per Bart. l. Modestinus. ff. de donat. Gozad. in cons. 88. col. penult. & fin. & non est omnino certum, quod iuramentum valet actum nullum. Nam Bar. contrarium tenet in l. qui superfluitis. ff. de acqui. hered. Alex. in cons. 196. nu. 9. volum. 6. vbi dicit, quod confirmari non potest id, quod nullum est, Bolog. in cons. 45. volum. 2. ver. preterea sequeretur, Deci. consil. 536. numer. 16. Ioan. Fab. in l. i. quib. alien. non licet, vbi etiam Port. super ver. interdicta, Ruin. in cons. 60. num. 5. volum. 4. in consil. 55. volum. 5. Socin. lun. in cons. 48. num. 17. volum. 4. & Alciat. in c. cum contingat, dicit non esse bene expeditum, vtra sit communis opinio, & hanc inquit dubiam questionem Didac. in c. quamuis, in 2. part. §. 1. numer. 7. de pact. in 6.

Ego primam opinionem exilimo veriosorem, vt que tutiora habet fundamenta, & qui contrarium tenent, scilicet omnes loquuntur in alimentis, que [59] filio debentur, ita Specu. Ioan. Andr. Alber. & alij citati, & Specu. mouetur ratione, quia alimenta filiis debentur iure naturali, quod nullo modo tolli potest, & ideo Curt. lun. in repet. l. de alimentis, num. 6. C. de transact. licet primam teneat opinionem in alijs, tamen in filiis dicit aliud esse, quia vbi debentur alimenta iure naturae non valet super eis transactio, quamuis iurata, eandem facit distinctionem Cordub. in d. §. patens, numer. 81. & hoc casu cessant rationes allegatae pro prima parte, & iuramentum dicitur contra bonos mores, quando est contra ius naturale, & hoc tenuit per sublimitationem conclusionis, vt non procedat in alimentis, que iure naturae debentur filiis.

Sublimitatur etiam hac opinio, vt non procedat, quando renunciationem, vel transactionem superueniret extrema egestas, & inopia, quia tunc poterit alimenta [60] petere, non obstante renunciatione, ita Feder. Sen. in consil. 64. incipi quod pactum in fi. vbi tamen loquitur in filio, quia secundum eum, tunc iuramentum esset contra ius naturale, praecipue si mendicatus esset notoria, & manifesta, idem dicit Imola in d. c. cum contingat, vbi vult quod & si transactio valeat, si tamen postea vbi moriatur alimentarius iuste agat ad alimenta non obstante transactione, & cum sequitur Alciat. in cons. 267. num. 3. Felin. in c. ex scripto, num. 12. de iureiur. vbi tamen

allegat solum Feder. & cum hac opinione trāsio Vital. d. tracta. clausul. in ver. an possit renunc. aliment. quia vt ipse dicit, sicut non tenetur quis seruare iustamentum per quod incidit in periculum mortis, ita etiam non tenetur seruare quando incideret in opprobrium, & terminus famis, nam ea est mors, dicta l. necare. & propterea posset vtraque sublimitatio coniungi, vt scilicet tunc valeat transactio, quando laborat extrema inopia. melius est tamen singulis illis in casibus tenere sublimitationes, in quo tamen aduerto maximum esse discrimen inter primam, & secundam, quandoquidem prima transactio erit a principio nulla, quia repugnat iuri naturalis secunda vero a principio valebit. licet postea non obliget, quando alimentarius ad eam inopie extremitatem peruenit per quam fame periret, si sibi succurreretur aduersus transactionem, & hoc casu facilius admittitur contrauentio, quia mutatus est rei status, & qualibet conuentio [61] intelligitur rebus manentibus in eodem statu, l. quod seruus, ff. de cond. ob. cau. & loquendo in renunciatione Bald. in l. pactum quod dotali, questione quarta, de collation. vbi eum sequitur Caltren. & Dec. Roma. Aret. & Imo. in d. l. qui superfluitis, cum alijs apud Tyraq. in l. in vnaquam in prefatio. nu. 130. C. de reuoc. dona. D. Becium in cons. 74. nu. 21. dicitur enim contrauenire ex noua causa, nam etiam si nulla vnaquam precessisset obligatio alendi, sicque nulla reuocatio, teneretur nihilominus alere superueniente extrema egestate, intelligendo non solum in patre & alijs affinis, sed etiam in extraneis, quia vt dixi suo loco, quilibet habens tempore maxima inopie cogitur egenti dare, etiam si aliquo nulla foret obligatio obstrictus, & ideo inquit Crauet. in cons. 17. supra allegato, quod non valet consuetudo, [62] per quam liberetur beneficatus ab onere distribuendi partem fructuum in pauperes.

[63] Secundo principaliter limitatur conclusio principalis, quando transactio facta fuisset vtiliter, & in commodum alimentarij, vt quia fecisset suam conditionem meliorem, quia eo casu valet incofactio praeterea, vt est tex. in d. l. cum his, eam transactionem ff. de transact. & ibi notant omnes, & insert gl. quod ecclesia, & minor alienant vtiliter non obstante iuris prohibitione, vbi cumque alienatio tendit [64] ad eorum utilitatem, & Bal. in l. contra iuris, in h. princip. ff. de pact. quod ecclesia potest sine legitima solennitate facere contractum sibi vtilem. mouetur ex illo §. eam transactionem, Alber. in auth. hoc ius porrectum, col. ult. C. de sacro. eccles. Faber in §. & ne huius, Instit. de eo cui libe. caus. quam sententiam probant in ecclesia Iacob. de Are. Din. Cardi. Floren. Capolla, Barbat. lafon. Socin. & Dec. quos citat Tyraq. de legib. conub. glo. 8. num. 62. & dicit Abba. in c. gloss. fin. de reit. in integr. quod prelati alienant [65] vtiliter in foro conscientie excusantur, quod etiam voluit Dec. in l. non omnis, §. si pupillus post princip. ff. si cert. petat. multos allegat Redoan. tracta. de reb. eccles. non alien. in rub. de cau. vtilita. numer. 174. Rebuff. in compend. alienat. rer. eccles. numer. 34. Capic. in decis. 13. colum. 1. & in minore, quod contractus ab eo celebratus sine tutore [66] vel curatore valeat, si vtilis sit, est tex. in l. neque. C. de contrah. & commit. stipula. Bald. in cons. 72. vol. 4. Rom. in cons. 316. & cons. 453. Abb. in cons. 12. vol. 1. Alex. in cons. 59. col. 2. vol. 2. Barba. in procemio Clemens. in 2. lectu. colum. 3. & procedit etiam si pupillus obligaretur, l. si pupilli, in princ. ff. de neg. gest. l. pupillus, §. primo, ff. de author. tutor. alia iura

citatur

citatur Tyraq. in tract. de legib. conub. glo. 8. num. 66. vbi num. seq. dicit ad generale in omnibus, quibus interdicitur est bonorum suorum administratio, ut scilicet cesset prohibitio quando actus vtiliter geritur, & per hanc rationem Bald. in d. l. neque, inquit mulierem, & minorem valide cōtrahere si vtiliter contrahant, non obstante statuto per quod annullatur contractus [67] gelius sine interuentu confanguineorum, & subdit hoc esse menti tenendum, idem dicit in l. ii. de contra. iudic. tute. infinitos citat Tyraq. loco predicto, nu. 76. vbi infert ad infinitas similes decisiones, alios addit Lamberteng. in d. tract. de contra. eor. in fi. numer. 165. & seq. vbi dicit magis communem, & subdit idem esse in ecclesia & minore contrahente sine tutore, & decreto pratoris. addo idem esse in vasallo, qui & si non possit sine consensu domini alienare feudum, tamen hoc facit quando alienatio [68] est utilis, & tendit in fidei augmentum. valet enim eo casu, secundum Ifern. in c. Imperiale, col. 6. in fi. ver. item secus, de prohib. feud. alien. per Feder. & sequitur Afflicti. ibi numer. 55. idem voluit Ifern. in cap. i. in fi. de illo qui interficit fratrem. Afflicti. in dec. c. ii. n. 1. Capic. in dec. 100. numero tertio, Bal. in c. 1. s. contrario. vbi Parpos. in prin. de inuest. de re alie. facta, & ibi Afflicti. numer. 4. dicit illum textum ad hoc semper allegari. Duen. in regul. 40. limit. 6. latē D. Becius, qui plures citat in cons. 101. num. 3. & quauis quoad alienationes quae sunt de bonis ecclesiarum, vel ministerii, & quoad contractus eorum, qui statuto prohibentur contrahere sine certa solemnitate, non desunt contradicentes, vt potest videri apud Tyraq. & Lamberteng. in locis supracitatis, tamen quoad transactionem, quae fit de alimentis, res est indubitata, quia textus in d. s. eam transactionem, est clarus, precipue, quia prohibitio inducta est ob priuata utilitatem, vt dixi supra, ideo vbi concurrunt utilitas alimentarij, cessat prohibitio, & nemo leditur, ita intellexit lo. Fabr. in s. & ne huius. Inlti. de eo, qui lib. cau. Alciat. de verb. signif. lib. i. & Tyraq. d. glo. 8. numer. 63. in fi. licet plurimum laborant Ang. Castr. Fulgos. & Ias. in d. s. eam. nostram limitationem sequuntur omnes in d. l. de alimentis. vbi precipue Dec. numer. 12. vers. secundo fallit. Pined. in l. i. part. 3. num. 31. C. de cond. matr. vbi latē differit, an valeat alienatio rerum ecclesiarum sine solemnitate, & num. 30. dicit, patrem legitimum [69] administratorem posse valide bona filij alienare, si vtiliter id faciat, & numer. 45. post longam disputationem concludit, patrem posse vtiliter, & prudenter transigere alienare bona filiorum, & quod valeat transactio sine pratore, si vtilis sit, cui debentur alimenta, ponit Paris. in consilio decimo sexto, numer. 104. vol. 2. Gigas in tract. de pensio. q. 51. numer. 21. vbi dicit idem esse in pensione pro alimentis assignata, [70] & ponit exemplum quidō transigitur circa tempus soluendi alimenta, vel pensionē, Crot. in consil. 74. numer. 18. vbi ait, quod licebit etiam permutare, si hoc expediat alimentario, Bertrand. in consil. 205. numero primo in fin. volum. 7. Alciat. in consilio 267. numero quarto, vbi allegat Roman.

Aduertendum tamen, quod si decretum iudicis non sit appositum in transactione, is qui cum alimentario transigit, tenebatur probare utilitatem illius contractus, quia deficiente solemnitate necessaria, actus non [71] praesumitur vtilis, secundum Bar. in l. quacunque, ver. scias tamen. C. de bon. que lib. Dec. in cons. 578. col. 2. Tyraq. clarē d. glo. 8. nu. 89. Lam-

berteng. in d. tract. in fi. nu. 170. contrariorum enim eadem est disciplina, & idem operatur oppositum in opposito, [72] quod propositum in proposito, l. & si cōtra, in fi. de vulg. & pupil. Bal. in l. i. n. 3. C. quam. lice. ab emptio. disce. Neuze. in cons. 38. nu. 12. Natia in cons. 442. n. 8. Euer. loco 75. in prin. at vbi solemnitas interuenit, contractus praesumitur vtilis, & contrarium probare tenetur, qui illum impugnat [73] sub pretexta quod sit damnosus, Bal. in c. huc. nu. 6. de re iud. Alex. in consil. 79. nu. 18. vol. 1. idem Bal. in cap. i. col. 2. ver. queritur, tit. qui feud. dar. poss. Tir. d. glo. 8. nu. 64 Lamberteng. d. nu. 170.

Aduertendum item, quia utilitas non probatur ex eo quod partes in instrumento dicant actum esse vtilem alimentario, quia in prohibitis confessio non nocet, Bart. in l. si forte, ff. de cast. pecu. & in alienatione rerum ecclesiarum quod non attendatur ea assertio, ponunt [74] multi citati à Redoan. in d. tract. in rub. de cau. vtilit. num. 72. & fecit glo. Innoc. Host. & Card. Flor. in c. ea noscitur, de his, quae sunt à prael. sine consensu capituli, teneant contrarium, tamen eorum opinio sustineri non potest, quidō aliud non concurrat, ex quo assertio illa iustificetur, precipue longi vel longissimi temporis [75] cursu, secundum Butr. in d. c. ea noscitur, Guid. Pap. in quest. 151. in fi. tunc enim comprobatur confessio, quia non est verisimile, quod actus fuisset tamdiu toleratus ab episcopis, qui quotannis ecclesias visitant, vt in simili dicunt Hostiens. Cardin. Butr. Imola & Abba. in c. illud, de praesump. & declarauit aliquando, cum in facto mihi contigisset.

[76] Volunt etiam multi, quod utilitas debeat esse euidens, vt actus in consilio pratore factus sustineatur, ita Lamberteng. loco praed. num. 170. alijs si utilitas possit esse & non esse, non dicitur euidens, & actus non sustinetur.

[77] In hoc etiam casu concludit Alciat. in cons. 267. n. 4. fat esse si ex post facto appareat transactionem fuisse vtilē, pro quo facit quod ea, quae sequuntur, declarant actum praecedentem, & obseruantia declarat actum. verum hac Alciati opinio mihi nequaquam placere potest, quia vt contractus sit vtilis vel damnosus ecclesiae, inspicere debet tempus celebrati ipsius contractus, [78] est text. in c. ad aures, in ver. tunc, & ibi notat glo. si. de reb. eccles. non alien. ad idem est text. in c. cum dilecti, vbi glo. 2. de empt. & vend. & illam glo. dicit notabilem Ias. in consil. 54. num. 20. consil. 55. num. 3. consil. 19. num. 8. vol. 1. Calder. in consil. 5. de rer. peritum. Bertran. in consil. 42. numer. 11. volum. 1. Crau. in consil. 271. col. 6. Rebuff. in compend. de alien. rer. eccles. num. 73. in fi. Redoan. in d. tract. in tit. de cau. vtilit. num. 137. & est regulare, quod tempus celebrati contractus inspiciendū est vt cognoscamus, [79] an ex eo inferatur, probat text. in l. i. voluntatem, C. de rescind. vend. in fi. bar. bal. & alij omnes in l. 2. C. eo. tit. est etia text. in l. 2. C. de praed. & om. reb. nauicul. lib. ii. vbi lo. de Plat. in 5. notab. infert post And. de paulo ad casum nostrum, dicens, quod ille textus facit contra praelatos, qui cum re aliqua ruinofam, & modici valoris vendiderunt, videntes postea eam effectum pretiosorem tentant rehabere, quia alimentis fuerit ecclesiae damnosa, quod tamen facere non possunt, quia attendi debet ita ut, qui erat tempore alienationis facta, & hoc ponunt omnes Dd. in l. 2. C. de rescind. vend. dum volunt eum qui agit ad rescissionem contractus, probare valorem secundum tempus celebrati contractus.

Videntur tamen haec intelligenda, vt procedant

si velis alimentarius acquirere transactioni, non alius. Nam eiusmodi contractus claudicat, quia potest alimentarius cogere eum, qui fecim contractum, ut transactioni flet, ita enim videmus in contractu inualido, qui celebratur cum ecclesia vel minore, quia possunt ecclesia vel minor compelli contrahentes ad illius contractus obseruantiam, [80] licet ipsi ad id non teneantur, probatur in l. liliannus, § si a pupillo, ff. de actio. empt. glof. Hostien. Butr. & Abb. in c. tit. ne se. vacan. Innoc. Hostien. Jo. And. Cardin. Floren. Butr. & Abb. in cap. de his que sunt a prelat. line. consen. capi. & infinitos citat Tyrac. in dicto tract. de legib. comm. glof. 8. num. 91. & pluribus frequentibus, vbi confirmat multis exemplis, & id in nostro proposito considerat Iaf. in d. l. cum hi, § eam transactionem, numer. 2. ver. limita tamen, vbi dicit esse perpetuo notandum, Socin. Iun. in conf. 28. num. 1. volum. 2. & facit generalis regula, quod nullitas potest ab eo solo allegari, in cuius fauorem fuit introducta, & tunc solum actus est nullus quando is vult, [81] cuius fauore actus dici potest nullus, secus dum glo. in l. eleganter, in princ. & ibi notat Bart. ff. de dolo malo, glof. in l. iuris gentium, § prator ait, in ver. dolo malo, vbi Bald. Ang. & alij. ff. de pact. Cro. in conf. 19. num. 7. Bero. in conf. 30. nu. 26. volum. 2. Ruin. in conf. 48. num. 12. volum. 4. Crau. conf. 179. numer. 5. Borghin. de tutor. numer. 170. in proposito tamen nostro non video quomodo prædicta possint habere locum, cum possit alimentarius iuri competenti renunciare, ut supra diximus, & cesset hoc casu ratio prohibitionis: nam cum facit suam conditionem meliorem, definit actus esse nullus, quia non subest timor, ne ad inopiam redactus fame pereat, cessante autem ratione cessat nullitas, & consequenter est in facultate alimentarij approbare, vel impugnare transactionem. & quod dicitur de ecclesia aliud est, quia tunc non delinit actus esse nullus, sed cogitur contrahens persistere in eo contractu adhibitis de nouo solemnitatibus ex parte ecclesie, ita probat text. in d. l. liliannus, § si a pupillo, Iaf. in d. § eam transactionem, quia tamen non inuenio decimum non audeo firmare contrarium.

Ad vnum tamen aduerte, quod si prædicta sunt vera, locum habebit etiam si transactioni probaretur utilis, quia posset alimentarius cogere contrahentem ad obseruantiam transactionis etiam quando non esset utilis, ex quo nullitas fuit inducta fauore alimentarij, & hac esset magna extensio. Posito tamen quod supra dicta declaratio locum habeat, & quod sit in facultate alimentarij improbare, vel approbare transactionem non factam vtiliter, non tamen ei licebit approbare, postquam semel ab aduersario [82] erit impugnata, vel ab eo allegata nullitas, Bal. in capite primo, columna tertia, versiculo capio primam glossam, de præscrip. & ponit Iaf. in l. non eo minus, numero primo, ver. limita C. de procurat. & in l. licet, numero decimo, C. eodem. Felin. in c. causam, numero nono, de iudic. & in contractu mulieris, tradit Lup. in rub. de donat. inter virum & vxor, § 68. numero septimo, Tyracel. d. glof. § numer. 88. Pinel. in l. i. par. 3. numero octogesimo tertio, C. de bon. mater. vbi post Bald. quem citat, alio etiam modo limitat hanc regulam.

Hanc tamen limitationem principalem sublimitat Bar. post Iac. Butr. quem citat in d. l. cum hi, § si prator, ut procedat quado per transactionem non recedatur a forma alimentorum: at si recedatur [83] non valet transactio, etiam si foret utilis alimentario, sequitur Iaf. in ead. l. cum hi, § eam transactio-

nem. au. ver. secundo nota, & est mirabilis declaratio, quam alij non tangunt.

Tertio principaliter declaratur conclusio minime procedere, quando alimenta non debentur iuxta ultimam voluntatem, sed ex pacto, vel alio contractu celebrato inter viuos, quia licet super eis inconsumulo [84] prator transigere, ut voluit glossa in d. l. cum hi, in princip. in ver. alimentorum, ff. de transactio. per text. ibi in ver. plane, vbi dicitur sine autoritate pratoris posse transigi super alimentis, que non sunt donata causa mortis, sequuntur ibi Bal. Alber. Bald. Cast. Fulgos. & Iaf. Salic. in l. de alimentis, nu. 1. Corn. nu. 1. Iaf. nu. 1. & Curt. iun. nu. 8. C. de transact. & Dec. nu. 12. in 3. limit. & Alciat. ibi hanc etiam limitationem tenet Feli. in c. si diligenter, § ver. intellige, de foro compet. Cagnol. in l. iura sanguinis, n. 4. ff. de reg. iur. Bertrand. in conf. 203. col. 3. vol. 7. Folier. in præf. censua. in §. intelligendi census super rebus, num. 87. Cordub. in d. § patens, numer. 76. & ante omnes Bar. in tracta. de aliment. numer. 33. & sequenti: & quoad decisionem omnes sequuntur, nec est qui contradicat. dubium tamen est quæ sit ratio diuersitatis, cur non valeat quando alimenta debentur ex vltima voluntate, contra verò sustineatur quando debentur ex contractu, & aliqui tenebantur ideo primo casu non valere, quia veretur duplex fauor alimentorum scilicet, & vltimæ voluntatis, Nam, ut diximus, alimentorum causa vtruncque proueniant, semper est fauorabilis, vltima quoque voluntas multis fauoribus est dotata in iure nostro, quare duplex causa plus debet operari, quam simplex, hac ratione mouetur Bartol. in dicta l. cum hi, in princip. nu. 6. dicens quod in iis duobus simul iunctis versatur fauor publicus, ut scilicet testamenta mandentur exequutioni, & ne homines tenues fame pereant, hanc etiam rationem allegat in tract. de aliment. num. 34. licet transcat ad aliam, Bald. in eadem l. cum hi, in princ. col. ver. in eadem ibi speciale, Iaf. d. l. de alimentis in princ. Duaren. lib. 1. disputat. c. 44. Oroscius in d. l. cum hi, num. 9. aliam tamen rationem assignat Bar. in d. tract. de aliment. nu. 34. quia scilicet lex præsumit alimentarium non futurum minus diligentem in conservando alimenta, quam in acquirendo, sed hac ratio cessat quando alimenta fuerunt relicta in testamento, vel vltima voluntate: docet enim experientia maiori cum diligentia conservari ea, que cum laboribus acquiruntur quam quæ nobis relinquuntur, & nulli ferè sint, qui patrimonium labore partum dispendent, multi verò dispendant a parentibus relicta, hanc rationem considerauit Bar. in tract. de aliment. numer. 34. Alber. in d. l. cum hi, in princ. Salic. in d. l. de alimentis. C. de transact. sequitur Dec. ibi, num. 12. ver. regula procedit, vbi vult procedere etiam in donatione causa mortis, Bertrand. in d. consil. 203. numero secundo, volumine septimo, Iaf. in d. l. cum hi, num. 8. in princ. ff. de transactio. Cordub. d. § patens, num. 78.

Hac tamen ratio non videtur generalis: Nam videmus quod de alimentis donatis causa mortis non licet transigere sine pratore, d. l. cum hi, ver. plane, & tamen in ea donatione requiritur acceptatio, atque ita factum donatarij, non dico requiritur acceptationem expressam, sed sufficere tacitam, puta quod donatarius præfens sit [85] & taceat. Ang. in consilio 181. col. 2. Cur. Iun. in rub. C. de pact. colum. 2. & ibi Purpur. quam opinionem tenuit etiam Galliaula in rub. ff. de verb. oblig. fol. 5. Didac. in rub. de testam. part. 3. in princip. numer. 13. ver. verum si donatarius, & num.

& numer. 14. ver. quinimo sufficit. potest enim fieri etiam pacto nudo glo. in l. cum pater, §. Mevio, ubi Bar. & Dd. ff. de lega. 2. Bald. in l. vnica, §. in autem, in fi. C. de cadu. tolli. Didac. loco predicto, numer. 14. nec satisfaciatur responso Decy in d. l. de alimentis, qui dicit donationem causa mortis propter alia, que concurrunt, iudicari vltimam voluntatem: id enim non refert, nec mutat iuris intellectum, quando fit est quod in ea considerari possit acquisitio, sicuti in contractu. aliter tamen respondeo quod scilicet nō attendimus simplicem acceptationem, ex quo in ea nulla versatur donatarij industria aut calliditas, que tamen sola consideratur in contractibus inter vivos: si enim esset in consideratione acceptatio, vtique de alimentis relictis in quacunque vltima voluntate idem dicendum esset, quod de acquisitis ex contractu, quando etiam per vltimam voluntatem nūquam quantarum iniuris, sed semper volētib. & quāuis acquirendi verbum sit generale, & includat etiam donationem, §. primo, Instit. de dona. & sinit per quas person. nob. acquir. tamen quando industria & sagacitas hominis consideratur, tunc secundum substantiam materiam, non dicitur acquirere qui sibi facit donationem acceptat, sicuti in simili acceptans donationem non dicitur acquirere, [86] quando fit mentio de acquisitione cum pretio, vt per Caltren. in conf. 94. vol. 1. D. Becium in conf. 41. numer. 20. in ver. non oblat igitur, & in conf. 52. num. 105.

Item predicta ratio non videtur generalis, quia secundum eam non liceret transigere de alimentis acquisitis per donationem inter vivos, cuius tamen contrarium volunt, seu præsupponunt ferē omnes Dd. nam in ea nulla cadit alimentarij industria, nulla sagacitas, sicuti nec in relicto facto in vltima voluntate: atque ita pūgit Ias. in d. l. de alimentis, numer. 1. in fine.

Addo quod ex alio non est generalis, quia de alimentis que debentur ex sanguinis affectione, vel etiam naturali ratione, vt que à parentibus debentur, à fratribus, vel personis per nos supra enumeratis liceret transigere sine pratore, nam ea acquiruntur sine facto alimentarij, & deferantur à lege, non autem provisione hominis, & tamen Doctores videntur præsupponere quod de illis quoque nō liceat transigere, & hic est tertius casus, qui non fuit explicitē consideratus à Doctoribus circa facultatē transigendi: quod si fortē dicamus hoc casu licitam esse transactionem, quia non debentur ex testamento, vel vltima voluntate, replicari poterit quod illa videntur magis debita, quā si essent testamento relicta, & quod casus videntur pares, quia dispositio hominis, & dispositio legis aequiparantur. §. dispositio, in Auth. de nupt. Cum ergo secundum mentem Dd. transigere sine pratore liceat super alimentis debitis ex donatione inter vivos ex naturali ratione, & sanguinis charitate, statendum est rationem hanc non esse generalem, nec bonam, sed eam meliorem esse, que fundatur in favore alimentorum, & vltimæ voluntatis, quod gratia multa inducta sunt contra communes iuris regulas.

Notandum tamen est quod ad prohibendū transactionem sine pratoris interuentu sufficit alimenta quoquo modo deberi [87] Jex vltima voluntate etiam inspecta originali causa, vt voluit Guliel. Cun. in d. l. cum hi, in ver. planē, vbi ait quod si heres ex testatore precepto vendicat alimenta, nō poterit si emptor de alimentis transigere sine decreto, quia & si ea habeat emptionis titulo, atque ita ex contractu,

quia tamen contractus fuit ordinatus à testatore, perinde est, ac si testator ipse reliquisset alimenta, cum sequitur Bald. in vtraque lectur. quia originalis causa attendi debet §. agri plagam, l. vxorem, ff. de leg. 3. subdit Bald. quod causa remota est attendenda, hoc etiam voluit Caltre. in d. l. cum hi, nu. 1. in princ. legis. Tiraq. de legib. connub. glo. 8. numer. 185. in fi. in l. boues §. hoc sermone, in 9. limitat. numer. 13. & ratio est, quia actus semper [88] tribuitur non exequenti, sed ordinanti, cum aliquibus de rescript. in 6. l. item eorum §. si decuriones, ff. quod cuiusque vniuerlit nomin. & à primordio tituli posteriori formatur euentus, l. circa siuem, C. de impon. lucrat. descript. ideo si testator heredem suum grauet restituere Titio certa bona post mortem, si verō decedens Titium instituit in illis bonis, dicitur Titius illa bona habere non ab herede grauato, sed [89] à testatore grauante, l. vnum ex familia, §. si de Falcid. ff. de leg. 2. & ibi insert Imo, quod officialis electus ab eo cui consilium generale eligendi concessit facultatem, dicitur à consilio generali electus, non ab illo particulari, & id videtur à testatore factū quod eo mandante factum est, l. pater ex provincia, ff. de munim. vindicta, Alex. in conf. 215. colu. 4. volum. 6. Caltr. in conf. 441. col. 2. vol. 1. Socin. conf. 114. col. 1. vol. 3. Crau. in conf. 144. num. 1. & seq. Tiraq. d. gloss. 8. nu. 84. & seqq. dixi in conf. 29. num. 3. licet ergo ille habeat alimenta ex contractu emptionis, quia tamen heres vendidit mandante testatore non poterit transigere de his sine interuentu pratoris, & hoc modo sublimitur ea declaratio Dd. qui dicunt licere inconsulto pratore transigere de alimentis debitis ex contractu, non enim procedit in contractu qui fuit ordinatus à testatore, quia inspecta origine habentur ex vltima voluntate.

Quarto intelligenda est conclusio nostra vt locum non vendicat, quando testator licentiam concessit [90] transigendi sine pratore, quia tunc licita est transactio sine decreto, vt voluit Ange. in l. de alim. quem citat Dec. ibi in fi. C. de transactio. sed in contrarium facit quia pratoris decretum requiritur per modum solennitatis, & est publici iuris, ergo non potest remitti arg. eorum que notantur in l. 2. C. vt in possessio. legat. verum prima opinio est verior, & eam probauit Guliel. Cun. in d. l. cū hi, in ver. planē, vbi Bald. in 2. lectu. illum sequitur ff. de transact. sequitur Tiraq. d. glo. 8. nu. 94. in fi. Menoc. de arbit. iudic. casu 171. numer. 68. mouetur, quia testator potest remittere decreti interpolationem, vt notatur in l. si quando, C. quando decret. non est opus, & inquit Bald. quod vbi decretum procedit de conscientia testatoris non opus est decreto, argum. l. pen. & fin. ff. de transactio. & pro hoc facit quia et si minor non possit bona immobilia alienare sine decreto, si tamē ea vendat ex permisso testatoris [91] nulla requiritur solennitas, est textus in l. prima, §. primo, in l. magis puto §. si pupillus, & l. si. ff. de reb. eor. in l. 1. & l. pradium, vbi gl. & lo. Fabr. C. quan. decre. non est opus, Bart. Bald. & Aret. in l. qui Romæ, in §. coheredes, ff. de verb. oblig. Alex. in conf. 215. in prin. volum. 6. vbi inquit hoc esse verum, siue licentia testatoris sit generalis siue specialis, Afflict. in decis. 285. numer. 10. Neuizan. in conf. 84. numer. 3. & 4. Tiraq. d. gloss. 8. num. 94. & seq. Lambert. in tracta. de contract. eor. qui sine cer. solennit. glo. 1. nu. 3. & idem est quando alienatio fieret in executionem actus gestī à testatore, [92] quia eodem modo solennitas non requiritur, vt vult Bart. in l. 2. in fin. princ. ff. de stipulatio. seruo. quem sequitur Ias. in l. prima, §. fuit questum,

num. 15. & ibi Rip. num. 10. ff. de verb. oblig. Dec. in l. singularia. num. 15. ff. si cer. pet. Neuzand. c. 84. numero tertio. Menoch. in tractat. de arbit. iudic. casu 71. num. 67. & possent multa alia allegari, quæ omittit. stat. ergo limitatio, quod vbi testator permittit transactionem super alim. tunc non exigitur iudicis decretum. ad rationes autem in contrarium allegatas responderi potest, quod decretum à iure requiritur ad priuatum vtilitatem, vt supra diximus, tractando de renunciatione iurata, ergo testator potest illam solemnitate remittere, vt notant Doctores in l. nemo potest, ff. de leg. 1. & facit quia si testator potest alimenta non relinquere, multo magis poterit relinquendo ordinare, quod super eis transigat possit, quia qui potest quod est plus potest etiam quod est minus. cui quod plussit de regul. iur. & rei iur. quilibet potest conditionem [93] apponere, quam vult. l. in traditionibus, de pact. Zavarel. in Cle. quia contingit, in n. notab. de relig. dom. Ancha. in consil. 217. nu. 2. cum aliis per D. Becium in consil. num. 25. & seq.

Quinto restringi debet principalis conclusio ad alimenta futura, nam quoad præterita licet sine prætoris interuentu [94] transigere, ita voluit gloss. in d. l. cum hi, in princ. in ver. alimentorum, ff. de transactio. vbi Alber. in prin. & Bal. nu. 9. Bald. in l. pactum quod dotale, in fi. C. de collat. Bal. in l. de alimentis. C. de transactio. vbi dicit rationem diuerſitatis esse, quia ex futuris alimentis pendet vita hominis, non ex præteritis, ideo fauorabiliora sunt futura, sequitur Salibi. Cor. num. 1. & 2. laf. num. 4. Dec. num. 9. Cur. lun. num. 1. & Alciat. col. 2. ex hac ratione inferunt non esse bonam rationem, quam ex multis supra allegauimus, quod scilicet transactio prohibita sit fauore alimentorum, & vltima voluntatis, nam si esset generalis, vtique etiam de præteritis alimentis transigere non liceret, quod tamen est falsum. hanc quoque distinctionem probauit Feli. in c. si diligenti, num. 6. de foro compet. sequuntur Oroſc. & Conna. quos citat Cord. in d. s. parens, num. 74. vbi dicit communem, & pro hac parte facit, quia etsi alimenta semper sint fauorabilia, tamen quando contra ius aliquod priuilegium eis conceditur semper restringitur ad alimenta futura, quia in eis solis militat ratio, quæ est causa priuilegij, ne scilicet alimentarius fame pereat, vt passim in discursu operis notari possunt exempla. contra hoc tamen facit, quia dispositio d. l. cum hi, procedit siue alimenta relinquuntur pauperi, siue diuiti, & tamen in diuite cessat ratio, ne alimentarius fame pereat. ita laf. in d. l. cum hi, s. eam transactionem, in princ. verſ. 3. nota. responderi tamen potest, quod in diuite aliud est, quia potest effici pauper, & fame perire, & non minor est virtus quam quærere partem tueri. at in alimentis præteritis cessat omnino suspicio ne pereat, quia iam vixit eo tempore quo debebantur alimenta, & hanc considerationem fecimus aliquando supra ad aliud propositum.

Sexto principaliter limitatur ne procedat in permutatione, quæ tamen non sit damnosa alimentario, quia [95] ea fieri potest prætoris inconſulto, vt probatur in d. l. cum hi, s. si cui, vbi notant omnes, præcipue Bar. Bal. Cast. & laf. in eo textu, necnon in off. ponuntur exempla permutationis quæ ibi possunt videri. si vero non sit vtilis, non est licita sine prætoris, & aduertendum, quod ille text. ad validitatem transactionis non requirit, quod sit vtilis, sed sufficit quod non sit damnosa, & ita loquuntur Doctores ibi excepto Bal. alias si de vtilitate loquere-

tur esset superflua decisio, cum iam in §. eam transactionem generaliter statutum sit valere transactio nem, quæ sit vtilis alimentario, considerata etiã quod in d. s. si cui non tractatur de minutanda substantia relicta, nec de tollendis alimentis, sed de mutanda forma & qualitate præstationis, & facilius toleratur alteratio qualitat. quam substantiæ, quia non est curand. de modo si idem sequatur effectus in substantia. l. 3. C. de institut. & substitut. hinc dicimus, quod qualitas facilius [96] præsumitur quàm substantia, Ang. & Ala. in l. i. ceteris annis, C. de pact. & leuijores probationes sufficiunt [97] ad probandum qualitates, quàm vbi agitur de substantia, c. cum per tuas, de probatio. l. solent. ff. de alime. & cibari. legat. Cephal. in cons. 370. n. 25. & regulariter res prohibita alienari potest permutari, vt in rescripto, quæ potest cum alia spirituali [98] permutari, licet non vendi probat text. in c. ad questionem, vbi glo. & Dd. de reri. permut. glo. in c. super eo, de transactio. & mulier licet fundum dotalem marito infcio non possit vendere potest tamen permutare, [99] Cui. in authent. sine à me. C. ad Velleian. Albert. in l. 1. s. & cum lex. C. de rei vxor. actio. Cuman. in l. quamuis, ff. solu. matr. quod aliunde non prouenit, quia permutatio longe minus affert detrimentum, quam venditio, præcipue quando fit sine damno, vt inquit Tiraquel. de retract. consang. §. 10. glo. 2. nu. 28. quod autem transactio licita sit quando fit permutatio rei ad alimenta relicta, voluit Crot. in cons. 63. numero decimonono, vbi allegat Castens. in simili questione.

Septimo restringitur, vt nō procedat prohibitio, quando minima sunt alimenta, quæ fuerunt relicta, quia tunc licet [100] transigere sine prætoris, vt est text. in d. l. cum hi, s. hi. Tiraq. in tract. de iudic. in reb. exig. seren. verſ. 32. Cordub. d. s. parens, numer. 79. & pro hoc facit quia & si tutor administrare non possit nisi facto inuentario, & ad illud teneatur, tamen talis quando bona minoris sunt modici valoris, ita quod plus impenderetur in ipsius inuentarij confectione [101] quàm sit valor bonorum, Bal. in l. mediterraneæ, C. de annon. & tribut. Abb. in c. de appellationibus, extra de appella. Tiraq. in d. tract. de iud. in reb. exig. seren. ver. 45.

Octauo declarat Alciat. in cons. 267. nu. 3. in fin. non esse locum prohibitioni, quando per eam transactionem declaratur solum quantitas, vel summa præstanda pro alimentis, [102] quia eo casu decretum non requiritur, sed nihil allegat. ego huic limitationi non assentior, quia prætoris decretum est necessarium quocumque ex actu potest ladius alimentorum, & Bar. in l. 3. nu. 15. ff. de alime. & cibari. lega. dicit quod causa alimentorum dicitur ad hunc effectum quocumque aliquid tractatur quod pertineat ad alimenta, & dixi supra hoc eodem priuilegio in sexta ampliatione. cum verò in declaranda quantitate possit maxima fieri diminutio in dampnum alimentarij, dicendum est decretum fore necessarium.

Nono licet transactio permittatur auctore prætoris super alimentis, hoc tamen intelligitur, quando persona est aliquoquin habilis ad transigendum, quia cum de vno disputamus cetera habita supponuntur, §. in extraneis. Insit. de her. qual. & dicitur at si i. cui relicta sunt alimenta non sit habilis non valebit transactio, & cum auctoritate prætoris, exemplum est in seruo [103] qui cum nō possit pacisci, vel aliquem facere contractum. l. in personam. ff. de reg. iur. & se obligare, vel aliud sibi l. serui. ff. de actio. etio.

actio, & oblig. l. nec seruus. vbi gl. ff. de pecul. etiam cum pratoris interuentu l. contra iuris. in fine. ff. de pact. non poterit etiam super alimentis [104] sub relictis transigere, ita Bart. in l. cum h. §. eam transigat. num. 5. ff. de transact. vbi dicit domino videri relictam ea alimenta, quæ seruo alicuius relinquuntur. l. filio. ff. de cond. & demon. ideo dominus ipse, non seruus debet transigere, & licet seruo relinqui possint alimenta, [105] & ei detur actio, vt aliquando dixi per l. legatum. ff. de cap. dimiss. l. seruus, ff. de alim. & cibarij. lega. tamen procedit, quando non habet dominum, vt sunt seruus pænz, alias si dominum habet, acquiritur domino, & reprehendit glo., quæ volebat, quod seruus posset transigere, hanc opinionem probat etiam las. lib. in fin. qui subdit quod ita tenent omnes, Cordub. d. d. patens. num. 58. & per eandem rationem idem dicunt in monacho, qui habet superiorem, ego tamen non video quando seruus dicatur non habere dominum, vel monachus superiorem, cum seruus pænz subdit omni casu principi, vt reipublicæ, & monachus Episcopo, vel summo Pontifici.

Decimo est casus, in quo etiam cum pratoris interuentu non licet pacisci, quando scilicet gratis [106] quis remitteret alimenta, quia tunc non valet, vt per Bar. in l. cum h. in prin. col. 2. vbi dicit quod vxor cui relictæ sunt alimenta à marito, non potest illa refutare etiam cum autoritate iudicis, vt intelligas aliud esse quod super alimentis transigatur, aliud vero quod alimentis renuncietur, n. qui transigit aliquid recipit, vt ff. de transact. l. 1. qui vero renunciat nihil retinet, & hanc differentiam ponit las. in d. cum h. in prin. nu. 10. vbi inquit, quod in pacto nihil datur, & transactio cum pratoris interuentu est valida, renunciatio autem etiam cum pratore est nulla. & licet in præfenti cõclusionè tractauerimus etiam de pacto, & renunciatio, tamen intelligenda sunt ea quæ diximus, de renunciatio etiam cum decreto pratoris, & pro dicto Bald. facit, quod ponunt Doctores loquendo de minore, qui etiam cum autoritate curatoris possit facere quemcumque contractum, non tamen potest donare [107] per text. in l. 1. §. cum autem, C. si maior fac. alien. rat. habuer. vbi Bal. dicit quod minor etiam cum decreto iudicis non potest donare, allegatque alium text. in l. ab agnato, ff. de curato. furiosi, & dicit Bald. in cons. 208. volu. 1. quod minor de suis bonis immobilibus non potest autorante iudice dotare, perforam extraneam, Are. in cons. 24. in 4. dubio, in fi. quoniam curator non habere non potest ad donandum, quia curator non datur, nisi subsistente iusta causa, donatio autem non est causa iusta dandi curatorem, quia donat. [108] est perdere, contra iuris §. si ff. de pact. si etiam remittere est donare, glo. in l. si quis obligatione, ff. de regul. iur. Bar. in l. Modestinus, ff. de donatio. & quod ad donandum non possit minori dari curator, [109] voluit Bal. post las. Butrig. in l. 1. C. si à diuersi. donat. vbi infert, quod si donat. seruata statuti solemnitate ea donatio est nihilominus nulla, quia solemnitas introducta in fauorem minoris, nõ debet retorqueri in odium, exenat Natia in consili. 166. numer. 17. & seq. & in consili. 173. numero primo & sequent. quæ enim dicuntur de autoritate tutoris, & curatoris adhibenda in contractibus minoris, & de iudicis decreto in aliis contractibus, intelliguntur, quando actus, qui fit potest esse utilis, & damnosus, at vbi certitudine damnosus est, decreto iudicis, vel curatoris auctoritas nullum addit tobor.

Addo etiam pro declaratione præfentis declarationis, quod etiam temporis lapsu solemnitas non extrinseca solet præsumi secundum glof. Innoc. Butr. Imol. & Abba in c. perempt. de censib. Hostiens. Jo. an. Andre. Butr. Imol. Abb. & Felin. in c. Albericus, de testibus. cum infinitis similibus, tamen in transactio, quæ fit super alimentis, licet lapsus fuerit longum tempus, solemnitas hæc non præsumitur, vt concludit in Vass. illius. quæ capite sexagesimo quarto, numero vigesimo primo, mouetur, quia solemnitas extrinseca non præsumitur quando est talis, cui partes non possunt in iurisdictione, Ancha. in cap. 1. de rebus eccl. non alien. glof. & Bar. in l. 1. C. de fide inst. Bar. in l. sciendum, ff. de verb. oblig. cum aliis quos ille citat, num. 17. & hinc solemnitas alimentarius renunciat non potest, vt diximus supra, ergo non erit præsumenda, aduerte tamen quia Vass. qui loco prædicto, & Cordube, qui eum sequitur in d. §. patens, num. 54. loquuntur de solemnitate, quæ requiritur ex dispositione l. de his, ff. de transact. id est quod visa, lecta, & cognita prius sint testamenti verba, sed per identitatem rationis idem dici potest in solemnitate quæ requiritur ex dispositione l. cum h. ff. eodem tit.

Quæ supra dicta sunt concernunt casus in quibus licet transigere sine decreto: at vbi etiam decretum interuenit, non potest adhiberi sine iusta aliqua causa, iura autem loquuntur simpliciter de decreto, quia præsumunt iudicem non sine causa interpositum auctoritatem suam, vt declarauit in cons. 49. numero 30. ideo ex decreto [110] præsumuntur solemnitates, l. ab ea parte, in 2. res. p. ff. de probatio. & ibi dixi, alios citat Menoch. in tract. præsumpt. libro secundo, præsumpt. 73. scire per totam bene verum est quod aliquando lex ultra decretum requirit pro forma cognitionem causæ, sed etiam tunc præsumitur interuenisse si apparet de decreto, vt late [111] per Vass. in d. tracta. illius. quæ lio. cap. 39. numeri. & seq. iusta ergo causa requiritur, & line ita index non debet comprobare transactionem factam super alimentis, & circa tria [112] principaliter versatur cognitio, causam scilicet, modum, & personas, dicta l. cum h. §. vult. & quævis multa causæ recitentur in dicta l. cum h. tamen possunt dari aliter similes, vt ibi probatur in §. causæ. ibi aut si alia quædam causa sit, declarat Menoch. in tracta. de arbit. iudic. casu 170. numero sexto. vbi recitat nonnullas causas, & præcipue si alendus vno sit in loco & debitor in alio, vel si vergeat gratis aliqua occasio comparande pecunie, & quando à pluribus alimenta præstanda sunt, & late persequitur: sed quia hæc omnia sua habent distincta capita, vtilius duxi ea referre in loco oportuno; vbi tractabimus, quando in domo vel extra domum præstanda sint alimenta, qualia sint præstanda, & quid alimentorum loco præstandum sit.

SVMARIA.

1. Legitima imputantur filio in legitimam, ea quæ per se simpliciter dantur.
2. Legitima à parente præstata à patre non imputantur filio in legitimam.
3. Alimenta præstata forori detrahe non imputantur in legitimum factum pro dote.
4. Imputari minoribus possunt, quia ad heredes non transgrediuntur.
5. Imputari non debent filio ea quæ filio à patre prænuntiantur.

PRIVILEG. LVII.

Quia pater dat filio simpliciter non expresse titulo donationis regulariter imputatur filio in sua legitimis & ea extinguuntur [1] pro rata, Bart. in l. 1. § si patens, ff. si quis a patre, fuit. manum. Alex. Inf. & alij in l. illud, C. de collatio. Alexan. in consil. 43. volumine secundo, Socin. in consil. 18. volumine 4. Bertran. in consil. 89. volumine secundo, ponunt Doctores in l. in quartam, ff. ad leg. Falcid. vbi Ripa numer. 245.

[2] Tamen alimenta que pater præstitit filio non imputantur in legitimam, ut est text. in l. quæ patet, ff. famul. ex c. Doctor. in l. filia licet, C. de collatio, Bald. quod queritur de solis veltibus, in l. omni modo, § imputari, numer. 4 in fin. C. de inoff. testam. vbi dicit quod non conferuntur, nec imputantur, Beings in l. in quartam, c. 3, nu. 79. Paris. in consil. 30. num. 2. vol. 1. Duen. in regu. 22. n. 2. & idem est in alimentis, quæ ab hæredibus præstantur filio dotata [3] quia non imputantur in legatum sibi factum pro dote, ut per Angel. in § fuerat, numer. 35. Institut. de actio. & prædictam sententiam quod filio non imputantur alimenta relicta a patre, tenuit etiam Sebalt. Medic. in tract. de compensat. 1 part. quæst. 14. numer. 5. vbi quod non computantur, hoc tamen non est inducitur speciali favore alimentorum, sed generali ratione, quia alimenta non transmittuntur ad hæredes, ut dixi suo loco, quæ verò ab hæredibus [4] non transmittuntur minime imputantur, ut per Ud. in d. l. omni modo, § imputari, & ponuntur plura exempla à Berenga. dicto numero 79. est & alia ratio excludende imputationis, nam minime imputantur, quæ ad filium perueniunt [5] à patre inter vivos, l. ai quando, § & generaliter, C. de inoff. testa. l. illud, C. de collatio. Id. d. l. in quartam, tertio excludit imputationem, quia pater præstitit alimenta filio magis ex soluit proprium debitum, quam conferat beneficium, tenetur enim pater alere filium ut dixi, & pro alimentis filius dicitur quodammodo creditor, ideo alimenta cedunt in exonus patris, & tamquam res alienam perfolutum non imputantur.

SVMARIA.

- 1 Pubertas in masculo incipit à decimo quarto anno, in femina vero à duodecimo, & ibi ponitur ratio differentie.
- 2 Pubertas in contrahendis matrimoniis ducitur post decimum quartum annum in masculo, & duodecimum in femina.
- 3 Pubertas attenditur in condendis testamentis.
- 4 Pubertas favore alimentorum incipit ab anno decimo quarto in masculo, & à duodecimo in femina.
- 5 Pubertas tripliciter est generis plena, plenior, & plenissima.
- 6 Baptizatus debet decem octo annis precedere baptizatus.
- 7 Annus perfectus an requiratur, vel sufficiat inchoatus in pubertate, vide ibi remissum.
- 8 Pubertas in alimentis, quæ relinquuntur diuisi quando incipiat.
- 9 Ratio dominatur legi sicut anima corpori.
- 10 Legatorum in dubio fructus est interpretandum.
- 11 Testator confector in dubio minus gravare heredem, quam sit possibile.

PRIVILEG. LVIII.

Pubertas in masculis incipit regulariter completo decimo quarto anno, in feminis [1] vero post duodecimum etiam in nostra autem maiestas, Institut. quib. mod. tutel. finit. l. in. C. quan. tut. vel curat. esse

deci. augetur enim, crescit, & adulta persequitur femina ante masculos, ut inquit Plutarch. in suis probse quitur Coraf. in l. precibus, nu. 24. C. de impub. dicit tamen gl. in lequa atate, ff. de testa. quod mulier ideo citius pubescit, quia mulier citius est sagacior quam masculus, eadem gl. in l. 1. C. de ius qui ven. at. impetr. dicit ideo prius pubescere quia mala herba citius crescit. Bal. autem, & alij in § præterea, vbi Bauc. n. 8. Institut. qui testa. fac. post. dicitur quæ ratione feminam prius pubescere, quia citius deficit. Neutram autem in silua imperiali, lib. 2. nu. 106. post. Agid. quæ citat, vult causam esse, quia natura modicum curans de femina cito eam perducit ad augmentum, id quod convenit Philosopho, qui dicit mulierem casu nasci, cum natura perfectiori intentu sentiat velit masculum producere, Itaque de legib. consubial. glo. 1. numer. 99. alias autem rationes ponit Thaq. in l. 6. numer. 38. & est in glo. 1. par. 6. vbi Martob. citat & alios & eiusmodi pubertas [2] attenditur in contrahendis matrimoniis, l. Institut. de nupt. & continebatur, & c. attestationes, de desponsat. impub. glo. in c. 2. eod. tit. Calcan. in consil. 120. Itaque d. l. 6. numer. 36. vbi dicit vram decimo quarto tantum ferre semen, restet tamen, numeri. 37. viros aliquos minoris ætatis reddidisse, mulieres prægrates, id quod an verum sit mihi non probatur, non enim id idoneis testibus contineri potest, vbi non est pubertas proxima, eadem ætas etiam in testamentis [3] condendis attenditur, quæ atate, ff. de testam. § præterea, Institut. qui testam. face. post.

Sed vbi aliqua alimenta relinquuntur viquequo ad pubertatem pervenerit, tunc debentur masculo vique ad decimum quartum, femina vero [4] ad decimum quartum, l. Mela ait, ff. de alim. & cibis legat. vbi dicit in alimentis hoc fuisse inducitur pietatis favore, & glo. ibi dicit esse speciale in alimentis, & ibi notant omnes, Roman. in l. sing. 604. Cremen. qui dicit speciale, in l. sing. 78. Practi. app. in tot. libello agit pro lega. rei singul. numero octuagimo quinto in prima glo. Auctor in tractatu de præscript. in tit. ætates hominum, & tempora, numero sexto, vbi dicit provenire hoc ex ratione humanitatis, ut porrigantur alimenta nonnihil ad robustiorem ætatem, quæ possit legatarius seipsam alere, Dec. in l. in. numero tertio, C. de Carbon. edict. Vital. in tract. clausul. in tit. an possit aliment. renunciar. columna 15. versic. & scias quod favore alimentorum, Coraf. in dicta l. precibus, numer. 24. vbi inquit constitutionem hac ratione moveri, cum videamus ante illam ætatem non sufficere pueris suam ætatem, vel industriam ad quærendum victum, Ripa in l. secunda, num. 12. ff. de vulga. & pupill. Gomez. in tract. de testament. cap. de substitut. pupillar. numeri. 1. vbi dicit textum illum esse singularem, sed posse male verificari in alimentis relictis vulgari sermone alicui impuberi, & allegat idem tenuisse Rod. in l. quoniam in prioribus, C. de inoffic. testam. Cordab. in l. si quis à liberis, §. vtrum, numero quinto & sequi, ff. de lib. agnosce. & idem ante alios voluit gloss. in l. arrogato, §. non tantum, ff. de adoptio. quæ [5] docet triplicem esse pubertatem plenam scilicet plenioram, & plenissimam: ea vero plena est quæ quarto decimo anno perficitur in masculo, & duodecimo in femina: sed plenior, quæ in masculo excedit decimum septimum annum, in quo admittitur: quis ad postulandum, l. 1. §. pueri etiam, ff. de postulan. §. fin. Institut. qui manumit. non poss. plenissima autem cum de alimentis tractatur, vel etiam de adoptione, aut arrogatione, quia hoc quoque ultimo casu decimus

